

M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)

'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.'

H.J. Luth en H.C. Verloop

De 'soberen staat' van een vissersgemeente

Armoede en armenzorg in Vlaardingen

Ingrid van der Vlis

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2006

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2006

Afbeelding voorzijde:
Gedeelte van de op 22 november 2005 door het Stadsarchief aangekochte aquarel van Herman C.A. Paradies.

Afbeeldingen achterzijde:
Het voormalig raadhuis van Vlaardinger-Ambacht is tegenwoordig in gebruik als Stadsarchief.
Collectebussen die vroeger werden gebruikt om de 'gulle gaven' van de Vlaardingers in te zamelen, behorend tot de collectie van het Visserijmuseum/Vlaardings Museum.

Omslagontwerp en vormgeving:
Klaas Bloem, Stout Grafische Dienstverlening.

Deze uitgave kwam tot stand dankzij medewerking van:

- **A. Fontijne beheer B.V.**
- **Van Gastel Notariskantoor**
- **GelukTreurniet Architecten**
- **Machinefabriek Kreber**
- **Maragco B.V. Vlaardingen**
- **Sarhama B.V.**
- **Makelaardij Timmermans**
- **Warmelo en van der Drift B.V.**
- **Waterweg Wonen**
- **Woningstichting Samenwerking Vlaardingen**

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2006

een uitgave van de
Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen

dertigste jaargang

Opmaak en druk:
Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaardingen/
Historische Vereniging Vlaardingen - (1977) -S-
Vlaardingen:
Historische Vereniging Vlaardingen
ISSN 0169-3964
Verschijnt jaarlijks
Dertigste jaargang. 2006 / met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen. - ill.
ISBN-10: 90-71731-27-8
ISBN-13: 978-90-71731-27-3
SISO zhol 938.1 UDC 942.2*3130(058) NUGI 480
trefw.: Vlaardingen, geschiedenis, jaarboeken

Inhoud

7	Voorwoord
8 - 49	M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953) 'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook! *H.J. Luth en H.C. Verloop*
50 - 75	De 'soberen staat' van een vissersgemeente Armoede en armenzorg in Vlaardingen *Ingrid van der Vlis*
76 - 103	Kroniek van Vlaardingen 1955 *Cobi Bot*
104 - 131	Kroniek van Vlaardingen 2005 *Marianne van Papeveld-Hörst*
132 - 133	Archeologische Werkgroep Helinium
134 - 135	Gemeentelijk Archeoloog
136 - 137	Stadsarchief
138 - 139	Historische Vereniging Vlaardingen
140 - 141	Streekmuseum Jan Anderson
142 - 143	Visserijmuseum/ Vlaardings Museum

Auteurs

H.J. (Harm Jan) Luth (1961) behaalde na het Atheneum te Rotterdam het archivarisdiploma aan de Rijks Archiefschool in Den Haag en studeerde enkele jaren Nederlands Recht aan de Erasmusuniversiteit Rotterdam en Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit.
Sinds 1982 verbonden aan het Vlaardingse Stadsarchief, is hij vanaf 1997 stadsarchivaris van Vlaardingen en hoofd van de sectie Stadsarchief en Archeologie van de Gemeente Vlaardingen en sinds 2004 tevens stadsarchivaris van Maassluis.
Harm Jan Luth doceert paleografie en is actief in diverse verenigingen, commissies en organisaties op lokaal-historisch en archivistisch gebied (o.a. Commissie Tijd-Schrift, Commisssie Open Monumentendag, Helinium, Terra Nigra, Ken Uw Stad, Straatnamencommissie en de Kring van Archivarissen in Zuid-Holland).
Hij publiceerde - of werkte mee aan - tientallen genealogische en historische uitgaven en artikelen, zoals 'Joden in Vlaardingen' in het Historisch Jaarboek (1991), de elfdelige serie 'Ach Lieve Tijd Vlaardingen' (2001/2002) en 'De Grote Kerk van Vlaardingen' (2005).

H.C. (Erika) Verloop (1965) woont sinds 1990 in Vlaardingen. Na de middelbare school (VWO) volgde zij de opleiding tot bibliothecaris-documentalist aan de Bibliotheek- en Documentatie Academie in Den Haag. In 1988 trad zij als documentaliste in dienst bij het Stadsarchief Vlaardingen. De opleiding tot middelbaar archiefambtenaar aan de Rijks Archiefschool in Den Haag leidde in november 1989 tot een fulltime dienstverband als studiezaalbeheerder. Na enige jaren achtereenvolgens als bibliothecaris annex atlasbeheerder en inventarisator te hebben gewerkt, is zij inmiddels weer terug op haar post in de studiezaal van het Stadsarchief.
Zij publiceerde enkele artikelen over Vlaardingse rederijen en schreef al eerder in Historische Jaarboeken. In 1999 over de 19e-eeuwse Vlaardingse geneesheer A.W. van Meegen en in 2001 over het schildersgeslacht Weiland. Erika Verloop had jarenlang zitting in het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen en maakt deel uit van de Commissie Jaarboek.

Ingrid van der Vlis (1970) studeerde Maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Na haar afstuderen ging zij hier ook aan het werk, als assistent in opleiding. Dit leidde in 2001 tot een dissertatie over armoede en armenzorg in het zeventiende-eeuwse Delft. Sinds de promotie werkt zij als zelfstandig historicus voor Historisch Onderzoeksbureau Tijdelijk (www.tijdelijk.info). In opdracht van instellingen en gemeenten heeft zij inmiddels een hele serie onderzoeken afgerond. Deze onderzoeken zijn uitgegeven in boekvorm, op websites of in artikelen. De onderwerpen variëren van de historie van weeshuizen in Meppel en Schiedam, via een weduwenfonds in Doesburg tot buurtonderzoek in een Delftse hoogbouwwijk. Typisch Vlaardingse onderwerpen ontbraken tot nu toe in deze lijst. Op het verzoek van de jaarboekcommissie om de armoede en armenzorg in Vlaardingen onder de loep te nemen, gaf zij dan ook graag gehoor.

Voorwoord

Als u geïnteresseerd bent in de geschiedenis van Vlaardingen kent u vermoedelijk de naam M.C. Sigal jr. en weet u dat veel Vlaardingers het niet altijd rijk hadden. Het is een meer dan voldoende basis om geboeid te raken door het levensverhaal van een stadsarchivaris afkomstig uit de gegoede burgerij en door de geschiedenis van armoede en armenzorg in Vlaardingen.

Zonder tekort te doen aan zijn voorgangers én opvolgers is het de nazaat van de weduwe Sigal, die zich rond 1735 vanuit Frankrijk in Nederland vestigde, die dé stadsarchivaris van Vlaardingen werd en die aan de wieg stond van vrijwel alles wat de stad op cultuurhistorisch terrein te bieden heeft.

Harm Jan Luth en *Erika Verloop* beschrijven in *M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)* zijn levensloop en inventariseerden voor het eerst het complete familiearchief van 'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.' Zijn spoorzoekers slagen er in een nagenoeg compleet beeld te schetsen van een voor de Vlaardingse geschiedschrijving belangrijk man.

M.C. Sigal jr. staat aan de wieg van de "Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum" en het plaatselijk archeologisch onderzoek, was bestuurslid van de Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek en was lid van de Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen. Als stadsarchivaris heeft hij grote verdienste voor het verwerven, ontsluiten, beheren en ter beschikking stellen van archieven.

In *De 'soberen staat' van een vissersgemeente. Armoede en armenzorg in Vlaardingen* neemt *Ingrid van der Vlis* ons mee naar de tijd dat de scheiding van kerk en staat en De Straatkrant er nog niet waren, maar er wis en zeker armoede bestond.

Bedeling alleen aan "den geenen dije 't van noode heeft" en bij het dragen van kleding van luxe stoffen moest het brood weer worden ingeleverd. Vlaardinger-Ambacht wilde voor "haer eijge armen" gaan zorgen en "miserabele personen" ondersteunen. We lezen over het Heilige Geesthuis, het leprooshuis, het Fonds der Visscherij-armen, over het dolhuis van Delft en een binnenvader van het weeshuis die zich misdroeg. We lezen dat "gene kinderen in onechte geteeld" in het weeshuis verzorgd mogen worden. Dat de schrijfster zich eerder diepgaand en ook in brede zin met armoede en weeshuizen heeft bezig gehouden, blijkt uit de landelijke achtergrond waartegen de Vlaardingse situatie wordt getekend.

Cobi Bot schrijft de *Kroniek van Vlaardingen 1955*, een jaar van woningnood en een flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel, het jaar waarin het Kolpabad opengaat en binnen een half jaar meer dan 250.000 bezoekers krijgt, dokter Birnie en meester Kamphorst overlijden, Anna Blaman spreekt en de Chr. Geitenfokvereniging Ons Genoegen jubileert, er een trawllogger te water wordt gelaten, de laatste trekhond met verlof gaat en "Vlaardingen koerst op morgen" in première gaat.

Marianne van Papeveld-Hörst schrijft de *Kroniek van Vlaardingen 2005*, het jaar waarin scheepsreparatiewerf Vlaardingen-Oost is ontmanteld, veerdienst Norfolk Line naar de stad komt, de laatste boerderijen in het buitengebied worden aangesloten op de gemeentelijke riolering, er een boomstamkano van 683 vóór Chr. wordt gevonden, een bordeel door brand wordt verwoest, er een tram gaat rijden en het voormalige Holybad wordt gesloopt.

Een boek als dit kan alleen maar verschijnen dankzij oude en nieuwe contribuerende leden en de medewerking van auteurs, fotografen, het Stadsarchief, Stout Grafische Dienstverlening en de elders genoemde bedrijven.

Omdat dit boek het dertigste in een aaneengesloten reeks is, mocht het deze keer wat 'zwaarder' zijn, meer pagina's tellen dan doorgaans en zo kon bijvoorbeeld de bibliografie van M.C. Sigal jr. worden opgenomen. In dit boek treft U als citaat aan "...dat de Vlaardingers wel chauvinistisch zijn, doch het moet geen geld kosten".

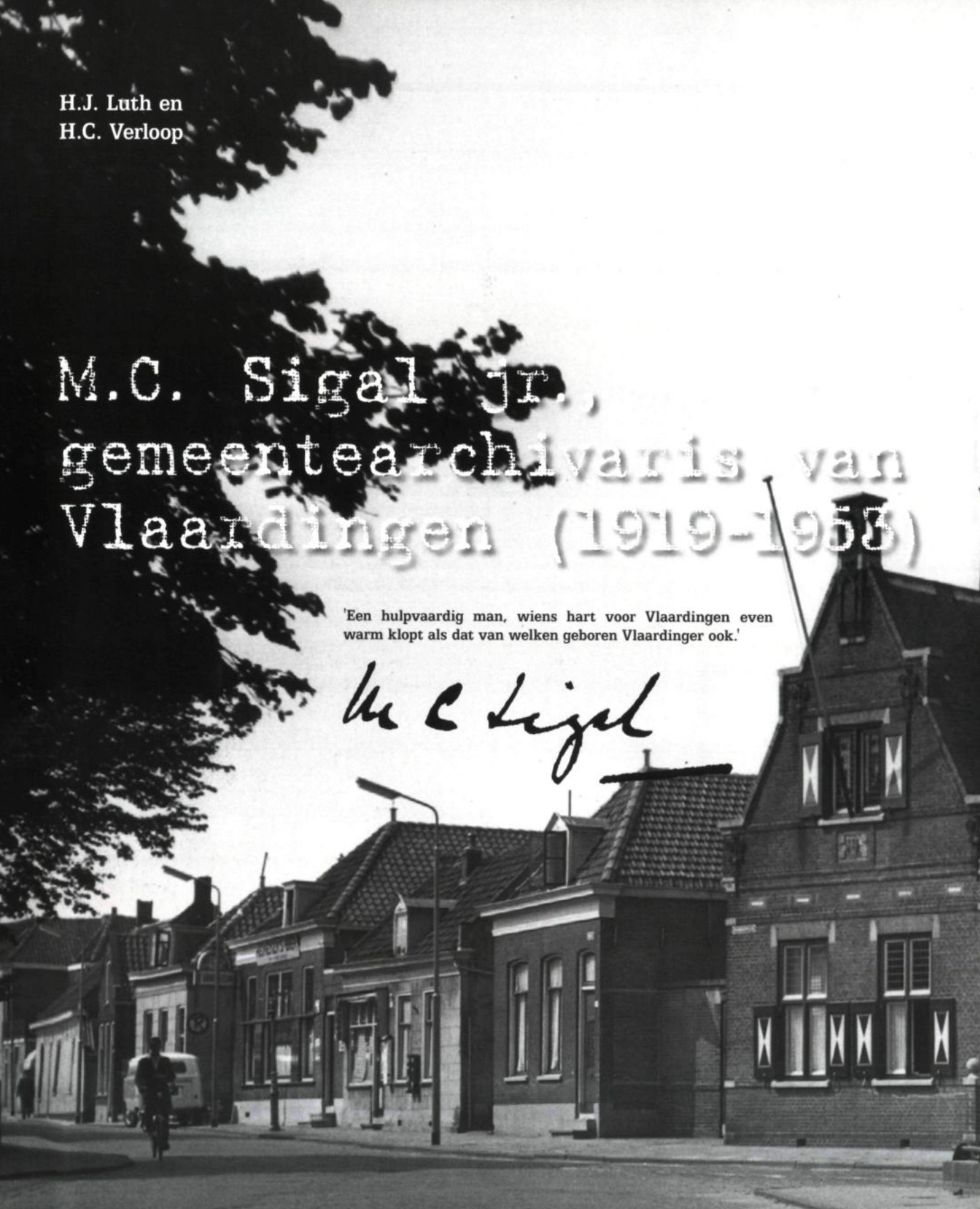
Misschien getuigt het lidmaatschap van de Historische Vereniging Vlaardingen van chauvinisme, maar gelet op wat u er voor krijgt... Word lid!

Jaarboekcommissie Historische Vereniging Vlaardingen,
november 2006.

H.J. Luth en
H.C. Verloop

M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1958)

'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.'

Inleiding

Biografische artikelen van enige omvang over archivarissen zijn schaars. Ook zonder aanhanger te zijn van het karikaturale beeld (wereldvreemde stofjasdragers) dat doorgaans van de vervullers van deze functie bestaat, is dat wel te begrijpen. Archivarissen dienen met hun werk zeker de publieke zaak, maar de auteurs van dit artikel - beiden archivaris - zijn zich ervan bewust dat veel van hun bezigheden zich niet altijd goed lenen om een breed publiek aan te spreken. Dat met dit artikel nu toch aandacht gevraagd wordt voor het leven en werk van de archivaris M.C. Sigal jr., vindt zijn rechtvaardiging in het feit dat hij tientallen jaren gemeentearchivaris van Vlaardingen was en daarbij aan de wieg stond van het leeuwendeel van alles wat deze stad heden ten dage op cultuurhistorisch terrein te bieden heeft.

Vele, vele malen per jaar stuiten archiefmedewerkers en -bezoekers op zijn naam. Hij heeft zoveel over de Vlaardingse geschiedenis geschreven en zoveel initiatieven ontplooid om die rijke geschiedenis in al haar facetten vast te leggen, dat de Vlaardingse gemeenschap hem veel dank verschuldigd is. Aan het vormgeven van die dank wordt met deze bijdrage een begin gemaakt.

Familiearchief

Archivaris Sigal heeft ons postuum niet weinig geholpen. Vanzelfsprekend is er veel over zijn werk te vinden in de bij het Stadsarchief berustende archieven van de Gemeente Vlaardingen en van het Stadsarchief zelf, maar bovenal heeft hij een formidabel familiearchief nagelaten. Het was zijn wens dat na zijn verscheiden slechts het gedeelte van zijn papieren dat betrekking had op Vlaardingen, naar het Vlaardingse Gemeentearchief zou worden overgebracht.

Het overige was bestemd voor bewaring in het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag. En inderdaad wordt in het Jaarboek van die instelling in 1968 vermeld dat behalve diverse boekwerken, ook achttien dozen met archivalia waren ontvangen. Met de verwachting er veel door Sigal verzameld genealogisch materiaal in aan te treffen, werd het CBG bezocht om deze (nog ongeïnventariseerde) verzameling te raadplegen. De stoutste verwachtingen werden overtroffen toen bleek dat zich hierin onder meer vele honderden brieven van en aan zijn vader, zijn stiefmoeder, zijn broer, zijn halfzusjes en aan andere nabije en zeer verre familieleden bevonden. Het toefje slagroom op de pudding waren enkele geannoteerde fotoalbums. En het was evident dat in ieder geval die correspondentie bijna 40 jaar lang niet meer geraadpleegd was. Een heel leven ontrolde zich voor de gretige lezer! Een aristocraat, het middelpunt van zijn kleine familie die, ondanks de tegengestelde verwachtingen van zijn vader, zijn hart volgde, gemeentearchivaris van Vlaardingen werd en het bijna 34 jaar lang bleef.

Het CBG bleek van harte bereid het complete archief - in ruil voor inventarisatie - een jaar lang onder te brengen bij het Vlaardingse Stadsarchief, wat veel gereis bespaarde.

Afstamming (zie ook bijlage I)

De familie Sigal vindt haar oorsprong in de steden Colomiers en Montauban bij Toulouse in Zuid-Frankrijk. De oudst bekende voorouders (notarissen, kooplieden en postmeesters) behoorden al in het begin van de 16e eeuw tot de gegoede bovenlaag van de bevolking. Rond 1735 echter verliet Anne de Pomier, weduwe van de postmeester Jean Sigal (1684-1725), met haar vier kinderen hun geboortegrond en vestigde zich in Utrecht. Zij was met haar gezin protestant geworden en had om die reden het land moeten ontvluchten. *'Van daar ter oeffening van de Gereformeerde Religie na herwaarts gerefugiert'*, zoals haar zoon François Sigal het in 1740 formuleerde bij zijn geslaagde poging om het burgerrecht van de stad Utrecht te verkrijgen. Veel Hugenoten kwamen hier berooid aan en werden financieel ondersteund door l'Eglise Wallonne, de Waalse (gereformeerde) kerk, waarbij ook de Sigals zich aansloten. Het is onduidelijk of de weduwe Sigal haar Franse bezittingen te gelde heeft kunnen maken, maar uit de maatschappelijke positie van haar kinderen en kleinkinderen blijkt dat zij in Nederland al spoedig zeker dezelfde status verwierven als in Frankrijk. De genoemde François Sigal (1718-1783), die broodbakker was, liet bij zijn dood meer dan 30.000 gulden na. Zijn zoon Jean François (1747-1780) werd ambtenaar in Paramaribo, waar hij onder andere zeven slaven had ter waarde van 2.600 gulden en zijn zoon David (1750-1838) deed in Utrecht goede zaken als brood- en koekenbakker. Van hem zijn maar liefst zes geschilderde portretten bewaard gebleven, wat veel zegt over diens ijdelheid, maar niet minder over zijn welstand.

De jongste zoon van de laatstgenoemde was David Jean Eliza Sigal (1800-1867), die makelaar in scheepsbevrachtingen en koopman in puin en bouwmaterialen was. Eén van zijn negen kinderen, Jacques David Sigal (1827-1907), wilde dominee worden in de Waalse kerk, maar omdat daar geen vacatures waren, werd hij Nederlands Hervormd predikant. Vele tientallen preken van zijn hand zijn in het familiearchief aangetroffen. Met diens zoon Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) zijn we aangeland bij het ouderlijk huis en gezin van onze hoofdpersoon, Martinus Cornelis Sigal jr. (1888-1967).

Het gezin Sigal-Koppenhagen (Utrecht, 1886-1905)

Martinus Cornelis Sigal (later ter onderscheiding van zijn gelijknamige zoon Sigal sr. genoemd) komt na de HBS in 1875 in

Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) en zijn eerste echtgenote Antoinetta Petronella van Koppenhagen (1864-1905), circa 1890. (Familiearchief Sigal; CBG)

de leer bij notaris D.J. van Stockum te Lisse met de bedoeling om hem te zijner tijd op te volgen. Wanneer echter zijn oom Everard Henri Sigal, die de hiervoor genoemde zaak van zijn grootvader D.J.E. Sigal heeft voortgezet, in 1878 overlijdt, offert hij zijn aanstaande carrière op en gaat hij bij zijn tante in Utrecht wonen om de leiding van dit bedrijf op zich te nemen. Op slechts 20-jarige leeftijd slaagt hij hierin wonderwel, onder meer door enkele jaren daarna een vennootschap onder firma aan te gaan met zijn latere schoonvader Pieter van Koppenhagen en later zou hij zijn zaken nog aanzienlijk uitbreiden met ondernemingen in zand en grind en een aannemerij. In 1886 trouwt hij met Antoinetta Petronella van Koppenhagen. De zaken blijven floreren, ze zijn samen zeer gelukkig en krijgen in Utrecht drie kinderen: Martinus Cornelis jr. (3 februari 1888), Jacques Pieter (1889) en Hendrika Martinetta (1893). Dat geluk

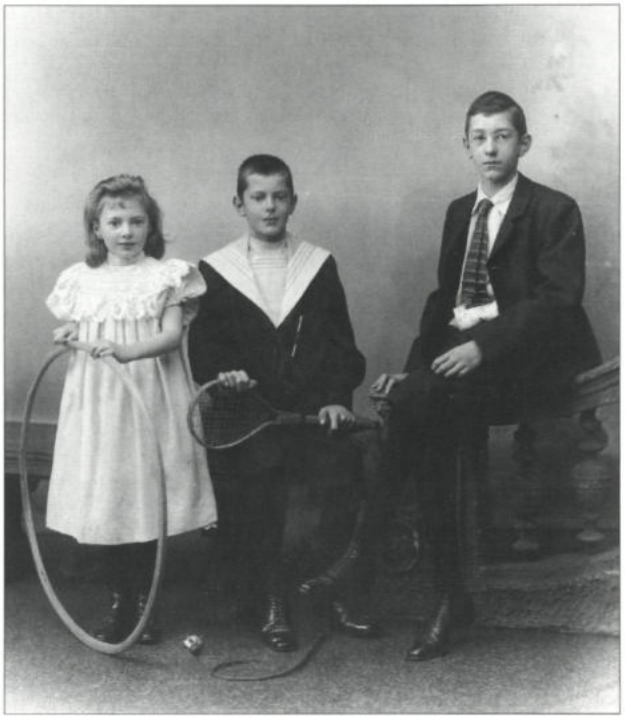

*** Bevallen van een *ZOON*
A. P. SIGAL
VAN KOPPENHAGEN.
Utrecht, 3 Februari 1888. 1390

Geboorteadvertentie van Martinus Cornelis Sigal jr. in het Utrechtsch Provinciaal en Stedelijk Dagblad, 1888. (Familiearchief Sigal; CBG)

wordt door ziekte echter doorlopend wreed verstoord. Vlak na de geboorte van Martinus in 1888 krijgen eerst zijn moeder en daarna ook zijn vader en hijzelf roodvonk en de jaren daarna blijkt de gezondheid van moeder Sigal zo kwetsbaar dat een zware operatie nodig is. Bovendien moet het gezin ieder jaar in de zomer tijdelijk de stad Utrecht verlaten om achtereenvolgens in Zeist, Driebergen en Baarn van medisch voorgeschreven buitenlucht te genieten. Op 28 december 1901 wordt het toch al zwaar beproefde gezin door een grote slag getroffen. De 8-jarige Henriëtta sterft na een ziekbed van een week aan een nierontsteking. Moeder Sigals *'nerveuse natuur'*, aldus haar zoon Martinus later, *'was hierdoor te ernstig geschokt, zodat een ernstig zenuwlijden aanving'*. Opnieuw verblijft het gezin tijdelijk elders (Bussum en Baarn), mede om het huis met de herinneringen aan Henriëtta te ontvluchten. Maar vlak nadat dat huis aan de Bemuurdeweerd in Utrecht is verkocht en het gezin ter wille van de gezondheid van moeder Sigal naar Baarn is verhuisd, blijkt dat zij buikkanker heeft. Ze wordt nog geopereerd, maar sterft na enkele weken op 16 maart 1905, veertig jaar oud. Opa Sigal spreekt bij de begrafenis naar aanleiding van Job 1:21b: *'De Heer heeft gegeven, de Heer heeft genomen, de naam des Heeren zij geloofd'*. Martinus sr. blijft achter met Martinus jr. (17) en Jacques (15) en keert terug naar Utrecht.

Vaders wijze woorden (1906)

In het familiearchief bevindt zich een kostelijk document van tien volgeschreven foliovellen, dat een fraai inzicht geeft in zo-

De kinderen Sigal uit het eerste huwelijk, v.l.n.r. Hendrika Martinetta (1893-1901), Jacques Pieter (1889-1924) en Martinus Cornelis jr. (1888-1967), circa 1901. (Familiearchief Sigal; CBG)

wel het gegoede milieu waarin het gezin verkeert, als in de normen, waarden en toekomstplannen die de wijze vader koestert. Het is eigenlijk zijn geestelijk testament voor zijn zoons, geschreven in februari 1906. Dat is één jaar na het overlijden van zijn vrouw, wanneer hij zich realiseert dat ook hij morgen dood kan zijn en hij de jongens graag wat wil meegeven.

Hij hoopt dat zijn zoons, door alles wat ze thuis hebben meegemaakt, vroeg volwassen zijn:
'Op zeer jeugdigen leeftijd hebt gij reeds kennisgemaakt met de harde zijde van het leven. Het verlies van het lieve zusje heeft de zonneschijn uit uw jeugd verbannen. Wat uwe goede moeder daaronder geleden heeft, behoef ik U niet te herinneren en ik heb mij dikwijls een verwijt gemaakt dat wij niet krachtiger tegen dit verlies gestreden hebben om U uwe jeugd niet te bederven. Echter de wil is op dit punt machteloos geweest! Hier tegenover staat echter dat naar ik vertrouw meer ernst op uwe jonge leeftijd U is toebedeeld dan gewoonlijk met jongelui van Uw leeftijd het geval is.'

Hij geeft goede raad op goede raad; over eerlijkheid en arbeidsethos:
'Wees steeds oprecht, waarheidslievend en eerlijk. Hierdoor zult gij U een rustig leven bezorgen, wat iemand die door draai-

erij omgaat, mist. Wees ijverig, wat uw werk ook zij en kom na wat ge op U neemt, ook al zou het U tijdelijk een opoffering kosten. Zorg voor Uw goede naam. Ge zijt op een leeftijd gekomen waarop ge goed en kwaad weet te onderscheiden en vooral wijs ik er U op: laat u niet verleiden door verkeerde omgang. Onder velerlei vorm zal de verleiding tot U komen. Schaam U niet om tegenover vrienden iets te weigeren, desnoods U te beroepen op den wensch van Uw overleden ouders, die het goed met U meenen. Toch wil ik geen zedepreeker voor U zijn, maar roep U ernstig toe: laat het Uw gewoonte zijn 's avonds voor de spiegel uzelve af te vragen of ge U naar de wensch van Uw ouders gedragen hebt.'

Over 'de zaak':
'Wanneer ge, zooals ik hoop, zamen in zaken gaat, wees dan niet naijverig op elkaar, verdeel het werk al naar ieders geschiktheid. Gij hebt een voorrecht dat slechts enkelen te beurt valt, ik laat U een zaak na, die zonder zorgen U een ruim inkomen verzekert, U bezigheid geeft in een schoone en aangename omgeving en U voldoende tijd en middelen geeft U te wijden aan lievelingsstudie of liefhebberij. Bij een geregelde tijdverdeeling zult ge een hoogst aangename werkkring hebben. [...]. Neem U in acht, dat ge U er nooit toe laat brengen deze zaak op te offeren aan een gril. [...] Laat voorloopig alles bij het oude blijven, dat wil zeggen: houd de menschen, betaal ze, doch tracht zelf het werk te doen. Indien ge de administratie kent, dan weet ge ook de zaak en moet de tijd U leeren het noodige tact om een zaak te bedrijven. In den regel staat ge boven de menschen, waarmede ge in zaken zult te doen hebben.'

Over godsdienst en zingeving (vader was sinds 1897 lid van de Utrechtse Vrijmetselaarsloge):
'Indien Godsdienstige gevoelens U ontbreken en ge zult 23 jaar geworden zijn, spreek dan eens met verstandige menschen en lees er eens iets over of toetreeden tot de Vrijmetselaars U ook past. Waar men zich met de regelen der Godsdienst niet vereenigt, vindt ge in de Vrijmetselarij, waarin niets geheimzinnigs is, ernstige steun op Uw levensweg. Het zal U opwekken tot veel goeds, doch als ge het doet, dat het dan zij geheel door overtuiging.' (Martinus en Jacques zouden niet veel later, beiden op 19-jarige leeftijd, Nederduitsch Hervormd belijdend lid worden).

Over speculeren:
'Zorg dat ge Uwe eischen aan het leven matig stelt, het is zoo mogelijk iets te ontberen; achteruitgang in financiën komt zoo licht. Onthoud U van speculeeren. De ondervinding heeft mij geleerd dat wat men heden ermee verdient, het volgende jaar verloren wordt. Een verstandig man die ik gekend heb, zeide steeds: "Koop wat een ander niet hebben wil en verkoop als ieder koopt". Zonder mij daarmede geheel te vereenigen is er toch veel waars in, en is het wel den moeite waard erover te denken en het in het oog te houden.'

Over het huwelijk:
'Ik hoop dat ge beiden een gelukkig huwelijk zult doen, dat is 's menschen bestemming, doch het is een stap voor het geheele leven, die niet genoeg overdacht kan worden. Als ge op jeugdigen leeftijd in bezit zijt van een matig vermogen en een goede zaak, dan zult ge geen moeite hebben een keus naar Uw zin te doen. Meer dan ge wenscht zult ge er zelf toe aangezocht worden door moeders en zusters en meisjes die ge kent. Huw niet boven, ook niet onder Uw stand. Kunt gij een zoogenaamd financieel goed huwelijk doen, laat dit dan nooit het hoofdmotief zijn, het is goed als het erbij komt. Bedenk voorts dat mooye meisjes in de regel dure vrouwen zijn. Beproef Uzelven goed of ge werkelijk een meisje begeert uit oprechte genegenheid. Bestudeer haar karakter, deugden en ondeugden, voordat ge de groote stap waagt. Bedenk in uw omgang met vrouwen, dat äls ze slecht zijn, ze veel slechter zijn dan mannen en gedraag gij U altijd zoo, zooals ge zoudt wenschen dat andere mannen tegenover Uw zuster zich zouden gedragen hebben.'

Martinus en Jacques en 'Vaders wijze woorden, deel 2' (1908)
De jongens volgen eerst op de Nederduitsch Hervormde Burgerschool voor Jongens van de Marnixstichting en daarna op het Instituut Jansen middelbaar onderwijs. Martinus moet vanwege zijn gezondheid *'meer buiten zijn'* en gaat daarom tussendoor een jaar naar het Instituut Augusta in Hilversum. Martinus Sigal sr. wil voor hen goede opleidingen, want zij zullen hem samen op moeten volgen als de vierde generatie in de familiezaak. Martinus krijgt als vervolgopleiding de handelsavondschool toebedeeld, Jacques moet de technische kant op en zal zowel werktuigkundig als elektrotechnisch ingenieur worden.
Het is voor Sigal sr. een grote klap dat zijn toekomstplannen met zijn zoons en zijn bedrijf in duigen vallen. Jacques blijkt met al zijn technische opleidingen een karakterloos figuur, die nog geen nette brief kan schrijven en als volontair en als een soort jongste bediende jarenlang van de ene naar de andere fabrieksbaan gaat. Hij bereikt niets en investeert in 1920 zelfs een deel van zijn toekomstige erfenis in de metaalfabriek Cuprera in Den Haag, waar hij al na een half jaar op straat staat, terwijl hij naar zijn geld kan fluiten. In 1922 vertrekt hij naar Keulen voor de zoveelste tijdelijke baan.
Met oudste zoon Martinus is er een heel ander probleem. Hij blijkt weliswaar dezelfde hoogstaande, verstandige en ijverige inborst als zijn vader te hebben, maar hij heeft volstrekt geen affiniteit met het zakenleven. Van meet af aan gaat zijn hart uit naar het bibliotheek- en archiefwezen.
Over de grote moeite die zijn vader daarmee heeft, lezen we iets meer in het tweede deel van diens hiervoor breed geciteerde geestelijk testament, dat hij op 12 december 1908 - Martinus is dan bijna 21 jaar - toevoegt aan zijn eerdere woorden:
'Sedert zijt gij Martinus van de schoolbanken af en hebt ge uw intrede in de voor U bestemde zaak gedaan. Ik betreur het dat ik bemerken moet dat wat ik voor je koos niet jouw keus schijnt

te zijn. Ik kan mij niet ontvijnzen dat bij jou de ernstige lust je in te werken ontbreekt en zelfs die zaak als iets ridicuuls beschouwt. Wat zal daarvan worden? Te meer betreur ik het omdat ik voor jou geen andere carrière weet te vinden. Eén van je fouten is, dat ge meent over jezelf voldaan te kunnen zijn en er geen lust is om alles wat je doet op het best mogelijk te doen. Ik denk hierover, doch ik sta ervoor om daarin verandering te brengen!!
Mogelijk zou dit alles anders zijn als wij meer nader de plaats waar het bedrijf wordt uitgevoerd, konden wonen. Zoodra ik kan zal ik daarin verandering brengen, doch als medeoprichter van de Grint Maatschappij mag ik die zaak niet overlaten, voordat ik zeker ben dat er iemand is die mij daar kan vervangen. Mijn wensch is om mij spoedig tot een kalm buitenleven te kunnen terugtrekken en jullie te helpen de voor je bestemde zaak wat uit te breiden, opdat ge beiden daarin niet alleen een voldoende bestaan, doch ook voldoende werk vinden zult.'

En in datzelfde stuk beveelt hij tenslotte zijn huishoudster bij zijn zoons aan:
'Onze jufvrouw heb ik zeer leeren waardeeren, haast als een familielid! Zij was een goede en trouwe zorg voor jelui in de huishouding. Ik zou haast zeggen: ga met haar op een bescheiden voet te Velp wonen en gedraag je steeds zoo, dat niemand aanstoot vindt in jelui leven en verhouding.'

Vader Sigal zou na het schrijven van het tweede deel van zijn geestelijke nalatenschap nog 12½ jaar leven. De kans is groot dat Jacques het nooit heeft gezien en Martinus pas veel later.

Een nieuwe start voor Martinus sr. (Velp, 1910-1921)
Kort nadat Martinus jr. met het oog op zijn door zijn vader uitgestippelde toekomst zijn boekhouddiploma heeft behaald, verhuist hij met zijn vader en broer én hun hierboven aangeprezen huishoudster Hermina Everdina Koerselman in maart 1910 van

Villa 'Terre Neuve', Havelaarstraat 3 in Velp, woonhuis van de familie Sigal van 1911 tot 1926, circa 1911. (Familiearchief Sigal; CBG)

Utrecht naar Velp, waar de vermogende Martinus sr. voor ruim 11.500 gulden de prachtige villa ('Terre Neuve') had gekocht. Op 1 september 1911 hertrouwt hij, 53 jaar oud, met de bijna 35-jarige verpleegster Cornelia Adolphina Adriana Thomson die hij in Utrecht waarschijnlijk heeft ontmoet, waar zij van 1903 tot 1910 woonde. Na een verblijf in Zwitserland neemt zij haar intrek op Terre Neuve als de tweede mevrouw Sigal. De trouwe huishoudster vertrekt naar haar ouders in Terborg en

Martinus Cornelis Sigal sr. (1858-1921) en zijn tweede echtgenote Cornelia Adolphina Adriana Thomson (1876-1955), 1911. (Familiearchief Sigal; CBG)

Martinus sr. maakt na veel triestigheid een nieuwe start. Ook de zaken gaan uitstekend en op 4 mei 1912 richt hij de N.V. Zandmaatschappij op, met als doel: *'het baggeren van zand, het kopen en verkopen van zand en aanverwante artikelen, het aannemen van publieke werken en het drijven van handel in bouwmaterialen c.a.'*. Martinus jr., in 1907 bij zijn vader op kantoor gekomen, wordt tegen wil en dank commissaris en in 1916 mededirecteur van het bedrijf. Met het oog op zijn slechte gezondheid, maar ook doordat hij wel inziet dat het met Martinus niets zou worden in de zaken, stoot zijn vader eind 1918 uiteindelijk alle zakelijke activiteiten af. Martinus krijgt twee halfzusjes: Hendrika Martinetta (Jet) in 1912 en Corneline in 1914, maar het - volgens zijn stiefmoeder - zeer gelukkige huwelijk duurt nog geen tien jaar: Martinus Sigal sr. sterft op 29 juni 1921 aan hartfalen en een bloedinfectie, 63 jaar oud.

Martinus jr. op weg naar 'een betrekking die aan zijn illusies beantwoordt' (Arnhem, 1912-1919)
Enkele weken voordat zijn halfzusje Jet in 1912 in de Velpse villa wordt geboren, verhuist de 24-jarige Martinus jr. naar Arnhem. Dat lijkt ingegeven door zowel de gedachte als volwassen zoon niet in de weg te lopen in het prille tweede huwelijk van zijn vader, als door de noodzaak dichter bij het bedrijf te wonen. Indachtig het geloof van zijn Franse voorvaderen sluit Martinus zich in zijn nieuwe woonplaats Arnhem op 1 juni 1912 aan bij de Waalse kerk, waar hij wat later ook diaken wordt. In 1917 wordt het begin van zijn droom werkelijkheid als hij op 29-jarige leeftijd als volontair bij het Rijksarchief in

De kinderen Sigal uit het tweede huwelijk, v.l.n.r. Corneline (1914) en Hendrika Martinetta (1912), circa 1917. (Familiearchief Sigal; CBG)

Arnhem een plaats krijgt. De Rijks Archiefschool is pas in 1919 opgericht en vóór die tijd moest het vak in de praktijk bij een Archief worden geleerd.
Het is goed ons hier te realiseren hoe enorm sterk de drang van Martinus Sigal was om archivaris te worden. Hij zag af van het voortzetten van een goedlopende familieonderneming en trotseerde de voortdurende morele druk van zijn vader om hem op te volgen. Hij gaf een in financieel opzicht onbezorgd leven op voor een in die tijd onzeker bestaan als archivaris in opleiding, waarbij er allerminst uitzicht was op een vaste betrekking, die in het gunstigste geval ook nog eens veel minder op zou leveren dan wat hij in het bedrijfsleven verwachten mocht.
Kan het in 1906 (mede) oprichten van de Utrechtsche Philatelistenvereeniging nog als jeugdig tijdverdrijf of *Spielerei* worden aangemerkt, in Arnhem op eigen benen blijkt al snel dat Sigal het zich tot doel had gesteld ook bestuurlijk-maatschappelijk actief te zijn. Van de Vereeniging van Postzegelverzamelaars 'De Globe' in Arnhem is hij 2e secretaris (1916-1918) en penningmeester (1918-1919). Daarnaast is hij door zijn hiervoor genoemde diakenschap van 1916 tot 1919 vertegenwoordiger van de Waalse Diaconie in de Armenraad en in het Nieuw Protestantsch Begrafenisfonds en tenslotte is hij van 1918 tot 1919 ook nog secretaris van de Economische Bond, afdeling Arnhem en van de Kieskring Arnhem. Later zouden er nog vele bestuursfuncties volgen, maar eerst is hij actief bezig om een archiefbaan te vinden. Zijn vader schrijft hem in dat kader op 2 februari 1919:

'Van harte wensch ik je geluk met je 31e verjaardag, die voor jou extra belangrijk is met je voornemen thans een betrekking te veroveren die geheel aan je illusies beantwoordt. Ik hoop ten zeerste, dat ge in dit jaar bereiken zult, wat ge wenscht en dat daarbij een goede gezondheid je deel mag zijn.'
Vader heeft zich neergelegd bij het feit dat zijn oudste zoon een volstrekt andere weg kiest en zijn uitgesproken hoop zal zeer binnenkort realiteit worden!

De eerste vijf Vlaardingse gemeentearchivarissen (1895-1919)

Naar aanleiding van een Koninklijk Besluit uit 1879, waarin als voorwaarde gesteld werd dat de oude archieven aan gemeenten konden worden toevertrouwd, mits *'die gemeenten een eigen archivaris hebben'*, dreigde de Algemene Rijksarchivaris in 1895 de Vlaardingse archieven op te eisen.
De Gemeente Vlaardingen koos eieren voor haar geld en benoemde loco-secretaris Ype Schuitmaker tot gemeentearchivaris en nam een verordening aan waarin *'de inrichting en het gebruik van het Gemeentearchief en de bibliotheek'* waren geregeld. Eigenlijk was deze benoeming en ook later die van twee andere ambtenaren ter secretarie (J.C. van den Berg en G.J. Hardick) die na hem gemeentearchivaris zouden zijn, een doekje voor het bloeden, want *de facto* veranderde er weinig tot niets. Ook de Algemene Rijksarchivaris was dat niet ontgaan, zodat hij de benoeming van een gekwalificeerde archivaris eiste. Daarop werd in 1905 mr. L.G.N. Bouricius tot 'echte' gemeentearchivaris benoemd. Drie jaar later werd deze archivaris van Delft, waarna de Vlaardinger Jan Hoogendijk Kzn. (1876-1919) hem begin 1909 opvolgde. Deze kon van de deeltijdbaan, die fl. 650,- per jaar opleverde, niet bestaan en bleef daarom daarnaast secretaris-penningmeester van de Broekpolder en secretaris van het Weeshuis, terwijl hij tijdens de Eerste Wereldoorlog bovendien secretaris van de Commissie

Advertentie van het Vlaardingse College van B&W in de N.R.C. van 5 maart 1919 voor de werving van een gemeentearchivaris. (Familiearchief Sigal; CBG)

Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen roepen Sollicitanten op naar de betrekking van

Archivaris dier Gemeente.

Jaarwedde ƒ 1300.— — ƒ 1800.— (jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50.—). Kindertoelage ƒ 15.— per kind. Pensioenbijdrage 5 %, na aftrek van ƒ 500.—.

Inzending van stukken vóór 21 Maart a.s. 14803.13

van Bijstand was. Als Hoogendijk op 22 februari 1919 sterft, plaatst de Gemeente Vlaardingen - waarschijnlijk met het oog op het aanstaande inwerkingtreden van de nieuwe Archiefwet - in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 5 maart een advertentie voor een volwaardige archivarisvacature, waarin sollicitanten naar deze functie worden opgeroepen.

Van Arnhem naar Vlaardingen: 'geen eldorado'? (1919)

De N.R.C. wordt ook in het oosten des lands gelezen door ene M.C. Sigal jr., Steenstraat 96 te Arnhem, die drie dagen later zijn sollicitatiebrief laat uitgaan. In deze brief verklaart hij niet alleen dat hij *'bekend is met de aan uw archief en bibliotheek verbonden werkzaamheden'*, maar ook *'dat hij reeds geruimen tijd moeite doet een dergelijke werkkring te bekomen, doch hiermede nog niet slaagde, wegens de zeer weinige vacatures die zich op het gebied van archiefwezen voordoen.'*

Nadat bij de Gelderse rijksarchivaris mr. A.C. Boudam referenties zijn gevraagd, maakt Sigal op 21 maart zijn opwachting in het Vlaardingse College van B&W. Er blijkt nog één andere sollicitant (de landbouwkundige G.B.C. van der Feen uit Rotterdam) te zijn, maar al op 24 maart laat het gemeentebestuur Sigal per telegram weten dat hij met ingang van 1 april 1919 benoemd is tot gemeentearchivaris van Vlaardingen. Hij moet een gat in de lucht gesprongen hebben en meldt zich ogenblikkelijk aan bij de Vereeniging van Archivarissen in Nederland.

Met zijn vader correspondeert Martinus zeer frequent en uit die brieven worden we onder andere gewaar hoe het met hem gaat in Vlaardingen. Sigal sr. ziet Vlaardingen klaarblijkelijk als een opstapje voor beter, een rustig plekje waar zijn zoon er een beetje in kan komen:

'Van [tante] *Line hoorde ik dat ge vrijdag weer naar Vlaardingen gaat om kamers te zoeken, waarmee ik hoop dat ge naar wensch zult slagen. Hebt ge die instructie nog ontvangen en is dat naar je wenscht? Toch geloof ik niet dat ge moogt afwijzen, al zullen de eerste jaren daar geen eldorado voor je zijn; ge moet maar denken dat ge dit met predikanten en zovelen die hun eerste standplaats in een kleine gemeente krijgen, gemeen hebt. In ieder geval is het beter voor je dan dat ge direct op een plaats zoudt komen, waar het werk je moeielijkheden zou geven.'*

In dat zoeken naar kamers slaagt Martinus snel: op 4 april wordt hij in het Vlaardingse bevolkingsregister ingeschreven als één van de kamerhuurders bij kelner H.J. van der Linden, op het adres Hoogstraat 19. Het niveau van dat logement zal wel te wensen hebben overgelaten, want al na een maand zegt hij zijn kamer daar op en vindt aan het Emmaplein 10 een nieuw onderkomen bij hospita Maria de Waal-de Beer.

Blijkbaar - de uitgaande brieven zijn jammer genoeg niet bewaard gebleven - heeft onze nieuwbakken archivaris al snel naar 'huis' geschreven dat er veel werk aan de winkel is, want zijn vader antwoordt:

'Ik kan mij voorstellen dat het vinden van een wanordelijke boel, die zoo hier en daar verspreid is, je nogal wat werk zal geven, doch het is dan ook een directe voldoening om daar eens een goede orde in te brengen, terwijl ge tegelijk alles in handen krijgt en je er zoodoende inwerkt.'

Voor brieven aan een zoon van 31 jaar zijn ze wat bevoogdend, maar vader heeft het beste met hem voor: *'Indien men zijn werk heeft, dan is de behoefte aan dagelijksche omgang niet groot en dan zult ge ondervinden dat ge aan een sociëteitsavondje en een aanloopje bij dezen of genen, gauw genoeg hebt. Met het kennis aanknoopen raad ik je maar een beetje gereserveerd te zijn! Ik ben heel nieuwsgierig om eens te zien hoe ge daar zit en wat je werk en omgeving is.'*

Uit de opmerkingen tussen de regels door, valt goed op te maken wat de sociale status van de familie Sigal is. Regelmatig wordt er gejeremieerd dat er geen goede meid te krijgen is (normaal hadden ze er zelfs twee) en als men er eindelijk weer één heeft (november 1920), dan heet het: *'Wij hebben sinds een paar dagen weer een dienstbode, wel een kaffer, die niet veel kent, doch nogal gewillig is, wat veel waard is.'* In juni 1919 merkt vader op: *'Het schijnt voor de middelmatige lui te duur om uit te gaan'* en in februari 1921 lezen we over *'kleine luyden die van Arnhem naar Velp trekken en over scharrelaartjes die toch hun best doen om zelfstandig door de wereld te komen.'* Dat de Sigals niet tot die 'scharrelaartjes' behoren, maken we op uit de frequente briefwisseling tussen Martinus sr. en jr., die voor een groot deel gewijd is aan aandelen, effecten en de Beurs. Vader heeft in zijn geestelijke testament weliswaar gewaarschuwd tegen speculeren, maar beide heren beleggen er - letterlijk zeer verdienstelijk - op los en vader leert Martinus de kneepjes van het beursspel. Het leert óns iets over hun vermogen en het beheer daarvan, maar aardige bijkomstigheid is dat ook de toestand in de wereld uitgebreid aan de orde komt, omdat de waarde van de aandelen daarmee niet weinig verband houdt. Zo verwacht senior in april 1919 een hausse als Duitsland capituleert en verkoopt hij een maand later zijn Russische stukken, want *'al komt het bolsjewisme eronder dan kan ik mij niet voorstellen dat Rusland in jaren tot betalen in staat is.'* En passant stuurt hij Martinus per post diens effecten toe, die maar liefst een waarde vertegenwoordigen van fl. 14.452,62, wat net zoveel is als elf keer zijn jaarsalaris!

Aan de slag in Vlaardingen (1919)

Op 8 april 1919 aan de slag gegaan bij zijn werkgever, biedt de plichtsgetrouwe Sigal binnen een maand - conform artikel 11 van zijn instructie - het Jaarverslag over 1918 aan aan Burgemeester en Wethouders en omdat zijn voorganger geen aantekeningen had achtergelaten, was dat nog niet zo eenvoudig.

Bij zijn aantreden als archivaris blijkt dat hij één medewerkster heeft, juffrouw A.P. Noordhoek, die er sinds enkele jaren voor halve dagen werkt, maar zij verlaat het Archief in september 1919, zodat Sigal er voorlopig alleen voor staat. Voortvarend stelt hij zich op de hoogte van wat er allemaal aan zijn zorgen is toevertrouwd. Dat blijken niet alleen de archieven te zijn, maar ook een Topografisch-Historische Atlas (foto's, prenten, tekeningen, etcetera), een bibliotheek en een verzameling

'oude voorwerpen'. Sigal noemt in zijn jaarverslag over 1919 als archieven slechts: de archieven van het Gemeentebestuur, het Oud Rechterlijk archief en het archief van de Ambachtsheer. De overige zestien kleine archieven neemt hij op in de bibliotheek, wat nu als een doodzonde zou worden beschouwd. Omdat Sigal ontdekt dat vele series en andere archiefstukken ten onrechte niet bij elkaar staan, begint hij een grootscheepse herordeningsoperatie en daarnaast vindt hij ook nog tijd om nadere toegangen op diverse archiefbestanden te maken.
Hij verstrekt vele inlichtingen, met name op genealogisch gebied, waar overduidelijk zijn grote voorkeur ligt, maar hij maakt bijvoorbeeld ook - desgevraagd door het College - een lijst van eigenaren van een terrein aan de Schiedamseweg. Met betrekking tot de Topografisch-Historische Atlas gaat hij actief op acquisitiepad, waarbij hij niet alleen enkele oude albums met prentbriefkaarten weet te verwerven, maar onder andere ook de hand kan leggen op bijna uitverkochte series moderne ansichtkaarten. Zijn opmerking dat de Atlas *'een nagenoeg volledige indruk geeft'* klinkt in 21e-eeuwse oren overigens wat naïef.
De archiefbibliotheek reorganiseert hij voortvarend, waarbij hij zinspeelt op de oprichting van een Openbare Bibliotheek. Wat de aan zijn zorg toevertrouwde museale stukken betreft, blijft zijn geestdrift niet beperkt tot zinspelen alleen. Op zijn instigatie wordt zeven maanden na zijn komst naar Vlaardingen een commissie in het leven geroepen 'tot de oprichting eener Vereeniging, De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum', waaraan verderop een paragraaf is gewijd. Sigal wordt secretaris, burgemeester Pier Pruis voorzitter en de heren G. van Büüren van Heijst, P.C.W. baron van der Feltz, A. Knottenbelt, J.H. van Linden van den Heuvell, M.G. Wagenaar Hummelinck en J.L.M. IJzermans treden aan als lid.
Het is al met al heel snel duidelijk dat er een verfrissende wind door de archiefburelen ten stadhuize waait, maar daarnaast ontpopt M.C. Sigal jr. zich binnen enkele maanden als de cultuurhistorische motor van Vlaardingen. Ook privé legt hij in de kortste tijd vele contacten, met name in de kringen van de gegoede burgerij: de burgemeester, de gemeentesecretaris, de notarissen, de industriëlen en reders en ook wordt hij lid van de Vlaardingse Sociëteit 'Gezelligheid'. Het zal hem daarbij ongetwijfeld tot voordeel hebben gestrekt dat hij van kindsbeen af in hetzelfde milieu had verkeerd. In de hiervoor genoemde industrieel en amateur-historicus J.H. van Linden van den Heuvel vindt hij, bijna dertig jaar lang, een trouwe lokaal-historische bondgenoot. Op een brief van Martinus naar huis, waarin hij verslag doet van zijn ervaringen in Vlaardingen, antwoordt zijn vader op 23 juli 1919: *'Ik vind het prachtig dat ge in enkele families komt en dat B&W je ter wille zijn om je werk naar je wensch te kunnen inrichten.'* Dat laatste zal op zich waar zijn geweest, maar de nieuwe archivaris constateert een groot probleem met betrekking tot de manier waarop de archieven zijn opgeborgen. Alleen het Oud archief van de Gemeente en het Oud Rechterlijk archief zijn brandvrij opgeslagen in een kluis op de kamer van gemeentesecretaris mr. G.F. Evelein. In diezelfde kamer staat in gewone kasten het gemeentearchief van 1813 tot 1880, terwijl in zijn eigen werkkamer het gedeelte van na 1880 en het archief van de Ambachtsheer zijn ondergebracht. Verder bevinden zich in stellingen op de zolder van het stadhuis (dat we nu kennen als het Oude Stadhuis) de 17e- en 18e-eeuwse verpondingsboeken en de archieven van de Schutterij en van het Burgerlijk Armbestuur.
Naast de erbarmelijke bewaarcondities is het ver uit elkaar liggen van de archiefruimten problematisch. Als de archivaris bij de kluis wil, moet hij steeds de gemeentesecretaris storen en tijdens raadsvergaderingen en huwelijksvoltrekkingen kan hij de zolder niet eens bereiken omdat hij door de Raadszaal naar de trap moet. De Zuid-Hollandse rijksarchivaris die ieder jaar op inspectiebezoek komt, vraagt Sigal dan ook om B&W te verzoeken voor een archiefbewaarplaats te zorgen die aan de eisen voldoet, want anders zullen belangrijke Vlaardingse archieven, zoals onder andere de notariële archieven, niet van Den Haag naar Vlaardingen mogen worden overgebracht.
Op 12 december stuurt de gemeentearchivaris een brandbrief aan het College van B&W onder verwijzing naar de nieuwe, op 16 september 1919 in werking getreden 'Archiefwet 1918'.

Gemeentearchivaris M.C. Sigal jr., circa 1920. (Collectie Stadsarchief)

De Zuid-Hollandse sjees die M.C. Sigal in 1919 voor Vlaardingen verwierf en in datzelfde jaar werd ingezet bij het Vaderlandsch Historisch Feest in Arnhem. Dit is overigens niet de oorspronkelijke Vlaardingse haringsjees die pas in 1931 kon worden aangeschaft, 1919. (Collectie Stadsarchief)

Hierin schetst hij met geprangd gemoed de hiervoor genoemde situatie en vraagt zich af: *'Wat moet er van dit alles terecht komen indien er eens ten gemeentehuize brand zou ontstaan. U zult het met mij eens zijn dat een dergelijke berging niet langer bestendigd kan blijven. [...] Ik kan niet in technische bizonderheden treden, maar het aanbouwen van een flink, brandvrij locaal achter de tegenwoordige werkkamer – van beton, zoo eenvoudig mogelijk, met ijzeren rekken langs de wanden en losstaande rekken naar behoefte – lijkt m.i. de meest geschikte en practische oplossing in deze. Een beroep doende op Uwe medewerking, hoop ik, dat U het belang van een en ander zult inzien en maatregelen genomen zullen worden teneinde een behoorlijke berging te verkrijgen, etcetera...'*
Volgens zijn jaarverslag over 1919 is hem verzekerd dat een en ander *'de aandacht van het College heeft'*, maar in de jaren daarna zal blijken dat het bij die frase blijft.
Dat Sigal niet van plan is zich te beperken tot het beheren van de archieven en de verzamelingen, blijkt uit zijn inspanningen om Vlaardingen op alle mogelijke manieren historisch op de kaart te zetten.
Via zijn contacten in zijn vorige woonplaats Arnhem weet hij gedaan te krijgen dat ook Vlaardingen *acte de présence* geeft op het van 3 tot 5 september 1919 groots georganiseerde Vaderlandsch Historisch Feest op het terrein van het in 1912 opgerichte Openluchtmuseum op de Waterberg in Arnhem. Temidden van vele delegaties uit het hele land rijdt daar dan een oude Zuid-Hollandse sjees met de Vlaardinger P. Borsboom in oorspronkelijke kuiperskledij op de bok, die de eerste haring aanbiedt aan het organiserende comité. Bovendien heeft Sigal ook een aandeel in de gelijktijdige historische tentoonstelling in de Arnhemse concertzaal Musis Sacrum. De Nieuwe Vlaardingsche Courant schrijft lovend over de Vlaardingse inbreng van sjees, haringkroon, visserijattributen en prenten uit het Gemeentearchief. En vader schrijft: *'Het doet mij genoegen dat ge geslaagd zijt om Vld. op de Arnhemsche feesten mee te doen uitkomen. Dus ge hebt een Zuid-Hollandse sjees gekregen? Het verheugt mij dat je salaris vermoedelijk zal verbeterd worden tot fl. 1.700,-. Het is voor jou een aardig buitenkansje want met een beetje geluk met je eigen kapitaaltje komt ge dan zachtjes aan tot fl. 3.000,- waarvan ge op bescheiden wijze toch behoorlijk leven kunt.'*

Huisvestingsperikelen: *'Hoe menig predikant of dokter heeft het nog zóó niet?'* (1919)

Behalve dat Sigal zich nadrukkelijk bezig heeft te houden met de huisvestingsproblematiek van de archieven, vraagt ook zijn eigen huisvesting aan het eind van het jaar 1919 de nodige aandacht. Na een half jaar inwoning aan het Emmaplein 10 moet hij alweer op zoek naar een andere kamer, omdat zijn hospita in februari 1920 naar Dordrecht verhuist. Als steeds leeft vader van harte mee: *'Een echt vervelende boel voor je dat ge een andere woning moet gaan zoeken, nadat ge pas ingericht zijt en mij dunkt dat als ge niet door particuliere recommendatie slaagt een advertentie je weinig goede kans van slagen biedt. Als het niet anders kan, zult ge wel vergunning moeten*

vragen om te Schiedam te mogen wonen, alhoewel dit minder aangenaam is. Ik kan je slechts raden om het serieus op te nemen opdat ge niet op straat komt te staan en is het een questie dat ge een paar honderd gulden meer besteden moet, dan zal ik je wel wat toeleggen, want 1.300 in den tegenwoordigen tijd is niet veel!' En een week later, op 29 november 1919: *'Een goede woning is een deel van je leven. Hebt ge je advertentie wel een beetje smakelijk ingekleed? Een heer die zijn bezigheden buitenshuis heeft is in den regel nogal gewild. Zooals het nu staat hebt ge tegenover je tegenwoordige hospita ook niet te verbergen dat ge zoekende zijt. Gaat in dat andere pension niemand weg? Ik hoop dat ge ons spoedig schrijven kunt goed geslaagd te zijn, want ik deel geheel je moeielijke vooruitzichten, vooral als eventueel wonen in Schiedam ook niet wel mogelijk is.'* Vlak voor kerst slaagt hij en per 12 januari 1920 kan hij gaan inwonen bij het gezin van de remonstrantse kantoorbediende Gerrit van Leersum en zijn vrouw Hendrika Johanna Immink aan de Schiedamseweg 119. Hier zal archivaris Sigal tot 17 maart 1930 blijven wonen. Het is aannemelijk dat hij door zijn vaardig opgebouwde netwerk aan deze woonruimte is gekomen. Veel van Sigals contacten in Vlaardingen die dezelfde sociale status als hij hadden, zijn net als zijn nieuwe huisbaas remonstrant, wat vast niet toevallig is.

Ansichtkaart van de Schiedamseweg in Vlaardingen, met rechts het pand op nr. 119 waar M.C. Sigal van 1920 tot 1930 inwoonde bij de familie G. van Leersum, circa 1925. (Familiearchief Sigal; CBG)

Een laatste aanwijzing dat hij zich als 'vreemdeling' zeer snel een plaats weet te verwerven in het Vlaardingse, is het feit dat hij op 28 november 1919 secretaris wordt van de afdeling Vlaardingen van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst en twee weken later lid en secretaris van de Commissie der Muziekschool van deze organisatie. Beide functies zal hij tot 15 september 1928 bekleden. De familie in Velp is alras op de hoogte van een en ander, want in een brief van 19 december lezen we: *'Met belangstelling het programma van Toonkunst gelezen. Zoo'n secretariaat is voor jou een aardige tijdsvulling en het bevordert je relaties, waar jij altijd nogal prijs op stelt!'* Zo kunnen de eerste enerverende acht maanden van Sigals Vlaardingse avontuur het best worden afgesloten met de op Oudjaarsdag door zijn vader toegestuurde Nieuwjaarswensen: *'Waar ge in het afgeloopen jaar de betrekking gekregen hebt, waarnaar ge steeds gewenscht hebt, en eerder dan zelfs menschelijkerwijze verwacht kon worden, hoop ik dat je voort zult gaan je in die richting zelf te ontwikkelen, opdat ge ook nog eens een plaats krijgen zult, die meer aanbiedt, doch als ge het nu wat beter met je woning treft (de prentbriefkaart die ge de kinderen zondt, wijst op een aardige omgeving), dan kunt ge toch tevreden zijn. Hoe menig predikant of dokter heeft het nog zóó niet.'*

De invoering van de 'Archiefwet 1918' en Sigals eerste acquisities (1920)

Het jaar 1920 is belangrijk voor het Nederlandse archiefwezen in het algemeen en voor de gemeenten en haar archivarissen in het bijzonder. Zoals in veel plaatsen worden ook in Vlaardingen maatregelen getroffen naar aanleiding van het in 1919 in werking treden van deze wet. Sigal dient de gemeenteraad met een nieuwe archiefverordening en een nieuwe instructie voor de gemeentearchivaris en Burgemeester en Wethouders melden - op aangeven van Sigal - aan de gemeenteraad wat de gevolgen zijn van de nieuwe Archiefwet. Op 15 april wordt een en ander goedgekeurd. Belangrijk is dat er vanaf dat moment een scheiding wordt aangebracht tussen de gemeentesecretaris die voortaan alleen nog het toezicht heeft over de niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archieven, en de gemeentearchivaris die aansprakelijk wordt voor al het overige. Door deze grote wijziging is de gemeentearchivaris niet langer ondergeschikt aan de gemeentesecretaris, maar staat hij naast hem, terwijl hij alleen verantwoording schuldig is aan het College van B&W, zoals dat tot op de dag van vandaag nog het geval is. Dit heeft ook onmiddellijk gevolgen voor het salaris van Sigal. Blijkbaar is zijn beginjaarsalaris van fl. 1.300,- via de in augustus 1919 genoemde fl. 1.700,- inmiddels al verhoogd tot de klasse fl. 1.950-2.450,-, maar door

deze opwaardering van zijn functie komt hij - nog maar één jaar in functie - nu in de categorie fl. 2.500-3.500,-. En dan te bedenken dat Hoogendijk het in 1914 nog met fl. 650,- in deeltijd moest doen. Vader Sigal denkt blijkbaar dat deze enorme salarisverhoging een beloning is voor het goede presteren van zijn zoon, want hij schrijft hierover: *'Met genoegen las ik in je schrijven dat de menschen te Vlaardingen je werk wel waardeeren, want uit de voorstellen tot salarisverbetering en inwilliging van de door je begeerde veranderingen spreekt toch wel appreciatie!'*

Hoe het ook zij, met de wind van de nieuwe Archiefwet in zijn rug lijkt Martinus Sigal een mooie toekomst tegemoet te gaan. Per 1 februari 1920 wordt voorzien in de vacature van mejuffrouw Noordhoek door de aanstelling van mejuffrouw Aafje Maarleveld (1894-1949) tot schrijfster, die in eerste instantie wordt belast met het indiceren van de begraafboeken, het tijdschriftenbeheer en administratieve karweitjes, maar later ook conserverings- en inbindwerkzaamheden erbij krijgt. Zij zal Sigal twintig jaar lang terzijde staan, maar kan vanaf medio 1940 wegens ernstige ziekte niet meer werken en krijgt op de laatste dag van 1941 eervol ontslag.

Sigal zelf stort zich op het schonen van de archieven, want in 1920 vraagt hij maar liefst twaalf keer machtiging aan tot het vernietigen van archiefstukken. Het nijpende ruimtegebrek zal hem daartoe gestimuleerd hebben. Een 'overval' van Gedeputeerde Staten die met de nieuwe Archiefwet in de hand alle gemeenten bestoken met een formulier tot overbrenging van hun archieven naar Den Haag, voor het geval ze er zelf niet goed voor kunnen zorgen, wordt door de gemeentearchivaris gepareerd. Er is in mei 1920 sprake van 140 strekkende meter overgebrachte archieven die in het stadhuis worden bewaard. Ondanks toezeggingen dat de ruimteproblemen zullen worden opgelost door interne verhuizingen, komt het daar nog niet van. Sigal roeit maar met de riemen die hij heeft en concentreert zich daarnaast op andere zaken, waarbij hij meer resultaat ziet van zijn inspanningen.

Zo bestookt hij met grote vasthoudendheid vele Vlaardingse (oud)functionarissen, predikanten, ondernemers en raadsleden of hun nabestaanden met brieven om een portretfoto (met biografische gegevens) af te staan voor de Topografisch-Historische Atlas. Velen, gevleid of niet, geven hieraan gehoor en tot op de dag van vandaag worden van deze inzet de vruchten geplukt.

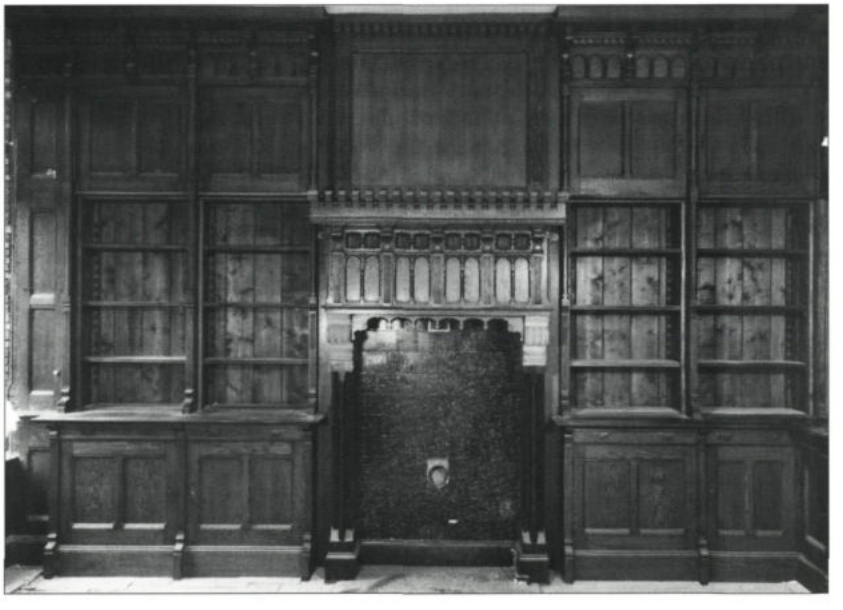
Ook een oproep in de plaatselijke kranten en bladen om toezending van drukwerken die betrekking hebben op Vlaardingen is succesvol. De bibliotheek wordt hierdoor verrijkt met allerlei geschriften, waarbij de bijdrage van drukkerij Dorsman & Odé het meest in het oog springt. De verzameling Nieuwe Vlaardingsche Couranten, die over de periode 1901 tot 1920 door het Archief wordt bewaard, wordt in één keer nagenoeg gecompleteerd door de schenking van de serie over 1869 tot 1901 en wat zijn we nu nog steeds blij met deze rijke historische bron. Zoals in vele plaatsen gebruikelijk is, speelt de archivaris - ook nu nog - een belangrijke rol bij de straatnaamgeving. Sigal presenteert B&W een *'lijst van te geven straatnamen'*, waarop namen van burgemeesters, schrijvers, schilders en zaken rond de visserij voorkomen. Vele daarvan komen nu op de Vlaardingse plattegrond voor, zodat Sigals invloed zich ook daarin tot ver na zijn dood uitstrekt.

De archiefbewaarplaats(en) en de positie van de gemeentearchivaris (1920-1940)

Hiervoor hebben we al gezien hoe Sigal bij zijn komst naar Vlaardingen in 1919 naar aanleiding van de nieuwe 'Archiefwet 1918' vecht voor betere archiefvoorzieningen, terwijl zijn eigen positie door die wet, zowel inhoudelijk als financieel, verbetert. Hoe is het hem daarna hiermee vergaan?

Het Gemeentelijke Archief is tot aan de verhuizing naar het Raadhuisplein (later: Plein Emaus) in 1947/1948 gevestigd geweest in enkele werkruimten in het Oude Stadhuis aan de kant van de Waalstraat. In 1896 had men het meteen achter het Oude Stadhuis gelegen pand, door het doortrekken van de centrale gang, toegevoegd aan dat stadhuis. Twee jaar later werd deze ruimte prachtig geornamenteerd en rondom betimmerd met eikenhouten archiefkasten, want van meet af aan was deze ruimte bedoeld om als archiefruimte te dienen, waartoe ze in

De in 1898 fraai betimmerde archiefkamer in het Vlaardingse Stadhuis, waarin Sigal van 1919 tot 1922 zijn kantoor had. (Collectie Stadsarchief)

1900 ook in gebruik werd genomen. In deze kamer neemt Sigal op 8 april 1919 zijn intrek, terwijl 'zijn' archieven verspreid over allerlei plaatsen in het gebouw staan, van de zolder tot het souterrain. De archivaris heeft doorlopend te kampen met ruimtegebrek en aast op plekken die vrijkomen. Zo wordt hem aan het eind van 1920 in het vooruitzicht gesteld dat hij het lokaal van de Armenraad en de Huurcommissie in het souterrain erbij kan krijgen. Deze instellingen verhuizen inderdaad in 1921 naar het voormalige distributiekantoor aan de Markt 13, maar dan legt de gemeenteontvanger beslag op de vrijgekomen kamer, zodat Sigal nog een jaar moet wachten. In de tussentijd laat hij in arren moede de zolder boven de weeskamer (gelegen tussen de huidige Oude Hal en de archiefkamer) verhogen, om daar een deel van de bibliotheek te bergen.
In 1922 krijgt de gemeenteontvanger zijn nieuwe kantoor in het pand Lijnstraat 2, zodat Sigal het souterrain in gebruik kan gaan nemen. Op dat moment ziet de burgemeester zijn kans schoon om de zo fraai betimmerde archiefkamer tot de zijne te maken, zodat ook Sigal zelf naar beneden 'verbannen' wordt. De 'archiefkamer' zal tot de restauratie en verbouwing van 1949 in gebruik blijven als burgemeesterskamer, waarna het decennia als leeskamer voor de raadsleden fungeert.
Het voordeel is wel dat het grootste gedeelte van de archieven nu in het souterrain bij elkaar is komen te staan, terwijl Sigal er vlakbij zit. De voormalige kluis van de ontvanger wordt verbouwd, zodat er meer brandvrije archiefruimte beschikbaar komt en de algemene rijksarchivaris akkoord kan gaan met de overbrenging naar Vlaardingen van de zo belangrijke notariële archieven. Deze archieven worden begin 1924 per schip van Den Haag naar Vlaardingen vervoerd. Die brandvrije kluis was overigens in 1895 gebouwd voor het bestuur van de Spaarbank dat in die tijd vergaderde in de 'Weeskamer'.
De steeds terugkerende ruimteproblemen komen in elk 'Verslag omtrent den toestand van het Archief' voor en Sigal schrijft menige brandbrief naar het College van B&W, met steeds uitgewerkte creatieve voorstellen om belendende ruimten aan zijn 'imperiumpje' toe te voegen.
Maar het komt er eigenlijk op neer dat Sigal zelden wat gedaan krijgt, zoals bijvoorbeeld ook in juli 1927 weer blijkt uit de weigering van B&W om F. Binnendijk als volontair aan te mogen stellen, wat de archivaris had gevraagd omdat medewerker Aafje Maarleveld al zolang ziek was.
Daarbij heeft Sigal grote zorgen over de brandveiligheid. Als in de nacht van 3 op 4 april 1928 brand woedt op de bovenverdieping van het fabriekje van C. Pietersen aan de overkant van de Waalstraat, slaat de schrik hem om het hart. Nog dezelfde morgen vraagt hij het College per brief dringend om de ramen van de archiefbewaarplaats te beschermen met ijzeren luiken. Verwijtend klinkt het in zijn brief dat hij iets dergelijks al eerder had voorgesteld, *'doch u meende toen, dat deze maatregel niet noodig was'*. Sigal strijdt in deze periode op alle fronten tegen misstanden en onbegrip.
Zo klaagt hij in juni 1928 in drie dicht betypte vellen zijn nood over van alles en nog wat, maar vooral ook over zijn werkkamer die veel te klein is en waarin zelfs in de zomer het licht aan moet, omdat alleen maar via één raampje zonlicht kan binnenkomen. Bezoekers vragen hem *'Moet U altijd in dit sombere hok zitten?'* of *'Is deze cel uw werkkamer?'* Gemeentesecretaris Van Beek zet in een uitgebreide nota uiteen dat er naar zijn oordeel helaas geen mogelijkheden zijn om de situatie te verbeteren, maar ook hij verzucht: *'Het zou mij aangenaam zijn, wanneer eindelijk eens de periode van "lapmiddelen" werd afgesloten en werd begonnen met plannen voor bijbouw van het stadhuis.'* Met gemeentesecretaris Van Beek raakt Sigal bevriend, wat onder andere blijkt uit het feit dat hij hem in 1929 zal benoemen tot zijn executeur-testamentair.

Mr. Eduard Karel van Beek (1892-1958), gemeentesecretaris van Vlaardingen van 1919 tot 1945, die bevriend was met M.C. Sigal en wiens beoogd executeur-testamentair hij geruime tijd is geweest, circa 1940. (Collectie Stadsarchief)

Op 10 september 1928 beklaagt hij zich over het feit dat er veel werken worden aangeschaft voor de administratieve bibliotheek, wat zwaar drukt op de post 'aankoop voor boekwerken', waardoor hij geen budget meer heeft om belangrijke werken voor de historische bibliotheek te kopen.
Een maand later stuurt Sigal de burgemeester wat verongelijkt een brief naar aanleiding van een opmerking van een raadslid

over de positie van de archivaris. *'Ik acht het wel gewenscht dat thans voor eens en vooral gewezen wordt hoe de positie van gemeente-archivaris is, daar mij reeds meermalen bleek dat men die niet goed beziet.'* Zwaaiend met de toelichting op de 'Archiefwet 1918' toont hij aan dat hij een eigenstandige positie, naast - en niet onder - de gemeentesecretaris, heeft.
Op 11 december 1928 kan hij zijn gram kwijt bij de redactie van het Nederlandsch Archievenblad, waaraan hij schrijft: *'De waardeering voor archiefwerk schijnt nog lang niet overal door te dringen; wel heeft men graag alles in orde en wordt men graag à la minute ingelicht, maar het moet zoo weinig mogelijk kosten!'*
Op 12 februari 1929 brandt het stadhuis in Leiden tot de grond toe af, waarbij het archief van die gemeente van na 1813 volledig verloren gaat; de rest was gelukkig elders in een brandvrij gebouw geborgen. Naar aanleiding daarvan vraagt de Vlaardingse gemeentesecretaris aan Sigal om in kaart te brengen wat de gevolgen in Vlaardingen zouden zijn bij een dergelijke ramp. Dat is niet aan dovemansoren gezegd. De archivaris zet uitgebreid uiteen dat het in Vlaardingen nog veel slechter afgelopen zou zijn, omdat hier bijna álle archieven zonder bescherming in het brandgevaarlijke stadhuis liggen en hij zou geen Sigal heten als hij niet meteen een uitgewerkt plan tot verbetering zou meesturen. Er gebeurt weer niets mee, onder verwijzing naar het plan om *'in de naaste toekomst'* het stadhuis uit te breiden.
Bij een reorganisatie van de secretarie in 1933 krijgt Sigal weliswaar het aanpalende ruime vertrek met kluis van de Burgerlijke Stand erbij, maar al met al rijst uit de bloemlezing van brievencitaten het beeld op dat het niet bijster goed botert tussen de consciëntieuze, vasthoudende en zich wat miskend voelende Sigal en het pragmatische gemeentebestuur dat ook maar moet roeien met de riemen die het heeft en andere prioriteiten stelt. Met zijn brief aan de 'Chef van de 1e Afdeeling der Secretarie' die hij in niet mis te verstane woorden kapittelt over het op slordige en onjuiste wijze aanleveren van zijn archieven, zal hij bij zijn collega-ambtenaren weinig vrienden hebben gemaakt.
De situatie bereikt een dieptepunt wanneer Gedeputeerde Staten er bij de Gemeente Vlaardingen op aandringt te bezuinigen op haar gemeentearchivaris. Zij zijn *'van meening dat u in de door u verricht wordende werkzaamheden niet een volledige dagtaak vindt'*. Over miskenning gesproken! GS stellen voor dat het salaris van Sigal terug wordt gebracht van fl. 3.400,- naar ruim fl. 1.600,-, maar B&W vinden dat te gortig en melden hem op 19 april 1933 dat hij per 1 juli aanstaande nog maar drie dagen hoeft te werken tegen 60% van zijn huidige salaris, ergo fl. 2.040,-. Wel krijgt hij dan definitief toestemming om in Den Haag te blijven wonen (waar hij sinds 1930 woonruimte huurt) en om een bijbaan te zoeken. Sigal antwoordt met een brief waarin hij op berustende toon laat zien hoe weinig verstand GS hebben van archiefwerk en dat de waardering van het archivariaat nu wel heel snel aan het afbrokkelen is. *'Teneinde in het vak te blijven en verschillende onder handen zijnde werkzaamheden te kunnen afmaken'* wil hij onder de nieuwe voorwaarden aanblijven, mits het aangeboden salaris naar boven wordt afgerond tot fl. 2.100,- en er een gunstige wachtgeldregeling kan worden afgesproken. B&W vinden dat in orde, maar de gemeenteraad valt over die wachtgeldregeling, waarop Sigal eervol ontslag aanvraagt. Uiteindelijk zwicht hij toch *'node'* en voortaan werkt hij tegen het genoemde salaris officieel alleen nog op woensdag tot en met vrijdag. Hij is echter ook op maandag en dinsdag vaak aanwezig, onbetaald! Een wrange situatie die hij zich - naar het zich laat aanzien - slechts vanwege zijn welstand kan permitteren. De Gemeente Vlaardingen heeft vanaf dat moment voor een appel en een ei een *fulltime* archivaris, maar de verhoudingen zijn uiteraard verre van plezierig geworden. In zijn jaarverslag kan Sigal het niet laten zijn frustratie, zij het op een nette manier, te uiten: *'Dat met een dergelijke bezuiniging de archiefbelangen slecht gediend zijn, is zeer duidelijk en zou uit deze maatregel later wel eens de waarheid kunnen blijken van het spreekwoord, dat goedkoop duurkoop is.'*
Ten aanzien van het jaarverslaghoofdstukje 'bewaarplaatsen' heeft hij vanaf dan ook het hoofd in de moede schoot gelegd. Jaar na jaar verwijst hij hierbij met slechts één kort zinnetje veelzeggend naar het vorige jaarverslag. Eind 1938 lijken de plannen voor uitbreiding van het stadhuis dermate concreet te zijn, dat Sigal wordt gevraagd om aan te geven hoeveel ruimte hij nu in gebruik heeft en hoeveel hij straks nodig heeft. Twee dagen na dit verzoek levert hij zijn programma van eisen al in. Er is nu sprake van zes lokalen en drie kluizen die samen 156 m^2 beslaan en Sigal denkt 200 m^2 nodig te hebben, maar deze keer zal de oorlog roet in het eten gooien: er wordt wéér niet gebouwd.

'De Vereeniging Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum' (1920-1956)

Al in 1905 had de toenmalige gemeentearchivaris Bouricius het plan opgevat om een oudheidkamer in Vlaardingen op te richten, hierbij ongetwijfeld geïnspireerd door de tijdgeest, waardoor in vele steden een dergelijk initiatief werd genomen. In zijn jaarverslag over 1906 schrijft Bouricius dat *'de voorwerpen die aan de Gemeente toebehooren en een kern van een toekomstige oudheidkamer vormen, zeer zijn vermeerderd door de opheffing der schutterij.'* Maar daarna blijft het weer een hele tijd stil, totdat de in Vlaardingen geboren, maar in Dordrecht woonachtige advocaat en verzamelaar mr. Simon van Gijn (1836-1922) op 16 maart 1911 zijn collectie van 75 Vlaardingse prenten en tekeningen aan de Gemeente Vlaardingen schenkt. Van Gijn spreekt daarbij ook de wens uit dat Vlaardingen spoedig een oudheidkamer zal hebben, waarin ook zijn formidabele schenking een plaats zal krijgen.
Sigals voorganger J. Hoogendijk Kz. neemt dan zelfs een kopje 'Museum' in zijn jaarverslag op en schrijft daarin *'Het doet mij genoegen, in dit verslag voor de eerste maal melding te kunnen maken van schenkingen, welke, indien ze navolging mogen vinden, den eersten stoot zullen hebben gegeven aan*

de stichting van een inrichting, welker grootschen naam ik zoo vrij was aan het hoofd van dit gedeelte van mijn verslag te plaatsen.' Niet lang daarna schenkt Van Gijn ook nog zeven voorwerpen, waaronder een model-vishoeker, een gouden gedenkpenning van de legendarische Jacob van der Windt en een *'damescostuum'* uit 1814, en in 1912 volgen ook nog enkele geschilderde portretten. Opnieuw blijft het bij plannen en het kopje 'Museum' komt in de jaarverslagen niet meer voor, totdat Sigal op het Vlaardingse toneel verschijnt. Als hij merkt *'dat er nog belangstelling bestaat voor een op te richten Oudheidkamer en Visscherij-Museum'* weet hij zeven maanden na zijn komst een oprichtingscommisie te vormen, waarvan de eerbiedwaardige leden hiervoor al zijn genoemd, en op 12 maart 1920 wordt 'De vereeniging Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum' opgericht. Sigal wordt benoemd tot secretaris (en tien jaar later ook nog tot penningmeester). Na afloop van de oprichtingsvergadering bezichtigen de aanwezigen een kleine expositie van voorwerpen, prenten en tekeningen die Sigal voor de gelegenheid heeft uitgestald. Sigal sr. is er weer als de kippen bij om zijn wijsheden richting Vlaardingen te sturen: *'Ik had in het Handelsblad de oprichting van het Museum van Vlaardingsche Oudheden niet gelezen, doch na je aanwijzing heb ik het in de Rotterdamsche Courant opgezocht. Ge zijt geheel en al in de door je begeerde richting terecht gekomen, en ge moogt van geluk spreken hier toch maar geslaagd te zijn, ge hadt misschien nog lang kunnen loopen, eer ge een betrekking naar je zin gevonden hadt. De streek kan wel wat aangenamer zijn, doch de hoofdzaak is toch maar om werk naar zijn zin te hebben.'*

Dat het niet bij een oudheidkamer blijft, maar dat er *'en Visscherij-Museum'* aan wordt toegevoegd, verklaren J.P. van der Voort en A.A. Poldervaart in hun artikel 'Noordzeevisscherijfilm Polygoon, 1921-1923' uit het feit dat er rond 1920 heel wat initiatieven worden ontplooid in het maritieme veld. In Amsterdam en Rotterdam komt het in deze periode tot oprichting van scheepvaartmusea, maar men is van mening dat er dan ook ergens een (Nederlands) Visserijmuseum moet komen. Op bijna vanzelfsprekende wijze wordt daarbij aan Vlaardingen gedacht, dat op dat moment de belangrijkste haringstad van Nederland is. Zo valt het al vijftien jaar bestaande oudheidkamerplan hier mooi mee samen.

Het lijkt aannemelijk dat initiator en secretaris Sigal de hand heeft gehad in het formuleren van de doelstelling van de vereniging: *'...het aankweeken van belangstelling voor de geschiedenis van stad en land in het algemeen en van die van Vlaardingen en de visscherij in het bijzonder....'* Om dat doel te realiseren, denkt men aan het algemeen toegankelijk stellen van de collectie, het hulp bieden bij het behoud van monumenten en het uitgeven van geschiedkundige publicaties.

De vereniging krijgt de complete Topografisch-Historische Atlas en de verzameling 'oude voorwerpen' van de gemeente, waaronder de enorme schenking van Simon van Gijn, in bruikleen. De gemeenteraad stelt op 12 augustus 1920 de tweedelige suite van de gemeentelijke muziekschool (Lijnstraat 2) ter

Ansichtkaart met het pand Lijnstraat 2, waarin de Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum van 1920 tot 1935 was ondergebracht, circa 1900. (Collectie Stadsarchief)

beschikking, als conciërge wordt G.P. de Bruin aangesteld en het tentoonstellen van al dat moois kan beginnen. Nog voor de officiële opening op 16 oktober stromen de nieuwe aanwinsten (giften en bruiklenen) van vele betrokken burgers binnen, waardoor de opstelling steeds moet worden aangepast. Het museumpje is alleen open op woensdag- en zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur, maar in een paar weken tijd worden al 344 bezoekers geteld. Leden van de vereniging en groepjes scholieren hebben gratis toegang, de rest betaalt een dubbeltje per bezoek en de conciërge verdient vijftig cent per uur.

Martinus senior schrijft op 5 november aan Martinus junior: *'Met belangstelling las ik de Vl. Couranten, ten minste zoover het de Vlaardingsche Oudheidkamer en Museum betreft, en ik verheugde mij over de waardeerende woorden die over je werk gezegd werden. (Die couranten bewaar ik natuurlijk trouw). Het is natuurlijk een voldoening voor je, dat ge dit voor elkaar hebt gekregen en zelfs nu reeds zoodanigen omvang aanneemt dat er ruimte te kort komt.'*

Het duurt inderdaad niet lang of het onderkomen puilt uit, terwijl het gebouw ook minder geschikt blijkt. Er is geen verlichting, door lekkages kan de boel nauwelijks droog gestookt worden en er komt zoveel stof binnen dat het historische materiaal zwaar te lijden heeft. Sigal is bovendien ieder jaar wel veertien dagen bezig om in de winter alles in te pakken en op te bergen en het in het voorjaar weer tevoorschijn te halen. Met de winter van 1927 voor de deur heeft Sigal er genoeg van en hij vraagt B&W of de Oudheidkamer en Visscherijmuseum niet verhuisd kan worden naar twee lokalen in het Handelsgebouw aan de Parallelweg. Deze zijn vrijgekomen doordat de vorige gebruiker, het accountantskantoor Sparrius, de huur heeft opgezegd en bovendien was het in 1919, toen het Handelsgebouw net was geopend, al de bedoeling geweest om de museale collectie

daar onder te brengen. Dit kon in 1920 echter niet doorgaan omdat de Visscherijschool er werd gehuisvest.
Het college gaat in de zomer van 1928 akkoord, zodat de lokalen voor 400 gulden per jaar gehuurd kunnen worden van het Handelsgebouw. Maar dan blijkt dat de 'Vereeniging' dat helemaal niet kan betalen, dat de lokalen eigenlijk niet voldoende extra ruimte bieden en dat alles weer zal moet worden ontruimd als een kantoor ze wil gaan huren. De plannen lijden dus opnieuw schipbreuk. In 1930 schrijft Sigal dat het onderkomen aan de Lijnstraat nu echt veel te klein wordt, want de aanwinsten blijven maar komen *'zoodat het geheel meer op een magazijn gaat lijken dan op een museum'.* De aantallen contribuanten en bezoekers nemen verder af, want *'de ruimte is zoo opgevuld met het vele, dat in den loop der jaren verkregen werd, dat de passage voor een behoorlijk aantal bezoekers gevaarlijk wordt voor het uitgestalde, dat licht op een of andere wijze beschadigd zou worden. Zoo lang geen grootere ruimte voor het museum verkregen is, blijft een grootere belangstelling van het publiek dus een gevaarlijk experiment.'* Gelukkig geeft de gemeente een kleine jaarlijkse subsidie om de teruglopende inkomsten op te vangen, maar de situatie wordt nijpend. De zeer actieve conciërge van de oudheidkamer, D.J. van den Berg, weet veel aanwinsten te verwerven, maar ook Sigal zelf is doorlopend alert om op de juiste momenten toe te slaan om zaken te redden voor later. Zo schrijft hij in 1932 onmiddellijk een brief aan de regenten van het Weeshuis als hij hoort dat de weeshuiskleding voor jongens en meisjes is afgeschaft. Hij vraagt en krijgt een volledig stel, zodat enkele ermee aangeklede poppen kunnen worden opgesteld. Uiteindelijk moet 'het museum' in 1935 dan ook sluiten omdat er eigenlijk niemand meer binnen kan. Dan grijpt het gemeentebestuur in: alsnog worden drie lokalen in het Handelsgebouw ontruimd en opgeknapt en in november 1935 wordt alles voorzichtig overgebracht, waarna op 1 april 1936 onder grote belangstelling de heropening plaatsvindt. Doordat er centrale verwarming is, blijft de oudheidkamer voor het eerst het hele jaar geopend, maar het ruimteprobleem blijkt telkens terug te keren. Desondanks grijpt Sigal allerlei jubilea aan om er een tentoonstelling aan te wijden, zoals het 40-jarig regeringsjubileum van koningin Wilhelmina in 1938 en de 25-jarige herdenking van de mobilisatie voor de Eerste Wereldoorlog (1939).
In de Tweede Wereldoorlog moet de oudheidkamer sluiten, onder meer omdat er Duitse soldaten in het Handelsgebouw worden gelegerd. Alles moet elders worden opgeslagen en om veiligheidsredenen gebeurt dat op vier verschillende plaatsen: op de zolders van het Handelsgebouw en van het kantoor van de Gemeenteontvanger, in de archiefruimten in het stadhuis en op de zolder van het Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, dat zijn functie door de annexatie in 1941 zal verliezen. Eind 1942 stuurt Sigal een brief naar burgemeester Siezen met de overweging een 'heemkundige commissie' (een soort historische vereniging) op te richten, die ook als breekijzer kan dienen om gedaan te krijgen dat de opgeslagen museale collectie kan worden uitgestald in het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, maar daar wordt lange tijd niets meer van vernomen.
Dankzij de correspondentie van Sigal zijn we wel geïnformeerd over de lotgevallen van de voor Vlaardingen zo belangrijke Rederijkersblazoenen. Het advies van het Rijk (om ze onder te brengen in het depot in de St. Pietersberg) negerend, staat burgemeester Siezen toe ze in april 1943 te bergen in de kluizen van de bank van Mees aan de Schiedamseweg en van notaris Dolk aan de Oosthavenkade.
Het 25-jarig bestaan op 12 maart 1945 van 'zijn kind, de Oudheidkamer', kan Sigal natuurlijk niet ongemerkt laten passeren. In zijn jaarverslag over de jaren 1941-1945 merkt hij daarover op *'dat in den loop der jaren belangstelling voor het verleden onzer stad kon aangekweekt worden en veel bijeengebracht met medewerking onzer stadgenoten, dat anders verdwenen zou zijn.'*
In 1950 wordt de gerestaureerde Visbank omgetoverd tot tentoonstellingsruimte en wie anders dan Sigal organiseert daar de eerste expositie, over het begin van de 80-jarige Opstand (toen nog 80-jarige Oorlog geheten), niet veel later gevolgd door een Oranje-tentoonstelling ter gelegenheid van de inwijding van het Oranje-carillon. Het lukt hem zelfs om hiervoor schilderijen en andere bruiklenen van onder meer het Koninklijk Huisarchief en het Rijksmuseum naar Vlaardingen te krijgen! In de zomer van 1951 verzorgt hij er, ter gelegenheid van de 4e Internationale Haringrit, een tentoonstelling van scheepsmodellen en schilderijen. Er is dan dus de wonderlijke situatie van een fraaie, maar nogal kleine expositieruimte in de Visbank met twee ver uit elkaar gelegen zolders als 'depots'.
Op 18 december 1952 breekt Sigal daarom in zijn zoveelste brief aan B&W een lans voor de bouw van een museum achter het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, waarin het Archief sinds 1947 is gevestigd. Het College *'wenst zich hierover nog nader te beraden.'* Een jaar nadat de grote stimulator Sigal in 1953 met pensioen is gegaan, stuurt het gemeentebestuur een brief naar de vereniging 'De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum' (waarvan gemeentearchivaris C. Postma dan q.q. secretaris is) met de vraag of zij bereid zou zijn de gehele collectie in eigendom over te dragen aan de Gemeente Vlaardingen.
De gemeente overweegt dan namelijk *'een gebouw tot stand te brengen voor het onderbrengen van de bezittingen van uw vereniging en de daarvoor in aanmerking komende eigendommen der Gemeente.'* De vereniging gaat akkoord, legt het rijke bezit nauwkeurig vast in een inventaris en zal alles in eigendom overdragen. In april 1955 leest oud-archivaris Sigal, die nog steeds bestuurslid is van de vereniging, in de Nieuwe Vlaardingsche Courant dat B&W van Vlaardingen aan de gemeenteraad een krediet vragen voor een ontwerp voor de bouw van een museum achter het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht *'welke plaats'*, zo schrijft hij, *'ik reeds lang geleden als meest geschikte heb genoemd.'* Aan zijn opvolger Postma schrijft hij: *'Voor U gelukkig omdat hierdoor ruimte vrij komt in het Archiefgebouw ten behoeve der archiefverzamelingen,*

voor mij dat hiermede een lang gekoesterde wens in vervulling zal gaan en het museum eens goed op poten wordt gezet.'
Verder geeft hij hem allerlei adviezen waar hij rekening mee moet houden bij de inrichting van dat nog te bouwen museum. De raad gaat weliswaar akkoord met het gevraagde bedrag van fl. 2.500,- om een architect een plan te laten maken, maar het museum zal er nooit komen...
Anderhalf jaar later is Sigals vreugde omgeslagen in ingehouden woede, als hij - opnieuw via de krant - op de hoogte komt van het voornemen van de gemeente om een commissie te benoemen die de collectie van de Oudheidkamer moet schiften en er uit moet verwijderen wat voor Vlaardingen niet van belang is. En dat terwijl een en ander nog niet eens officieel is overgedragen. *'Enige bestuursleden hebben met mij niet voor niets gedurende vijfendertig jaren moeite gedaan de verzameling bijeen te krijgen, om thans deze aan een radicale "schoonmaak" prijs te geven'*, zo perst Sigal verontwaardigd uit zijn pen.
Op exact dezelfde dag dat Sigal deze brief schrijft, 1 november 1956, stuurt burgemeester Heusdens een uitnodiging naar Sigal om met zijn echtgenote naar Vlaardingen te komen. De gemeente heeft, vooruitlopend op de officiële liquidatie van de vereniging per 1 januari 1957, een gedeelte van het pas opgeleverde nieuwe stadhuis tijdelijk ingericht als expositieruimte en Sigal krijgt een voor-rondleiding. Bij die gelegenheid zal hij de burgemeester ongetwijfeld op het hart hebben gebonden nauwgezet met zijn geesteskind om te gaan.
Nadat ter gelegenheid van Vlaggetjesdag 1959 het visserijgedeelte van het in kasten en kisten opgeslagen museum in het stadhuis is geëxposeerd, maakt zich een nieuw elan van de stad meester. De Stichting Nationaal Visserijmuseum wordt opgericht en in juli 1962 wordt in het door de gemeente aangekochte Reedershuys, Westhavenkade 45, het nieuwe Visserijmuseum geopend. In augustus 1964 suggereert Sigal - sinds 1954 als ambteloos burger woonachtig te Zeist - om het Visserijmuseum uit te breiden met een 'Stedelijk Museum', maar dat zal naar we nu weten nog meer dan 40 jaar op zich laten wachten. In 1971 moet er wegens ruimtegebrek alweer worden verhuisd, nu naar 'Het Huis met den Lindenboom', Westhavenkade 53/54, waarin we nu nog het Visserijmuseum/Vlaardings Museum aantreffen.
De Oudheidkamercollectie blijft echter decennia op de ge-

noemde zolders liggen, officieel vallend onder het beheer van de achtereenvolgende gemeentarchivarissen. In juli 2003 geeft de Gemeente Vlaardingen de (restanten van de) Oudheidkamer in bruikleen aan de Stichting Vlaardings Museum, zodat alles weer bij elkaar is gebracht en de cirkel na bijna 100 jaar weer rond is.
Het is hiermee wel duidelijk geworden dat M.C. Sigal jr. als de *the founding father* van het huidige Visserijmuseum/Vlaardings Museum kan worden beschouwd.

'De Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek' (1920-1960)

Sigals grote bemoeienis met de totstandkoming van een museum is vanuit zijn functie goed te verklaren. Het beheer van de 'oude voorwerpen' was hem als gemeentearchivaris immers toevertrouwd. Dat geldt in mindere mate voor de oprichting van de Vlaardingse Openbare Leeszaal en Bibliotheek. Weliswaar trof Sigal naast de archieven en de museale voorwerpen ook een archiefbibliotheek aan, maar deze is altijd - ook nu nog - vanuit haar aard bibliotheek van het Archief gebleven.
Sigal splitst deze onmiddellijk in een Vlaardings deel, een algemeen geschiedkundig deel en een administratief deel. In zijn in februari 1920 gepresenteerde jaarverslag van het Archief geeft hij aan dat hij *'t.z.t. aan het College voorstellen zal doen tot het van de hand doen van verouderde werken, waarbij die op het gebied der visscherij b.v. aan een openbare bibliotheek - wanneer deze hier gevestigd zal zijn - in bruikleen afgestaan kunnen worden.'* In 1924 blijkt dat hij daarvan afziet, omdat hij dan ook een afdeling Visserij in de Archiefbibliotheek creëert. Maar wel beijvert Sigal zich voor de totstandkoming van die Openbare Bibliotheek. Na veel perikelen met de vrijwel gelijktijdig opgerichte Christelijke Leeszaal en Bibliotheek die samen met haar Openbare evenknie om gemeentelijke subsidie strijdt en het evenmin krijgt, wordt op 9 juli 1920 'de Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Vlaardingen' opgericht om *'...mede te werken aan de geestelijke ontwikkeling en ontspanning van de bevolking van Vld. e.o., zonder aanzien van maatschappelijke welstand en godsdienstige- of staatkundige overtuiging'.*
Het zal geen verrassing zijn dat Sigal op 6 september algemeen bestuurslid en in januari 1921 secretaris wordt, welke functie hij tot 1952 zal blijven vervullen. Ook van de Commissie tot fusie van de Openbare en de Christelijke Bibliotheek wordt hij secretaris en voor de totstandkoming van die fusie heeft hij decennia tevergeefs gevochten. De Openbare Vereniging die sinds 1920 niet anders had gewild dan één gezamenlijke bibliotheek, wordt eind 1960 opgeheven en eerst in februari 1967 is de totale fusie tot één Gemeentebibliotheek een feit geworden, iets wat Sigal enkele maanden voor zijn overlijden nog moet hebben meegekregen.

De leeszaal van de Openbare Leeszaal en Bibliotheek, die van 1921 tot 1934 gehuisvest was in het oude Verkooplokaal aan de Dayer, circa 1921. (Collectie Stadsarchief)

Monumentenzorg en Archeologie (1922-1952)

Ook al behoort het formeel niet tot zijn functie, Sigal rekent het wel tot zijn taak om op het gebied van monumentenzorg en later ook van archeologie, de trom te roeren. Het is inmiddels wel duidelijk wie in de kortst mogelijke tijd het historisch geweten van de stad is geworden. Wanneer hij begin 1922 hoort dat er werkzaamheden aan de vloer van de Grote Kerk zullen plaatsvinden, vraagt hij de kerkvoogdij om toegelaten te worden tot de kerk om de zerken die daarbij aan het licht komen, te beschrijven en na te tekenen, wat hem wordt toegestaan.
Om te zorgen dat er ook in Vlaardingen een Monumentenverordening komt, adviseert hij het College van B&W in 1923 hierover, naar aanleiding van een circulaire van de Provinciale Zuid-Hollandsche Archeologische Commissie *'....dat juist die gemeenten, waarin weinig over is, dat aan het verleden van de stad herinnert, behoefte hebben aan zulk een verordening om te voorkomen, dat hetgeen nog over is zou verdwijnen'* en hij stuurt de directeur van Gemeentewerken een lijst met potentiële monumenten toe, *'waar zoo weinig in deze gemeente over is, dat herinnert aan vroeger eeuwen, hoop ik, dat dit op deze wijze behouden mag blijven.'*
Op dezelfde alerte manier waarop Sigal Jan en alleman aanschrijft om voor Vlaardingen belangrijk historisch materiaal veilig te stellen, zo gaat hij ook te werk met gebouwen. In het voorjaar van 1925 schakelt hij de Vereeniging De Hollandsche Molen in omdat de houtzaagmolen 'de Vrijheid' aan de Galgkade op het punt staat te verdwijnen en inmiddels weet hij hoe de hazen lopen, want hij besluit gelaten met de vaststelling *'Van de gemeente is in dit opzicht niets te verwachten.'*
Bij diezelfde gemeente dringt hij er een paar jaar later wel op aan om het pand Westhavenkade 16 (nu nr. 45) aan te kopen van de erven A.K. Poortman, vanwege onder andere het beschilderde behang en de schouw. Sigal heeft er goed oog voor dat dit een - voor een stad als Vlaardingen - uniek pand is en verklaart dat als volgt: *'waar onze gemeente nooit een rijke gemeente is geweest; zoo kwam het ook, dat er zeer weinig rijke menschen woonden, wier middelen het toelieten mooie gebouwen te stichten of het inwendige daar van te verfraaien.'*
De gemeente zal het overigens pas 32 jaar later daadwerkelijk in bezit krijgen.
Het duurt niet lang of iedereen weet Sigal ook te vinden om raad op lokaal-historisch gebied. In 1928 levert hij de directeur van Gemeentewerken desgevraagd een lijstje met jaartallen en opschriften om op de stenen tafel in het Hof te laten beitelen, in 1934 stuurt hij een lijst van omgekomen schippers tijdens WO I naar de 'Commissie voor het Monument der omgekomen Visschers' en in 1949 - om niet meer te noemen - doet hij op verzoek van het College een voorstel voor een opschrift op de klokken van het te stichten carillon, waartoe overigens wederom hijzelf meteen na de oorlog het initiatief had genomen.
Ook aarzelt hij niet om zich in 1936 rechtstreeks tot de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen te wenden om te voorkomen dat door een ingrijpende verbouwing van de gevels van de panden Westhavenkade 36-38 een *'caricatuur'* wordt

gemaakt. Hij stelt zich hiermee gevaarlijk tegenover het Vlaardingse gemeentebestuur op, dat een dag ervoor aan de Minister heeft gemeld dat deze panden toch al zijn bedorven. Aardig detail in deze brief is dat Sigal, in weerwil van de Dordtse aspiraties, Vlaardingen de oudste stad van Holland noemt: *'In dit geval zou een verdere verminking nog meer te betreuren zijn daar te dezer stede - Uwe Excellentie weet ongetwijfeld dat Vlaardingen Holland's oudste stad wordt genoemd - zoo heel weinig over is, dat daaraan herinnert.'*
Na de oorlog komt er steeds meer aandacht voor archeologie en Sigal vraagt in 1947 aan de in dat jaar opgerichte Rijks-

Twee heren in pak verzamelen archeologica in een emmer op het bouwterrein van het huidige Van Heutszpark. Links: amateurhistoricus A Bijl Mz., rechts: gemeentearchivaris M.C. Sigal, 1950. (Oorspronkelijk: collectie J. Sluimer, daarna: collectie M.P. Zuydgeest, nu: collectie Vlaardings Museum)

dienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) of het mogelijk is onderzoek te doen naar de 'kastelen' Holy en Steenhuizen en naar het oude kerkje van Willibrord dat hij (ten onrechte) situeert bij de R.K. begraafplaats aan het Emaus. En als de Stichting Bodemkartering in 1949 bij de voorbereiding van huizenbouw in de Indische buurt honderden scherven en andere Romeinse bewoningssporen vindt, dan wendt men zich tot gemeentearchivaris Sigal, die onmiddellijk zijn vriend en 'medestrijder' A. Bijl Mz. waarschuwt. Hetzelfde doet hij op 16 augustus 1950, wanneer de directeur van Gemeentewerken hem belt dat er bij de grondwerken voor de bouw van het Van Heutszpark weer van alles aan het licht komt. Samen met Bijl gaat hij aan het speuren en op de aangegeven plek vinden zij *'tal van stukken, waaronder zeer fraaie'*. De foto die bij deze gelegenheid van de beide in kostuum geklede heren is gemaakt, geldt als de oudste archeologische foto van Vlaardingen.
In december 1952 schrijft archivaris en amateur-archeoloog Sigal aan het College over allerlei archeologische vondsten door particulieren die in verkeerde handen zijn gekomen. Hij noemt achtereenvolgens een 'antiek kruikje', door een zoon van timmerman Van Vliet gevonden bij de bouw van de brug over de Delftse Vaart, een Romeinse armband, gevonden door D. Chodszynski, een Romeinse munt, door M. in 't Hout aangetroffen achter het pand Kethelweg 66 en een oude pot die in een stookplaats aan het licht kwam in de Schoolstraat bij de aanbouw van het stadhuis. Sigal krijgt opdracht om de Vlaardingse burgers in een persbericht erop te wijzen dat zij archeologische vondsten niet mogen *'verkwanselen of verkopen'*, maar deze moeten *'bezorgen bij de gemeente-archivaris, Raadhuisplein 5, telefoon 2972'*.

Familiemisère, ziekte en verhuizing naar Den Haag (1921-1930)

Eind 1920 komen er slechte berichten vanuit het ouderlijk huis in Velp richting Vlaardingen. Vader Sigal wordt steeds zieker en is aan bank en bed gekluisterd vanwege hartfalen en galstenen. Martinus gaat af en toe met de trein naar Velp om senior op te zoeken en hoewel de schriftelijke correspondentie in frequentie afneemt, valt er toch nog met regelmaat een brief van vader op de deurmat aan de Schiedamseweg 119. In november stuurt de zieke een nieuwjaarsgift van fl. 60,- en in februari reageert hij op een brief van Martinus met de volgende zin: *'Aardig dat de secretaris je den avond na je verjaardag wat gezellig heeft gemaakt met zijn invitatie. Terecht schrijft ge dat zoo'n verjaardag een goede gelegenheid biedt om eens bij verschillende menschen wat te hooren'*, waaruit we kunnen opmaken dat hij in Vlaardingen aardig aan het inburgeren is. Dat hij de stad Utrecht (waar van 1735 tot 1925 leden van de familie Sigal woonden) ondertussen niet vergeten is, blijkt uit een berichtje in de N.R.C. van 21 februari 1921 over zijn benoeming tot lid van het Historisch Genootschap aldaar.
Van het begin af aan heeft vader Sigal laten merken dat hij Vlaardingen niet zo hoog heeft zitten en zelfs vanaf zijn laatste ziekbed refereert hij, zij het gekscherend, hieraan, wanneer hij op 5 mei 1921 bedankt voor het kistje sigaren dat Martinus hem voor zijn verjaardag stuurde, *'dat weliswaar een Vlaardingsch product is, doch die zeer naar mijn smaak zijn. Als dit een beeld is van wat Vlaardingen voor goeds biedt, dan is het er nog zoo slecht niet!'*
En als Martinus hem heeft gemeld dat hij sinds kort deel uitmaakt van de 'Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen' schrijft hij in zijn laatste brief aan hem: *'Aardig voor je*

dat werkje dat je is opgedragen. Is er nog eenige belooning aan verbonden? Ik verbeeld mij dat als ge wat meer bekend wordt, meer zulke opdrachten kunt krijgen, wat je in alle opzichten ten goede komt'. Ondanks het feit dat zijn oudste zoon hem niet in zijn voetsporen heeft willen volgen, is te merken dat hij trots op hem is. Die Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen produceert voor de winter van 1921-1922 een programma voor drie voorstellingen van de gezelschappen van Verkade, Van der Lugt-Melsert en Van Eijsden in de Zaal Harmonie, waarvoor men zich bij Sigal kan opgeven. Het is wel een succes - het batig saldo gaat naar een goed doel - maar de heren Tours, Bakker en Sigal hebben geen zin in het organiseren van nog een seizoen, waarop de commissie wordt opgeheven.

Inmiddels is vader Martinus Cornelis Sigal sr. op 29 juni 1921 in de leeftijd van 63 jaar gestorven. Zijn weduwe en twee jonge dochters (van negen en bijna zeven jaar) blijven verdrietig, maar goed verzorgd achter.
De nalatenschap, die voor een groot deel uit effecten bestaat, bedraagt fl. 155.000,- waarvan Martinus jr. in 1922 fl. 38.000,- krijgt.
In zijn rede bij de begrafenis van zijn vader belooft hij hem plechtig, er als toeziend voogd zorg voor te dragen *'dat Uw kleine meisjes, die het zonnetje waren van uw laatste jaren, in uw geest groot gebracht zullen worden'.* De weduwe Sigal neemt de pen over van haar man en schrijft met dezelfde regelmaat met haar slechts elf jaar jongere stiefzoon in Vlaardingen. Over de periode 1919-1936 zijn van haar 232 brieven bewaard gebleven, die overigens zelden het niveau van haar man halen en veelal verhalen over perikelen rond de lange tijd moeilijk te verkopen villa in Velp en de gezondheid en opvoeding van zijn halfzusjes. Zo lezen we bijvoorbeeld in een brief van 12 januari 1922 dat bij Cornelientje een aangeboren hartafwijking is geconstateerd, waardoor zij *'altijd kalm moet zijn en nooit mag dansen, zwemmen, of wat dan ook.'* Interessant zijn de schaarse passages waarin Vlaardingse lekkernijen aan bod komen. In november 1923 dankt moeder voor de heerlijke gestoomde haring die Martinus heeft gestuurd en een paar maanden later vraagt ze hem *'een goede portie ijzerkoekjes mee te nemen; die dikke s.v.p., want die dunne houden niet volgens Jet.'*

Tweeënhalf jaar na het overlijden van zijn vader, krijgt Martinus in december 1923 bericht van zijn stiefmoeder dat zijn enige broer Jacques ernstig ziek is. In 1922 naar Duitsland vertrokken om daar te gaan werken, is Jacques inmiddels via diverse sanatoria in Arosa in Zwitserland terechtgekomen, waar hij is opgenomen met tuberculose in een vergevorderd stadium. Onder de verzuchting: *'Wat heeft die jongen zich een misère op den hals gehaald met naar dat Moffenland te gaan en er ziek zijnde te blijven'* vraagt zij Martinus om hem op te gaan halen. Indachtig de belofte aan zijn vader dat hij óók naar Jacques zou blijven omzien, vertrekt hij onmiddellijk met de trein. Aan het eind van het jaar komen de beide broers in Velp aan, waar Jacques in het ziekenhuis wordt opgenomen. Daar sterft hij op 31 mei 1924, 34 jaar oud, een vreselijke dood. De bereddering van diens nalatenschap komt natuurlijk ook weer op de schouders van Martinus terecht en vanwege een conflict over de status van het verblijf van Jacques in het buitenland zitten daar veel haken en ogen aan. Hij zal tot 1931 maar liefst 150 brieven moeten schrijven om de fiscus tevreden te stellen. Deze erfenis bedraagt fl. 61.000,- waarvan Martinus in 1925 fl. 36.000,- ontvangt.

Tot de categorie 'familiemisère' behoort zeker ook de vrijgezelle tante Line (Madeleine Henriëtte Sigal, 1856-1940), de enige zus van zijn vader. Martinus heeft zijn vader vlak voor zijn overlijden beloofd ook naar háár om te zien en dat was wel nodig ook. Deze dame was namelijk verslaafd aan 'morphine' en bovendien koopziek, wat ze slechts kon bekostigen door haar deel van het familiekapitaal er in rap tempo doorheen te jagen. Haar broer Martinus sr. heeft heel wat met haar te stellen,

Een deel van de historische optocht die in Vlaardingen plaatsvond ter gelegenheid van het zilveren regeringsjubileum van koningin Wilhelmina. Ontwerp en realisatie: M.C. Sigal jr., 1923. (Collectie Stadsarchief)

maar na zijn dood begint zij een innige correspondentie met het volgende 'familiehoofd', Martinus jr.
Vader had hem ooit op het hart gedrukt: *'Leen nooit geld, zeker niet aan familieleden, omdat dat niets als onaangenaamheden geeft'*, maar in mei 1924 leent Martinus haar toch 100 gulden, die hij uiteraard niet terugkrijgt. Op 16 april 1925 wordt hij vanwege tantes *'zwakheid van vermogens'* door het Utrechtse Kantongerecht tot haar curator aangesteld, maar met verslaafde mensen is het slecht kersen eten en de stapels brieven getuigen daarvan. Tante Line liegt, bedriegt en fantaseert er op los en Martinus heeft tot aan haar dood in 1940, tussen zijn drukke werkzaamheden in Vlaardingen door, zijn handen er vol aan om haar schulden te saneren en erger te voorkomen.
Om een indruk te krijgen van die drukke werkzaamheden is een overzichtje behulpzaam. Naast zijn archivariaat en het al genoemde werk voor de Oudheidkamer, de Openbare Bibliotheek, 'Toonkunst' (1919-1928) en de Muziekschool (1919-1928), kon alleen al voor de periode tot 1930 het volgende worden nagegaan: lid van de Commissie voor Hooger Onderwijs buiten de Universiteiten te Vlaardingen (1921-1924); penningmeester van de afdeling Vlaardingen van de Utrechtsche Philatelisten Vereeniging (1921-?); lid van de Commissie Gedenkteken op het graf van ds. A. Schouten (1921); 1e secretaris van de Feestcommissie voor de viering van het zilveren regeeringsjubileum van H.M. de Koningin en voorzitter van de subcommissie voor de historische optocht, die Sigal zelf ontwerpt (1923); lid van het Comité voor het Nationaal Huldeblijk aan H.M. de Koningin (1923), waarvoor hij hoogstpersoonlijk collecteert in de schilders- en schrijversbuurt; correspondent voor Vlaardingen van de Vereeniging 'Oranje-Nassau Museum' te 's-Gravenhage (1924-1930) en lid van de commissie historische optocht tot viering van den 50e verjaardag van H.M. de Koningin (1930).

Als kind van zijn tijd is Sigal zeer terughoudend met het vermelden van eventuele contacten met vrouwen óf hij heeft dergelijke zaken later vernietigd. Als dat zo is, dan is er één briefje aan zijn aandacht ontsnapt. Dankzij een enkele (troostend bedoelde) regel in een brief van 3 maart 1927 - Martinus is dan 39 jaar - van zijn achterachternicht Mies Vogedin, weten we dat hij tot kort daarvoor verloofd was: *'Van moeder hoorde ik dat je verloving verbroken is....een disilluzie, maar beter dan echtscheiding later'*. Zelf in mei 1926 gescheiden van Ben van Eijsselsteijn, weet ze waar ze het over heeft...
Bij al het hiervoor genoemde, vindt hij ook nog tijd om op vakantie te gaan, zoals bijvoorbeeld in de zomer van 1922 naar Boedapest en Neurenberg en in de kerstvakantie van hetzelfde jaar met vrienden naar Brussel, terwijl zijn stiefmoeder hem in 1923 aanraadt eens in Japan te gaan kijken!
Wie daarbij bedenkt dat hij een zeer zwakke gezondheid heeft, die moet het na het voorgaande gedeelte welhaast gaan duizelen. Hij heeft regelmatig griep, bronchitis, keelpijn en last van heesheid. In een brief aan zijn tante Line in 1925 meent Sigal dat het met zijn werk te maken heeft: *'Met m'n keel wil het nog niet, het bleek toen de bronchitis voorbij was, dat er een infectie was, ontstaan door ingeademde stof e.d. uit die oude paperassen, waarin ik altijd zit te werken; ben nu onder behandeling van een dokter in Rotterdam; ik kan wel spreken, maar het niet lang volhouden, heb dan dadelijk pijn; een lastige geschiedenis.'*
Vanwege zijn beroerde gezondheid worden zijn vakantieverloven in 1923, 1926, 1929 en 1931 op medisch advies steeds met een maand verlengd. Zijn suikerziekte die zich rond 1927 moet hebben geopenbaard, speelt hem daarna dermate parten dat hij in januari 1930, met een ingesloten geneeskundige verklaring, toestemming aan zijn werkgever vraagt om zich buiten Vlaardingen te vestigen. In die verklaring staat dat *'patiënt noodig heeft meer zon in 't leven in een opgewekter omgeving dan hij de laatste jaren heeft gehad'*. Ook vindt de dokter dat hij een geschiktere werkkamer moet krijgen en dat er *'ernstige redenen zijn om hem in deze ter wille te zijn omdat anders zijn ziektetoestand hem voor langen tijd invalide zou maken'*.

De De Perponcherstraat in Den Haag, waar M.C. Sigal van 1930 tot 1936 woonde, circa 1930. (Familiearchief Sigal; CBG)

Hij is in korte tijd meer dan twaalf kilo afgevallen. Een betere werkruimte kunnen ze hem niet bieden, maar B&W geven wel toestemming om te gaan verhuizen. Zodoende staat op 25 januari 1930 in 'Het Vaderland': *'Gevraagd 2-3 ongem. of gestoff. kamers, eventueel Etage, met ontbijt, in nabijheid van of aan lijn 2,10 of 11. Geen beroepspension. Brieven aan MC Sigal Jr., Gemeentearchivaris, Schiedamscheweg 119, Vlaardingen.'* Op maandag 17 maart 1930 verhuist de gemeentearchivaris van Vlaardingen naar de De Perponcherstraat 121 in Den Haag.

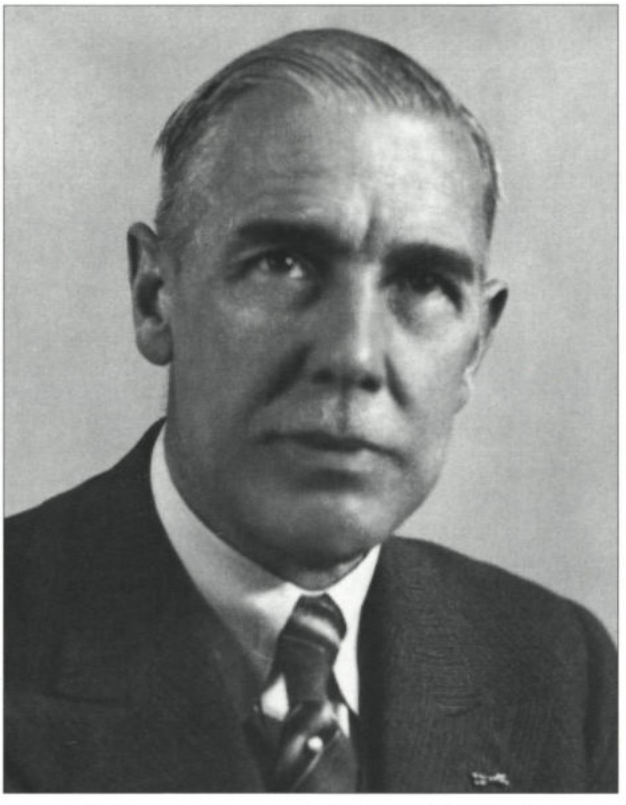
Forens, huwelijk met Susanna E. Bakels en breuk met de familie (Den Haag, 1930-1940)

De verhuizing naar Den Haag vindt weliswaar op doktersadvies plaats, maar het lijkt erop dat Sigal daar als 'heer van stand' beter op zijn plek is dan in Vlaardingen. Wel kost het heen en weer reizen met tram en trein hem jaarlijks fl. 200,-, maar dat neemt hij voor lief. Omdat hij nu niet langer tussen de middag thuis kan gaan eten, vraagt hij, ook in verband met de dienstregeling van de trein, toestemming om in het vervolg te werken van 9.30-17.00 uur, wat hem wordt vergund.

Er is in Den Haag ook een Waalse kerk, zodat hij zich vanuit Arnhem - waar hij al die tijd lid was gebleven - daarheen laat overschrijven. Het duurt maar heel even voordat hij er in zijn nieuwe woonplaats weer contacten en taken bij krijgt. Eerst wordt hij lid van de inmiddels fameuze Nieuwe of Littéraire Sociëteit 'De Witte' en op 19 juli 1930 wordt hij benoemd tot plaatsvervangend toeziend executeur en administrateur van de Stichting 'Nalatenschap De Drevon', een fonds waaruit sinds 1808 armen, weduwen en wezen worden onderhouden. En wanneer in 1931 in Den Haag de Stichting Nederlands Patriciaat wordt opgericht om de uitgave van genealogieën van aanzienlijke geslachten voort te zetten, dan is Sigal er weer bij. Samen met zijn Vlaardingse vriend J.H. van Linden van den Heuvell neemt hij zitting in de redactiecommissie. Uit zijn bibliografie (zie bijlage II) blijkt dat hij ook hier er niet voor spek en bonen bij zat, maar zeer productief was. Hoewel in Sigals archief hierover niets werd aangetroffen, was hij in 1931 ook nog medeoprichter van het Rotterdamse Historisch Genootschap 'de Maze', want dat wordt vermeld in de brochure die in 1953 bij zijn afscheid werd gedrukt.

Omdat de toestemming buiten Vlaardingen te gaan wonen steeds tijdelijk is, is Sigal genoodzaakt ieder half jaar om verlenging te vragen, die hij dankzij zijn huisarts ook steeds krijgt. Deze situatie duurt tot medio 1933, wanneer zijn functie onder protest terug wordt gebracht tot drie dagen per week en zijn salaris naar rato daalt. Als tegemoetkoming wordt hem dan toegestaan 'voorgoed' in Den Haag te blijven wonen omdat hij daar meer kans heeft om een betaalde nevenfunctie te verwerven.

Met zijn halfzus Jet schrijft Martinus regelmatig over wat hem bezighoudt en natuurlijk ook over het 'onrecht' hem in Vlaardingen aangedaan. Op 21 april 1933 steekt zij hem een hart onder de riem: *' 't Was geen vroolijk nieuws wat je nu schreef en ik kan me indenken dat je er erg mee in zit, maar je moet maar denken dat je niet de eenige bent en dat er bossen zijn die er ongunstiger voorstaan. Misschien vind je nu wel iets in Den Haag waar je met plezier werkt, al is het dan geen mooie baan.'*

Johannes Henricus van Linden van den Heuvell (1883-1948), directeur van de N.V. De Oude Lijnbaan en goede vriend van M.C. Sigal, 1943. (Collectie Stadsarchief)

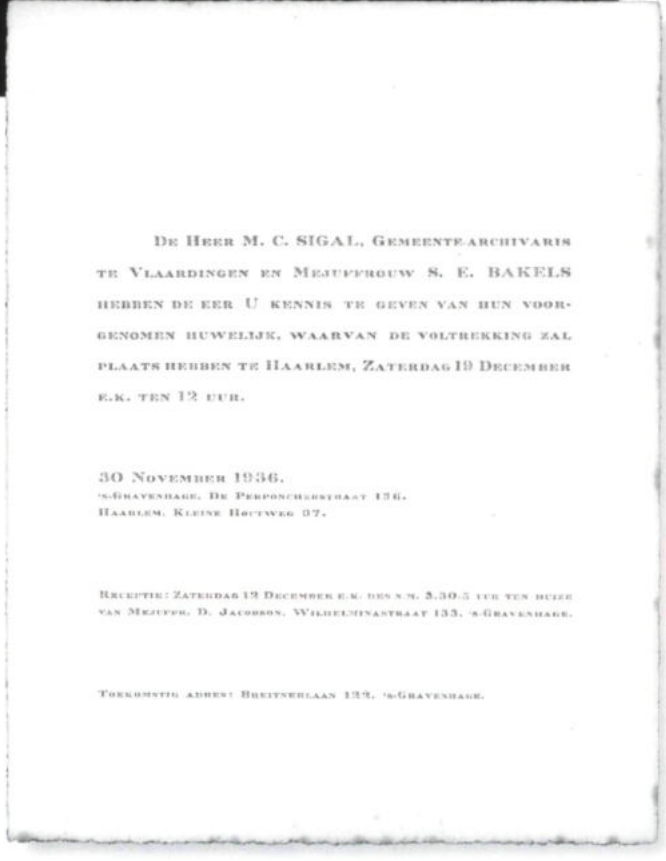
De affaire rond het bezuinigen op zijn baan laat hem niet onberoerd, want midden in de onderhandelingen met de gemeenteraad meldt hij zich een week ziek. Wel vindt hij in de loop van dat jaar nog energie en zin om zich in Vlaardingen in te zetten als secretaris van de Commissie voor de herdenking van de 400e geboortedag van Prins Willem van Oranje, die - getuige de vele foto's van het evenement - een ware volksoploop oplevert.

Op 1 september 1934 verhuist hij in Den Haag naar de overkant van de De Perponcherstraat, nr. 136, maar het ligt niet voor de hand dat dat te maken heeft met zijn teruglopende inkomsten. Een half jaar later wordt Sigal correspondent voor de Volkskundecommissie van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen en van het vinden van de zo gewenste betaalde bijbaan is sprake op 21 mei 1935, wanneer zijn plaatsvervangende functie bij het De Drevon-fonds wordt omgezet in toeziend executeur en administrateur. Hij wordt daarmee automa-

tisch ook plaatsvervangend lid van de stedelijke Armenraad. Bij het in 1952 opgeven van zijn verdiensten uit nevenactiviteiten blijkt dat deze functie hem fl. 470,- per jaar oplevert, terwijl hij dan ook nog fl. 228,- per jaar toucheert als regent van het Van Westfonds, dat in 1902 in het leven was geroepen voor sociale hulp in Vlaardingen.

Rond 1936 moet zich ook de anekdote hebben afgespeeld die oud-ambtenaar Bot vertelde, waardoor we uit de eerste hand iets meer weten over Sigals persoon. Maarten Bot (1912) was sinds 1929 jongste klerk bij Gemeentewerken en later (1935-1937) klerk ter secretarie, in het bijzonder belast met de administratie van het Grondbedrijf. Hij vertelde in 2004: *'Ik moest nogal wat napluizen over de oorsprong en wordingsgeschiedenis van erfpachtspercelen en in 1936 bracht ik heel wat tijd door in het archief. [...] Aanvankelijk moest ik alles vragen. Zonder een woord te zeggen liep Sigal naar het desbetreffende rek of kast, pakte het verlangde en overhandigde het, nog steeds zonder een woord te zeggen. Ik kreeg heel sterk de indruk dat hij met zijn gedachten altijd bezig was met zijn werk en hoe dat te ordenen. Oh, hij wist altijd feilloos het gevraagde tevoorschijn te toveren, maar met zijn woorden was hij uiterst spaarzaam. En toch was hij beslist niet onvriendelijk, maar integendeel hulpvaardig en attent. Eén voorval is mij nadrukkelijk bijgebleven. Na enkele jaren wist ik aardig de weg in al die rekken en kasten. Ik meldde mij, dat ik er weer eens was en ging dan zelf opzoeken wat ik nodig had. En meestal zat ik dan een uur*

De Heer M. C. SIGAL, Gemeente-archivaris te Vlaardingen en Mejuffrouw S. E. BAKELS hebben de eer U kennis te geven van hun voorgenomen huwelijk, waarvan de voltrekking zal plaats hebben te Haarlem, Zaterdag 19 December e.k. ten 12 uur.

30 November 1936.

's-Gravenhage, De Perponcherstraat 136.
Haarlem, Kleine Houtweg 97.

Receptie: Zaterdag 19 December e.k. des n.m. 3.30-5 uur ten huize van Mejuffr. D. Jacobsen, Wilhelminastraat 133, 's-Gravenhage.

Toekomstig adres: Breitnerlaan 138, 's-Gravenhage.

of langer te snuffelen. Die keer hoor ik Sigal achter me langs lopen en na twee of drie stappen keert hij terug en vraagt mij heel nadrukkelijk en verwonderd: 'Wie ben jij eigenlijk?' 'k Had wel even nodig om mijn verbazing te verwerken, maar ik kon hem rustig antwoorden dat ik bij de afdeling financiën werkte en voor het Grondbedrijf wat gegevens aan het zoeken was. En Sigal ging weer verder, zonder woorden en met zijn gedachten bij zijn bezigheden.'

Het jaar 1936 wordt voor Martinus Sigal een wel heel bijzonder jaar. Op 19 december trouwt hij, bijna 49 jaar oud, in Haarlem met de 26-jarige Susanna Elisabeth Bakels, dochter van de doopsgezinde predikant Herman Bakels en Cornelia Maria Crok. Hij moet deze relatie, die denkelijk pas in de loop van 1936 is ontstaan, volstrekt geheim hebben gehouden. Het huwelijk komt dan ook volkomen onverwacht voor zijn stiefmoeder en zijn twee halfzusjes Jet en Corneline met wie hij toch frequent per brief contact heeft. Het is evident dat zijn stiefmoeder en Corneline door het plotselinge huwelijk van Ties, zoals Sigal voor intimi heet, met hem gebrouilleerd zijn geraakt, terwijl Jet een moeilijke tussenpositie inneemt.
Uit een brief van Jet aan Ties van 2 september 1936 blijkt dat niemand nog van iets weet, want zij vraagt haar broer of hij alleen of met 'vriend Hooijer' naar Lugano op vakantie gaat. In de loop van september moet hij het grote nieuws bekend hebben gemaakt, maar dat pakt niet goed uit. Waarschijnlijk heeft hij de laatste brieven van zijn stiefmoeder vernietigd, want de laatste (waarin nog geen woord over het huwelijk) dateert van 18 juni 1936. De laatste brief van Corneline, van 9 oktober 1936, laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Ze schrijft dat ze tijd nodig heeft gehad om de huwelijksaankondiging te verwerken, die haar blijkbaar rauw op haar dak is gevallen. *'Eerlijk gezegd kan ik me het geheel niet goed indenken; ik geloof, dat ik wanneer ik 26 ben (ook al stond ik zoo alleen als Suze) nog wel op een andere manier iets van het leven zou weten te maken, dan juist door een huwelijk met een zooveel ouder iemand. Maar dat is een persoonlijke kwestie. Alleen hoop ik, dat wanneer jullie het werkelijk van alle kanten bekeken hebt, het jullie zal lukken van de toekomst iets goeds te maken.'* Een felicitatie kan er niet vanaf en zeer waarschijnlijk heeft Sigal nooit meer enig contact gehad met haar en haar moeder.
De oudste halfzus, Jet, heeft het er moeilijk mee. Eerst stemt ze erin toe om bruidsmeisje te zijn maar op 3 november 1936 schrijft ze: *'Verder heb ik een minder prettige boodschap. Ik kom vragen of er misschien iemand anders is, die mijn bruidsmeisjes-schap over zou kunnen nemen. Ik vind het erg jammer, dat ik jullie moet teleurstellen, maar het kan niet. Ik denk, dat je wel vermoedt waar de reden ligt en als je het niet begrijpt hoop ik dat je me een uitleg wilt besparen. Misschien heb ik het wel wat te vlug aangenomen en mijn houding tot alle partijen niet genoeg bekeken. Hoe het zij, spijten doet het mij erg, speciaal voor jou, maar ik hoop, dat Suze nog wel een goede vriendin kan vinden. Daarom schrijf ik het maar zoo gauw mogelijk, om jullie plannen niet te veel in de war te sturen. Je wilt het misschien Suus wel zoo goed mogelijk vertellen, het leek me beter het aan jou te schrijven.*
Ik hoop, dat je de situatie begrijpt en mijn houding niet kwalijk wilt nemen. Ik beloof je in ieder geval bij de trouwerij te zullen zijn.' Heeft haar moeder haar onder druk gezet? Het is een buitengewoon wonderlijke situatie, waarover de archieven ons verder niet wijzer maken. Was er sprake van jaloezie of was het een geld- of erfeniskwestie? Het is moeilijk voor te stellen dat alleen de snelheid van het huwelijk of het grote leeftijdsverschil voor dit familiedrama heeft gezorgd. Hoe het ook zij, het moet voor onze in zijn werk al zo gekwelde archivaris vreselijk zijn geweest dat de tweede vrouw van zijn vader en hun jongste dochter hem na zoveel jaren van liefdevolle betrokkenheid de rug toekeren. Onder huwelijkse voorwaarden getrouwd, waardoor bij zijn overlijden ook zijn halfzussen fors zouden erven, benoemt hij een paar maanden later, op 30 maart 1937, zijn vrouw tot universeel erfgenaam. Pas bij testament van 18 mei 1961 wordt bepaald dat aan Jet (met wie het contact dan weer

Links: Verlovings- of trouwfoto en huwelijksannonce van Martinus Cornelis Sigal (1888-1967) en Susanna Elisabeth Bakels (1910-1991), 1936. (Familiearchief Sigal; CBG)

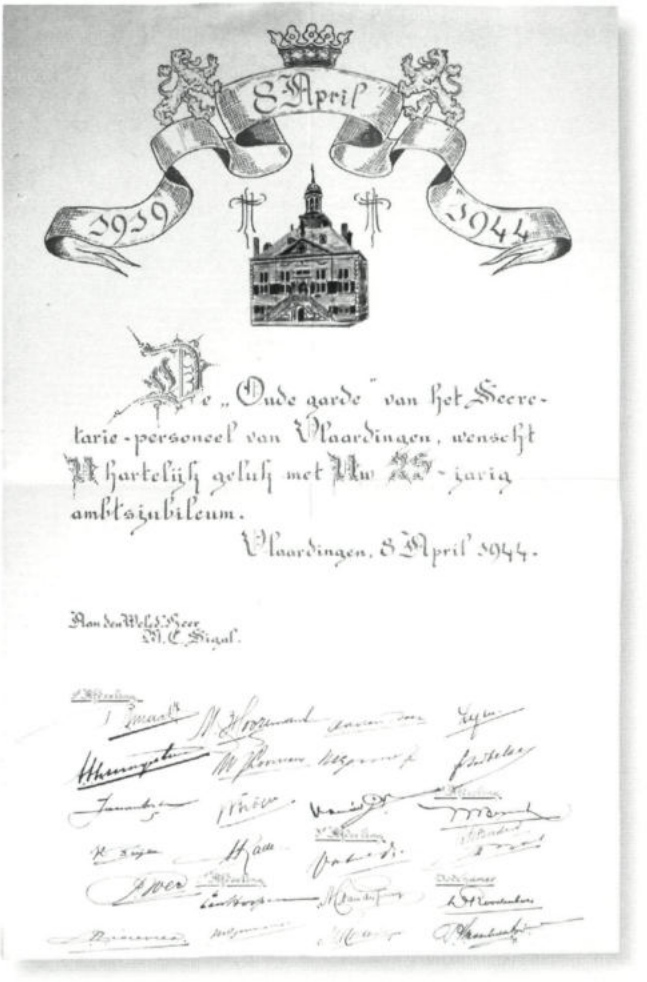
Rechts: Het huis aan de Roelofsstraat 36 in Den Haag, dat M.C. Sigal en zijn echtgenote van 1938 tot 1953 in eigendom hadden, maar waar ze slechts van 1938 tot hun evacuatie in 1943 woonden, circa 1940. (Familiearchief Sigal; CBG)

goed is), bij vooroverlijden van Suus, het vruchtgebruik van een deel van zijn nalatenschap zal toevallen.
Zal Sigal nog gedacht hebben aan zijn vaders wijze woorden dat het voornemen tot het aangaan van een huwelijk *'niet genoeg overdacht kan worden'*? Hij was er de man niet naar om overhaaste besluiten te nemen, maar zijn naaste familieleden zijn er wel zeer door overvallen. Hoe Ties zijn Suus heeft ontmoet, blijft in nevelen gehuld. Feit is dat zij van 1930 tot 1932 ook in Den Haag woont, maar later na inwoning bij het gezin van haar zus en zwager in achtereenvolgens Bolivia en Zwitserland, via Oosterbeek weer in haar geboorteplaats Haarlem belandt. Na het huwelijk neemt Sigal bijna twee maanden verlof, wat een flinke huwelijksreis suggereert. Het stel huurt daarna een woning aan de Breitnerlaan 122 en op 10 juni 1938 koopt Sigal voor fl.12.000,- zijn eerste huis: het pand Roelofsstraat 36 in Den Haag. Met halfzus Jet zal Martinus nog tot 1940 hartelijk schriftelijk contact hebben, maar daarna is er ook met haar een 'radiostilte' tot 1955. En zo is de balans aan het begin van de oorlog: geen ouders, geen broers en zussen, geen neven en nichten, geen kinderen, alleen maar zijn vrouw, zijn driedaagse werkweek en al zijn nevenfuncties en contacten.

Wederwaardigheden van archief en archivaris in de Tweede Wereldoorlog (Vlaardingen/Den Haag, Leiden, 1940-1945)
Met vooruitziende blik doet archivaris Sigal op 25 augustus 1939 voorstellen aan B&W met betrekking tot de beveiliging van archieven in tijd van oorlog. Het gemeentebestuur gaat hiermee akkoord, als het maar niets kost! Hoewel Sigal vijf dagen later aan zijn Dordtse collega schrijft: *'Voor me zelf heb ik het idée dat het niet tot een oorlog komt'*, heeft hij van tevoren delen van archieven gemerkt, die het meest voor bescherming of redding in aanmerking komen. Bovendien heeft hij zijn assistente, Aafje Maarleveld, instructies gegeven hoe te handelen in tijd van nood. Dat komt goed van pas als op 10 mei 1940 de oorlog toch ook in Nederland uitbreekt. Sigal kan vanwege het uitvallen van de treinverbinding niet naar Vlaardingen komen, maar trouwe assistente Maarleveld weet op de eerste oorlogsdag hulptroepen te regelen om alles volgens plan in veiligheid te brengen. Die hulptroepen worden gevormd door een gemengd gezelschap: twee werksters, een zoon van burgemeester Siezen met een vriend en wethouder W.M.W. Don klaren de klus voor de avond valt. De belangrijkste archieven, boeken en gravures worden in de drie kluizen opgeborgen, de rest wordt in het gangpad over de volle diepte tot de zoldering opgestapeld. *'Ten aanzien van hetgeen in de bewaarplaatsen achterbleef kon slechts worden gehoopt op een goed gesternte, dat het archief voor brand of erger zou beschermen'*, zo schrijft Sigal er in een terugblik na de oorlog over. Na enkele weken is de treinverbinding hersteld en kan Sigal weer aan het werk, maar het zal duidelijk zijn dat deze situatie verdere archiefinventarisatie onmogelijk maakt en onderzoek zeer bemoeilijkt. Aan een onderzoeker die schriftelijk om inlichtingen vraagt, antwoordt de archivaris op 21 juni 1940 nog hoopvol: *'Moge de tijd niet verre zijn, dat we de archivalia weder te voorschijn kunnen halen en rustig kunnen raadplegen.'* Helaas zal 'die tijd wél verre zijn' en ook anderszins laten de gevolgen van de Duitse inval zich voelen. Sigal moet in het najaar van 1940 plotseling zijn burelen ontruimen om het Evacuatiebureau, dat zich bezighoudt met het onder dak brengen van gevluchte Rotterdamse gezinnen, te huisvesten.
De situatie wordt er niet beter op, want niet alleen zijn de reeds aanwezige archieven onbereikbaar geworden, er komen ook nog eens veel meer archieven bij dan gewoonlijk het geval is. Over zo'n nieuw archief - dat van de zojuist geannexeerde gemeente Vlaardinger-Ambacht - schrijft Sigal in een brief van 8 oktober 1941 aan zijn collega in Dordrecht, met wie hij dezer dagen veel correspondeert, dat het *'beestachtig slecht werd onderhouden, zodat daar heel wat werk aanzit'*.
Er zijn overigens nog meer tegenslagen te verwerken. Voor de archivaris wordt een veel kleinere werkkamer ingericht op de eerste verdieping (dus ver van de bewaarplaatsen), de archiefassistente wordt ziek (en zal nooit meer terugkeren) en het aantal verzoeken om genealogische inlichtingen neemt extreem toe. Bovendien krijgt het genealogisch onderzoek meer en meer een kwalijke bijwerking: het aantonen van niet-Joodse afkomst. Ook het archiefpersoneel moet op bevel van de rijkscommissaris een niet-Joodverklaring ondertekenen en gehoorzaamt. De beklemmende oorlogssituatie weerhoudt Sigal er niet van verder te blijven strijden voor verbetering van de situatie van het Archief, waarbij hij letterlijk dreigt te verdrinken in de archieven, boeken en werkzaamheden, wat hem de noodkreet ontlokt dat *'mijn werkkring op deze wijze geen enkele reden van bestaan heeft.'*
Mede naar aanleiding van de aanhoudende jammerklachten besluit de burgemeester begin 1942 tot aankoop van het aanpalende pand Waalstraat 5 om het gemeentearchief in te huisvesten. Tot Sigals groot verdriet gaat het plan, na bezichting door de provinciaal archiefinspecteur, weer niet door omdat het pand veel te vochtig is om archieven ter herbergen. Op personeelsgebied komt er echter enig soelaas: de 22-jarige theologisch student H.M.J. Kramer maakt (tegen betaling van 250 gulden) een index op het Volkstellingsregister van 1830 en doet later nog andere klussen, maar hij blijft maar tot september 1943.
Bij alle brieven over grote archiefproblemen, is de vondst van een brief over zijn privéleven een verademing. In het voorjaar van 1943 moet Sigal er op doktersadvies - en wie zou dat niet serieus nemen? - even uit. Daarover schrijft hij aan een goede vriend: *'In Februari vond m'n dokter het noodig, dat 'k eens een tijd rust nam, zoo mogelijk er uitging. 'k Zag er met m'n werk geen kans toe, waarom 'k het met hem op een accoordje gooide en de dagen, waarop 'k niet naar Vlaardingen ging, zou uitslapen en verder luieren! Nu, 'k vond het wel een soort kwelling eerst, maar 'k heb me er aan gehouden en toen het zulk mooi weer bleef kregen we zin er eens uit te gaan; onze evacués zouden wel op ons huis passen. Maar voor me zelf wilde 'k alleen ergens heen waar 'k niet aan den oorlog werd herinnerd, vrijwel onmogelijk zoo'n wensch, zou je zeggen. We hoorden van*

allerlei "goede" adressen en hoe 't kwam weten we niet, maar we voelden iets voor de Donderberg te Leersum, hetgeen dus geschiedde en waar we Zaterdagmiddag onder onweer – hoe toepasselijk – aankwamen en de moed in de schoenen, want des avonds goot het! Maar ziet Zondagmorgen was het weer als voorheen zoo mooi en zoo is het sedert gebleven, zoodat we heel wat afwandelden in de mooie omgeving. Er waren een 15-tal gasten, een prettig publiek, dat er met hetzelfde doel was: er eens even uit te zijn. Het was er heerlijk rustig en... een goede keuken, maar of dit nog lang zal kunnen blijven is de vraag.'
Terug van verlof realiseert hij zich dat hij naar vermogen heeft gezorgd voor de gemeentelijke archieven, maar dat ook zijn omvangrijke familiearchief in de oorlog gevaar zou kunnen lopen.
Om die reden brengt hij, tegen betaling, zijn rijke bezit in oktober 1943 in drie kisten en één portefeuille onder bij het Algemeen Rijksarchief in Den Haag. Het is wel heel wrang dat na de oorlog zal blijken dat zijn huis ongeschonden is, maar dat één van zijn kisten in het depot van het Rijksarchief zeer ernstige waterschade heeft opgelopen, waardoor een deel van zijn familiearchief verloren is gegaan. Wel scheelt die overbrenging in de verhuizing, want op 9 november 1943 worden er in Den Haag aanplakbiljetten aangeplakt, waaruit blijkt dat de bevolking van het Benoordenhoutkwartier moet evacueren vóór 15 december 1943. Ties en Suus kunnen precies op tijd met ruim de helft van hun inboedel, als evacués terecht bij de familie Gosling aan de Rijnsburgerweg 42 in Leiden; het overige gaat naar adressen in Haarlem en Den Haag.

Ondertussen is het zaterdag 8 april 1944 geworden, de dag waarop Sigal 25 jaar als gemeentearchivaris van Vlaardingen heeft gefunctioneerd. Hijzelf wil hier verder geen feestelijke aandacht besteden, maar in de 'Maasmonder' van 31 maart 1944 staat een uitvoerig artikel waarin al zijn wapenfeiten en een lijst van 45 publicaties worden vermeld. Aan het eind van dit stuk wordt de jubilaris als volgt getypeerd: *'Voor velen is een archivaris een min of meer mysterieus persoon, half mensch, half perkament. Maar de talloozen die in de afgeloopen 25 jaren met onzen archivaris in contact zijn gekomen, hebben bemerkt, dat tusschen de perkamenten op het Stadhuis geen verdroogde boekenwurm huist, maar een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook.'* Het gemeentebestuur kent hem een gratificatie toe, velen sturen felicitaties en bloemen en zijn vrienden weten hem toch met een feestje te verrassen en in het zonnetje te zetten.
Intussen gaat hij onverdroten door met het op indringende wijze aandacht vragen voor de beroerde toestand rond het gemeentearchief. Op 30 augustus 1944 schrijft hij een lijvig rapport over de geschiedenis van de Vlaardingse archiefzorg en over de noodzaak tot uitbreiding van de archieflokalen, maatregelen tot beter onderhoud van de archieven, aanstelling van een assistente en uitbreiding van de positie van de archivaris. Het college heeft wel wat anders aan zijn hoofd en reageert

Oorkonde, door de 'oude garde' van het Vlaardingse secretariepersoneel aangeboden aan M.C. Sigal bij zijn 25-jarig ambtsjubileum, 1944. (Familiearchief Sigal; CBG)

zoals wel vaker in de oorlogsjaren, in het geheel niet.
Na een week lost het probleem zich, voorlopig tenminste, vanzelf op. Sigal kan niet meer van Leiden naar Vlaardingen reizen, omdat dit steeds moeilijker en gevaarlijker wordt, *'hetgeen U wel zult billijken'*, zo schrijft hij aan burgemeester Hansen. Dat kan deze even later zeker billijken, want de spoorwegstaking van 17 september 1944 maakt het reizen echt onmogelijk. Toch antwoordt de burgemeester hem een paar weken daarna dat hij vindt *'dat de verbinding weliswaar nog veel slechter was geworden, doch dat er toch altijd nog gelegenheid bestond om naar Vlaardingen te komen'*. Hij stelt daarin voor *'b.v. een week te komen en dan een week terug te gaan, enz., dus om de andere week daar werkzaam te zijn.'* Sigals commentaar hierop in een brief aan een vriend: *'Theoretisch natuurlijk heel mooi,*

doch practisch onuitvoerbaar. Te voren had ik nog geïnformeerd of er op een of andere wijze mogelijkheid bestond naar Vl. te gaan, doch toen ook de tram naar den Haag en vandaar naar Delft op hield te rijden juist voor 's burgemeesters brief kwam, was alle kans verkeken en kon ik rustig schrijven door de force majeure als duizenden anderen verhinderd te zijn om te komen, waarop ik niets meer hoorde.'

Het lijkt erop dat Sigal het naar omstandigheden zo wel best vindt, maar als hij merkt dat na zijn gedwongen wegblijven uit Vlaardingen ook de uitbetaling van zijn salaris stopt, klimt hij weer in de pen richting Vlaardingen. In december 1944 heeft hij echter nog steeds niets ontvangen, zodat hij flink inteert op de contanten die hij in de zomer heeft opgenomen voor het geval hij zou moeten vluchten. Op de fiets naar de bank in Den Haag gaan, durft hij niet omdat hij bang is dat zijn rijwiel dan gevorderd wordt. Al met al wordt de situatie in meerdere opzichten nijpender. Vlakbij hun huis vallen bommen, er is geen licht en geen gas en er moet gekookt worden op een kacheltje. Ook de voedselnood laat zich voelen, want als hij er op uit gaat *'om groente op te schommelen'* komt hij met lege handen thuis en ook in huize Sigal worden er bloembollen en suikerbieten gegeten. Voor het overige maakt hij intussen het beste van zijn gedwongen verblijf in Leiden. In de belangrijke banden tussen Leiden en Vlaardingen (de ambachtsheren Van Leyden en Van Leyden Gael) vindt hij een reden om het Leidse Gemeentearchief te frequenteren, waardoor hij weer genoeg stof voor een artikel heeft, dat in 1947 zal verschijnen in het 'Leidsch Jaarboekje'. Verder heeft hij nu tijd om zijn boekje voor de Heemschutserie over Schiedam, Vlaardingen en Maassluis af te maken, dat in 1948 het licht zal zien onder de titel 'De drie Maassteden'.

Eigenlijk is hij blij om even verlost te zijn van de Vlaardingse sores en geniet hij van het 'echte werk', getuige zijn brief aan een kennis op 29 januari 1945: *'Waar 'k de laatste jaren zoo goed als niets aan archiefstudie kon doen te Vlaardingen in verband met het geborgen zijn van een groot deel der archieven, begrijpt U dat een en ander voor mij een oase beteekende nu ik hier gelegenheid vond voor bovengenoemde studies.'*

Omdat in het gezin waar ze onderdak hebben gevonden het vierde kind wordt geboren, moeten Ties en Suus met hun spullen op zoek naar andere woonruimte en dat in een tijd waarin 1.600 door het bombardement dakloos geworden Leidenaren ook huisvesting zoeken. Uiteindelijk slagen ze op 10 februari 1945 aan de Boerhaavelaan 20 bij de weduwe Van Dijk in een voormalig studentenpension.

Intussen gaat Sigal alvast op huizenjacht in Vlaardingen, waar

De Kwartellaan in het voormalige Vlaardinger-Ambacht, waar M.C. Sigal en zijn echtgenote van 1945 tot hun vertrek naar Zeist in 1954 op nr. 17 woonden. (Collectie Stadsarchief)

hij na de oorlog wil gaan wonen, omdat hij genoeg heeft van het vele reizen. Allereerst stuurt hij brieven naar de voormalige wethouder Van Rijn en naar demissionair burgemeester Siezen met het verzoek om vanwege het 'dienstbelang' een huis voor hem te regelen. Het liefst aan de Hoflaan of de Hofsingel, maar in ieder geval een huis voor hem en zijn vrouw alleen. *'Zou dit niet kunnen dan zou 'k ook al weer een groot deel van m'n boeken en verzamelingen niet kunnen laten komen, die opgeslagen zijn, zoodat dit weer een handicap voor m'n werk zou wezen.'* De heren oud-bestuurders kunnen hem echter niets beloven.

De oorlog voorbij, terugkeer naar Vlaardingen, een nieuw archiefgebouw en... met pensioen (Vlaardingen, 1945-1953)

Kort na de bevrijding fietst Sigal naar Vlaardingen om poolshoogte te nemen in het stadhuis. Er zijn wat boeken en voorwerpen verdwenen, maar het kon slechter. Ambtenaar ter secretarie Fröger wordt van juni tot december 1945 gedetacheerd op het Archief, zodat er in ieder geval toezicht is. Omdat alle woningen in Den Haag (zelfs de koophuizen) bestemd worden voor mensen die in Den Haag werken, kan Sigal niet terugkeren naar zijn huis aan de Roelofsstraat, dus blijft hij noodgedwongen op zijn evacuatieadres.

Op 26 juni stuurt hij nogmaals een brief aan burgemeester Siezen om hem een woning toe te wijzen in Vlaardingen, omdat hij per september één van zijn kamers af moet staan aan een student.

Halverwege augustus hervat Sigal zijn werkzaamheden en op 5 september 1945 nemen Ties en Suus na veel gekissebis hun intrek in het hun toegewezen pand Kwartellaan 17 in de wijk Vlaardinger-Ambacht. Hun huis in Den Haag verhuurt Sigal van augustus 1945 tot juli 1953.

Wonder boven wonder krijgt het Archief er na al die jaren een werkkracht bij in de persoon van klerk A.J. Kremers, maar dat is van korte duur en de archieven kunnen nog niet uit de kluis gehaald worden omdat er geen stellingen meer zijn om ze in te plaatsen.

Het gewone leven komt geleidelijk aan weer op gang, wat ook geldt voor de 'plaatselijke gewoonte' om Sigal te strikken voor allerlei bestuursfuncties. Zo wordt hij onder meer op 19 november 1945 secretaris van de Vlaardingse afdeling van de Rotterdamse Volks Universiteit en een paar jaar later lid van het Vakantiecomité en van de Commissie voor Beeldende Kunsten.

Tot Sigals grote opluchting blijkt in februari 1946 dat de archieven in de kluis nauwelijks vochtig zijn geworden en dat ze de oorlog goed doorstaan hebben, maar verder is er geen reden om vrolijk te worden. Op 13 februari zet hij zich met de moed der wanhoop achter zijn typemachine en stuurt het gemeentebestuur wederom een brief die één lange schreeuw om hulp is. *'Door een destijds verkeerd geziene bezuiniging is het werk van 27 jaren afgebroken, het daarvoor uitgegeven geld voor niets geweest en in plaats, dat ik na zooveele jaren een behoorlijk ingericht archief tot stand heb gebracht, is de toestand op een peil gekomen ongeveer als toen ik hier kwam. Ik behoef U niet te zeggen hoe deprimeerend een dergelijk resultaat voor mij is.'*

Na veertien jaar neemt de gemeenteraad op 14 oktober 1947 eindelijk het door Sigal zo vurig gewenste besluit om zijn functie weer een volledige werkweek te laten beslaan. Dit besluit geldt weliswaar voor twee jaar, maar in 1950 wordt het definitief; zijn jaarsalaris bedraagt dan fl. 4.900,-.

Intussen is op 6 mei 1947 ook besloten om het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, Raadhuisplein 5, te bestemmen tot Gemeentearchief en in het najaar vindt de verhuizing plaats van een deel van de archieven. Omdat ook het Gewestelijk Arbeidsbureau nog onderdak heeft in het oude Raadhuis moet een gedeelte van de archieven in de kluis op het Stadhuis blijven. Ook aan deze 'misstand' besteedt Sigal nog heel wat brieven en hij weet tenslotte gedaan te krijgen dat het Arbeidsbureau in november 1948 vertrekt. Het is een wonderlijke samenloop van omstandigheden dat hij in diezelfde periode thuis aan de Kwartellaan juist inwoning moet dulden. Vanwege de grote woningnood wordt Sigal door een aanschrijving van het Vlaardingse Huisvestingsbureau gedwongen om woningzoekenden in huis te nemen, omdat zijn woning te groot is voor twee personen. Wanhopig vecht hij een jaar lang deze beslissing aan, want zijn hele huis staat vol met boeken en ver-

Het Raadhuis van de voormalige gemeente Vlaardinger-Ambacht, waarnaar de Vlaardingse archieven in 1947/1948 werden overgebracht en waarin nu nog steeds het Stadsarchief Vlaardingen is gevestigd, circa 1950. (Collectie Stadsarchief)

zamelingen en ook zijn studeerkamer zal hij moeten afstaan. Via lobbyen bij de burgemeester heeft Sigal gedaan gekregen dat hij maar één persoon hoeft te huisvesten, maar het Bureau is onverbiddelijk (hij heeft vlakbij op het Archief toch een gratis werkkamer?) en op 1 februari 1949 betrekt het gezin Spork de hele eerste etage. Om ruimte te creëren biedt Sigal zijn complete verzameling familieberichten (136 kistjes!) aan aan het Centraal Bureau voor Genealogie in De Haag, dat deze met grote erkentelijkheid aanvaardt. Vanaf november 1949 zal er nog maar één mevrouw bij hen inwonen, maar hij is bij zijn vertrek uit Vlaardingen in 1954 heel blij *'dat hij van deze toestand afkan'*.

Nadat het Arbeidsbureau het oude Raadhuis heeft verlaten, heeft Sigal dan eindelijk het gehele gebouw tot zijn beschikking, maar hij staat er ondanks al zijn smeekbeden alleen voor, zodat hij het Archief moet sluiten als hij ziek of op vakantie is. De verhouding tussen gemeentearchivaris en gemeentebestuur blijft dan ook zeer moeizaam. Sigal houdt het niet meer vol en wordt in 1950 in zijn zomervakantie ziek. Verwijtend schrijft hij op 1 november 1950 aan het gemeentebestuur: *'Nadat ik tien jaren alleen voor alle werkzaamheden heb gestaan en de in die periode gevallen verhuizing van het archief, is mij dit eenige maanden geleden opgebroken, zoodat ik U onlangs ziekteverlof moest vragen. [...] Ik heb altijd voor mijn werk gereed gestaan en zou dat ook nog in de toekomst willen doen, doch ik moet U thans zeggen, dat ik geen kans zie dit alleen voort te zetten. U laat toch een secretarie-afdeeling ook niet aan één man over?'* Naar aanleiding van deze noodkreet machtigt B&W hem op 12 december om een volontair aan te stellen, maar hij krijgt tot zijn verbijstering op 19 april 1951 te horen dat hij *'met het oog op de op ons uitgeoefende aandrang tot versobering'* moet stoppen met de sollicitatieprocedure! Het laat zich raden dat Sigal volstrekt gedesillusioneerd is; hij doet zijn werk nog, maar snakt naar zijn pensioen. En hij wil dolgraag een standaardwerk over de geschiedenis van Vlaardingen schrijven, maar komt daar niet aan toe. *'Een mensch moet illusies overhouden en zoo is dat er een van mij, dus hopen op de toekomst'*, zo schrijft hij aan een vriend. En weer een ander vertrouwt hij toe: *'De ondervinding van ruim dertig jaren is bij mij, dat de Vlaardingers wel chauvinistisch zijn, doch het moet geen geld kosten.'*

Om gezondheidsredenen zegt hij wel zijn bestuursfunctie bij de Openbare Bibliotheek op, maar verder blijft hij zich wel inzetten voor alles wat zijn hand vindt om te doen in Vlaardingen en daarbuiten.

Zo pleit hij op 30 augustus 1952 nog voor de oprichting van een VVV *'nu onze gemeente zich meer en meer uitbreidt'*. Al sinds 1936, maar vermoedelijk al eerder, fungeert de archivaris van Vlaardingen als een soort Vereniging voor Vreemdelingenverkeer en Sigal stuurt dan ook regelmatig gidsen van Vlaardingen naar toeristische instanties en particulieren. Wanneer zijn opvolger C. Postma op 1 oktober 1953 aantreedt, draagt Sigal deze vertegenwoordiging aan hem over.

Op 1 maart 1953 verleent het gemeentebestuur Sigal - na bijna 34 jaar trouwe dienst - eervol ontslag, maar hij laat burgemeester Heusdens weten geen prijs te stellen op een officieel afscheid, wat na alle voorgaande affaires wel enigszins te begrijpen is.

Goede vrienden als oud-voorzitter van de Openbare Bibliotheek G. van der Molen, amateur-historicus A. Bijl Mz. en apotheker A.L. Backer, vormen in het diepste geheim een comité en weten bijna 600 gulden bij elkaar te krijgen voor een cadeau en een afscheidsfeest in zaal 'Concordia' op 6 maart. Op die dag schudden velen hem de hand en krijgt hij een fraaie gedrukte brochure over zijn werk in Vlaardingen, geschreven door Bijl (en mede betaald door de Nieuwe Vlaardingsche Courant) onder de titel *'Gelukkig was de stad die zulk een dienaar had'*. Alle kranten staan de dagen erna vol van Sigal en zijn verdienste voor de stad.

De oud-voorzitter van de Openbare Bibliotheek, Gjalt van der Molen (1869-1957), spreekt het echtpaar Sigal toe op hun afscheidsreceptie in zaal 'Concordia', 1953. (Familiearchief Sigal; CBG)

Dat deze alternatieve receptie inderdaad in plaats van een gemeentelijke ontvangst kwam vanwege onenigheid met het gemeentebestuur, blijkt wel uit een felicitatiebrief van een vriend van Sigal die hierbij niet aanwezig kon zijn. Hij schrijft: *'Beste*

Ties en Suus. Wat zal het jullie een genoegdoening geven, eerstens dat jij, Ties, je hart hebt kunnen luchten en toch 'lekker' niet inging op het kleine of grote huichelpartijtje van B&W en dan het veel aardiger afscheid, openbaar, door mensen die je werk wel waarderen en op waarde schatten, aangeboden.'

Met pensioen, maar toch ook weer niet (Zeist, 1954-1967)

De gepensioneerde Sigal, die zich de rest van zijn leven overal zal presenteren als 'oud-gemeentearchivaris van Vlaardingen', blijft voorlopig nog met zijn vrouw aan de Kwartellaan wonen. Aan de ene kant om hier nog wat onderzoeken en andere zaken af te ronden, aan de andere kant om nieuwe huisvesting elders te regelen. In die laatste anderhalf jaar in Vlaardingen gaat hij gewoon op de oude voet door. Hij schrijft verder aan

M. C. SIGAL

OUD-ARCHIVARIS DER GEMEENTE VLAARDINGEN

Visitekaartje van M.C. Sigal jr., waarmee hij zich na zijn pensionering trots presenteerde als 'Oud-archivaris der Gemeente Vlaardingen'. (Familiearchief Sigal; CBG)

zijn standaardwerk over Vlaardingen, houdt allerlei lezingen, maakt deel uit van de jury voor de naamgeving van het latere Kolpa-bad en van het erecomité voor de viering van het 50-jarig bestaan van het Vlaardingse Mannenkoor Orpheus. Hij ziet af van zijn eerste plan om terug te keren naar hun huis aan de Roelofsstraat in Den Haag, omdat hij bang is daar opnieuw inwoning te moeten dulden. Bovendien, zo schrijft hij aan mr. dr. J. Belonje: *'heeft het westen niet voldoende aantrekkingskracht meer nu het er steeds voller en drukker wordt.'* In juli 1953 weet hij zijn huis in Den Haag voor fl. 17.000,- aan de laatste huurder, antiquair H. Brandt Corstius, te verkopen. Eind 1953 koopt hij een stuk grond in Lochem om daar een huis te laten bouwen, maar dat gaat om onbekende redenen niet door. Op 1 oktober 1954, de dag dat zijn opvolger C. Postma een jaar in functie is, verhuizen de Sigallen naar Zeist, Burgemeester Van Tuyllaan 18. Het bevalt hen aanvankelijk goed in Zeist, maar Sigal schrijft regelmatig aan vrienden dat hij zijn vele Vlaardingse relaties mist. Uit het bezoekregister van het Vlaardingse Gemeentearchief blijkt dat Sigal daar nog wel eens voor onderzoek is geweest en ook lezingen en diverse bestuursverplichtingen brengen hem nog regelmatig naar 'zijn' Vlaardingen. Een kleine beschouwing over de ontwikkeling van Vlaardingen in die tijd is ons overgeleverd uit een brief aan oud-wethouder W.M.W. Don: *'Zo nu en dan kom ik wel eens in mijn vroegere woonplaats, die zich meer en meer uitbreidt. De oude stad wordt gesaneerd, waardoor tal van aardige oude hoekjes verdwijnen en er om heen verrijst een nieuwe stad in moderne stijl. Wat dit laatste betreft men ziet het in tal van plaatsen, maar toch niet in die mate als in Vlaardingen, waar de uitbreiding een heel grote vlucht heeft genomen. Eeuwen geleden verplaatste de visserij zich van Schiedam naar Vlaardingen, waar zij nu op het tweede plan komt en de industrie opkomt! Zo verandert alles in den loop der jaren.'*

Op 1 maart 1955 sterft in Baarn de tweede echtgenote van zijn vader, C.A.A. Sigal-Thomson, met wie hij dus sinds zijn huwelijk in 1936 geen contact meer had gehad. Hij leest dit in het Handelsblad en vindt daarin aanleiding om voor het eerst sinds 1940 weer contact te leggen met zijn halfzus Jet in Arnhem, die hij schrijft: *'Hoewel onze wegen sedert jaren uiteen liepen is het mij een behoefte je te schrijven en je mede namens Suus te condoleren nu je moeder is heengegaan.'* Met haar zal hij daarna blijven corresponderen. In de periode tot 1956 vind hij de tijd en de rust om veel genealogieën van Vlaardingse families af te ronden, die in dat jaar alle worden opgenomen in de Handschriftenverzameling van het Gemeentearchief. Hoewel hij in bijna elke brief zijn werken aan 'het' boek over Vlaardingen (van naar schatting 600 pagina's) noemt, lijkt het erop dat dit een moeizame onderneming was. De concepthoofdstukken die in de Collectie Sigal in het Stadsarchief worden bewaard, wekken ook niet de indruk dat hij hier erg ver mee is gevorderd. Voor een groot deel zal dat zijn veroorzaakt door zijn afnemende gezondheid. In december 1957 blijkt dat zijn kransslagader is dichtgeslibd, waardoor hij moet afvallen, niet meer mag roken en drinken en zich erg moe voelt *'tot mijn ergernis want ik heb van allerlei te doen.'* In 1962 speelt zijn suikerziekte weer op en moet hij geopereerd worden, waarna hij keer op keer spreekt over *'inzinkingen'*. Zo ook in een brief van 12 april 1963: *'Naar aanleiding van ons telefonisch gesprek van onlangs spijt het mij U mede te delen dat er voorlopig geen sprake van is dat ik naar Vlaardingen kom. Een nieuwe inzinking had tot gevolg, dat mijn huisdokter zei, dat ik me veel te druk maakte met allerlei werk, dit niet mag en het heel kalm moet afmaken. [...] De belangstelling is er wel, maar er komt niets uit mijn handen òf er moet geen tijdstip aan verbonden zijn.'* Het is overigens goed denkbaar dat het in 1958 verschijnen van het boekje 'Korte geschiedenis van Vlaardingen' door zijn opvolger Postma hem ook parten heeft gespeeld. Werd het gras hem voor de voeten weggemaaid?

Na een paar jaar gaat hij klagen over het feit dat hij in Zeist helemaal geen contacten heeft, maar als hij in zijn woonplaats en in Utrecht bestuurslidmaatschappen van genealogische verenigingen krijgt, dan leeft hij weer wat op. Door het abonnement op de Nieuwe Vlaardingsche Courant blijft Sigal goed op de hoogte van wat er in Vlaardingen gebeurt. Uit een ingezon-

den stuk van zijn hand in die krant van 13 november 1959 blijkt dat zijn kritische geest nog springlevend is. Naar aanleiding van een oproep om de nieuwe brug over de Oude Haven een nieuwe naam te geven vraagt hij zich af waarvoor dat nodig is: *'Die naam heeft de brug eeuwen lang gehad; was die naam niet goed of niet goed genoeg? Waarom moet die historisch geworden naam nu verdwijnen?'* Het orakel uit Zeist heeft gesproken en er komt geen nieuwe naam.

Op 3 februari 1963 wordt Sigal 75 jaar. Reden voor de Zeister Courant én de Nieuwe Vlaardingsche Courant om hierover breedvoerig te publiceren. A. Bijl Mz. schrijft in de N.V.C.: *'Vrienden en bekenden zien hem hier dan ook steeds weer terug; vrijwel onveranderd, nog altijd vitaal, groot, statig, en liefst blootshoofds, met hoed en onafscheidelijke wandelstok of paraplu in de hand.'*

In augustus 1965 breekt hij door een ongeval zijn linkerarm, zo blijkt uit een brief van halfzus Jet, waarbij we door de zin: *'...en dan zul je eens zien hoe handig je wordt met je rechterhand'* kunnen concluderen dat Martinus linkshandig was.

Op vrijdag 10 november 1967 komt er toch nog onverwacht een eind aan het veelbewogen leven van Martinus Cornelis Sigal jr. Op 14 november vindt de crematie plaats in 'Ockenburgh' in Den Haag, waarbij ook het Vlaardingse gemeentebestuur is vertegenwoordigd. De urn wordt bijgezet in een graf op 'Den en Rust' in Bilthoven, dat gemarkeerd wordt door een grote kei. Het omvangrijke familiearchief en het genealogische deel van zijn bibliotheek worden na zijn dood geschonken aan het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag en zijn 'Collectie Sigal' aan het Vlaardingse Gemeentearchief. Na de dood van zijn vrouw Suus op 9 december 1991 worden de papieren die na zijn overlijden in Zeist waren gebleven, toegevoegd aan zijn familiearchief. Als zijn vrouw, die enig erfgenaam was, vóór hem zou zijn gestorven, dan zou 1/3 deel van zijn erfenis zijn uitgekeerd voor de oprichting van een Stichting Archief- en Bibliotheekopleidingen. In dat geval zou de naam Sigal, anders dan nu, in de archiefwereld een begrip zijn geworden.

Het graf van het echtpaar Sigal-Bakels waarin hun urnen staan, bevindt zich op de begraafplaats 'Den en Rust' in Bilthoven. Het is opvallend dat het geboorte- en sterfjaar van mevrouw Sigal-Bakels niet op de steen zijn aangebracht, 2006. (Foto: Begraafplaats 'Den en Rust'. Collectie Stadsarchief)

Tenslotte: genealogie als rode draad (1898-1969)

Als Martinus een jaar of tien is, tekent zijn vader met een rijksdaalder een aantal rondjes op papier, zet er namen in en trekt er lijntjes tussen, waarop hij zegt: *'daar heb je nu onze stamboom'*. Op dat moment wordt bij hem de kiem gelegd voor zijn grote passie: de genealogie. Dan nog voorbestemd om in de ondernemersvoetstappen van zijn vader te treden, kan hij nog niet bevroeden dat een groot deel van leven hieraan zal zijn gewijd. Zijn grootvader ds. J.D. Sigal stimuleert deze voorkeur zeker door de jonge Martinus de familiepapieren te laten zien en vele familieverhalen te vertellen, met als hoogtepunt hun afstamming van de 17e-eeuwse Ottomaanse prins Jean Michel de Cigal, welke fabel zijn kleinzoon later zal ontzenuwen.

In de jaren 1905-1907, wanneer vlak na elkaar zijn moeder en zijn beide grootouders van vaderskant sterven, ontmoet de jongeling bij de begrafenissen vele familieleden, zodat de papieren stamboom voor hem gaat leven. Als Sigal in 1919 gemeentearchivaris van Vlaardingen is geworden, stelt hij vast dat *'genealogische werken hier totaal ontbreken'*. Hij koopt dan van de oud papieropbrengst genealogische tijdschriften en zorgt door abonnementen voor continuïteit in de verdere uitbouw daarvan, nog onwetend van de enorme vlucht die de stamboomuitzoekerij in de tweede helft van de 20e eeuw zal nemen, waardoor deze series nog immer in de studiezalen van het Stadsarchief worden geraadpleegd. In 1919 wordt hij ook lid van het Genealogisch-Heraldisch Genootschap De Nederlandsche Leeuw. Zijn leven lang is Sigal een verwoed 'stambomenmaker', ambtshalve met betrekking tot Vlaardingse families en privé van zijn eigen familie, van de vele aanverwante families en van die van vrienden en bekenden. In de tijd dat hij archivaris is, wordt door vakbroeders doorgaans nogal denigrerend gedaan over genealogie, maar Sigal heeft het altijd nadrukkelijk als een waardevolle hulpwetenschap van de geschiedbeoefening beschouwd, waarmee hij zijn tijd vooruit was. Voor de samenstelling van de genealogie van de familie Sigal moet hij vele keren naar Zuid-Frankrijk zijn gereisd. Enorme pakken met afschriften van Franse akten in zijn familiearchief, waarin zijn voorouders figureren, zijn daarvan het bewijs.

In de Tweede Wereldoorlog neemt de beoefening van de genealogie, dan ook wel sibbekunde genoemd, een enorme vlucht. Sigal moet in enkele jaren tijd vele honderden brieven op dit terrein beantwoorden. Voor hem was dat overigens geen straf, want hij schrijft hierover: *'Alle archieven zijn thans overkropt met stamboom- en ariëronderzoek! [...] Nu treft u het, dat ik hiervoor speciale belangstelling steeds gehad heb, hetgeen niet van alle archivarissen gezegd kan worden.'*

Interieurfoto van de woonkamer van M.C. Sigal, waaruit diens grote belangstelling voor zijn voorgeslacht blijkt, circa 1940. (Familiearchief Sigal; CBG)

Vanwege het deels abjecte gebruik van de genealogie in de oorlogsjaren, staat stamboomonderzoek daarna enige tijd in een kwade reuk, maar al gauw wordt het een wijdverbreide vrijetijdsbesteding.

Tot zijn dood toe heeft Sigal veel mogen betekenen voor de genealogiebeoefening in Vlaardingen en daarbuiten, als publicist, redacteur en bestuurder. Postuum verschijnt in het Nederlands Patriciaat, waarvan hij sinds 1931 redacteur was, in 1969 zijn laatste genealogische product, de genealogie Van Leeuwen (Stam van Leeuwen) / Storm van Leeuwen.

Epiloog

Martinus Cornelis Sigal was een man die een broze gezondheid paarde aan een tomeloze werklust. Pas op zijn 31e gekomen tot de vervulling van zijn levensroeping, het archivariaat, heeft hij geen moment onbenut gelaten, als wilde hij de schade inhalen. Op zeer veel terreinen in de samenleving heeft hij zijn gaven van hart en hoofd mogen inzetten en de oogst is niet gering. Hij stond in Vlaardingen als krachtige en vasthoudende initiator op onnavolgbare wijze aan het begin van zowel Archeologie, Archief, (Openbare) Bibliotheek als Museum, terwijl hij daar ook op de terreinen van muziek, toneel, kunst, cultuur en sociale zorg zijn sporen verdiende. De complete opsomming van al zijn wapenfeiten zou een heel Jaarboek kunnen beslaan. Wie weet nu nog dat het Sigal was die in 1929 nieuwe zilveren bode-insignes ontwierp en liet maken? En wie weet nu nog dat hij het was die na oneindig lang speuren in 1931 de belangrijke Vlaardingse haringsjees wist te vinden en voor de haringstad te verwerven en die in dezelfde tijd de Vlaardingse vlag bedacht en ontwierp?

En dat is allemaal ondernomen naast zijn eigenlijke werk: het verwerven, ontsluiten, beheren en ter beschikking stellen van archieven. Het is aan Sigals oplettenheid en vasthoudendheid te danken dat voor Vlaardingen belangrijke archieven nu in de depots aan het Plein Emaus liggen. Zo kon hij bijvoorbeeld het archief van de heerlijkheid Holy in 1930, na een klopjacht van acht jaar, in bruikleen verwerven. Soms kwam hij echter te laat en antwoordde de directie van een rederij hem doodleuk dat de hele administratie vanwege concurrentiebelangen al was verbrand. Ook voor het acquireren van het archief van de regenten van het Van Leydens Hofje zette hij zich gedreven in, maar dat is pas veertien jaar na zijn dood naar Vlaardingen overgebracht.

Sigal was een bijzondere 'seigneur'. Hij viel in Vlaardingen ook op door zijn statuur en postuur: een 1.90 m lange, keurig geklede statige man, die nog *souspieds* (oftewel slobkousen) droeg en aan wie men zijn goede afkomst afzag. Het prototype van een archivaris zal iemand zeggen, die denkt dat deze beroepsgroep louter uit *dorknopers* bestaat, maar uit zijn correspondentie blijkt het tegendeel. Saillant zijn bijvoorbeeld zijn goede connecties met de Goedheiligman. Vele keren, tot op hoge leeftijd, vermaakte hij in de decembermaand kinderen en kleinkinderen van vrienden en bekenden met een optreden als Sinterklaas. Zoals nog in 1959: *'Dit jaar wel drie keer: vanavond hier bij vrinden waar kleinkinderen met hun ouders uit Turkye met verlof zijn; morgenochtend bij Carel van de Watering in De Bilt voor diens kinderen en Maandagmiddag in de buurt voor kleinkinderen die met hun ouders bij Parijs wonen.'*

Het onderzoek naar het werk en leven van Sigal heeft de auteurs ook veel kennis opgeleverd over de geschiedenis van het instituut waaraan zij verbonden zijn en dat sinds 1984 de naam Stadsarchief Vlaardingen draagt. De wetenschap dat het huidige gironummer van het Archief (30592) nog steeds hetzelfde is als tachtig jaar geleden, is daarbij nog het minst belangrijk. Maar het zich bewust zijn van de bijzondere manier waarop hetgeen aan hun zorgen is toevertrouwd, tot stand is gekomen, geeft een extra dimensie en stimulans aan hun dagelijks werk. Wie zich bij dat alles realiseert dat Sigals leven zeker niet over rozen ging, gelet op zijn zwakke gestel, de vele familieproblemen en de moeilijke omstandigheden waaronder hij zijn werk moest doen, zal beamen dat deze uitzonderlijke prestatie spoedig zicht zou moeten bieden op een vernoeming in een toekomstige straat of laan in Vlaardingen.

M.C. Sigal, initiator en mede-oprichter van de Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherijmuseum, poseert hier achter het Handelsgebouw met twee dames in Vlaardingse klederdracht bij de trots van het museum: de oorspronkelijke Vlaardingse haringsjees. Na een bruikleen van tientallen jaren aan het Nationaal Rijtuigmuseum in Leek is de sjees sinds 2005 weer in Vlaardingen, circa 1950. (Familiearchief Sigal; CBG)

Geraadpleegde bronnen:

Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag:
- *Familiearchief Sigal, 1679-1967 (1991).*

Stadsarchief Vlaardingen:
- *Archief van het Stadsarchief Vlaardingen, (1890) 1895-1981 (1990),* inv.nrs. 1-32, 46, 88 en 127;
- *Collectie Sigal,* 1920-1966, inv.nrs. 7 en 11;
- *Archieven van het Stads- c.q. Gemeentebestuur van Vlaardingen, (1811) 1813-1962 (1990),* correspondentie (rubriek 'Archief en Bibliotheek');
- Archiefbibliotheek van het Stadsarchief;
- Collectie kranten en kronieken van het Stadsarchief;
- 'Historische kranten in beeld', digitale historische krantencollectie van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag (http://kranten.kb.nl).

BIJLAGE I

Stamreeks (uitgewerkt vanaf generatie X) van Martinus Cornelis Sigal (1888-1967)

I. Pierre Sigal, geb. ca. 1500.

II. Pierre Sigal, geb. Lacapelle Viaur ca. 1535, koopman en landmeter, tr. Colomiers 9 juni 1566 **Peyronne de Lartigue**, geb. Pradère, dr. van Jean de Lartigue en Marie Assezat.

III. Jean Sigal, geb. ca. 1570, landmeter en notaris, tr. (1) Colomiers 29 januari 1597 **Philippe Thuries**, dr. van Guillaume Thuries en Françoise Saler, otr. (2) Toulouse 23 april 1617 **Marie de Labat**.

IV. Olivier Sigal, geb. ca. 1615, kaarsenhandelaar, ovl. voor 7 november 1658, tr. Toulouse 18 december 1643 **Claire de Taillepied**, ovl. voor 6 september 1676, dr. van Bernard de Taillepied en Marguerite Andounine.

V. Jean Sigal, geb. ca. 1652, postmeester, begr. Montauban 2 oktober 1712, tr. Montauban 17 januari 1680 **Guilhaine de Caubet**, geb. ca. 1652, ovl. Montauban 13 oktober 1722, dr. van Simon de Caubet en Ramonde Martine.

VI. Jean Sigal, geb. Montauban 28 juni 1684, postmeester, ovl. Montauban 28 juni 1725, tr. aldaar 28 april 1711 **Anne (de) Pomier**, ged. Montauban 7 mei 1691, dr. van Abel (de) Pomier en Anne Maillet. **(Deze Anne Sigal-de Pomier week rond 1735 met haar kinderen uit naar Nederland.)**

VII. François Sigal, geb. Montauban 11 juni 1718, mr. broodbakker, ovl. Utrecht 10 september 1783, tr. Utrecht 10 juni 1742 **Elisabeth Regnier**, ged. Olne (België) 10 maart 1715, ovl. Utrecht 20 mei 1786, dr. van David Regnier en Marie Hileux.

VIII. David Sigal, ged. Utrecht 29 januari 1750, mr. broodbakker, lid Provisionele Municipaliteit Utrecht, regent St. Bartholomeus Gasthuis te Utrecht, ovl. aldaar 25 juni 1838, tr. Amsterdam 9 november 1783 **Marie Marianne Seguy**, geb. Amsterdam 26 februari 1758, ovl. Utrecht 15 juli 1826, dr. van Jan Seguy en Marie Boissonnier.

IX. David Jean Eliza Sigal, geb. Utrecht 25 september 1800, procuratiehouder bij een bank, makelaar in scheepsbevrachtingen, koopman in puin en bouwmaterialen, ovl. Utrecht 16

maart 1867, tr. Vreeswijk 24 november 1825 **Maagje Both**, geb. Vreeswijk 8 mei 1802, ovl. Utrecht 24 december 1857, dr. van Jan Jacob Both en Johanna Booy.

X. Jacques David Sigal, geb. Utrecht 28 april 1827, Hervormd predikant, ovl. Utrecht 4 augustus 1907, tr. Utrecht 27 oktober 1853 **Hendrica Martinetta van Hoeve**, geb. Utrecht 22 mei 1822, ovl. aldaar 24 juni 1907, dr. van Martinus Cornelis van Hoeve en Hendrica van der Stoop.

Uit dit huwelijk:
1. Madeleine Henriette Sigal, geb. Besoyen 11 mei 1856, ovl. Bilthoven 20 november 1940.
2. Martinus Cornelis Sigal, volgt XI.
3. David Sigal, geb. Besoyen 16 juli 1860, ovl. Besoyen 3 mei 1861.
4. Marie Marianne Bernardine Sigal, geb. Lage Zwaluwe 28 september 1868, ovl. Lage Zwaluwe 28 april 1869.

XI. Martinus Cornelis Sigal, geb. Besoyen 24 april 1858, koopman in fabriekswaren en bouwmaterialen, directeur, later commissaris van de N.V. Stoombootdienst 'De Keulsche Vaart' en van de Vechtsche Stoomvaart Maatschappij, directeur van de N.V. Zandmaatschappij, van de N.V. Grindmaatschappij en van de N.V. Internationale Maatschappij tot het aannemen van werken, ovl. Velp 29 juni 1921, tr. (1) Utrecht 14 mei 1886 **Antoinetta Petronella van Koppenhagen**, geb. Utrecht 15 augustus 1864, ovl. Utrecht 16 maart 1905, tr. (2) Wisch 1 september 1911 **Cornelia Adolphina Adriana Thomson**, geb. Nieuwer Amstel 17 september 1876, ovl. Baarn 9 maart 1955, dr. van James Robert Thomson en Cornelia Adolfina Adriana Schouten.

Uit het 1e huwelijk:
1. Martinus Cornelis Sigal, volgt XII.
2. Jacques Pieter Sigal, geb. Utrecht 28 juli 1889, ovl. Velp 31 mei 1924.
3. Hendrika Martinetta Sigal, geb. Utrecht 16 april 1893, ovl. aldaar 28 december 1901.

Uit het 2e huwelijk:
4. Hendrika Martinetta Sigal, directiesecretaresse, geb. Velp 21 juni 1912.
5. Corneline Sigal, verpleegster, geb. Velp 5 juli 1914.

XII. Martinus Cornelis Sigal, geb. Utrecht 3 februari 1888, commissaris (1912-1915), later directeur (1916-1918) van de N.V. Zandmaatschappij, **gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)**, ovl. Zeist 10 november 1967, tr. Haarlem 19 december 1936 **Susanna Elisabeth Bakels**, geb. Haarlem 21 maart 1910, ovl. Zeist 9 december 1991, dr. van Herman Bakels en Cornelia Maria Crok.

BIJLAGE II

Bibliografie van M.C. Sigal jr.

Inleiding:
Onder een 'bibliografie' wordt verstaan: een lijst met publicaties, samengesteld volgens bepaalde criteria en onafhankelijk van de aanwezigheid van de opgenomen publicaties in een bepaalde collectie. De criteria voor een bibliografie kunnen betrekking hebben op diverse aspecten: de opgenomen publicaties betreffen hetzelfde onderwerp, zijn van dezelfde auteur (zoals hier het geval is), komen uit hetzelfde (taal)gebied, zijn van hetzelfde type, etcetera.

Nagenoeg alle publicaties over de Vlaardingse historie (boeken, tijdschriftartikelen, genealogieën en losse 'archiefsprokkeltjes') van de hand van M.C. Sigal jr. zijn bewaard gebleven in de archiefbibliotheek van het Stadsarchief. Hoewel door nieuwe inzichten en een betere ontsluiting van de (archief)bronnen een deel van de informatie inmiddels min of meer achterhaald is, worden veel van Sigals artikelen en dergelijke ook heden ten dage nog gretig gebruikt. Met name zijn serie 'Uit Vlaardings verleden' in de Nieuwe Vlaardingsche Courant is van onschatbare waarde.
Sigal beschikte over goede connecties met de uitgever van deze krant, de firma Dorsman & Odé, die de pennenvruchten van de gemeentearchivaris maar al te graag onder de aandacht van het grote publiek bracht. Feitelijk was Sigal hiermee een 'wegbereider' van de Historische Vereniging Vlaardingen, die via het Historisch Jaarboek en Tijd-Schrift immers óók de Vlaardingse geschiedenis toegankelijk wil maken voor haar leden en andere lezers. Het mes sneed bovendien aan twee kanten: met de krant had Sigal een waardevol medium in handen en door reacties van de lezers werd hij op zijn beurt weer op het spoor gezet van belangwekkende archivalia, documentatiemateriaal, boekwerkjes, prenten en voorwerpen. Vele krantenartikelen uit de N.V.C. zijn in de vorm van overdrukken bewaard gebleven in de archiefbibliotheek. In deze bibliografie is echter de oorspronkelijke uitgave en datering aangehouden.
Sigal beperkte zich overigens niet tot Vlaardingse onderwerpen; alles wat zijn warme belangstelling had - van postzegels tot grafzerken - was stof voor een artikel(tje). Een deel hiervan heeft hij achtergelaten in de archiefbibliotheek, het meeste kon echter slechts met moeite worden achterhaald aan de hand van met name zijn eigen familiearchief, maar ook via digitale bibliotheekcatalogi. Sommige artikelen zijn met eigen ogen aanschouwd, van andere is alleen het bestaan bekend en kon pas door het combineren van diverse (verminkte) titelbeschrijvingen één fatsoenlijke beschrijving aan de lijst worden toegevoegd.
Er is gekozen voor het in chronologische volgorde plaatsen van de titels. Per jaar zijn de titels alfabetisch gerangschikt, met verwaarlozing van de lidwoorden. Een volledig chronologische

ordening bleek niet mogelijk, omdat - met name bij tijdschriftjaargangen, waarvan de omslagen bij het inbinden verloren zijn gegaan - de exacte datering vaak niet te acherhalen was. Hoewel naar volledigheid is gestreefd, zullen ongetwijfeld nog de nodige - niet-Vlaardingse - titels aan de aandacht zijn ontsnapt. Simpelweg omdat zij niet op de een of andere wijze nader toegankelijk zijn gemaakt. Ook zullen artikelen niet altijd zijn voorzien van Sigals volledige naam of van de initialen M.C.S., waarvan hij zich veelvuldig bediende.
Er is geen onderscheid gemaakt tussen publicaties met een gedegen omvang en inhoud en losse 'archiefsprokkels'. Ook enkele ingezonden stukken en boekbesprekingen uit de krant zijn opgenomen. Door het selecteren van titels op kwaliteit zou een waardeoordeel worden uitgesproken en dát lag niet in de bedoeling. Als criterium is wel aangehouden dat een titel gepubliceerd dient te zijn. In de handschriften- en documentatieverzameling van het Stadsarchief is eveneens de neerslag te vinden van vele van Sigals onderzoeken, maar dergelijk materiaal valt door zijn aard buiten het bestek van deze bibliografie.

Lijst van afkortingen:

A.S.	=	Archiefsprokkels (=artikelenserie in de N.V.C.)
B.M.G.	=	Bijdragen en Mededeelingen van Gelre
E.V.	=	Eigen Volk
G.N.	=	Gens Nostra
K.V.O.	=	Kijkjes in de Vlaardingsche Oudheidkamer (=artikelenserie in de N.V.C.)
M.M.	=	De Maasmonder
M.Z.H.	=	Mededelingenblad van de Historische Vereniging voor Zuid-Holland
N.A.	=	Nederlandsch Archievenblad
N.A.G.H.	=	Nederlandsch Archief voor Genealogie en Heraldiek
Nav.	=	De Navorscher
N.L.	=	De Nederlandsche Leeuw
N.P.	=	Nederland's Patriciaat (genealogieën van bekende geslachten)
N.R.C.	=	Nieuwe Rotterdamsche Courant
N.V.C.	=	Nieuwe Vlaardingsche Courant
T.D.V.	=	Tijdschrift De Visscherij
U.V.V.	=	Uit Vlaardings verleden (=artikelenserie in de N.V.C.)
Z.H.	=	Zuid-Holland (orgaan van de Historische Vereniging voor Zuid-Holland)

Bibliografie:

1916

- Een Geldersch-Overijselsch studentencollege te Utrecht in de zeventiende eeuw. In: B.M.G., dl. 19, p. 97-104.

1918

- Mr. Gerard van Hasselt en 'Daalhuizen'. In: B.M.G., dl. 21, p. 163-?
- De Vaderlandsche Sociëteit voor Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap te Arnhem. In: B.M.G., dl. 21, p. 145-162.

1919

- Het aanbrengen van de eerste haring en het aanbieden er van aan het Koninklijk Huis. In: N.V.C., 26 augustus.
- Uit de geschiedenis der Waalsche Gemeente te Arnhem. In: B.M.G., dl. 22, p.?
- Het Vaderlandsch Historisch Volksfeest te Arnhem op 3, 4 en 5 september 1919. In: N.V.C., 26 augustus.

1920

- De begrafenis van den Ambachtsheer, Diederik Baron Van Leyden. In: N.V.C., 12 maart (U.V.V. nr. 1).
- Eenige mededeelingen omtrent de 'Vereeniging der Zoutharingreederijen' van 1814-1860. In: N.V.C., 6 januari.
- De Kattenbeker van Vlaardingen. In: N.V.C., 3, 10 en 17 augustus.
- De legende van den Kattenbeker. In: N.V.C., 16 juli (U.V.V. nr. 4).
- Een 'openbare leesbibliotheek' in het begin der 19e eeuw. In: Bibliotheekleven, jrg. 5, p. 276-282.
- De oudste Vlaardingsche courant (1804). In: N.V.C., 13 april (U.V.V. nr. 2).
- Het Visscherij-Museum te Vlaardingen. In: T.D.V., jrg. 1, p. 181-182.
- De Vlaardingsche paardenmarkt en de kermis. In: N.V.C., 22 juni (U.V.V. nr. 3).

1921

- De Ambachtsheeren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht uit het geslacht Van Ruytenburgh en hunne familie. In: N.V.C., 4 en 25 januari, 1 februari (U.V.V. nr. 5).
- Oud-Vlaardingen. In: Buiten, jrg. 15, nr. 36, p. 424-427.
- De Ridderhofstad Holy te Vlaardinger-Ambacht. In: Buiten, jrg. 15, nr. 51, p. 607-608.
- Toen de eerste haring kwam. In: Buiten, jrg. 15, nr. 35, p. 416-418.
- Vlaardingen op Buisjesdag 1844. In: N.V.C., 4 maart.

1922

- De Ambachtsheeren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht uit het geslacht Van Leyden. In: N.V.C., 14 maart, 28 april en 16 mei (U.V.V. nr. 6).
- Het Dortmondts weduwenhuis te Arnhem. In: B.M.G., dl. 25, p.?
- Het geslacht Dorsman te Vlaardingen, 1620-1922. Uitgave: Dorsman & Odé.
- De haringvisscherij van 1795 tot 1813. Door J.C. Vermaas; na diens overlijden voortgezet door M.C. Sigal jr. Uitgave: Dorsman & Odé.

1923

- Bij het bezoek van de Zweedschen koning. In: N.V.C., 2 maart.

- Holy (een romance). In: N.V.C., 16 januari (U.V.V. nr. 7).
- Ontwerp voor een historische optocht voorstellende het bezoek van Prins Willem V en zijne gemalin Prinses Wilhelmina van Pruisen met gevolg aan Vlaardingen op 15 juni (Buisjesdag) 1778 en te houden te Vlaardingen in september 1923 ter gelegenheid van het Zilveren Regeeringsjubileum van H.M. de Koningin. In: N.V.C., 3 juli.
- Oude gevelsteenen, uithangborden, e.d. In: N.V.C., 20 maart (U.V.V. nr. 8).
- Toerisme : wat lezers ons schrijven. In: Haagsche Post, 22 december.
- Vlaardingen : uitgegeven met instemming van het gemeentebestuur van Vlaardingen, onder red. van mr. E.K. van Beek, m.m.v. M.C. Sigal jr. Uitgave: D.Y. Alta, Rotterdam.
- Vorstelijke bezoeken aan Vlaardingen. In: N.V.C., 8, 12 en 15 juni (U.V.V. nr. 9).

1924

- Ons Avondmaalszilver. In: Onze Bode, jrg. 15, nr. 8, p. 40-41.
- Het stadhuis, c.a. In: N.V.C., 7, 14, 21 en 28 oktober (U.V.V. nr. 11).
- De veerschipper op Delft. In: N.V.C., 4 november (U.V.V. nr. 12).
- Verdwenen gevelsteenen. In: N.V.C., 1 april (U.V.V. nr. 10).

1925

- Een en ander over den stadsbode. In: N.V.C., 31 juli (U.V.V. nr. 15).
- De eerste haring. In: T.D.V., jrg. 6, nr. 5, p. 61-64.
- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de Groote Kerk. In: N.V.C., 5 juni-20 november (15 afl.) (U.V.V. nr. 14).
- De Groote Kerk. In: N.V.C., 12 juni.
- Het ontstaan van de havenbrug en het bruggeld. In: N.V.C., 17 februari (U.V.V. nr. 13).

1926

- Flenio = Vlaardingen. In: N.V.C., 29 oktober en 2 november (U.V.V. nr. 16).
- Inventaris der archieven van de te Vlaardingen geresideerd hebbende notarissen (1620-1842). In: Verslagen omtrent 's Rijks Oude Archieven, jrg. 49, dl. 1, p. 504-512.
- Een loflied op de haring. In: T.D.V., jrg. 7, nr. 4, p. 47.
- Het schippersgilde te Arnhem. In: B.M.G., dl. 29, p. 134-143.

1927

- Een bekend rederijker: A. Job of Job A. van de of de Waal. In: N.V.C., 20 april (U.V.V. nr. 18).
- Een episode uit den Vierden Engelschen Oorlog. In: N.V.C., 27 september (U.V.V. nr. 19).
- Fransche geslachten te Enkhuizen. In: N.L., jrg. 45, nr. 5, kol. 147-150.
- Gevelsteenen, uithangborden, e.d. In: N.V.C., 11 november (U.V.V. nr. 20).
- Het Leesgezelschap Chrysosthomus, 1852-13 september-1927. In: N.V.C., 13 september.
- Een oud begrafenisgebruik : "...ellen laken gescheurt". In: Maandblad van 'Oud-Utrecht', jrg. 2, nr. 5, p.?
- De stadskraan. In: N.V.C., 11, 18 en 21 januari (U.V.V. nr. 17).
- Van een notaris, die van beroep wilde veranderen. In: Nav., jrg. 76, p. 209-210.
- Een verdwenen(?) schilderij van het geslacht Van Ruytenburg. In: Nav., jrg. 76, p. 189.
- Het wapenbord van Willem Pietersz. Moerman. In: N.L., jrg. 45, nr. 12, kol. 371-373.

1928

- Belastingwee in 1875. In: Nav., jrg. 77, p. 118-119.
- Bestrating van het Westnieuwland; De electie-maaltijd ten stadhuize; Lepels en vorken voor de electie-maaltijd; De electie-maaltijd beperkt; De electie-maaltijd afgelast; De Afrol beplant; Van vroedschap tot vuilnisman; Een hoed als premie voor de meeste versche visch. In: N.V.C., 12 oktober (A.S. nrs. 13-20).
- Brandspuithuisje bij den Afrol; Kast in de raadzaal; Diefstal in de Groote Kerk; Geen kermis in oorlogstijd; Exercitie-plaats voor het Weeshuis; Salaris van den kamerbewaarder. In: N.V.C., 13 juli (A.S. nrs. 7-12).
- Bij de stichting der zaal 'Harmonie', 1817. In: N.V.C., 3 januari (U.V.V. nr. 21).
- Gegoedheid van Vlaardingsche burgers in de 17^{e} eeuw. In: Nav., jrg. 77, p. 17-18.
- Heeft de Afdeeling Vlaardingen der Maatschappij tot bevordering der Toonkunst de toonkunst hier ter stede bevorderd?, 1918-22 januari-1928 [brochure].
- Ida Maria de Raath en het door haar gestichte fonds. In: N.V.C., 11 en 20 april (U.V.V. nr. 23).
- Iets over de inrichting van 'Het Hof'; De dubbele deur voor de Weeskamer ten stadhuize; Een voorval uit den tijd van 'Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap'. In: N.V.C., 11 mei (A.S. nrs. 1-3).
- Iets over de letter L. In: Nav., jrg. 77, p. 165-166 en jrg. 78 (1929), p. 23.
- Lijst van notarissen welke te Vlaardingen gefungeerd hebben; Toelating van procureurs voor de Vierschaar; Beveiliging van den toren tegen brandgevaar. In: N.V.C., 22 juni (A.S. nrs. 4-6).
- De Moucherons te Vlaardingen. In: Nav., jrg. 77, p. 220-221.
- Onderzoek naar Vlaardings historie; Stads-reiniging; Broekheul; Slecht goud-geld; Huwelijk op hoog bevel tot verhooging der feestvreugde; Lantaarn-aansteker; Rouw om den stadhouder (2x); Scholarch (schoolopziener); Wensch voor de haringvisscherij. In: N.V.C., 28 december (A.S. nrs. 31-40).
- De regeeringsbanken in de Groote Kerk; Stadswapen boven de regeeringsbanken; Bijbels voor de vroedschapsleden; De bank van de krijgsraad in de Groote Kerk; Drilmeester aangesteld; Kruithuisje aan de Groeneweg; Tractement van den straatveger; Het einde van de rederijkerskamer d'Akerboom; Luiden van de stadhuisklok; Afkondiging van publicatiën, enz. In: N.V.C., 30 oktober (A.S. nrs. 21-30).
- Registre généalogique de la famille Valette. Uitgave: Dorsman & Odé.
- De stichting van het Van Leydens Hofje. In: N.V.C., 28 februari (U.V.V. nr. 22).
- Wat er te Vlaardingen geschiedde ten tijde van den Oostenrijkschen Successie-oorlog. In: N.V.C., 21 december (U.V.V. nr. 24).

1929

- Afrol. In: Nav., jrg. 78, p. 93-95.
- Het archief van de Remonstrantsche Gemeente te Vlaardingen. In: Onze Bode, jrg. 20, nr. 8, p. 40-41.
- Het Avondmaalzilver van de Remonstrantsche Gemeente te Vlaardingen. In: N.L., jrg. 47, nr. 4, kol. 129-131.
- Dienstboden-zorg in de 16^{e} eeuw. In: N.V.C., 22 maart (U.V.V. nr. 27).
- Dure haring; Vlaardingen in de Oost; Vaandel van de schutterij; Laatste ondertrouwafkondiging vanaf het bordes van het stadhuis; Nieuw bode-teeken.

In: N.V.C., 10 september (A.S. nrs. 57-61).
- Historisch-topografische Atlassen en Bibliotheken. In: N.A., jrg. 37, p. 100-103.
- Karel III, koning van Spanje, komt door Vlaardingen. In: N.V.C., 9 juli (U.V.V. nr. 28).
- Nieuwe haring. In: N.R.C., 9 mei.
- Pest of zwarte dood. In: N.V.C., 29 januari (U.V.V. nr. 26).
- Politie voor ongeveer honderd jaar. In: N.V.C., 1 januari (U.V.V. nr. 25).
- De Republikeinse kalender. In: Nav., jrg. 78, p. 235-236.
- Sollicitatie voor schoolmeester; Stadsschool; Inkwartiering; Stadserf: de oude kraan; Tractement van den stads-karreman; Stadsrekening; Emolumenten voor den stadsbode; IJsbreker; Schuitenhuis in de Vlaardingsche Vaart; Copiekeurboeken. In: N.V.C., 22 januari (A.S. nrs. 41-50).
- Het stadhuis te Vlaardingen. In: Maandblad N. Samsom (Alphen a/d Rijn), mei, p.?
- Het vredegerecht en kantongerecht. In: N.V.C., 27 september (U.V.V. nr. 29).
- Het wapen op het inrijhek van Holy te Vlaardinger-Ambacht; De wapens tegen de muur van de hofstede Holy te Vlaardinger-Ambacht; De wapensteen in het raadhuis te Kethel. In: N.V.C., 26 april (A.S. nrs. 51-53).
- Het zeiljacht van den Ambachtsheer; Dansverbod; De tafel in het Hof. In: N.V.C., 2 juli (A.S. nrs. 54-56).

1930

- Het afhooren van de stadsrekening; Het huis 'De Eenhoorn' tot pastorie aangekocht; De tegenwoordige 'Weeskamer'; Reis- en verblijfskosten voor vroedschapsleden; Kussens voor de vroedschap; Nieuw vaandel voor de schutterij; Verhooging van het bode-tractement; Verhooging van het tresoriers-tractement; Bewaring van de resolutieboeken. In: N.V.C., 4 april (A.S. nrs. 62-70).
- De Algemeene Begraafplaats, 1829-1929; De Roomsch Kath. Begraafplaats, 1820-1930; De Israëlitische Begraafplaats, 1862-1930. In: N.V.C., 22 augustus (U.V.V. nr. 34).
- Bij het uitbreken van den Vierden Engelschen Oorlog (1780-1784) waarschuwt Jacob van der Windt de visschersvloot. In: N.V.C., 6 mei (U.V.V. nr. 32).
- Een bijdrage tot de familiegeschiedenis van het geslacht Twent. In: Nav., jrg. 79, p. 92-95.
- Een contract der Vlaardingsche haringreeders tot behoud van de haringprijzen in 1806. In: N.V.C., 8 juli.
- Een dapper Vlaardinger : Jacob van der Windt. In: De Rotterdammer (Vlaardingennummer), 22 oktober.
- Dorsman = Dortsman = Dortsmon = Dortsmonde? In: Nav., jrg. 79, p. 32-34.
- Historisch-topografische bibliotheken. In: Bibliotheekleven, jrg. 15, nr. 2, p. 23-28.
- Het Hof. In: N.V.C., 7 en 10 januari (U.V.V. nr. 30).
- Nieuwe haring. In: E.V., jrg. 2, nr. 6, p. 161-168.
- Onbekende penning. In: Nav., jrg. 79, p. 127.
- De post. In: N.V.C., 17 en 24 januari (U.V.V. nr. 31).
- De predikanten der Gereformeerde - later Nederduitsch Hervormde - Gemeente te Vlaardingen en de mutaties aldaar in hunne gezinnen. In: Nav., jrg. 79, p. 161-177.
- Het Toepad of Schiedamscheweg. In: N.V.C., 3 juni (U.V.V. nr. 33).
- Toezicht op vreemdelingen; Scholarchen; Beestenmarkt op de (West)Haven (plaats); Bouw van een nieuwe school; Schepen-zegels; Kade tusschen Dayer en Rijckestraat; Volgorde der vroedschappen bij stemmingen; Verbreeding van de Waalstraat; Kostbaar geschenk voor den Ambachtsheer; Een vlot onder de Havenbrug. In: N.V.C., 18 april (A.S. nrs. 71-80).
- Uit de historische ontwikkeling van het Vlaardingsche Havenbedrijf. In: Nav., jrg. 79, p. 1-18.
- Vandaag vóór honderd jaren, 1830-12 maart-1930 : de aankoop der Ambachtsheerlijkheid van Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht en Babberspolder door de Gemeente Vlaardingen. In: N.V.C., 11 maart.
- Visschersmerken? In: E.V., jrg. 2, nr. 11, p. 339-340.
- Wat voorbij ging. In: De Rotterdammer (Vlaardingennummer), 22 oktober.

1931

- Het Fonds der Visscherij-armen. In: N.V.C., 10, 14 en 21 april (U.V.V. nr. 36).
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1930. In: N.A., jrg. 39, nr. 1, p. 54-58.
- Genealogie Guépin (Protestant – Frankrijk). In: N.P., jrg. 20, p. 64-73.
- Genealogie Van Gijn / Kuyl van Gijn (Protestant – Haastrecht). In: N.P., jrg. 20, p. 74-87.
- Genealogie Thomson (Protestant – Groot-Brittannië). In: N.P., jrg. 20, p. 270-280.
- In memoriam Anthony Knottenbelt. In: N.V.C., 13 en 16 januari.
- De lichtbaak Van Speyk op het Westerhoofd. In: N.V.C., 27 februari (U.V.V. nr. 35).
- Nieuwe haring (aanvulling). In: E.V., jrg. 3, nr.?, p. 34-36.
- Het Stadhuis te Toulouse (Frankrijk). In: Maandblad N. Samsom (Alphen a/d Rijn), december.
- Telegraafkantoor; Uitbreiding van den postdienst; De lichtbaak Van Speyk op het Westerhoofd; De visscherij-schuur. In: N.V.C., 8 mei (A.S. nrs. 81-84).
- De Vlaardingsche tollen. In: N.V.C., 6, 9, 13, 16 en 27 januari.

1932

- Aftel-, balspel-, speel- en touwspringversjes te Vlaardingen. In: E.V., jrg. 4, nr.?, p. 33-36.
- Bijbelbladen Van Drongelen en Voogd. In: N.L., jrg. 50, nr. 2, kol. 56-58.
- Collecte voor de Ierse protestanten; Een onbevoegd notaris: Franchois Molenijser; Slachtplaats aan de straat. In: N.V.C., 12 augustus (A.S. nrs. 90-92).
- Ds. Ambrosius Johsz. beledigd. In: N.V.C., 5 augustus (A.S. nr. 85).
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1931. In: N.A., jrg. 40, nr. 1, p. 50-53.
- De Hollandsche Tuin; Schending van trouwbeloften; De vroedvrouw vrij van belasting op het bier; Jan Plaveyers taanhuys. In: N.V.C., 9 augustus (A.S. nrs. 86-89).
- De Mormonen en de genealogie. In: Nav., jrg. 81, p. 174.
- Een onbekend gedicht van Jacob van Dijk; Op het ontvangen van nieuwen haring; Een Vlaardingsch Oud- en Nieuwjaars-versje; Een Vlaardingsch raadsel. In: N.V.C., 30 maart (A.S. nrs. 84a-84d).
- De oudste generaties van het geslacht Speelman. In: N.L., jrg. 50, nr. 11, kol. 336-338.
- De overgang van het geslacht Lapidoth van de Israëlitische naar de Nederduitsche Hervormde Kerk. In: Nav., jrg. 81, p. 192.
- Storm van Leeuwen = Stam van Leeuwen. In: Nav., jrg. 81, p. 190-191.
- De Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum. In: Nutswerk, jrg. 16, nr. 3, p. 54.
- Een waarschuwend woord uit den vreemde. In: N.A., jrg. 40, nr. 1, p. 59-65.
- Het wapen van het geslacht Gunning. In: Nav., jrg. 81, p. 188-190.

1933

- Een en ander over eenige weinig bekende archieven. In: N.A., jrg. 41, nr. 2/3, p. 170-173.
- Gecommitteerden van de Visscherij-armen te Vlaardingen. In: Nav., jrg. 82, p. 9-13.
- Gemeente- en waterschapsarchieven in het jaar 1932. In: N.A., jrg. 41, nr. 1, p. 60-65.
- Genealogie Egidius (Protestant – Denemarken). In: N. P., jrg. 21, p. 71-75.
- Genealogie Gunning (Protestant – Duitschland). In: N.P., jrg. 21, p. 79-99.
- Genealogie Hamming (Protestant – Brummen). In: N.P., jrg. 21, p. 100-111 (i.s.m. A.H. Drijfhout van Hooff).
- Genealogie Hoogendijk / Van Rossen Hoogendijk (Protestant – Zwartewaal). In: N.P., jrg. 21, p. 125-141.
- Genealogie De Wael / Vos de Wael (Roomsch-Katholiek – Antwerpen). In: N.P., jrg. 21, p. 450-466.
- Een herinnering aan de veepest van 1754. In: E.V., jrg. 5, nr. 11, p. 256.
- Negentiende-eeuwsche Dominees poëzie. In: Nav., jrg. 82, p. 1-8.
- Vlaardingsche legenden : de Kattenbeker van Vlaardingen. In: N.V.C., 4 juli (U.V.V. nr. 37(I)).
- Vlaardingsche legenden : de legende van de Koekenbakster. In: N.V.C., 18 augustus (U.V.V. nr. 37(IV)).
- Vlaardingsche legenden : de Moordwoning. In: N.V.C., 11 juli (U.V.V. nr. 37(II)).
- Vlaardingsche legenden : de Vergulde Hand. In: N.V.C., 14 juli (U.V.V. nr. 37(III)).
- Vuurvaste archivalia. In: N.A., jrg. 41, nr. 1, p. 81.
- De wapens der Vlaardingsche vroedschappen. In: N.L., jrg. 51, nr. 4, kol. 112-117; nr. 8, kol. 354-356; nr. 9, kol. 386-388; nr. 10, kol. 416-420; nr. 11, kol. 449-452 en jrg. 52 (1934), nr. 2, kol. 51-55; nr. 7, kol. 221-222.

1934

- Delft-Vlaardingsche Overschie's. In: N.L., jrg. 52, nr. 2, kol. 58-59.
- Eenige acten betreffende het geslacht Paspoort. In: Nav., jrg. 83, p. 252-255.
- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden betreffende Europeanen op Java. In: N.R.C., 1 mei.
- De klokken van de Vischbank; Het huis 'De Muisevanger'; Het huis 'Het Spoor'; Maaltijd bij het doen der stadsrekening; Notaris J. Dwinglo; Een havenmeester op proef; Stadszilver; Stedelijke weldadigheid. In: N.V.C., 10 augustus (A.S. nrs. 93-100).
- Mededeelingen over een aantal binnen- en buitenlandsche archieven. In: N.A., jrg. 42, p. 169-177.
- Het monument voor de visschers en Vlaardingsche scheepsrampen. In: N.V.C., 16, 26 en 30 november.
- Oude Hollandsche graven te Nice. In: N.R.C., 31 maart.
- Een Vlaardingsche 'Speelman' in de 17^{e} eeuw. In: Nav., jrg. 83, p. 244-247.
- Willem Vincent Helvetius van Riemsdijk, zijn naaste familie en zijne nakomelingen. In: N.R.C., 30 december.

1935

- Bij den honderdsten geboortedag van Alexine Tinne, 1835-17 october-1935. In: N.R.C., 17 oktober.
- Familie-boek Van Hasselt. In: N.R.C., 31 oktober.
- Genealogie Treub (Protestant – Wiedikon (Zwitserland)). In: N.P., jrg. 22, p. 399-405.
- Genealogie van het geslacht Visser. Uitgave: 's-Gravenhage.
- Herinneringen op landgoed der fam. Van Hasselt. In: De Telegraaf, 31 juli.
- De molens aan de Galgkade : De Bonte Os, De Vrijheid, De Roos, De Hoop en De Vlijt. In: N.V.C. 15 februari en 6 maart (U.V.V. nr. 38).
- Nog eenige aftel-, balspel- en touwspringliedjes uit Vlaardingen. In: E.V., jrg. 7, nr. 1, p. 15-16.
- De regeering van Vlaardingen, 1901-1935. In: N.V.C., 25 september.
- De stadskorenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 24 juli (U.V.V. nr. 40).
- Uit Vlaardings Geschiedenis. In: Bijvoegsel van 'De Standaard', jrg. 64, nr. 19321, 12 april.
- Vlaardingsche legenden : de legende van de grondelooze Waal. In: N.V.C., 8 juli (U.V.V. nr. 37(V)).
- Het witte hek op den dijk : geen Vlaardingsche legende, doch een ware geschiedenis. In: N.V.C., 10 juli (U.V.V. nr. 39).
- Wijnroeier, waterijker van allerhande stukken en vaatwerk en brander van de wijnvaten. In: Nav., jrg. 84, p. 144.

1936

- Herbergen en logementen. In: N.V.C., 20 maart; vervolg: 6, 13, 20 en 25 oktober 1939; vervolg: 5, 12, 19 en 26 januari, 3 mei, 26 en 30 augustus, 2 en 9 september 1940 (U.V.V. nr. 41).
- De plaats van het nieuwe Post- en Telegraafkantoor. In: N.V.C., 24 juli (A.S. nr. 1, 2^{e} honderdtal).

1937

- Het achterschot van een boerenwagen. In: N.V.C., 3 december (K.V.O. nr. III).
- Het doop-bekken der Nederduitsch Hervormde Gemeente; Een Vlaardingsche drieling. In: N.V.C., 19 juli (A.S. nrs. 2-3, 2^{e} honderdtal).
- De Drevon (De Montargues). In: Nav., jrg. 86, p. 157-162.
- Genealogie Nachenius / De Bijll Nachenius (Protestant – Spijk (Z.H.)). In: N.P., jrg. 23, p. 160-175.
- Genealogie Van de Niepoort (Protestant – Utrecht). In: N.P., jrg. 23, p. 176-186.
- Inventaris der verzamelingen van de familie-vereeniging Van Hasselt. Uitgave: Van Hasselt, 's-Gravenhage.
- Een kajuitsplank uit de laatste hoeker. In: N.V.C., 26 november (K.V.O. nr. II).
- De schandpaal met toebehooren. In: N.V.C., 10 december (K.V.O. nr. IV).
- Een schilderij van Herman van der Mast(?) in de burgemeesterskamer te Kethel. In: Het Vaderland, 11 september.
- Stadsbeschrijvingen enz. van Vlaardingen in werken van algemeenen aard. In: N.V.C., 19 juli (1), 13 augustus (2) en 17 september (3); vervolg: 14 oktober 1938 (4); ongedateerd (5); vervolg: M.M., 19 mei (6), 8 september (7) en 24 november 1944 (8); vervolg: N.V.C., 4 oktober 1946 (9).
- Een viertal geboorte- en huwelijks-gedenkstukken. In: N.V.C., 22 november (K.V.O. nr. I).
- Vijflingen en vierlingen en een zevenling. In: N.R.C., 20 mei.

1938

- De aanbieding van het schutterijvaandel op 31 augustus 1888. In: N.V.C., 22 juli (U.V.V. nr. 42).

- Aanwinsten (legaat L. van Dam Pz.). In: N.V.C., 4 februari (K.V.O. nr. V).
- Armenzorg te Vlaardingen in vroeger en later tijden. In: N.V.C., 30 november en 2 december.
- Familie-aanteekeningen van het geslacht Nieupoort (Schiedam). In: N.L., jrg. 56, nr. 5, kol. 223-230.
- Het geslacht Mecklenbroick. In: Nav., jrg. 87, p. 241-244.
- Grafzerken in de Nederduitsch Hervormde Kerk te Kethel. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 4, p. 75-77.
- Ken uw Stad. In: Onze Stad, voorjaarsnummer van de Afd. Vlaardingen van de Kon. Ned. Middenstandsbond.
- Het Kroningsfeest te Vlaardingen in 1898. In: N.V.C., 17 augustus.
- De Kroningslantaarn op het Stationsplein, 1898-1938. In: N.V.C., 19 augustus.
- Onbekende portretten : De Drevon, Dutry, Nieupoort, Assendelft, enz. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 2, p. 29.
- Onbekende portretten Schulius. In: N.A.G.H., jrg. 1, nr. 1, p. 17.
- De secretarie ten huize van den stadssecretaris; Een ongunstige attestatie voor Mr. Toussijn Woordhouder; Het huis genaamd 'De Engel' (Lijnstraat hoek Dayer). In: N.V.C., 23 september (A.S. nrs. 7-9, 2e honderdtal).
- Vlaarding's feest bij de geboorte van H.M. de Koningin (1880) en van Prinses Juliana (1909). In: N.V.C., 28 januari.
- De Vlaardingsche dichter Jacob van Dijk en het Haagsche Dichtgenootschap 'Kunstliefde spaart geen vlijt'; Vriendschap tusschen reeder en schipper; Anecdoten over een Vlaardingsche schoolmeester. In: N.V.C., 7 januari (A.S. nrs. 4-6, 2e honderdtal).
- De vlaggen en vaandels der schutterij. In: N.V.C., 15 juli (K.V.O. nr. VI).

1939

- 839-Tweede Kerstdag-1939. In: N.V.C., 22 december.
- Bode met de roede; Een dichtende notaris; Een doopsgezinde gemeente te Vlaardingen. In: N.V.C., 26 mei (A.S. nrs. 10-12, 2e honderdtal).
- Bij het eeuwfeest van het Leesgezelschap 'Onderling Genoegen' te Vlaardingen, 1839-25 februari-1939. In: N.V.C., 17, 20, 22, 24 en 27 februari (tevens uitgave Dorsman & Odé).
- Grafschriften van Hollanders in Zwitserland. In: Nav., jrg. 88, p. 35-39 en jrg. 89 (1940), p. 141-144.
- De haven te Vlaardingen omstreeks 1780. In: N.V.C., 20 januari (K.V.O. nr. VIII).
- De haven te Vlaardingen op Vlaggetjesdag(?) omstreeks 1825. In: N.V.C., 13 januari (K.V.O. nr. VII).
- Een noodlottige overstrooming in 839 op Tweeden Kerstdag. In: N.R.C., 26 december.
- Het schilderij 'De Fransenstraat' van W. Brinkman. In: N.V.C., 10 maart (K.V.O. nr. IX).

1940

- Aanwinsten. In: N.V.C., 19 juni (K.V.O. nr. X).
- Bij een huwelijk in de familie Mijnlieff. In: Nav., jrg. 89, p. 161-163.
- Het kruis, dat op de paardenmarkt opgericht werd. In: N.V.C., 8 november (U.V.V. nr. 43).
- Schotel en kan door de stad Barcelona aan vice-admiraal Gerard Callenburg vereerd. In: N.V.C., 6 november (A.S. nr. 17, 2e honderdtal).
- Van Aller. In: N.A.G.H., jrg. 2, nr. 8, p. 175.
- Vincent van Gogh en zijn zestien kwartieren. In: Nav., jrg. 89, p. 199-209.
- Vlaardingen, Hollands oudste stad; Onderdeelen van de Vlaardingsche kleederdracht; Kwitantie voor den ambachtsheer Willem van Ruytenburch wegens de aankoop van drie graven in de Groote Kerk te Vlaardingen; Een eerelijst van Vlaardingsche redders. In: N.V.C., 14 juni (A.S. nrs. 13-16, 2e honderdtal).

1941

- Bij de opheffing van Vlaardinger-Ambacht. In: N.V.C., 25 juli.
- Genealogie Gratama / Freseman Gratama / Oldehuis Gratama / Willinge Gratama. In: N.P., jrg. 27, p. 82-109.
- Prof. Dr. Willem Mengelberg en zijn kwartierstaat. In: Sibbe, jrg. 1, nr. 7, p. 207-212.
- Vlaardingen verbonden aan het spoorwegnet, 1891-17 augustus-1941. In: N.V.C., 15 augustus (U.V.V. nr. 44).

1942

- Een aanbevelingsbrief van een Haagsch medicus-dichter aan een Rotterdamsch burgemeester. In: Jaarboekje Die Haghe.
- Genealogie De Coningh / Van Vrijberghe de Coningh (Protestant – Ameide). In: N.P., jrg. 28, p. 56-68.
- Genealogie De Stoppelaar (Protestant – Vlaanderen). In: N.P., jrg. 28, p. 287-304.

1943

- Bij den 70sten verjaardag van A.H.P. Maarleveld. In: M.M., 6 augustus.
- J.H. van Linden van den Heuvell, 1883-10 januari-1943. In: N.V.C., 12 januari.
- De Vlaardingsche klokken. In: N.V.C., 27 april (U.V.V. nr. 45).

1944

- Nachtwaak van een oud-zeeman op Vlaardings Havenkade. In: M.M., 29 december.

1945

- Genealogie Van Hasselt / Copes van Hasselt / Abbema Copes van Hasselt / Wilhelmy van Hasselt (Protestant – Kleef). In: N.P., jrg. 31, p. 79-147 (bew. van 'Geschiedenis en genealogie van het Cleefsch-Zutphensche geslacht Van Hasselt van 1530-1934', door W. Wijnaendts van Resandt).
- Oorlogsmonument '40-'45 : een carillon? In: De Luistervink, 15 juni.
- P.D. de Vries overleden. In:? (NB Fotograaf De Vries is ovl. 19 januari 1945).
- Waar voor honderd jaren de schilderijen van de Admiraals Evertsen bleven. In: Nav., jrg. 91, p. 75-79.

1946

- 1795-IJzermans & Co.-1945. In: N.V.C., 1 januari.
- D.J. van den Berg, 1876-30 october-1946. In: N.V.C., 30 oktober.
- Een duister punt in de genealogie De Waal opgelost. In: N.A.G.H., jrg. 4, nr. 4, p. 55-56.
- Nogmaals familie-aanteekeningen van het geslacht Nieupoort (Schiedam). In: N.L., jrg. 63, nr. 1-2, kol. 10-11.
- Openbare leeszaal en bibliotheek, 1921-6 october-1946. In: N.V.C., 4 oktober.
- Vlaardingen door de eeuwen. In: Vlaardingen Vooruit, ter gelegenheid van de grote tentoonstelling, welke wordt gehouden van 3 tot en met 14 augustus 1946, p. 16-17. Uitgave: Ned. Volksherstel, Vlaardingen.

1947

- Bijbelbladen Visscher, Geertsema, Van Hengst, Aansorgh. In: N.L., jrg. 64, nr. 1, kol. 53-54.
- Diderik van Leyden Gael, 1775-1846. In: Leidsch Jaarboekje, jrg. 34, p. 130-146.
- Genealogie Van den Brink / Bakhuizen van den Brink (Protestant – Kampereiland). In: N.P., jrg. 33, p. 55-62.
- Genealogie van het geslacht Kroll. In: N.A.G.H., jrg. 5, nr. 1, p. 5-7.
- De kerkgebouwen der Nederduits Hervormde Gemeente te Vlaardingen. In: De Vlaardingsche Zondagsbode, jrg. 2, nr. 92.
- Oude wapenrijmpjes. In: N.A.G.H., jrg. 5, nr. 10, p. 159.

1948

- 675-jarig stadsrecht van Vlaardingen, 1273-15 mei-1948. In: N.V.C., 12 mei.
- Boekdrukkers en boekverkopers te Vlaardingen in vroeger en later tijd. In: N.V.C., 3, 10 en 17 november.
- De drie Maassteden : Schiedam, Vlaardingen, Maassluis. Uitgave: Allert de Lange, Amsterdam. (Heemschutserie nr. 60).
- Een geslachtsregister Van de Velde. In: N.L., jrg. 65, nr. 4, kol. 84-98.
- In memoriam J.H. van Linden van den Heuvell, 10 januari 1883-10 februari 1948. In: N.V.C., 13 februari.
- De kerkgebouwen der Nederduits Hervormde Gemeente te Vlaardingen. In: Gids voor de Ned. Herv. Gemeente te Vlaardingen, p. 3-6. Uitgave: Drukkerij Van Dooren.
- Nederduitsch Hervormde Kerk te Voorburg. In: N.A.G.H., jrg. 6, nr. 1, p. 9.
- Vlaardingen uit het verleden naar de toekomst. In: Programma Streektentoonstelling Zuid-Holland-West, 50-jarig regeringsjubileum 1898-1948, 31 juli tot en met 11 augustus 1948 te Vlaardingen. Uitgave: Comité Regeringsjubileum 1948, Vlaardingen.
- Vijftig jaren Vlaardingsche Oranje-feesten. In: N.V.C., 4, 15 en 22 september, 6 en 13 oktober.

1949

- Guldewagen-Wagenaar-Trappert. In: N.L., jrg. 66, nr. 44, kol. 120-123.
- De laatste Vlaardingsche ambachtsheer : Diderik van Leyden Gael. In: N.V.C., 1, 5, 12, 14, 19 en 28 januari, 2 februari (U.V.V. nr. 46).
- Reijgers. In: G.N., jrg. 4, nr. 4, p. 257-258.
- Vlaardingen in het verleden, het heden en de toekomst. In: Programma voor de tweede Internationale Haringrit voor auto's en motoren, p. 17-18.

1950

- Een contract der Vlaardingse haringreders tot behoud van de haringprijzen in 1806. In: De Visserijwereld, jrg. 8, nr. 40, p. 1038-1039 (NB Overgenomen uit de N.V.C. d.d. 8 juli 1930).
- De Doopsgezinde Gemeente te Vlaardingen. In: Algemeen Doopsgezind Weekblad, jrg. 4, nr. 16.
- Grepen uit Vlaardings verleden. In: Vraagbaak Vlaardingen geeft antwoord, p. 6-20. Uitgave: Hoogland's Boekhandel.
- Oranje-tentoonstelling in de Visbank. In: Vacantie-Gids 1950, p. 12.
- De Stadhouder-Koning. In: N.V.C., 13 november.
- Het stadhuis, 1650-1950. In: N.V.C., 20, 22 en 28 december.
- De Visbank. In: N.V.C., 1 en 8 september.

1951

- Een belangrijk Vlaardings handvest, 1326-6 januari-1951. In: N.V.C., 5 januari.
- Een bijdrage tot de kennis omtrent de vestiging van Hollandse emigranten te Boswijck. In: Nav., jrg. 93, p. 149-154.
- Franse afstamming (Walen-Hugenoten-Refugiés-Emigrés). In: Nav., jrg. 93, p. 126-127.
- De korenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 9 april.
- Naar aanleiding van 'Oudheid van Vlaardingen' (door J.A.J. Jousma). M.m.v. A. Bijl Mz. Uitgave: Dorsman & Odé.
- Tentoonstelling van scheepsmodellen. In: Programma Internationale Haringrit, p. 19-21.
- Vlaardingen 50.000 inwoners. In: N.V.C., 26 oktober.
- De Weldadigheidsstichting Ary van West. In: Sociaal Mededelingenblad voor de Gemeente Vlaardingen, jrg. 1, nr. 5, p. 86-90.

1952

- Boekaankondiging : A. Bijl Mz., De Nederlandsche Convooidienst 1300-1800. In: N.V.C., 28 januari.
- Het Leesgezelschap Chrysostomus 100 jaar, 13 september 1952 [brochure].
- Onze straatnamen. In: N.V.C., 23 december.
- De rederijkerskamer d'Akerboom te Vlaardingen en haar verzameling blazoenen ten stadhuize aldaar. In: Zuid-Hollandse Studiën, deel II, p. 52-76.
- Van Arausion naar Oranje. In: N.R.C., 2 augustus.
- Van d'Akerboom tot Stadsgehoorzaal. In: N.V.C., 21 april, 2, 14, 23 en 26 mei, 9, 20 en 23 juni.
- Het Van Leydens Hofje. In: Sociaal Mededelingenblad voor de Gemeente Vlaardingen, jrg. 2, nr. 4, p. 64-67.

1953

- Een en ander uit de geschiedenis van Vlaardingen. In: M.Z.H., jrg. 6, nr. 18, p. 4-17.
- Enige gegevens betreffende leden der families Kranenburg en Van der Walle. In: Nav., jrg. 94, p. 81-82.
- Rondom museumplannen. In: N.V.C., 10 en 17 augustus, 2 en 8 september; vervolg: 10 en 12 mei 1954.
- Talrijk nakomelingschap. In: Nav., jrg. 94, p. 96.
- De Vlaardingse vlag. In: N.V.C., 26 oktober.

1954

- Hoe de heerlijkheid (later gemeente) Zouteveen haar wapen kreeg. In: N.V.C., 24 november.
- Hoe het 'Grote Boek' van Vlaardingen ontstond. In: N.V.C., 23 december.
- De korenmolen aan de Kortedijk. In: N.V.C., 12 februari.
- De Spaanse troonpretendent Karel III te Vlaardingen en hoe hij er uitzag. In: M.Z.H., jrg. 7, nr. 19, p. 10-13.
- Een Vlaardings bakkersgildeschild. In: Nav., jrg. 95, p. 31-32.

1955

- Der Nederlanden. In: Nav., jrg. 96, p. 131-134.
- Dirk III stichter van Vlaardingen? In: N.V.C., 20 juli.
- Grafschriften op algemene en bijzondere begraafplaatsen. In: Nav., jrg. 96, p. 155-157.

- Hoe de heerlijkheid (later gemeente) Zouteveen haar wapen kreeg. In: N.L., jrg. 72, nr. 5, kol. 152-154.
- Jan Dorsman 70 jaar. In: N.V.C., 28 november.
- Van waar de naam Zouteveen? In: Z.H., jrg. 1, nr. 1, p. 6-7.

1956

- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en om de kerk der Nederduits Hervormde gemeente te Voorburg. In: G.N., jrg. 11, nr. 5/6, p. 101-103.

1958

- Mevrouw de Drevon, haar familie en haar testament. In: Stichting Nalatenschap de Drevon, 1808-1958. Uitgave: Stichting Nalatenschap de Drevon, 's-Gravenhage.
- Placius. In: N.L., jrg. 75, nr. 2, kol. 76-78.
- Vlaardings oudste scheepswerf : 's Lands Welvaren (Werf I.S. Figee). In: N.V.C., 12 december.

1959

- Een aanvulling op 'De gezaghebbers der O.I. Compagnie op hare buiten comptoiren in Azië' door wijlen W. Wijnaendts van Resandt, Amsterdam, 1944. In: G.N., jrg. 14, nr. 3, p. 64.
- In memoriam D.J. van den Berg. In: N.V.C., 20 april.
- Vlaardings oudste scheepswerf : 's Lands Welvaren (Werf I.S. Figee). In: Z.H., jrg. 5, nr. 1, p. 2-11.
- Een Vlaardingse tak van het Dordtse geslacht Rees. In: G.N., jrg. 14, nr. 12, p. 284-286.

1960

- De bastaardtak in het Oranje-Nassau wapen. In: G.N., jrg. 15, nr. 7, p. 195.
- Frederik van Eeden en Vlaardingen. In: N.V.C., 8 april.
- Een Utrechts takje van een Zwitsers geslacht. In: De Stichtsche Heraut, jrg. 7, nr. 4, p. 589.
- 'Walvisvaarders op avontuur', een nieuw boek van stadgenoot A. Bijl Mz. In: N.V.C., 22 april.
- Wie was J.T. Grothe? In: Nieuwe Zeister Courant, 8 augustus.

1961

- Bronnen voor genealogisch onderzoek ten gemeente-archieve te Vlaardingen. In: Hoe vindt men zijn voorouders in de Nederlandse archieven?, p. 149-151. Uitgave: Nederlandse Genealogische Vereniging, Amsterdam.
- Bijbelbladen : Burchgraef, Van Bilderbeeck, Tierens, De Ruyter, Van Breda, Rijzendael, Hoogebaat, Scholten, Fockebergh. In: N.L., jrg. 78, nr. 8/9, kol. 340-342.
- Bijdragen voor een genealogie Ensing. In: Gruoninga, jrg. 7, nr. 7.
- Een dansende ziekentrooster. In: G.N., jrg. 16, nr. 2, p. 41.
- De eerste gedoopte Hottentot? In: G.N., jrg. 16, nr. 5, p. 134.
- Gedoopt en niet gedoopt. In: G.N., jrg. 16, nr. 5, p. 116.
- Genealogie d'Hamecourt. In: G.N., jrg. 16, nr. 11, p. 277-282.
- Hollanders, afgebeeld op buitenlandse postzegels. In: G.N., jrg. 16, nr. 4, p. 88.
- Huwelijk met de handschoen. In: G.N., jrg. 16, nr. 3, p. 71.
- Moeilijkheden in de familie Froet. In: G.N., jrg. 16, nr. 4, p. 87.
- Onwettig huwelijk gewettigd. In: G.N., jrg. 16, nr. 10, p. 257 en p. 342.
- Twee keer een tweeling. In: G.N., jrg. 16, nr. 6, p. 165.
- Verbanning wegens niet dopen. In: G.N., jrg. 16, nr. 2, p. 41.

1962

- Nagtegaal of Verhoeven? In: G.N., jrg. 17, nr. 1, p. 2.

1963

- Een der vele onbekenden. In: G.N., jrg. 18, nr. 11, p. 337.
- Kraamvrouw met kind begraven. In: G.N., jrg. 18, nr. 6, p. 184.
- Monument. In: Elseviers Weekblad, 2 februari.
- Straf op kindermoord. In: G.N., jrg. 18, nr. 11, p. 337.

1965

- Genealogische en heraldische gedenkwaardigheden in en uit de kerken van het Beneden Maasgebied, niet beschreven door mr. P.C. Bloys van Treslong Prins : Vlaardingen. In: Ons Voorgeslacht, jrg. 20, nr. 136, p. 157-198.

1969 (postuum)

- Genealogie Van Leeuwen (Stam van Leeuwen) / Storm van Leeuwen (Schipluiden). In: N.P., jrg. 55, p. 146-162 (i.s.m. W. Storm van Leeuwen).

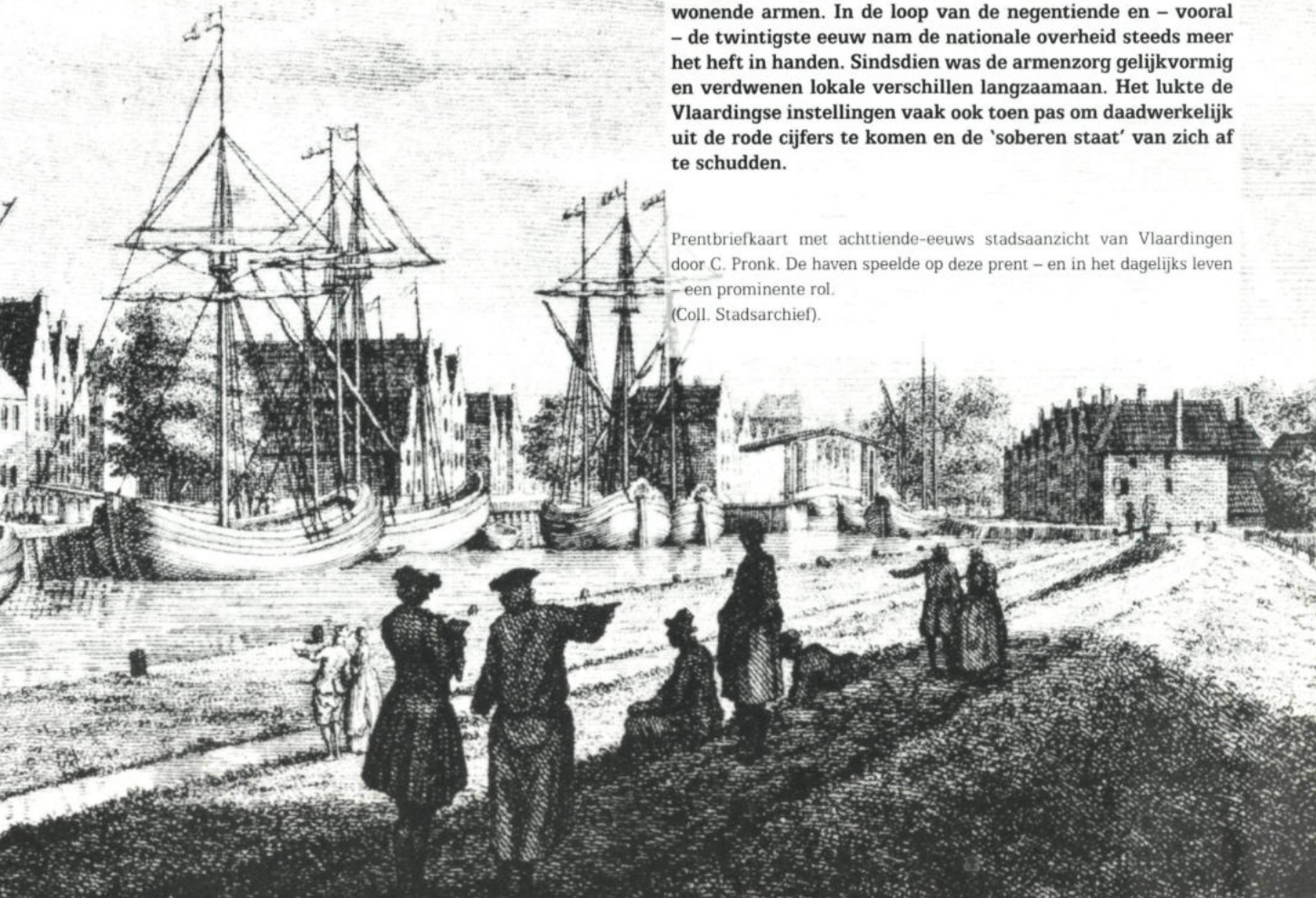
Ingrid van der Vlis

De 'soberen staat' van een vissersgemeente

Armoede en armenzorg in Vlaardingen

In 1563 beklaagde het stadsbestuur van Vlaardingen zich over de 'soberen staat' van de gemeente. De vissers en arbeiders hadden zo weinig te besteden, dat ze nauwelijks belasting konden betalen en slechts met moeite hun arme stadsgenoten konden onderhouden. Dit laatste was een heikel punt. De sociale voorzieningen werkten immers allemaal lokaal; op nationaal niveau was er nog nauwelijks iets geregeld. Een arme Vlaardinger moest in Vlaardingen hulp krijgen. De zorg voor deze armen was dan ook lang niet altijd eenvoudig in een stad die slechts op één economische activiteit georienteerd was: de haringvisserij. Ging het met de ene visser slecht, dan had de andere visser ook niet veel extra te besteden. In de loop der eeuwen had de visserij regelmatig te kampen met moeilijkheden en kostte het de stad grote moeite de eigen armen te ondersteunen. Dit nam niet weg dat het wel geprobeerd werd. Vlaardingen en haar burgers bleven steeds veerkrachtig. Keer op keer ontstonden nieuwe instellingen en kwamen nieuwe initiatieven van de grond om de almaar terugkerende armoede de kop in te drukken. Welke mogelijkheden stonden daarbij voor arme Vlaardingers open? De nadruk ligt in dit verhaal op de vroegmoderne tijd, van circa 1500 tot 1800, waarin de eigenheid van de Vlaardingse armenzorg goed zichtbaar wordt. In die periode zorgde iedere stad immers nog op zijn eigen manier voor de aldaar wonende armen. In de loop van de negentiende en – vooral – de twintigste eeuw nam de nationale overheid steeds meer het heft in handen. Sindsdien was de armenzorg gelijkvormig en verdwenen lokale verschillen langzaamaan. Het lukte de Vlaardingse instellingen vaak ook toen pas om daadwerkelijk uit de rode cijfers te komen en de 'soberen staat' van zich af te schudden.

Prentbriefkaart met achttiende-eeuws stadsaanzicht van Vlaardingen door C. Pronk. De haven speelde op deze prent – en in het dagelijks leven – een prominente rol.
(Coll. Stadsarchief).

Armoede

Het dagelijks leven was in het verleden niet zonder risico's. Men was nog nauwelijks opgewassen tegen ziektes die grote groepen van de bevolking konden treffen. De pest was zo'n ziekte die door iedereen gevreesd werd. Deze epidemische ziekte hield regelmatig huis in de Nederlanden, waarbij ook het stadje Vlaardingen niet gespaard werd. In 1467 woedde de pest zodanig heftig dat velen de stad ontvluchtten.[1] Ook wanneer er geen ziektes rondwaarden, was het leven vaak zwaar. De voedselvoorziening bijvoorbeeld werd voor een groot deel nog beïnvloed door niet te sturen omstandigheden. Als het een zomer lang geregend had, dan viel de graanoogst tegen en liepen de kosten van het dagelijks brood fors op. In de winter doken er weer andere problemen op. Wanneer de trekvaarten en de havens dichtgevroren waren, stokte de toevoer van goederen. Dit was lastig, want de kosten voor het dagelijks leven lagen in de winter toch al hoger dan in de zomer. Er was warmere kleding nodig, evenals brandstof voor de kachels. Daar kwam bij dat er in de wintermaanden veel minder werk voorhanden was, zowel in de haringvisserij als in andere ambachten. Een dag niet gewerkt, betekende een dag geen inkomsten. Als we vervolgens nog rekening houden met de lage lonen die betaald werden en de hoge sterftecijfers – dan mag duidelijk zijn, dat het voor veel mensen moeilijk moet zijn geweest om het hoofd boven water te houden. Armoede lag dan ook altijd op de loer voor grote groepen Vlaardingers.

De gerichtheid van de Vlaardingse economie op de haringvisserij was van grote invloed op deze armoede. In het haringseizoen ging het de stedelingen meestal voor de wind. In het voorjaar was er volop werk om de haringvangst voor te bereiden, waarna begin juni de vloot uitvoer. Van dat moment tot aan de herfst waren de meeste mannen en jongens op zee en stroomde de haring binnen. Naast de werklieden aan boord profiteerden ook alle werkers in de nevenambachten hiervan. De touwslagerijen, taanderijen en kuiperijen hadden hun handen vol. Was het seizoen afgelopen of viel de vangst om welke reden dan ook tegen, dan was het armoe troef voor bijna iedereen. De vissers ontvingen een afgesproken percentage van de winst op de haring: de zogenaamde besomming. Viel deze laag uit, dan hadden heel wat Vlaardingse gezinnen in de daaropvolgende winter nauwelijks iets te besteden. Dit had uiteraard zijn weerslag op de overige nering in de stad. Kopen op de pof was niet ongewoon in de vroegmoderne tijd, maar kon na dergelijke slechte haringseizoenen tot ongekende hoogtes oplopen.

Het Vlaardingse stadsbestuur beklaagde zich – zoals al vermeld – regelmatig over de armoede in de stad. Ook hier werd de pijn gevoeld als de haringvisserij een mager jaar beleefde. In 1563 vroeg het stadsbestuur daarom de belasting op getapt bier te mogen verhogen. In hun verzoekschrift benadrukten de stadsbestuurders de armoede 'overmits de quade fortune'. Zij konden nauwelijks belasting heffen vanwege 'den soberen staet' van de gemeente die vooral bestond uit 'schamel arbeyders ende visschers'. Er was voor hen weinig werk voorhanden. Terwijl er in de voorgaande jaren steeds dertien of veertien haringbuizen uitvoeren, waren dat er in 1563 nog maar twee. Het verzoekschrift had succes. Het stadsbestuur mocht voortaan meer geld heffen op iedere ton bier die in de stad verkocht werd.[2]

Overlevingsstrategieën

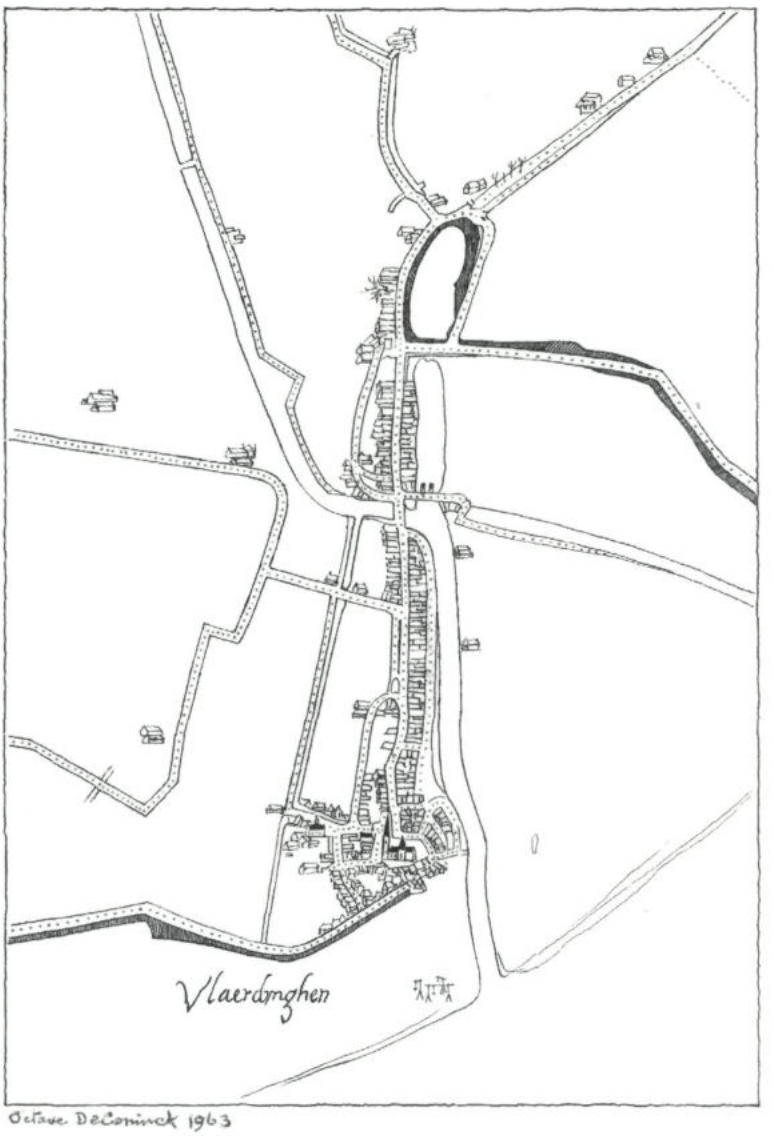
Vlaardingen telde heel wat arme gezinnen binnen de stadsgrenzen. Deze armen werden niet zomaar aan hun lot overgelaten. Stadsgenoten bekommerden zich in alle tijden om elkaar, en vanaf de middeleeuwen steeds vaker in georganiseerd verband. Het waren vaak de zogenaamde Heilige Geestmeesters van de kerk die zich hiermee bezighielden. Hun armenzorg was voornamelijk geïnspireerd op de Bijbelse charitas, uitgaand van de zeven werken van barmhartigheid: het spijzen van de hongerigen, laven van de dorstigen, begraven van de doden, verzorgen van de zieken, kleden van de naakten, herbergen van de reizigers en bezoeken van de gevangenen. Aanvankelijk kreeg iedereen hulp die daarom vroeg. In de loop van de zestiende eeuw veranderde dit, samen met de ideeën over armoede en armenzorg. Door het toenemende aantal armen werd deze middeleeuwse manier van goederen, geld en voedsel uitdelen als onwerkbaar en ook als onaanvaardbaar beschouwd. Voortaan bekeken de Heilige Geestmeesters of iemand een 'eerlijke' of een 'oneerlijke' arme was. Eerlijke armen waren mensen die buiten hun schuld in armoede waren vervallen. Men dacht dan aan gebroken gezinnen doordat iemand was overleden, weeskinderen, zieken en gehandicapten – kortom mensen die niet konden werken. Oneerlijke armen daarentegen zouden wel kunnen werken, maar deden dit niet. Bedelaars en landlopers vielen onder dit etiket.

Armen konden dus wel op hulp rekenen, maar kregen deze niet zomaar toegestopt. Zij werden geacht zoveel mogelijk manieren aan te wenden om aan inkomsten te komen, zogenaamde overlevingsstrategieën. Pas als alle andere mogelijkheden uitgeput waren, mocht een arme een beroep doen op de armenzorg. Er bestond een soort glijdende schaal van strategieën die de armen konden gebruiken in hun pogingen om de armoede de baas te worden.[3] In eerste instantie werden zij geacht te werken. Mannen en vrouwen behoorden zoveel mogelijk inkomsten uit arbeid te vergaren. Ook kinderen dienden aan het gezinsinkomen bij te dragen. Vanaf een jaar of zeven konden zij aan de slag op de touwbanen of bij een ambachtsman voor eenvoudige klusjes. Was het voor iemand niet mogelijk om te werken, vanwege ouderdom of ziekte, dan werd hier rekening mee gehouden. Het kwam ook regelmatig voor dat alle gezinsleden wel werkten, maar dat het inkomen toch te laag was om er het hele gezin van te onderhouden. Een volgende stap was dan meestal het vragen van hulp aan familie en vrienden. Dat kon zowel om financiële hulp gaan als om hulp in natura. Buurtgenoten stopten elkaar soms wat eten toe of leenden wat geld uit.

Burenhulp was uiteraard geen onuitputtelijke bron. Zeker wanneer de armoede te wijten was aan algehele economische malaise of aan een mislukte haringvangst, hadden de buren

en familieleden het minstens zo zwaar. Kopen op de pof was dan nog een manier om het hoofd enige tijd boven water te houden. In de toenmalige samenleving was het heel gebruikelijk om schulden bij winkels te hebben. Zowel in arme als in rijke huishoudens stond vaak een behoorlijk bedrag uit bij de lokale middenstanders. Het was voor iedereen dan ook van groot belang om als betrouwbaar bekend te staan. Wanneer winkeliers erop konden vertrouwen dat het geld ooit binnen zou komen, was het mogelijk om tijdenlang op krediet te kopen. Een andere manier om de eindjes aan elkaar te knopen, was het belenen van bezittingen. Bezat iemand nog goederen van enige waarde, dan kon hij die bij een bank van lening onderbrengen. De lommerdhouder gaf vervolgens een geldbedrag en een leenbriefje. In principe haalde de eigenaar van een voorwerp dit na verloop van tijd weer op, waarbij hij of zij een hogere prijs betaalde. Het kwam ook veelvuldig voor dat de goederen niet opgehaald – of gelost – konden worden. De lommerdhouder verkocht de goederen dan. In ieder geval vanaf de zeventiende eeuw beschikte Vlaardingen over een bank van lening – of lommerd – waar ingezetenen enig contant geld vandaan konden halen.[4] Voor veel armen was de gang naar de bank van lening net op het randje. Zij konden hun armoede hiermee nog enigszins verborgen houden en hielden zich vast aan het feit dat zij hun spullen in betere tijden weer terug konden kopen. Wanneer er geen goederen meer te belenen vielen, restte nog slechts de bedeling.

Deze volgorde van gewenste overlevingsstrategieën was niet alleen opgelegd door de autoriteiten, maar leefde ook bij de armen zelf. Velen schaamden zich als zij om hulp moesten vragen. Zij zagen het als een schande wanneer zij in het openbaar moesten toegeven niet meer voor hun eigen hachje te kunnen zorgen. Pas wanneer deze stadia in meerdere of mindere mate doorlopen waren, kon een arme een beroep doen op de armenzorg.

Plattegrond van Vlaardingen naar de kaart die Jacob van Deventer circa 1570 optekende, door Octave de Coninck (1963). Dit relatief kleine havenstadje kende ten tijde van Van Deventer al ruim honderd jaar een eigen armenzorginstelling: het Heilige Geesthuis.
(Coll. Stadsarchief).

Heilige Geestmeesters

De armenzorg was in Vlaardingen lange tijd bijna volledig in handen van de Heilige Geestmeesters. Deze mannen beheerden in de Grote Kerk op de Markt een altaar dat gewijd was aan de Heilige Geest. Zij zamelden geld en goederen in om aan de behoeftigen uit te kunnen delen. Naast de Heilige Geestmeesters kende Vlaardingen in de middeleeuwen ook het Heilig-Sacramentsgilde en het Heilige Kruisgilde, 'een godvrugtige gemeenschap van eenige persoonen'. Zij beheerden eveneens altaren in de kerk en deelden 'aan de arme menschen ook aalmoessen' uit. Deze genoot- of broederschappen bezaten landerijen in Vlaardingen en omgeving, waar inkomsten uit voortkwamen. De landerijen hadden zij ontvangen uit erfenissen en legaten. Ook collectes uit de kerk kwamen bij hen terecht. Over de leden van de twee broederschappen is maar weinig bekend, terwijl de Heilige Geestmeesters in de loop der jaren een steeds hechtere en omvangrijkere organisatie kregen.[5]

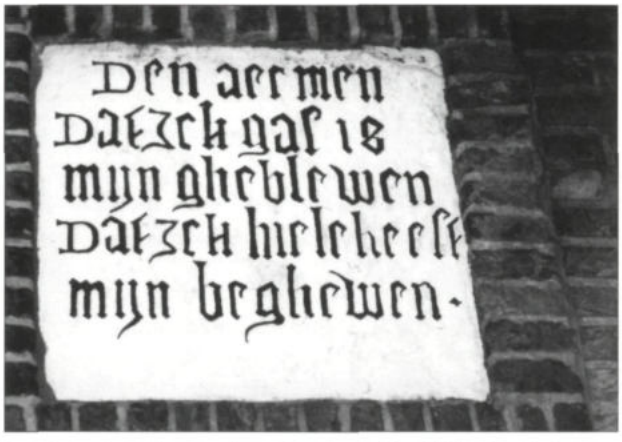
Armenzorg was lange tijd een particuliere aangelegenheid.

Rijke stadsbewoners konden hun zielenheil veilig stellen door het doen van schenkingen aan de Heilige Geestmeesters of aan één van de andere broederschappen. Clays Pietersz en zijn vrouw Heiltje hadden iets dergelijks gedaan aan het begin van de vijftiende eeuw. In 1433 schonken zij de opbrengst van een deel van hun bezittingen – vooral landerijen – aan Vlaardingen om er uitdeling aan de armen van te doen. Deze schenking werd gebruikt om een Heilige Geesthuis op te richten, op de Markt aan de achterzijde van de Grote Kerk bij het koor. Het Heilige Geesthuis bestreek enkele panden in het huizenblok tussen de Markt, de Smalle Havenstraat, de Vleersteeg en de Kerksteeg.[6] De plek is tegenwoordig nog herkenbaar door de gevelsteen boven één van de poortjes. Dit Heilige Geesthuis stond ook wel bekend als Gasthuis. In de middeleeuwen was de armenzorg nog niet louter voor armen bestemd. Zowel zieken, ouden van dagen, weeskinderen als anderszins verarmden konden in de diverse steden een beroep op de Heilige Geestmeesters doen. Pas in de loop van de zestiende eeuw specialiseerden instellingen in de Republiek zich tot aparte organisaties. In Vlaardingen zou dit relatief lang op zich laten wachten.

De Heilige Geestmeesters – ook wel Gasthuismeesters genoemd – hadden tot taak de namen en bezittingen van de bedeelden te noteren, om het voor hen moeilijker te maken ook elders steun te ontvangen. De armen waren om diezelfde reden verplicht openbaar van de aalmoezen te leven; zij konden niet anoniem door het leven gaan. Ook na het overlijden van de ondersteunde Vlaardingers hadden de Heilige Geestmeesters nog enige zeggenschap over hen. Zo kreeg de Heilige Geest de beschikking over alle nagelaten goederen van een ieder 'wije van den Heiligen Geest leevet'. Waren er kinderen in het geding, dan moesten zij van de winst uit de verkoop van deze goederen onderhouden worden. Schulden hoefden de Heilige Geestmeesters niet over te nemen. Alleen de schulden die in het laatste jaar door de bedeelden aangegaan waren en die onder ede bevestigd waren, moesten de Heilige Geestmeesters alsnog voldoen.[7]

De Heilige Geestmeesters beheerden het inkomende geld van de legaten en hadden een aantal privileges om hun financiën op peil te houden. Wanneer door hen ondersteunden in betere doen kwamen door het ontvangen van een erfenis en daardoor 'van den Heilige Geest niet meer leven en woude', moesten zij de Heilige Geestmeesters een genoegdoening betalen. Dit werd de uitkoop genoemd. Men betaalde dan een – min of meer – symbolisch bedrag, dat gerelateerd was aan de hoogte van de ontvangen erfenis en de duur van de bedeling. Het gerecht bepaalde de hoogte van dat bedrag. Deed een bedeelde uitkoop, dan konden de Heilige Geestmeesters geen aanspraak meer maken op de goederen van deze persoon. Dat was van belang als de arme later misschien in goeden doen kwam of een erfenis van iemand ontving. Deze regeling was niet alleen voor de Heilige Geestmeesters van belang, maar ook voor de armen zelf. Zij konden zich op deze wijze volledig losmaken van de armenzorg, kochten dus hun eer terug en kregen daarmee weer het recht op hun eigen bezittingen.

De Heilige Geest kwam aanvankelijk vooral door legaten en erfenissen aan haar inkomsten, vastgelegd in rentebrieven of testamenten. De oudst bekende rentebrief stamt uit 1497 en was afkomstig van de deken van het kapittel Sint Adriaans te Naaldwijk. De Vlaardingers ontvingen jaarlijks achttien Hollandse ponden, als zij zich aan bepaalde verplichtingen hielden. De dames uit het zusterklooster te Vlaardingen ontvingen van dit bedrag trouwens ook acht pond per jaar. Om dit 'ewelick' te laten voortduren, dienden zij wel een serie missen en gebeden op te dragen aan Hendrik, de heer van Naaldwijk, zijn vrouw Machteld van Raaphorst en hun beider ouders en kinderen. De zusters zouden dan zelf ook nog een bijdrage – in de vorm van een brood – ontvangen. Verzuimden de dames hun plicht of vertrokken zij uit Vlaardingen, dan kwam het volledige bedrag bij de Heilige Geest terecht. De Heilige Geestmeesters dienden de religieuze taken dan over te nemen, maar kregen toestemming het geld 'datter bleeff den armen te deelen'.[8]

Gevelsteen boven het poortje van het voormalige Heilige Geesthuis aan de Markt, met een oproep om milddadig te geven.
(Foto Elske C. van der Vlis-Dijkema).

Diaconie

De Heilige Geestmeesters kregen aan het eind van de zestiende eeuw gezelschap van andere armenverzorgers: de diakenen van de gereformeerde kerk. Dit zou de verhoudingen volledig veranderen en gaf de armen aanvankelijk meer mogelijkheden. De Vlaardingers voelden zich al snel thuis bij de nieuw opkomende gereformeerde kerk, maar de overgang ging niet helemaal zonder slag of stoot. Dit had meer met de vijandelijke Spaanse legers te maken dan met het Vlaardingse kerkvolk. Na de inname van Den Briel in 1572 stond Vlaardingen namelijk onder bezetting van de Spanjaarden. Dit bleef twee jaar lang het geval. Om het belegerde Leiden te ontzetten, werden in die periode niet alleen de sluizen van de rivieren opengezet, maar ook de dijken bij de IJssel en de Maas doorgestoken. Dit leidde ertoe dat veel landerijen in de omgeving van Vlaardingen – en dus ook die van de Heilige Geest – lange tijd onder water ston-

den en onbruikbaar waren. Tot overmaat van ramp werd Vlaardingen zelf op 2 juni 1574 geplunderd en grotendeels in brand gestoken. Gebouwen als het stadhuis, het zusterklooster en het Heilige Geesthuis waren hier de dupe van. Vele Vlaardingers ontvluchtten de stad. Het was dan ook in deze periode dat de Heilige Geestmeesters toestemming kregen één van hun rentebrieven te wijzigen. De voorschriften van een rentebrief werden gewoonlijk strikt nageleefd. In 1576 verleenden schout, burgemeesters en schepenen bij hoge uitzondering toestemming een brief van Griet Allert Jansz te verzilveren, alhoewel 'de rentebrieff anders inhout ende vermelt'. De situatie was zo nijpend dat er geen andere oplossing werd gezien. De Heilige Geest had immers nauwelijks inkomsten om 'seeckere jonge arme weeskinderen ende oick seeckere oude crancke menschen van den armen' te verzorgen.[9]

In dit licht was de opkomst van de gereformeerde kerk een welkome aanvulling. Deze kerk gold sindsdien als algemene kerk en bracht haar eigen armenzorg mee. Het oprichten van een diaconie behoorde immers tot de kerntaken van de gereformeerde kerk, die daarmee een belangrijke bijdrage leverde aan de sociale voorzieningen in de stad. Zolang kerk en overheid nog niet strikt geschciden waren, bedeelde de diaconie eigenlijk allerlei Vlaardingse armen. Iemand hoefde niet per se lidmaat van de kerk te zijn om hulp te ontvangen. De diaconie zou in de loop der jaren zelfs de gehele armenzorg overnemen van de Heilige Geestmeesters. Dit nam niet weg dat het Vlaardingse stadsbestuur wel graag zicht bleef houden op de verleende zorg, samen met de naastgelegen ambachten. De Heilige Geest stond daarom onder toezicht van het College van de Drie Gerechten. Hierin zaten vertegenwoordigers van Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen. De Vlaardingse Heren van de Wet benoemden dan wel jaarlijks de zes Heilige Geestmeesters, maar zij hielden zich daarbij aan een afgesproken verdeling: drie uit Vlaardingen, twee uit Vlaardinger-Ambacht en één uit Zouteveen. De diaconie bleef hier als het ware buiten. De kerkenraad benoemde jaarlijks de vier diakenen om de taken waar te nemen.

De diaconie ontkwam echter evenmin aan de toegenomen wens op controle. Alle lokale liefdadigheidsinstellingen vielen vanaf 1575, op gezag van de Staten van Holland, onder toezicht van het stadsbestuur. Diakenen, Heilige Geestmeesters en andere betrokkenen moesten voortaan 'alle jaers reeckeninge, bewijs en reliqua' van hun doen en laten tonen.[10] Doordat de Heilige Geest niet meer de enige armenzorginstelling was, had het stadsbestuur steeds minder zicht op deze zaken. De maatregel van 1575 had onvoldoende effect en werd als onbevredigend ervaren. Vijf jaar later besloten de baljuw, schout en burgemeesters van de stad daarom nog eens dat 'alle de reeckeninghe van de stad' en meer specifiek ook die van de Heilige Geest goed genoteerd moesten worden. Dit was tevens een poging meer grip op de zaak te krijgen. De Heilige Geestmeesters moesten met hun rekeningen verantwoorden aan wie zij de gecollecteerde gelden uitkeerden.[11]

Modernisering

Aan het eind van de zestiende eeuw lag de traditionele armenzorg in de Nederlanden onder vuur, ook in Vlaardingen. Het zomaar uitdelen van aalmoezen aan de armen in een stad was niet meer haalbaar. De steden waren gegroeid, er woonden veel nieuwkomers die niet bij iedereen bekend waren en door de komst van een extra instelling als de diaconie was de controle op fraude en misbruik lastig geworden. De regenten van het Heilige Geesthuis stelden mede daarom in 1596 een nieuw reglement op, waarmee zij het aantal hulpvragers hoopten te verkleinen. Zij merkten dat de Heilige Geestgoederen 'hoe lange hoe meer beswaert' werden. Men had het idee dat er steeds meer verzoeken om hulp kwamen 'doordien veelen in onbeschaemtheijt toenemende'. Die onbeschaamdheid was een relatief begrip. Het ging hen er om dat steeds minder mensen moeite hadden met het aanvragen van bedeling. Door het opstellen van regels hoopten zij het tij te keren. Veel van deze regels golden ook al voor die tijd. Misschien werd hier niet meer zo heel strikt de hand aan gehouden, waardoor een herziening noodzakelijk was.

In het reglement kwam nogmaals naar voren dat de bedeelden 'in 't openbaer' van de aalmoezen moesten leven en dat hun eventuele erfenissen deels aan de Heilige Geest zouden komen. Het reglement was echter veel uitgebreider dan uit de eerdere keuren naar voren kwam. De nadruk lag nog meer op de controle van de uitgaven. Heilige Geestmeesters dienden een volwaardige administratie bij te houden en – indien gewenst – een lijst met alle namen van de bedeelden aan de baljuw te kunnen overhandigen. De bedeelden zelf moesten zich aan een keur van regels houden om misbruik te voorkomen. De Heilige Geestmeesters waren bevreesd dat zij steun verleenden aan mensen die het niet strikt nodig hadden. Dit zou hun niet alleen geld kosten, maar kon ook de geloofwaardigheid aantasten. Wanneer Vlaardingse burgers het idee hadden dat hun collectegeld 'zomaar' werd uitgedeeld, dan zouden zij bij een volgende collecte wellicht minder gul geven.

Boedels van bedeelde Vlaardingers kwamen ook voor 1596 al aan de Heilige Geestmeesters en de diaconie, maar er veranderde nu iets aan de regel. Waarschijnlijk namen de heren voorheen nogal eens schulden over. Het reglement stelde daarom vast dat de diakenen en Heilige Geestmeesters eerst zes weken bedenktijd kregen, voordat zij een boedel van een bedeelde aannamen. Was de boedel te zeer belast met schulden, dan konden zij ervoor kiezen de boedel niet over te nemen. Zeven jaar later breidde deze regeling zich verder uit. Het kwam waarschijnlijk te vaak voor dat de armenverzorgers achter het net visten. Wanneer een bedeelde na 1603 overleed en een boedel met schulden naliet, kwam ook de Heilige Geest op de lijst met crediteuren te staan. Het mocht niet baten. Er waren teveel armen die een beroep op de Heilige Geest deden, waardoor het stadsbestuur in 1619 besloot dat alle boedels hoe dan ook aan de armenverzorgers zouden vervallen. Het was vanaf dat moment niet meer mogelijk om uitkoop te doen.[12]

Evenals in bovenstaand geval betroffen de meeste regels

uit 1596 vermeend misbruik van de bedeling. Armen die bij de Heilige Geest aanklopten, waren niet altijd volkomen berooid geweest. Sommigen onder hen bezaten bijvoorbeeld nog een huis of een erf. Was dit het geval, dan raakten zij hun zeggenschap daarover kwijt als zij bedeling aannamen. Zij mochten dergelijke zaken niet meer zomaar verkopen. Dit mocht pas als de Heilige Geestmeesters er toestemming voor gaven of als de Heilige Geest zelf het geld kon gebruiken omdat het 'nijet machtich' meer was haar armen te onderhouden.[13]

De bedeelden waren sindsdien ook aan regels gebonden die van belang waren voor hun verschijning in de stad. Zo mochten zij geen kleding van luxe stoffen dragen. Als zij geld aan 'camelot, fluweel ofte trijp' spendeerden, zouden zij geen behoefte meer hebben aan extra hulp voor eten of onderdak. De bijdragen die door de armenzorg uitgekeerd werden, dienden slechts voor de hoogstnoodzakelijke levensbehoeften gebruikt te worden. Werden bedeelden toch op het dragen van dergelijke kledingstukken betrapt, dan moesten zij hun brood weer inleveren. Gingen zij nogmaals in overtreding, dan zou de baljuw of zijn dienaar 'haer dat mogen affnemen'. Het armengeld was nu eenmaal niet voor dergelijke zaken bestemd. Het sprak voor de zestiende-eeuwers dan ook voor zich dat bedeelden geen alcoholische drank van hun karige inkomsten mochten kopen. Een bezoek aan de herberg was zelfs al verboden, voor alle gezinsleden. Werden zij daar toch betrapt, dan stonden daar relatief strenge straffen op. Bij de eerste overtreding zou de schuldige opgepakt worden en een steen moeten dragen. Verviel hij daarna nogmaals in dezelfde fout, dan werd hij voor vijf jaar uit de stad verbannen. Verbanning was een veel opgelegde straf in de vroegmoderne tijd. Het was afschrikwekkend omdat mensen hun sociale netwerk hierdoor verloren. In een nieuwe stad was het niet altijd eenvoudig dergelijk sociaal kapitaal weer op te bouwen. Het stadsbestuur zorgde er overigens ook voor dat de kasteleins en herbergiers aan deze regel meewerkten. Maakte een bedeelde schulden 'met drincken' en kon hij vervolgens niet betalen, dan zou de stad zich daar verder niet mee bemoeien en moest de herbergier het verlies zelf maar dragen.[14]

Tekening van de kerk, het stadhuis en de Markt gezien ongeveer vanaf de plek waar het Heilige Geesthuis gevestigd was, door C. Pronk (1743). (Coll. Stadsarchief).

Bedelarij

Zoals in veel andere Hollandse steden was bedelarij met de invoering van de nieuwe vormen van armenzorg niet meer toegestaan. Tot die tijd was het gebruikelijk geweest direct geld of goederen aan een behoeftige bedelaar te geven. Iemand die nu hulp nodig had, moest zich maar bij de armenzorginstelling melden en mocht niet meer op straat om hulp vragen. Aan het begin van de zeventiende eeuw verscherpten de stadsdienaren het toezicht op deze zogenaamde oneerlijke armen. Bedelarij was nu strafbaar en bedelaars kwamen dus in de 'criminele boeken' terecht. In 1605 bijvoorbeeld werd Jeanne Thielmans opgepakt, een Française. Zij hield zich al een jaar lang in leven met bedelarij 'soo binnen dese stad als andere steden en ten plattelande'. Dit gaf volgens de aanklager geen pas omdat zij beschikte over een 'gesondts lichaems'. Het gerecht concludeerde dat zij schuldig was en sprak haar straf uit: twee jaar verbanning uit de stad.[15] Deze straf zette weinig zoden aan de dijk. Vlaardingen was nu voor enige tijd verlost van deze bedelares, maar het was bijna onvermijdelijk dat zij elders wederom zou gaan bedelen. De meeste bedelaars leidden een zwervend bestaan en waren eigenlijk altijd uit andere regio's en steden afkomstig. Zij konden geen beroep doen op de armenzorginstellingen van de stad en kozen daarom noodgedwongen voor deze overlevingsstrategie.

De Vlaardingse overheid deed haar uiterste best om de bedelarij te beteugelen. In 1613 bleek echter dat alle verboden tot dan toe nauwelijks effect hadden. Men had zelfs het idee dat er meer bedelaars naar de stad kwamen. Dit was geen specifiek Vlaardings probleem. Alle Hollandse steden kampten in deze periode met een onoverzichtelijke stroom hulpzoekenden. Vele keuren tegen landloperij en bedelarij passeerden de revue, alle zonder merkbaar resultaat. Solidariteit met de armen maakte het moeilijk om bedelarij helemaal uit te roeien. Niet alleen de bedelaars bleken hardleers, ook de goedgeefse Vlaardingers hielden zich niet aan de regels. Bedelen loonde blijkbaar nog steeds de moeite. Om dit tegen te gaan, dreigde het stadsbestuur met strenge straffen. Wie nog werd betrapt op 'bedelen, troggelen of aelmissen eijsschen op straten, paden ofte voor de kerckdoeren' kon rekenen op een verblijf van veertien dagen in de gevangenis.[16] De bedelaars die in de jaren daarna opgepakt werden, kwamen inderdaad af en toe in het gevang terecht. Na verloop van enkele dagen kregen zij een verbanningsstraf opgelegd. Deze was inmiddels fors hoger geworden. In 1617 moesten vijf mannen voorkomen die 'leedich als vagebonden' hadden gebedeld. De mannen waren onder andere afkomstig uit Den Hoorn, Embden en Schotland. Vooral het feit dat zij 'clouck ende gesont van lichaeme' waren en allevijf 'een goet ambacht' beheersten, zette kwaad bloed. De heren mochten

zich de komende 25 jaar niet meer in Vlaardingen vertonen.[17] Nadien kregen meer mannen en vrouwen dergelijke zware verbanningsstraffen opgelegd, veelal 25 of 30 jaar. De absolute koploper was Adriaan Lucas, afkomstig uit het Duitse Hamburg. Hij stond al jarenlang bekend als bedelaar, terwijl 'hij een ambacht conde daermede hij eerlijck de cost soude connen winnen'. Zowel in Vlaardingen als in Delft had hij reeds beterschap beloofd. Het gerecht veroordeelde hem in 1620 tot 50 jaar verbanning uit de stad.[18]

Financiën

De strikte regels bij de armenzorg kwamen deels voort uit de omvang van de problemen. De Heilige Geestmeesters hadden een verantwoordelijke taak en probeerden hun inkomsten zo goed mogelijk te besteden. Zij beheerden publiek geld en moesten beslissen wie van dit geld ondersteund werd: niemand anders dan 'den geenen dije 't van noode heeft'. De heren hadden daarbij geen vrije handelingsbevoegdheid. Zij mochten bijvoorbeeld niet zelf beslissen over de aan- en verkoop van landerijen. Jaarlijks dienden de meesters een balans op te maken van al hun uitgaven en inkomsten; het College van de Drie Gerechten controleerde dit. Maakten de heren geen balans, dan dienden zij persoonlijk 'uijt haer eijgen goederen' een boete van drie pond te betalen. Lang niet iedereen was dan ook blij met de uitverkiezing als Heilige Geestmeester. In 1573 en nog eens in 1596 benadrukten de Heren van de Wet dat iedereen die door hen voor deze taak werd opgeroepen, de taak ook diende te aanvaarden 'en trouwelijk te bedijenen soo 't behoort'. Deze onwilligheid gold ook het ambt van kerkmeester, wellicht vanwege de angst voor represailles van de nog aanwezige Spanjaarden in het land.[19]

De controle door de lokale overheid diende niet alleen om de Heilige Geestmeesters in het gareel te houden. Het kon hen ook helpen om druk uit te oefenen op crediteuren. De Heilige Geestmeesters verpachtten veel van hun landerijen aan boeren in de omgeving en verkregen daarmee een behoorlijk deel van hun inkomsten. In 1601 bestond ruim een kwart van de inkomsten uit geld van landpacht. Een bijna even groot deel kwam voort uit de ontvangsten uit losrenten. Het bleek niet altijd even eenvoudig om deze inkomsten daadwerkelijk binnen te krijgen. In 1604 drong het College van de Drie Gerechten daarom aan op het betalen van achterstallige pacht en rente. Niet alle crediteuren waren hiervan onder de indruk. Ruim twintig jaar later dreigde hetzelfde orgaan met executie van de desbetreffende gronden als niet direct betaald zou worden. Ongeveer tezelfdertijd kreeg de rentmeester van de Heilige Geest toestemming voortaan zelf geld te vorderen. Ook dit zette onvoldoende zoden aan de dijk, aangezien de Heilige Geestmeesters in 1628 weer 'veel ten achter' bleken te zijn. Twee jaar later verkocht de Heilige Geest een deel van haar grond, opdat de tekorten aangezuiverd konden worden.[20]

De financiën leidden vaker tot problemen, ook al zorgde het

Collectebus zoals gebruikt werd om de 'gulle gaven' van de Vlaardingers in te verzamelen.
(Coll. Visserijmuseum/Vlaardings Museum, foto Stadsarchief).

stadsbestuur er onder andere voor dat de Heilige Geest een deel van het algemene belastinggeld ontving. Het was indertijd gebruikelijk dat het innen van de belastingen aan particulieren werd verpacht. Deze zorgden ervoor dat het geld binnenkwam, droegen dit over aan de overheid en mochten een deel van de inkomsten ter bestrijding van onkosten behouden. Haalden zij meer op, dan kwam dit geld – het zogenaamde oortjesgeld – ten goede aan de armenzorg. Ook wanneer fraude ontdekt werd, moest een bedrag aan de armenkas betaald worden. Dit liep niet direct van een leien dakje, omdat de verpachting voor Vlaardingen in buurstad Schiedam plaatsvond. Het stadsbestuur vermoedde dat er daardoor teveel geld in Schiedam achterbleef, waarom het in 1612 een verzoek aan de Staten van Holland richtte om deze situatie te wijzigen. De verpachting voor Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen mocht vervolgens inderdaad in Vlaardingen plaatsvinden. Aangezien de Schiedammers het hier niet mee eens waren, werd de wijziging vijf jaar later weer ingetrokken. Voortaan zou de verpachting wel weer in Schiedam gebeuren, maar kregen de Vlaardingers toch de 'oortjens voor den armen' uitgekeerd.[21]

Wekelijkse bedeling

Voordat iemand in aanmerking kwam voor bedeling moest hij of zij persoonlijk bij de Heilige Geestmeesters of de diakenen langskomen. Zij besloten dan of er reden genoeg was om diegene van hulp te voorzien. Dat wat de bedeelden ontvingen, diende namelijk een aanvulling te zijn op wat zij al hadden. Aan alle werkende gezinsleden werd gevraagd wat zij verdienden en in hoeverre zij nog op steun van anderen konden rekenen. Dit leidde ertoe dat ieder huishouden apart bekeken werd en dus ook bedeling op maat ontving. De ondersteuning kon bestaan uit een geldelijke bijdrage, maar vaker nog uit goederen, meestal brood. Op die manier hielden de Heilige Geestmeesters enige controle over dat wat zij uitdeelden. Wanneer een bedeelde geld kreeg, zou hij wellicht in de verleiding kunnen komen het in één van de vele herbergen te spenderen. De armen kregen alleen dat waarvan de Heilige Geestmeesters dachten dat zij dit het hardste nodig hadden. Een standaarduitkering bestond niet. Bedeelden van de Heilige Geest en de diaconie kwamen waarschijnlijk wekelijks langs en kregen af en toe te horen dat hun bedeling verhoogd, verlaagd of zelfs stopgezet was. Het waren voornamelijk vrouwen die in de rij stonden om hun brood of geld op te halen; dit was bij uitstek een vrouwenaangelegenheid.[22]

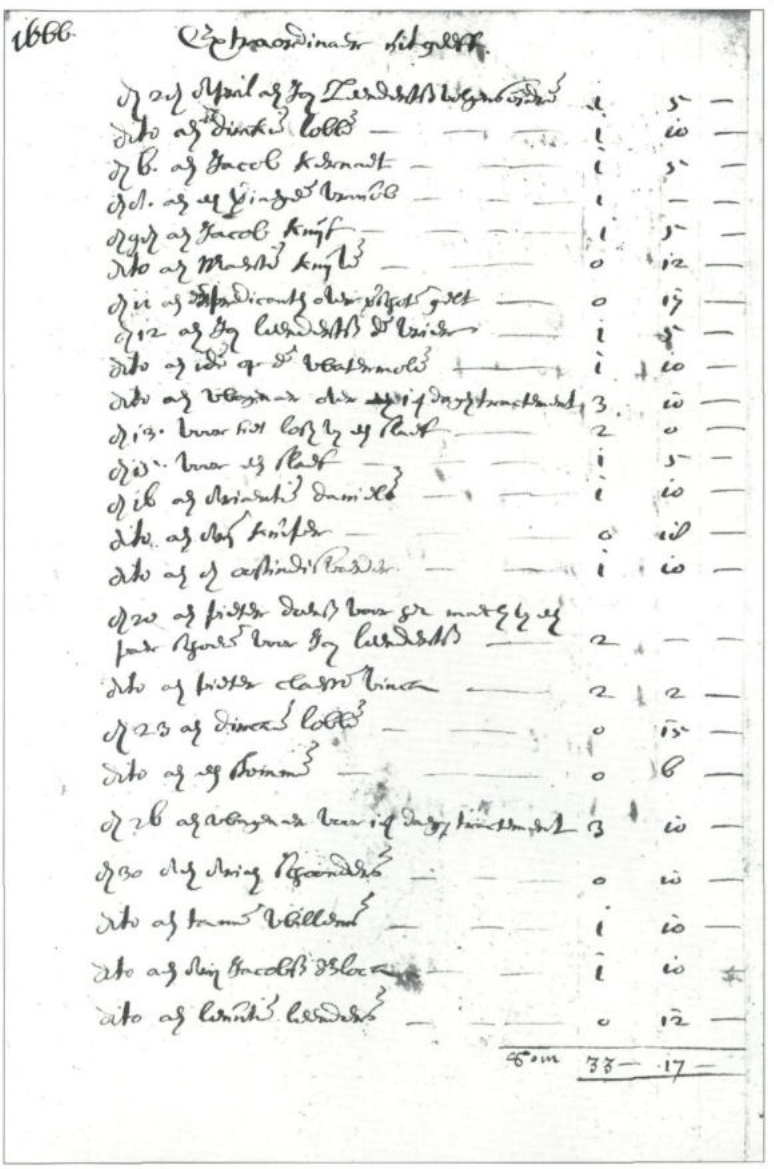
Uit de oudst bewaarde rekening van de Vlaardingse Heilige Geestmeesters – uit 1600/1601 – kwam een diverse reeks hulpgoederen tevoorschijn, terwijl de diaconie toen toch ook al hulp verleende. Naast de geldelijke bedeling, waarbij de armen een paar stuivers kregen om zelf te besteden, keerden de Heilige Geestmeesters ook geld uit voor de huishuur of voor het verzorgen van een begrafenis. Doodgraver Dammes Pietersz ontving regelmatig geld om een 'graff te maken' en de 'clocken te luije', ook voor een vreemdeling die in het Heilige Geesthuis was overleden. Eveneens vermeld stond het Leprooshuis, een verblijfplaats voor besmettelijke zieken. Dit lag – zoals overal elders – buiten het centrum van de stad. Terwijl het Heilige Geesthuis drie nieuwe bedden kreeg en 'alle de andere oude beddens' gerepareerd werden, was er in het 'Lipprooshuijs' slechts sprake van een enkel bed. Waarschijnlijk was er maar plaats voor één zieke. Volgens dezelfde rekening betaalden de Heilige Geestmeesters immers ook een bijdrage aan de Schiedamse leproosmeesters, die de zorg voor de Vlaardingse Maertje Gleijns op zich hadden genomen.[23]

Een enkeling ontving reisgeld om door te reizen naar een andere stad en daar op zoek te gaan naar inkomsten. Een flink bedrag op de rekening was bestemd voor het onderbrengen van kinderen. Dit waren wezen die op kosten van de Heilige Geestmeesters bij Vlaardingse gezinnen inwoonden of in het tehuis op de Markt verbleven. Bijna 150 gulden keerde de Heilige Geest in 1601 aan deze doelgroep uit. Hier viel ook het loon onder dat de schoolmeesters Cornelis Joosten en meester Terminius ontvingen 'van 't onderwijsen en leeren van H[eilige] Geestkinderen'. Wat bedeling in natura betreft, sprong de post voor het brood eruit. Waarschijnlijk kreeg ieder bedeeld huishouden wel een of meer broden uitgereikt, terwijl er ook brood ingekocht moest worden voor de bewoners van het Heilige Geesthuis. De thuiswonende armen kwamen het brood op de Markt afhalen of bij een Vlaardingse bakkerij. Bakker Thonis Philipsz ontving in ieder geval een bijdrage voor het 'gehaelt broot' dat de bedeelden met toestemming van de Heilige Geestmeesters in de zomermaanden bij hem opgehaald hadden.

Andere kostenposten gaven aan dat er diverse goederen uitgedeeld werden en dat de verzorging in het tehuis redelijk was. Er ging geld op aan kruidenierswaren als 'butter, caes, seep, olije, caersse [en] beesems', aan kleren, aan het oplappen en maken van schoenen en aan bier. Dit laatste was niet zo verwonderlijk. Bier was in deze periode nog de volksdrank bij uitstek, zowel voor volwassenen als voor kinderen. Het bier bevatte een veel lager alcoholpercentage dan ons tegenwoordige bier en was vaak gezonder dan het vervuilde water uit de stad. De Heilige Geestmeesters trokken verder een groot bedrag uit voor turf, als brandstof om de kamers en huizen van de bedeelden te verwarmen.[24]

De diakenen namen deze wekelijkse bedeling geleidelijk over van de Heilige Geestmeesters. Hun rekeningboeken zijn niet overgeleverd, maar wel enkele lijsten met buitengewone uitgaven uit het voorjaar van 1666. Hieruit blijkt dat zij de bedeling op gelijke wijze organiseerden. In hun overzicht stonden diverse bedragen en goederen genoteerd voor arme Vlaardingers, passanten, zieken en overledenen. Jan Leendertsz kreeg in april bijvoorbeeld een paar schoenen ter waarde van twee gulden. De diakenen keerden het geld hiertoe trouwens uit aan schoenmaker Pieter Doens. Zo wisten zij zeker dat het geld aan de schoenen besteed zou worden en niet aan andere spullen. Uit de lijsten blijkt verder dat zieken op kosten van de diaconie onderhouden en verzorgd konden worden. Zo ontvingen Jan Joppe 'en sijn vrou' ruim zes gulden 'voor het waernemen van Neeltie Huige'. De diakenen keerden ook geld uit aan een dood-

graver vanwege het begraven van 'eenige arme lieden'. Tot slot waren er diverse passanten die op een bijdrage konden rekenen. Een niet nader omschreven 'Oostindiëvaarder' en 'een stomme' ontvingen in dezelfde maand respectievelijk anderhalve gulden en zes stuivers. Eerstgenoemde kwam later nog eens terug. In mei 1666 ontving hij nogmaals een gulden.[25]

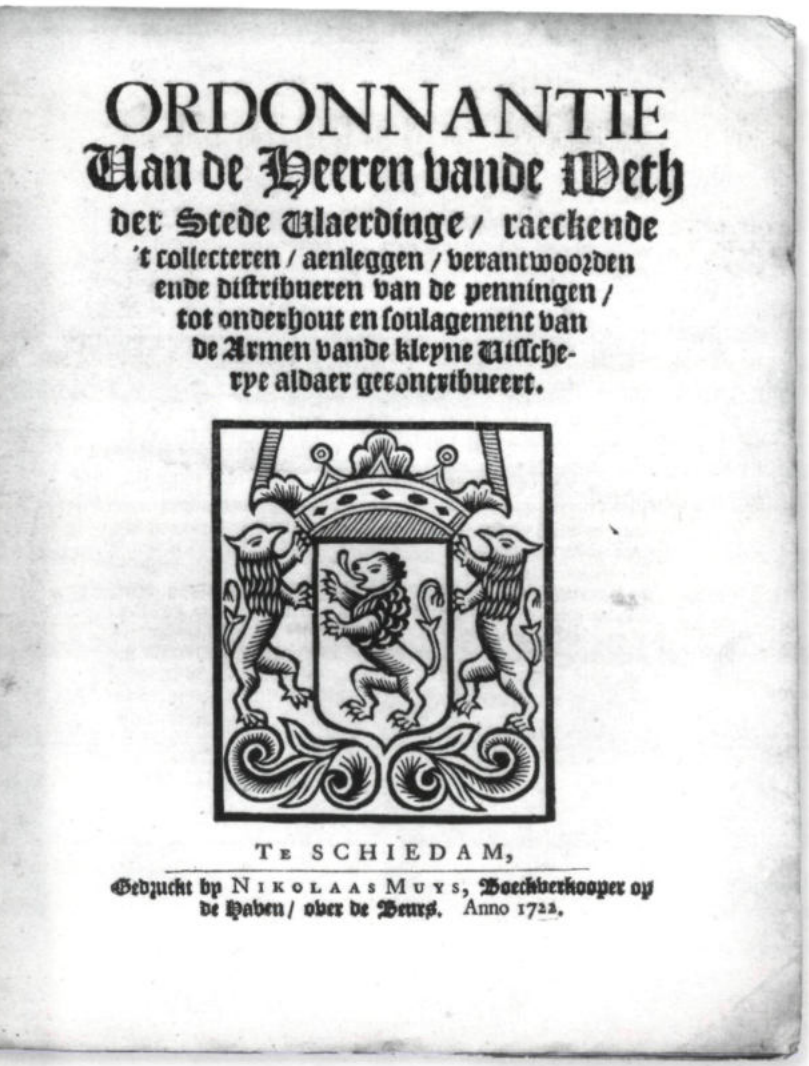
Overzicht van de buitengewone uitgaven die de Vlaardingse diaconie in april 1666 deed. Halverwege de lijst de uitgaven voor de Oostindiëvaarder en de twee gulden voor schoenmaker Pieter Doens. (Stadsarchief, Archief Hervormde Gemeente, inv.nr. 93).

Fonds voor Visserijarmen

Toen er aan het begin van de zeventiende eeuw financieel mindere tijden dreigden in de haringvisserij, probeerde het stadsbestuur in te grijpen. De diaconie en de Heilige Geest konden niet alleen opdraaien voor alle verarmde vissers. Vanaf 1624 moesten stuurlieden van de Vlaardingse schepen daarom een 'bossche' ophangen. In deze collectebus kon de stuurman geld verzamelen dat hij 'uijt mildadigheijd' aan de armen wilde geven. Ook passanten konden er penningen in doneren, die dan weer ten goede zouden komen aan 'de armen miserable visschers' van Vlaardingen. Het is de vraag in hoeverre vissers hier direct een beroep op konden doen, aangezien het fonds eerst kapitaal moest vergaren. Ruim veertig jaar later – in 1665 – vond het initiatief een vervolg en werd officieel een reglement opgesteld voor dit 'Fonds der Visscherij-armen'. Verarmde vissers, hun weduwen en eventuele weeskinderen konden hier hulp uit ontvangen. Of zoals het reglement het verwoordde: aan diegenen die 'van ghebreck soude vergaen, indien aen deselve geen adsistentie wiert ghedaen'. Ook dit Fonds was dus expliciet bedoeld voor mensen die het heel zwaar hadden. De Heren van de Wet wezen voortaan drie gecommitteerden aan, alsmede twee stuurlieden en een reder die als penningmeester zou optreden. Deze laatste ontving een vergoeding van 30 gulden per jaar; het was dan ook geen eenvoudige klus. De penningmeester diende niet alleen toe te zien op het vermogen van het Fonds, maar hield zich ook bezig met de schuldeisers van de bedeelde vissers(gezinnen). Dit maakte hem waarschijnlijk niet zo geliefd. In het reglement werd al direct vermeld dat niemand de goede man tijdens de uitoefening van zijn functie onbehoorlijk mocht toespreken of kwalijk mocht bejegenen, ''t sij met woorden ofte wercken'. Daar kwam nog bij dat de penningmeester persoonlijk aansprakelijk werd gesteld bij een negatief jaarresultaat van het Fonds.[26]

Het oudst bekende rekeningboek uit de jaren 1669 en 1670 laat zien dat er toen nog maar relatief weinig gezinnen voor hulp in aanmerking kwamen. Van de 555 gulden die dat jaar was binnengekomen, gaf het Fonds ruim 422 gulden uit. Slechts een klein deel hiervan – ongeveer 60 gulden – kwam rechtstreeks ten goede aan verarmde vissersgezinnen. In totaal betrof het acht personen die in 1669-1670 financiële hulp van het Fonds genoten. De uitkeringen leken op die van de Heilige Geest en de diaconie: voornamelijk brood en geld, afgestemd op de specifieke omstandigheden van de gezinnen. Anneken Quicken bijvoorbeeld kreeg wekenlang zes stuivers uitgekeerd. Hiermee hield zij de inkomsten van haar

gezin enigszins op peil. Geertien Schipio kon wekelijks op tien stuivers rekenen. Haar stadsgenoot Swaentien Willems kreeg zelfs twaalf stuivers per week, maar dat was vooral vanwege 'haer sieckte'. Dit waren waarschijnlijk weduwen van vissers, die het zonder hulp niet konden redden. Visser Cornelis Boon stond eveneens op de bedelingslijst. Hij was vermoedelijk oud en ziek, want kreeg slechts 'twee weecken onderhout' en stierf nadien. Het Fonds betaalde enkele schulden die nog uitstonden en de kosten voor het luiden van de klok bij zijn begrafenis. In het Weeshuis verbleven in die periode twee kinderen – deels – op kosten van het Fonds voor Visserijarmen. Een derde kind was buiten de stad besteed: Jan Ruwaertsz te Delft. Het Fonds droeg aan zijn onderhoud bij.[27]

ORDONNANTIE
Van de Heeren vande Weth
der Stede Vlaerdinge / raeckende
't collecteren / aenleggen / verantwoorden
ende distribueren van de penningen /
tot onderhout en soulagement van
de Armen vande kleyne Visscherye aldaer gecontribueert.

TE SCHIEDAM,
Gedruckt by NIKOLAAS MUYS, Boeckverkooper op de Haven / over de Beurs. Anno 1722.

De rest van de uitgaven betrof diverse voorzieningen voor Vlaardingse vissers, alsmede het breken van het ijs in de haven en het in orde maken van de 'slooten ende sleutels' van de collectebussen. Een behoorlijk deel van het Fondsgeld ging op aan representatie, namelijk aan hapjes en drankjes die de bewindhebbers nuttigden bij hun overleg met reders en gecommitteerden uit andere steden. Bij een overleg over de 'welstant van de neringe' in september 1669 bijvoorbeeld spendeerden de bewindhebbers van het Fonds en de reders uit Maassluis voor 34 gulden in een herberg. De helft kwam voor rekening van het Vlaardingse Fonds. Hier steekt de ongeveer 60 gulden voor verarmde vissersgezinnen schril bij af. In de loop der jaren nam het aandeel van de arme gezinnen echter fors toe. In 1675-1676 waren het nog dertien huishoudens die wekelijks geld ontvingen, en in 1681-1682 was dat opgelopen tot 28 gezinnen. Het merendeel van deze bedeelden kreeg zes tot acht stuivers per week.[28] De buitengewone – of extra ordinaire – bedeling werd hier niet bij meegeteld.

Voorblad van het reglement van het Fonds voor Visserijarmen, in 1665 door de Heren van de Wet vastgesteld en bekrachtigd. Herdrukt in 1722. (Coll. Stadsarchief).

Uitbesteding

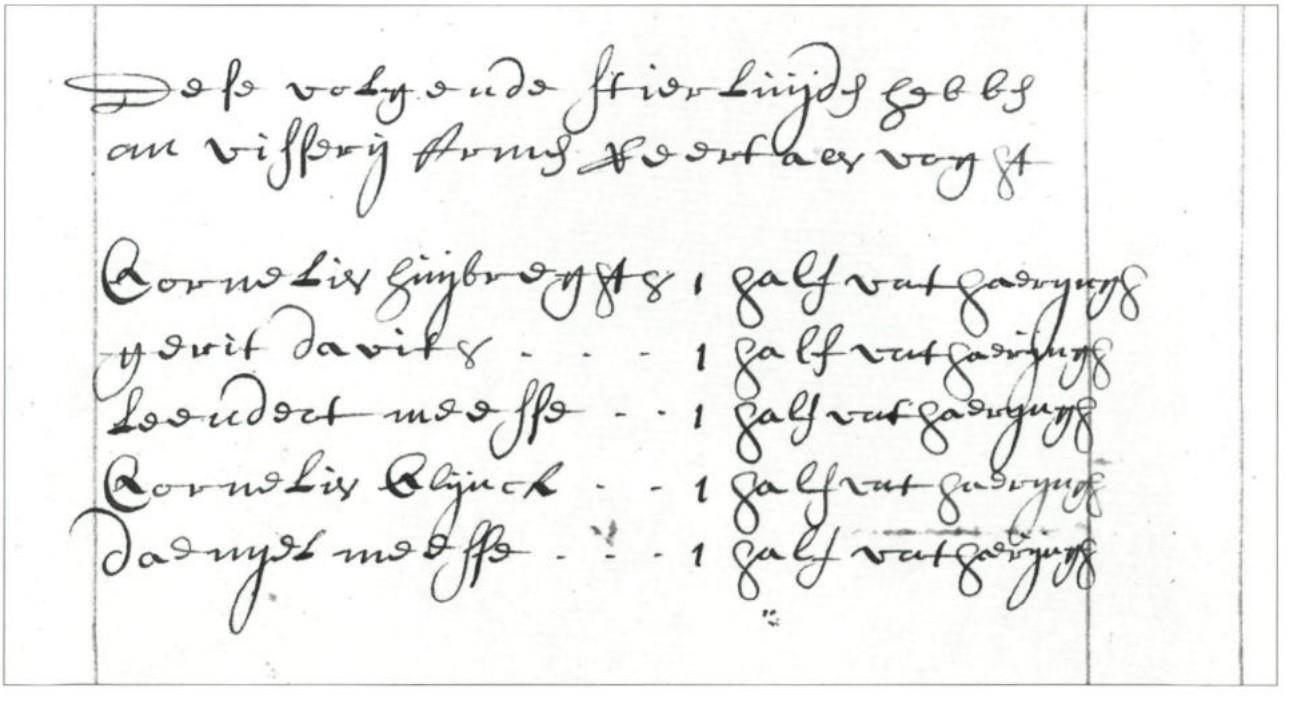
De meeste Vlaardingse armen wisten na verloop van tijd de weg te vinden naar de wekelijkse uitdeling van de diaconie en – indien van toepassing – het Fonds voor Visserijarmen. De Heilige Geestmeesters lijken hiermee van de kaart verdwenen te zijn. Dit was zeer zeker niet het geval. Zij hadden immers nog steeds het Heilige Geesthuis aan de Markt onder hun hoede. Dit stond lange tijd bekend als een algemeen gasthuis, zoals er in veel andere steden ook bestonden. In dergelijke huizen werd een allegaartje aan mensen verpleegd en verzorgd. Weeskinderen, hulpbehoevende ouderen, zieken en verarmde weduwen konden hier terecht. Toen de Vlaardingse diaconie zich om de zogenaamde 'huiszittenarmen' bekommerde, richtte de Heilige Geest zich steeds meer op deze intern wonende armen.

Aan het eind van de zestiende eeuw vonden grote veranderingen plaats op dit vlak. Het idee won terrein dat specifieke doelgroepen specifieke zorg behoefden. Daarom waren in de tweede helft van de zestiende eeuw vele aparte weeshuizen en oude mannen- en vrouwenhuizen opgericht. Vooral die eerste categorie werd van groot belang geacht. Kinderen werden voorheen voornamelijk besteed bij andere gezinnen. Aangezien de praktijk van uitbesteding niet overal vlekkeloos verliep, leek het oprichten van tehuizen voor kinderen een goede oplossing. Op die wijze was er altijd toezicht op de kinderen, werden zij in de

juiste – gereformeerde – religie opgevoed en konden zij worden klaargestoomd tot zelfvoorzienende hardwerkende stadsgenoten. Dit gebeurde echter niet in Vlaardingen. Zoals al eerder gemeld, had het Vlaardingse stadsbestuur het in deze periode niet breed. Er was gewoonweg onvoldoende geld voorhanden om een speciaal weeshuis op te richten, laat staan een gesticht voor oude lieden. Dit leidde ertoe dat de Heilige Geest de diverse taken bleef uitvoeren en bekend bleef staan als een 'ouderwets' gasthuis. In 1627 liet het stadsbestuur in een verzoekschrift aan de Staten dan ook weten dat Vlaardingen 'van geen Weeshuijs ende Mannen noch Vrouwenhuijs is voorsien'.[29]

Weeskinderen en vondelingen werden daarom nog lange tijd bij Vlaardingse gezinnen uitbesteed. Het eerst bekende kind waar dit voor gebeurde, was Michiel IJsbrantsz in 1663. Hij was een zogenaamde halfwees, aangezien alleen zijn moeder overleden was. Zijn vader kon vervolgens niet meer voor hem zorgen waarna hij uitbesteed werd bij Maertje, de weduwe van Gerrit van den Berch. Zij zou hem voortaan kost en inwoning verlenen en ontving daartoe een vergoeding van een gulden en zeven stuivers per week. Enige tijd later werd dit verhoogd tot anderhalve gulden per week, een redelijke vergoeding. Er waren meer kinderen die in datzelfde jaar naar een besteedadres gebracht werden, onder andere de kinderen van Teunis Pouwelsz, 'bijgenaemt Groote Teun'. Uit de diverse notities blijkt dat voor hen ook zorg op maat werd geregeld, soms zelfs op langlopende afspraken. De oudste dochter van Teunis Pouwelsz – de achtjarige Pieternelletje – kwam bijvoorbeeld voor zes jaar bij de vrouw van Jacob Meesse terecht. De eerste drie jaar zouden de Heilige Geestmeesters een gulden per week betalen voor 'cost en cleeren', in de daaropvolgende drie jaar nog maar een halve gulden. Waarschijnlijk kreeg het kostgezin op dat moment de beschikking over het loon dat het meisje toen kon verdienen. Haar jongere zusjes kwamen alledrie op een ander adres terecht, maar ook op andere voorwaarden. Hun respectieve kostouders kregen een bijdrage van 26 à 27 stuivers per week voor 'cost ende dranck, slaepe [ende] wasse', maar niet voor kleding.[30]

Bij een oudere jongen die in 1671 besteed werd, gold weer een andere regeling. De toen dertien- of veertienjarige Dirck den Gouwentack trok bij vroedvrouw Pietertje Teunis in, die beloofde hem 'te onderhouden van kost en drank, kleederen' en 'groot te maacken' tot zijn vijfentwintigste jaar. Bereikte hij die leeftijd, dan diende hij van haar een welomschreven uitzet mee te krijgen. Deze uitzet bestond onder andere uit twaalf hemden, drie sets kleding (dagelijks, best en zondags), twee dikke overjassen en een 'groote en kleine stoppe brandewijn'. De uitzet maakt duidelijk dat de jongen naar zee zou gaan, zowel 's zomers op de haringvisserij als 's winters op de beugvaart. Pietertje Teunis verdiende hier zelf ook iets mee; zij zou telkens tien procent van Dircks verdiensten ontvangen.[31]

Stuurlui droegen ook bij aan het Fonds voor Visserijarmen, meestal met een hoeveelheid haring. Deze rekening uit 1683 laat zien dat vijf stuurlui elk een 'half vat haeryngh' doneerden.
(Stadsarchief, Archief College van de Kleine Visscherijarmen, inv.nr. 5).

Praktijk in het Heilige Geesthuis

De veranderingen in de zorg voor weeskinderen gingen niet helemaal aan Vlaardingen voorbij. In de loop van de zeventiende eeuw werd het steeds minder gebruikelijk om wezen bij gezinnen uit te besteden en kwamen er ook kinderen in het tehuis te wonen. Langzamerhand kwam de benaming Weeshuis in zwang en lieten de Heilige Geestmeesters zich steeds vaker als regenten aanspreken. Zij bestuurden het tehuis en droegen zorg voor de financiën, maar lieten het huishoudelijk werk over aan vier dames. Deze dames stonden bekend als de buitenmoeders of – later – als de regentessen. In ieder geval vanaf 1637 werden zij net als de Heilige Geestmeesters door de Heren van de Wet benoemd. De dames zagen toe op het huishoudgeld, waar voedsel en kledingstukken voor aangeschaft werden. Dit betrof zaken als brood, boter, kaas, vlees, erwten, bier, leer, schoenen, wol, kaarsen en turf.[32]

In het Weeshuis zelf stonden een binnenvader en een binnenmoeder aan het hoofd. Dit was de gebruikelijke gang van zaken. In weeshuizen werd de gezinssituatie zoveel mogelijk nagebootst. Deze vader en moeder werden aangesteld door het regentencollege en hadden tot taak de jongens en meisjes in het gareel te houden en op te voeden tot keurige stadsbewoners die in de toekomst in hun eigen behoeften zouden kunnen voorzien. Vanaf 1674 waren dit Cornelis Dircksz van den Bos en zijn echtgenote Heindrickje Huijbrechts. Zij verdienden met hun werkzaamheden 200 gulden per jaar, evenals kost en inwoning in het tehuis, enkele financiële voordeeltjes en twee halve vaten bier. Zij volgden een binnenmoeder op, die jarenlang alleen aan het hoofd van het huis had gestaan. Naast de binnenouders waren er enkele andere Vlaardingers aan het Weeshuis verbonden, onder andere een schoolmeester en een chirurgijn. De schoolmeester ontving een jaarsalaris van acht gulden, dus speelde waarschijnlijk maar een kleine rol in het tehuis. De chirurgijn was in deze periode meester Cornelis de Hoeij. Hij ontving jaarlijks een vast bedrag om daarvan alle personen binnen en buiten het tehuis te 'cureren ende waer [te] nemen'. Tot slot stond ook een bleker op de loonlijst. Deze bleker zorgde ervoor dat alle linnengoed uit het Weeshuis gewassen, gesteven en gebleekt werd. Voor het uitoefenen van hun werkzaamheden was het voor de binnenouders nog niet noodzakelijk om ervaring met kinderen of jongeren te hebben. Het echtpaar werd niet op pedagogische kwaliteiten uitgekozen, maar op praktische vaardigheden. Cornelis Dirksz van den Bos was namelijk kleermaker en kon derhalve de kledingstukken van de inwoners onderhouden. Hij kon tevens de inwonende jongens het vak van kleermaker onderwijzen. Toen hij overleed, bleef zijn vrouw in dienst als binnenmoeder en stelden de regenten een nieuwe kleermaker aan.[33]

Die kledingstukken waren van groot belang. Zodra de wezen het tehuis voor de eerste keer betraden, werd hun een pakket kleding overhandigd: een stevig pak voor doordeweeks en een net pak voor de zondag. Meisjes en jongens gingen beiden voornamelijk in het zwart gekleed. De meisjes droegen er een wit schort overheen en op het hoofd een kanten muts met oorijzer. De kleding was op de rechterschouder gemerkt met een rood-geel-blauw lintje, de Vlaardingse kleuren. Weeshuisuniformen waren vaak donker van kleur. Dat waren veelal de goedkoopste stoffen en ze bleven lang netjes. Een markering in de kleuren van de stad was evenmin uniek.[34] De weeskinderen waren voor de overige Vlaardingers goed herkenbaar. Hierdoor zagen de stadsgenoten wat er met hun collectegeld gedaan werd én konden zij meehelpen de weeskinderen te corrigeren. Een bezoek aan de herberg zat er bijvoorbeeld niet in voor een weesjongen. Het uniform baarde vooral op zondag opzien, wanneer de kinderen in hun zondagse kostuum naar de kerk gingen. De kerk speelde hoe dan ook een grote rol in het dagelijks leven van de weeskinderen. Lezen uit de bijbel stond zowel bij de maaltijden als bij de schoollessen voorop, en de catechismus diende uit het hoofd geleerd te worden.

Naast de catechismuslessen ontvingen de kinderen in het Weeshuis ook enig algemeen onderwijs. Het grootste deel van hun tijd besteedden zij echter aan arbeid. De jongens leerden een ambacht of gingen naar zee en de meisjes bekwaamden zich in het naai- en breiwerk, evenals in andere huishoudelijke taken. Het merendeel van hun inkomsten vloeide in de kas van het tehuis. Buitenshuis werkende jongens verdienden weleens iets voor zichzelf met een klusje op straat. De meisjes werkten vooral in het Weeshuis, maar hadden ook daar wel enige mogelijkheid om voor eigen gewin te werken. Voor hen werd vastgesteld op welke tijden zij hun naai- en breiwerk 'tot dienst van het Huijs' verrichtten. Was er daarnaast nog tijd over, dan mochten zij 'voor haar zelfs' aan de slag.[35]

Bewoners van het Weeshuis

Het gasthuis aan de Markt werd in de loop van de zeventiende eeuw het domein van kinderen, ten koste van de ouderen en zieken die er voorheen verbleven. Desondanks was er toch niet altijd voldoende plek om iedereen te herbergen. Gezien de grote risico's van de visserij waren er vele Vlaardingse wezen en halfwezen die een beroep deden op het tehuis. Om toch zoveel mogelijk kinderen onderdak te kunnen bieden, besloten de regenten in 1674 tot een noodmaatregel. Zij zouden voortaan kinderen op hun achttiende jaar al uit het huis ontslaan, 'wegens de groote lasten'. Drie jongeren kregen hier nog datzelfde jaar mee te maken. Zij vertrokken in mei 1674. Drie jaar later kozen de regenten toch weer voor de opname van een oudere Vlaardinger, die hun een gunstig aanbod deed. Het betrof een oude marktschipper die 900 gulden meebracht en bij zijn sterven nog eens 100 gulden aan het Weeshuis zou nalaten. De schipper was daarmee een provenier. Hij kocht zijn eigen verzorging in en was hoe dan ook verzekerd van hulp op zijn oude dag. Dergelijke zorgovereenkomsten kwamen elders ook wel voor, maar dan in specifieke oudeliedenhuizen en niet meer in weeshuizen.[36]

De regenten van het Weeshuis ontvingen ook uit andere hoeken extra bijdragen. Onder de kinderen bevonden zich af en toe wezen van ouders die tot een andere dan de gereformeerde kerk behoorden. Was dit het geval, dan betaalde het

kerkgenootschap mee aan de verzorging in het Weeshuis. Dit ging niet altijd zonder problemen. Vlaardingse remonstranten bijvoorbeeld hadden geen beschikking over een eigen instelling en maakten daarom weleens gebruik van het Weeshuis. Als kleine en arme kerkelijke gemeente kon zij de verplichtingen echter niet altijd voldoen.[37] Dit probleem ondervonden meer kleine kerkgemeenschappen. De meeste – hervormde – geloofsrichtingen werden wel gedoogd, maar hadden slechts weinig rechten en konden dus nauwelijks iets opbouwen. Dit gold in nog grotere mate voor katholieke Vlaardingers. Het stond hun niet eens vrij om kerkdiensten te houden. Zij kerkten in het geheim in een soort schuilkerkje op de grens met Zouteveen. De kerkenraad van de gereformeerde kerk protesteerde hier wel tegen, maar kon het niet verhinderen.[38] In hoeverre deze kleine katholieke gemeenschap erin slaagde voor haar eigen armen en wezen te zorgen, is niet bekend. Officieel mocht zij geen bezit hebben en dus geen armenkas beheren. Het is goed mogelijk dat katholieke gezinnen elkaar hielpen en probeerden weeskinderen bij andere katholieke gezinnen uit te besteden. Dit was echter een kostbare aangelegenheid. Waarschijnlijk kwamen er daarom ook wel kinderen van katholieke huize in het Weeshuis terecht. Zij werden daar dan in gereformeerde geest opgevoed.

Aangezien het Weeshuis in Vlaardingen de enige instelling was waar mensen intern konden worden opgevangen, bleef het lange tijd een ruimhartig opnamebeleid hanteren. Dit had in het verleden nog weleens tot problemen geleid, bijvoorbeeld in 1653. Tot die tijd woonde Trijntje Dirckx in het tehuis. Zij was echter niet meer bij zinnen en stak haar kist met eigendommen 'in den Gasthuijsse' in brand. Om gevaarlijke toestanden en nader 'onheijlen' in de toekomst te voorkomen, brachten de Heilige Geestmeesters haar naar het Spinhuis in Schiedam, daar beter bekend als het Blauwhuis. Dit was een instelling waar vrouwen opgesloten konden worden en te werk werden gesteld. De benaming Spinhuis verwijst naar de belangrijkste bezigheid van de vrouwen aldaar: het spinnen van garen. De Heilige Geest bleef wel voor de verzorging van Trijntje Dirckx betalen.[39] Ondanks de eerdere problemen kwam in 1688 toch de 'innocente [zwakzinnige] dochter' van de overleden Pieter Cornelisz Quacq in het tehuis aan de Markt te wonen. Er was geen andere plek waar zij opgenomen kon worden. Uitbesteden bij een Vlaardings huishouden had misschien ook gekund, maar dat was een relatief dure oplossing. Aan de kosten voor haar onderhoud droegen trouwens zowel het Fonds voor Visserijarmen als de remonstrantse gemeente bij. Oudere Vlaardingers die als innocent bekend stonden, kwamen in het Dolhuis van Delft terecht. Dit was het Sint Jorisgasthuis waar men zich in de loop der jaren gespecialiseerd had in de zorg voor verstandelijk gehandicapten. De kosten voor hun onderhoud bleven dan wel voor de Vlaardingse instelling. Om die reden betaalden de Heilige Geestmeesters in de jaren 1702 tot 1709 jaarlijks elf gulden aan het Delftse Sint Jorisgasthuis. Deze bijdrage was bestemd voor Hillegont Aerts, de vrouw van Cornelis Cornelisz Wapenaar die 'met sinneloos en dolligheijt soodanig is geslagen geworden' dat zij opgesloten diende te worden.[40]

In het eerste kwart van de achttiende eeuw bewoonden gemiddeld zo'n 25 kinderen tegelijkertijd het tehuis aan de Markt. De leiding was in handen van binnenvader Frederik Leenhouwer. Dit bleek geen onverdeeld succes. In 1718 raakte een van de weesmeisjes in verwachting. Deze Annetje Reijers van der Valk was weliswaar al 22 jaar oud, maar stond nog onder gezag van het Weeshuis en – wat erger was – bleek zwanger te zijn van de binnenvader. De weesvader had zijn machtspositie misbruikt en werd ontslagen. Dergelijke problemen kwamen in meer tehuizen voor. De inwonende kinderen en jongeren waren veelal overgeleverd aan de grillen van de binnenvaders en binnenmoeders.[41] Desondanks behoorden de kinderen in het Weeshuis niet tot de allerellendigste groepen in de samenleving. Emotioneel gezien kwamen zij zeker tekort, maar materieel gezien waren zij niet eens zo slecht af. Veel Vlaardingse kinderen die hun ouders nog wel hadden en niet in het tehuis woonden, moesten minstens zo hard werken, maar kregen daar veel minder voor terug. De kinderen in het Weeshuis genoten enige scholing, hadden in ieder geval elke dag te eten en kregen bij het verlaten van het tehuis een uitzet mee.

Vanaf 1722 woonden de kinderen overigens niet meer aan de Markt. Het Weeshuis verhuisde toen naar de Ridderstraat, naar het buitenhuis van Adriana van Ruytenburch. Door het overlijden van de Delftse Dirk van Sennewaart hadden de Heilige Geestmeesters de beschikking gekregen over een bijzonder riante erfenis, die de verhuizing financieel mogelijk maakte. Van Sennewaart bedacht zowel de weeskinderen van Maassluis als Vlaardingen met de helft van zijn nalatenschap, die in totaal ongeveer een waarde van 30.000 gulden vertegenwoordigde.[42] In de ogen van de meeste Vlaardingers gold deze verhuizing pas echt als een overgang van de 'oude' Heilige Geest naar het 'moderne' Weeshuis. Terwijl de zorg zich in de loop der decennia al voornamelijk op kinderen had gericht, ging de instelling nu pas voor iedereen echt als een weeshuis door het leven. Voor armenzorg moesten Vlaardingers al langere tijd bij de diaconie zijn, hoewel ook daar aan het begin van de achttiende eeuw veel veranderde. De verhoudingen tussen de verschillende instellingen en hun lokale bestuurders waren hiervoor van groot belang.

Rol van het stadsbestuur

Tot in de tweede helft van de zeventiende eeuw was het vooral de kerk die zich met armenzorg bezighield. De Heilige Geestmeesters deden dit van oudsher en de diakenen van de gereformeerde kerk kwamen erbij na de Hervorming. Het stadsbestuur bemoeide zich weinig met deze zaken, maar was wel eindverantwoordelijke voor de Heilige Geest. Bij crises kwamen de problemen trouwens eveneens op het bord van de stadsbestuurders terecht. Af en toe grepen zij daarom wel in. Toen de laatste forse pestepidemie in Vlaardingen in 1665 uitbrak, stelden zij een speciale armendokter aan. Deze stadsgenees- en heelmeester zou gedurende een jaar de 'onmagtigen om onkosten te betalen' verzorgen. Hij moest

Reconstructietekening van het Weeshuis aan de Ridderstraat, door A. Bijl Mzn. Het pand was in 1722 opgericht, maar voldeed in 1892 niet meer aan de toenmalige eisen en werd afgebroken.
(Coll. Stadsarchief).

hen 'alle hulp en bijstant doen zoo met genees- als heelmiddelen'; de stad betaalde. Een jaar later was de pest nog niet uitgewoed en kreeg de arts nogmaals een contract, nu met een hoger jaarloon. Op deze wijze zorgde het stadsbestuur voor het welzijn van haar arme inwoners. Een andere manier om de armen te ontlasten, was het vrijstellen van belasting. In 1688 bijvoorbeeld hadden veel ingezetenen hoge kosten vanwege de inkwartiering van een regiment ruiters in de stad. Het daartoe benodigde bedrag werd over de gehele Vlaardingse bevolking verdeeld, 'met ontlasting egter – zooveel doenlijk – van de onvermogende'.[43] Dit was heel barmhartig, maar had vaak een praktische reden. Het was immers zo goed als onmogelijk om van totaal berooide gezinnen geld te ontvangen.

Vanaf 1674 kreeg het Vlaardingse stadsbestuur een steviger vinger in de pap bij de Heilige Geest, de diaconie bleef onder supervisie van de kerkenraad. Het College van de Drie Gerechten had tot dan toe de touwtjes in handen gehad. De vertegenwoordigers uit Vlaardingen, Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen verschilden echter nog weleens van mening over de te volgen koers. In 1664 was er al onenigheid ontstaan over het aanstellen van een nieuwe rentmeester. De vertegenwoordigers uit Vlaardinger-Ambacht en Zouteveen wensten niemand aan te stellen zolang de vorige rentmeester zijn rekening nog niet goed genoeg had opgesteld. Deze Hendrick de Man had verzuimd bepaalde bedragen te vermelden en hij maakte dit ook niet op korte termijn in orde. Om de werkzaamheden door te laten gaan, benoemden de heren uit Vlaardingen zonder medeweten van de anderen een nieuwe rentmeester: Jan Hanedoes. Dit was niet de eerste en ook niet de laatste maal dat er verschil van inzicht bestond. In 1673 werd een en ander op de spits gedreven. Terwijl de Vlaardingse regeerders een tekort van de armenkas wilden aanvullen met extra collectes, weigerden de overige regeerders hieraan mee te werken. Zij wilden dat de Heilige Geest gebruik zou maken van de bezittingen die de instelling had. De vroedschappen van Vlaardingen wensten niet in te teren op het vermogen en lieten weten dat de vertegenwoordigers van de ambachten desnoods gedwongen zouden worden om mee te gaan met de Vlaardingse manier van aanpak. Het geschil liep zodanig op dat Vlaardinger-Ambacht in maart 1674 uit het samenwerkingsverband stapte. Hiertoe zegden de vertegenwoordigers van Vlaardinger-Ambacht hun belang van drie zevende deel van het Heilige Geesthuis op en zouden zij vanaf dat moment 'haer eijge armen' en andere 'miserabele personen' ondersteunen. Dit gold alleen voor de Heilige Geestarmen en niet voor de door de diaconie bedeelden; de kerk bleef onder gezamenlijk bestuur. In de praktijk was het dus vooral van belang voor oudere hulpbehoevenden en weeskinderen, die anders bij het Heilige Geesthuis zouden zijn terechtgekomen. Heerlijkheid Zouteveen volgde dit voorbeeld. De afscheiding gold hier ook de zorg voor de parochiekerk en de scholen 'met alle den gevolgen van dien'. Als afkoop betaalden de Vlaardingse Heilige Geestmeesters hun Zouteveense collega's 300 gulden.[44]

Nu de Drie Gerechten het Heilige Geesthuis niet meer controleerden, kwam deze taak aan het Vlaardingse stadsbestuur. De bestuurders stelden voortaan de nieuwe regenten en regentessen aan, vier van elk. Het waren bijna altijd echtparen, waarbij de keuze voor de man de doorslag gaf; zijn echtgenote kreeg dan vanzelf de functie als regentes. Het betrof hooggeplaatste Vlaardingers, die in de handel of in de visserij hun sporen verdiend hadden. Het moesten – in de ogen van het stadsbestuur – betrouwbare personen zijn, aangezien zij verantwoordelijk waren voor de financiën van een publieke instelling. De functies waren zeer gewild en kwamen veelal bij dezelfde families terecht. Met dergelijke regentenfuncties konden deze heren eer inleggen en soms leverde het hun ook praktisch iets op. Het werk zelf was onbezoldigd, maar door hun positie konden zij soms baantjes vergeven aan lagergeplaatsten en hadden zij zeggenschap over de leveranties in het tehuis. Gebruik van dit laatste voorrecht viel bij het stadsbestuur niet altijd in goede aarde. In 1679 besloten de Heren van de Wet, dat zij voortaan de controle over de rekeningen zouden voeren. Dit bleek geen dode letter. Twee jaar later kondigde het college namelijk een extra maatregel af: regenten mochten niet meer aan het Heilige Geesthuis leveren.[45] Waarschijnlijk bevoordeelden zij daarbij iets te enthousiast hun eigen nering of die van hun familieleden.

Conflicten

Hoewel regelmatig dezelfde personen zitting hadden in het stadsbestuur en het regentencollege van het Weeshuis, zaten beide colleges elkaar toch weleens dwars. Het betrof vaak conflicten over wie de eindverantwoordelijkheid droeg. Nadat de rentmeester van het Weeshuis was overleden, stelden de regenten in 1700 bijvoorbeeld een nieuwe rentmeester aan: Christiaan Venenbosch. De Heren van de Wet lieten weten dat niet de regenten maar zij het recht hadden om een rentmeester aan te stellen. Zij stelden de functie daarom vacant en benoemden diezelfde dag nog een nieuwe rentmeester: Christiaan Venenbosch. Er veranderde feitelijk niets, maar het stadsbestuur had zijn punt gemaakt. Deze constellatie was overigens niet van lange duur. Nog geen jaar later vertrok Venenbosch naar Zwammerdam waar hij een andere betrekking aannam. Nu waren de Heren van de Wet er direct bij om een nieuwe rentmeester te benoemen; de regenten stemden hiermee in. De verantwoordelijkheden lagen weer duidelijk vast.[46]

Zeventien jaar later ging het opnieuw mis, nu met als inzet het weesmeisje Maertje Dirks. De Heren van de Wet en de regenten verschilden van mening over haar opname in het tehuis. Maertje was in 1717 reeds zeventien jaar. In het Weeshuis mochten slechts kinderen tot veertien jaar opgenomen worden. Waren zij ouder, dan dienden zij op een andere wijze in hun onderhoud te voorzien. De noodmaatregel van 1674 was inmiddels weer ingetrokken. De wezen bleven vanaf 1712 langer in het Weeshuis dan voorheen: jongens tot hun tweeëntwintigste en meisjes tot hun eenentwintigste jaar. Eerder mochten zij wel vertrekken, maar dan kregen ze geen uitzet mee. De Heren van de Wet wensten in ieder geval voor Maertje een uitzondering te maken, misschien omdat haar oudere zus Annetje al sinds 1700 in het tehuis verbleef. Drie van de vier regenten hielden voet bij stuk: zij wilden haar niet opnemen. De Heren van de Wet nodigden hen uit in hun vergadering om te vertellen dat de regenten ondergeschikt waren aan hun college. Toen de drie heren daar niet gevoelig voor bleken te zijn, besloten de Heren van de Wet dat zij dit 'niet konde off mogte dulden' en ontsloegen zij de heren op staande voet. Vijf dagen later betrad Maertje Dirks alsnog het Weeshuis.[47]

Het aannemen en – dus ook – ontslaan van de regenten en regentessen van het Weeshuis vormde het belangrijkste machtsmiddel van de stadsbestuurders. Alhoewel de voordelen van een regentschap vaak evident waren, was niet iedereen ervan gediend. Een enkeling weigerde de benoeming te aanvaarden, tot ongenoegen van de Heren van de Wet. Toen een regentes liet weten dat zij 'haar bedieninge als buijtemoeder in het Weeshuijs niet langer wilde waarnemen', maanden de Heren van de Wet haar om dat nog eens ernstig te overdenken. Zij diende haar termijn toch uit. Vanaf 1723 stonden er zelfs boetes op het weigeren van dergelijke functies. Een regent of regentes die het ambt niet wenste te aanvaarden, moest 100 gulden betalen. Volhardde iemand ook daarna nog, dan kon zelfs verbanning uit de stad volgen.[48] Voor zover bekend werden dergelijke straffen nooit opgelegd.

De regenten waren binnen het Weeshuis de hoogste gezaghebbers, maar moesten zich soms tot de Heren van de Wet wenden. Dit was noodzakelijk in 1733 toen er klachten binnenkwamen over de werkwijze van de binnenvader en zijn zoon. De regenten wilden de zaak graag binnenshuis oplossen, maar hadden de hulp van de Heren van de Wet nodig. Zij hadden immers de mogelijkheid om de binnenvader ook daadwerkelijk te veroordelen en te straffen, iets dat na verhoor onafwendbaar bleek. Binnenvader Claas Claasz de Koe en zijn zoon Jacob hadden zich onbehoorlijk uitgelaten tegenover de oudste weesmeisjes. Toen bleek dat de binnenvader en zijn echtgenote de hoofdgetuige in het Weeshuis onder druk hadden gezet om haar verklaring weer in te trekken, stond zijn schuld al bijna vast. Uit de daaropvolgende verhoren bleek inderdaad dat binnenvader De Koe diverse malen 'zeer onbescheiden dronken' in het Weeshuis had rondgelopen. Samen met de andere onrechtmatigheden leidde dit er uiteindelijk toe dat hij samen met zijn vrouw ontslagen werd. In dezelfde periode lagen trouwens ook weer twee van de vier regenten onder vuur, aangezien zij zich verzetten tegen uitspraken van de Heren van de Wet. Hun werd eveneens de wacht aangezegd.[49]

Relatie onderling

Geschillen waren er niet alleen met het stadsbestuur. Ook onderling was het tussen de diverse armenzorginstellingen niet altijd pais en vree. Ieder college probeerde de eigen organisatie op een juiste wijze te leiden, ook als dit niet direct tot voordeel van een andere instelling was. De diaconie had in 1712 bijvoorbeeld grote moeite met een door de Heren van de Wet afgekondigde maatregel. De stadsbestuurders wensten de regeling van de boedels van bedeelden uit 1596 aan te passen. Tot die tijd kregen zowel de Heilige Geestmeesters als de diaconie na een sterfgeval de beschikking over de boedels van door hen ondersteunde bedeelden. Aangezien het Fonds voor Visserijarmen steeds meer gezinnen bedeelde, wenste het stadsbestuur deze regeling ook voor dit fonds in te voeren. Dit schoot de diaconie – en daarmee de kerkenraad – in het verkeerde keelgat en leidde in de jaren nadien tot een principiële discussie over welke organisatie nu voor welke armen verantwoordelijk was.[50]

De diverse instellingen kwamen in 1720 tot een vergelijk over specifieke groepen hulpbehoevenden. De Heilige Geestmeesters en het Fonds voor Visserijarmen zouden zich voortaan bekommeren om alle 'innocenten' en 'krankzinnigen'. De diaconie ontfermde zich over de eigen lidmaten én over de gewone armen, maar niet over degenen die tot een ander kerkgenootschap behoorden. Tot slot kwamen vondelingen en verlaten kinderen die te oud waren om in het Weeshuis opgenomen te worden, toch tot last van de Heilige Geest. De diaconie bleef hiermee dus van groot belang voor de algehele armenzorg in de stad, maar hoefde zich voortaan niet meer druk te maken om een aantal bijzondere categorieën hulpzoekenden.[51] Financieel gezien bleek deze verdeling niet goed haalbaar. Het Weeshuis werd almaar rijker en had steeds minder kinderen te verzorgen. De diakenen wensten een bijdrage van de lokale

overheid. Zij ontvingen altijd al het oortjesgeld voor de armen en verdeelden dit onder de diaconie en de Heilige Geest. In 1727 weigerden zij echter het oortjesgeld aan de Heilige Geest uit te keren. Tussenkomst van de Heren van de Wet mocht niet baten. De diakenen hielden voet bij stuk. In de kerkenraad maakten zij afspraken over het nazien van oude rekeningboeken om de door hen veronderstelde 'ruine van haar diakonij' tegen te gaan. Het bleek dat de bepaling van 1720 niet goed werd nageleefd, iets waar vooral de diakenen last van hadden. De classis raadde de Vlaardingers aan alle armen die geen lidmaten waren maar 'de alimentatie te ontzeggen'. De diakenen zagen hier weinig heil in. Zij hoopten 'die saek in der minne' te kunnen schikken, maar de pogingen daartoe bleven 'vrugteloos'. De regenten van het Weeshuis togen daarop naar het Hof van Holland, dat hen uiteindelijk in het gelijk stelde. Vanaf 1729 was de verdeling weer als vanouds, met dit verschil dat de Heilige Geestmeesters nu het geld van de pachters ontvingen. Zij waren voortaan degenen die de bijdrage mochten verdelen en dus een deel aan de diaconie overdroegen.[52]

Het oortjesgeld was slechts een klein onderdeel van het probleem. Na de uitspraak van de Hoge Raad in november 1729 gingen de stadsbestuurders en de kerkenraad nogmaals om tafel. De partijen kwamen nu tot een definitieve oplossing. De verdeling uit 1720 werd gehandhaafd. De Heilige Geest en het Fonds voor Visserijarmen bekommerden zich om hun specifieke doelgroepen en de diaconie zou zich blijven richten op 'alle andere armen'. In ruil daartoe beloofde het stadsbestuur om in voorkomende gevallen financiële tekorten van de diakenen aan te vullen. De stad zou hun in ieder geval jaarlijks een bedrag van 250 gulden schenken, waarbij gelijk al vermeld werd dat de diakenen er niet om zouden hoeven vragen. Dit bleek geen overbodige toevoeging, want de afspraak werd slecht nageleefd. De eerste betaling in 1731 liep al een half jaar vertraging op. Deze situatie verbeterde nauwelijks in de daaropvolgende jaren. Dat de diaconie voortaan het geld dat bij de bedeling overbleef tot eigen gewin mocht gebruiken, was bijna een dode letter. De diaconie had vaker een tekort dan een overschot. De toezegging van hulp door de magistraat kon hier weinig aan veranderen. Wanneer het de diaconie slecht ging, ging het de stad meestal ook niet voor de wind.[53]

Draagkracht van de stad

Het reilen en zeilen van de diverse instellingen voor sociale zorg stond of viel met de financiële draagkracht van de stad. In vroegmoderne steden betaalden de inwoners geen belasting voor de sociale zorg, zoals dit in latere tijden gebeurde. Stadsgenoten waren echter wel degenen die het merendeel van het geld voor de armenzorg bijeen brachten. Dit gebeurde op diverse manieren. Aan het begin van de zeventiende eeuw kwam het merendeel van de inkomsten van de Vlaardingse diaconie en de Heilige Geestmeesters uit collectes die gehouden werden tijdens de wekelijkse kerkdiensten. De collectes dienden het geven van aalmoezen aan bedelaars en passanten te vervangen. Halverwege de zeventiende eeuw kwam hier een aantal collectes bij: drie tot vier ommegangen per jaar moesten de tekorten van de Vlaardingse armenzorg aanvullen. Door de stad aangestelde collectanten gingen dan alle huizen langs en vroegen iedereen om een bijdrage. Anders dan in de huidige tijd betrof dit geen vrijblijvende collecte. Bewoners werden gemaand thuis te blijven en anders hun bijdrage door de buren te laten voldoen. Collectebussen hingen ook in herbergen en andere gelegenheden. Deze brachten maar weinig op. Uit de rekeningen van de Heilige Geest uit 1662 bleek bijvoorbeeld, dat er nog geen dertien gulden was opgehaald met 'de bossen hangende in de parochie'. De totale inkomsten van dat jaar bedroegen ruim 4.800 gulden. Zes jaar later was de opbrengst uit de bussen een stuk hoger. In het inkomstenboek stond toen genoteerd dat er ruim 55 gulden afkomstig was uit 'het armbusse hangende in 't secretarije', maar ook uit de bussen in herbergen als 'In de Pijnas', 'In de Oude Salm' en 'In de Nieuwe Salm'.[54]

Zoals bij giften gebruikelijk, werd van rijkere stadsgenoten meer geld verwacht dan van de minder bedeelden. Vooral reders en stuurlui werden gemaand iets extra's uit hun opbrengsten te schenken. De bewoners van het Heilige Geesthuis ontvingen in de zeventiende eeuw bijvoorbeeld regelmatig gratis haring, door de stuurlui geschonken. Daar werd door de instelling op gerekend. In 1662 was het er niet van gekomen: 'in plaets van den haring die de stuerluyden deser stede gewoon waren jaerlijx aen desen Huijse te vereeren, soo is daer voor bij eenige reeders gelt gegeven'. Het ging om bijna 60 gulden.[55] Bij het Fonds voor Visserijarmen waren de bijdragen van de reders van nog groter belang, vooral de 'fooyen' en legaten die zij schonken. Soms ontving ook het Fonds een hoeveelheid haring; de winst hiervan kwam de kas dan ten goede. De verkoop van vis was hoe dan ook van belang voor de financiën, aangezien de zogenaamde 'halve stuiver' werd geheven op de afslag van verse vis.

Aan het begin van de achttiende eeuw zocht het stadsbestuur naar extra inkomstenbronnen voor het Fonds. Zoals al vermeld regelde de stedelijke overheid dat het Fonds voor Visserijarmen de beschikking kreeg over boedels van door hen bedeelde personen. Dit was echter geen grote en structurele bron. De beheerders van het Fonds kregen daarom in 1734 een stuk land aan de Westhavenkade toegewezen, waarop zij de zogenaamde Visserijschuur lieten bouwen. Verhuur van ruimte in dit pand leverde het Fonds behoorlijk wat op, evenals het 'speelhuysje' dat erachter gelegen was. Dit was een plek waar de rijke Vlaardingers zich in de zomermaanden of op zondagen konden vermaken. Het Fonds had meer bijzondere inkomstenbronnen, zoals het monopolie op de verhuur van rouwmantels. Deze mantels werden over de gewone kleding gedragen, wanneer iemand in een begrafenisstoet meeliep. In 1751 liet het bestuur van het Fonds 72 van dergelijke mantels maken, die voor begrafenissen gehuurd konden worden voor zes stuivers per stuk. Bij het ten grave dragen van vooraanstaande Vlaardingers waren er regelmatig tientallen per keer nodig. Op deze wijze betaalden de stadsbewoners wel mee aan de armenzorg, maar niet direct. Er waren meer indirecte inkomstenbronnen,

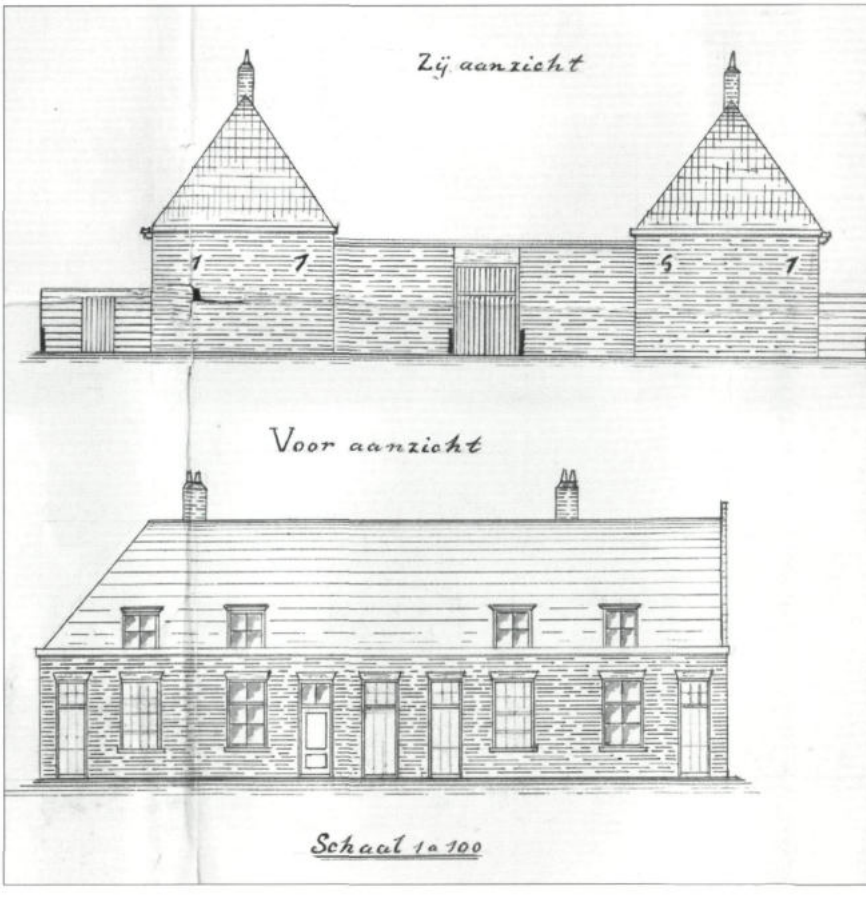
bijvoorbeeld het geld van boetes op overtredingen van de openbare orde. Toen in 1748 een nieuw algemeen vloekverbod werd uitgevaardigd, profiteerde de diaconie daarvan. Wie voortaan betrapt werd op 'ligtvaardig vloecken, sweeren en profaneeren van Godes naam' kon rekenen op een boete van zes gulden. Twee gulden van dit bedrag ging naar de armen.[56]

Het evenwicht tussen goedgeefse burgers en ontvangende armen was precair. De Vlaardingse burgerij merkte het dan ook direct toen het in de loop van de achttiende eeuw economisch minder ging. Het aantal collectes liep op tot maar liefst acht per jaar. In 1745 hield het Weeshuis nog een extra collecte. De binnenvader zou alle huizen langs gaan en daarbij één van de weeskinderen meenemen die de Vlaardingers zou vragen 'of sij wat blieve te geeven voor de arme weese'. Men rekende erop dat het weeskind voldoende medelijden zou opwekken om de mensen diep in de buidel te laten tasten. Aan het eind van de achttiende eeuw werd de frequentie van de collectes nog verder opgevoerd en was het gebruikelijk om tweewekelijks te collecteren. Vier zogenaamde 'bosjesgangers' gingen dan op zondag met de collectebussen alle wijken van de stad langs; zij werden hierbij geassisteerd door vier mannen die aangesteld waren door het stadsbestuur.[57]

Zelfredzaamheid

De Vlaardingse burgers zaten in de achttiende eeuw niet stil. De toestand van de armen hield hen volop bezig en daarom ontplooide men allerhande nieuwe initiatieven. De nadruk lag daarbij steeds meer op de zelfredzaamheid van de armen. Armenzorg mocht slechts nog dienen voor degenen die echt niets meer voor zichzelf konden betekenen. De overige armen moesten aan het werk. De scheidslijn tussen eerlijke en oneerlijke armen kwam steeds strikter te liggen, maar het idee ontstond nu ook dat deze laatste categorie zich tot eerlijke arbeiders kon ontwikkelen. Rijke burgers wilden dit bewerkstelligen door de armen 'te verheffen' en hen op te leiden tot arbeidzame stadsgenoten. Vooral van scholing verwachtten zij veel heil. Wanneer kinderen naar school zouden gaan en daar lezen en schrijven leerden, zouden zij beter in staat zijn later aan het werk te gaan. Lange tijd was dit voornamelijk weggelegd voor kinderen uit de meer gegoede gezinnen en voor de kinderen die in het Weeshuis woonden. Het onderwijs kostte immers twee stuivers per week en als leerlingen ook leerden schrijven en rekenen zelfs vier stuivers. Toen de idee postvatte dat schoolgang latere armoede tegen kon gaan, werden ook de kinderen van bedeelde gezinnen op school verwacht. De diaconie betaalde hun schoolgeld, zowel voor de jongens als voor de meisjes. Eenmaal op school leerden de kinderen – volgens het schoolreglement van 1730 – in eerste instantie de beginselen van het lezen en later pas van het schrijven en soms van het rekenen. Aan rekenonderwijs kwam iemand pas toe als hij de andere zaken onder de knie had. Dit was maar voor een deel van de kinderen het geval. Veel van hen bleven weg van school. Het was zinvoller als zij thuis aan het werk gingen of – in het geval van de meisjes – in het huishouden hielpen. Jongens konden in de werkplaats van hun vader of als leerling in een ander bedrijf vaak enig geld in het laatje brengen. Gezinnen konden nog niet zonder de inkomsten van deze kinderen. Zolang de leerplicht nog niet bestond, werkten de meeste Vlaardingse kinderen dan ook meer dan dat ze naar school gingen – zeker in de drukke zomermaanden. De kinderen uit bedeelde gezinnen hadden niet zoveel keuze. Wanneer zij van school spijbelden om te werken, kon de diaconie een deel van hun bedeling inhouden.[58]

Was iemand eenmaal aan het werk, dan lag het gevaar van armoede nog steeds op de loer. Ziekte, ongevallen en ouderdom zorgden ervoor dat mensen tijdelijk of langdurig niet konden

Bouwtekening van het Van Leydenshofje, met op de zijgevel het oprichtingsjaartal 1757 vermeld. (Stadsarchief, Archief Van Leydenshofje, inv.nr. 41).

werken en dus geen inkomsten hadden. In de loop van de achttiende eeuw besloten daarom steeds meer beroepsgebonden gilden tot het instellen van sociale verzekeringen voor hun eigen leden. In Vlaardingen gebeurde dit in 1757 toen zowel de kleermakers als de schippers een gildenbos of -bus oprichtten. Ieder lid van het gilde deponeerde voortaan twee stuivers per week in deze bos. Werd iemand ziek dan kon een bescheiden uitkering uit dit fonds verstrekt worden. Alhoewel de leden voor beide bussen evenveel betaalden, beloofde het schippersgilde een hogere uitkering bij ziekte of ouderdom. Een zieke schipper kreeg wekelijks drie gulden tegenover anderhalve gulden voor zieke kleermakers. Het schippersgilde kon dit beloven doordat in deze bus ook geld van anderen vloeide. Vreemde schippers die goederen in Vlaardingen overlaadden, moesten immers ook een bijdrage leveren aan het ondersteuningsfonds.[59]

Jongeren werden geacht naar school te gaan en volwassenen moesten werken, maar ouderen bleven extra zorg behoeven. Zij konden niet altijd meer voor hun eigen inkomen werken. Ambachtsheer Diederik van Leyden (1695-1764) kwam een aantal van hen tegemoet met een particulier initiatief. Hij liet in 1757 acht huisjes bouwen: het zogenaamde Van Leydenshofje. Van Leyden legateerde hiertoe 9.000 gulden aan obligaties. De rente van dit kapitaaltje was voldoende om hier acht bejaarde echtparen of alleenstaanden gratis te laten wonen. Zij kregen ook levensmiddelen en brandstof uitgereikt. Bewoners dienden overigens wel allemaal van protestantse huize te zijn. Het hofje bevond zich op het Liesveld, tussen de Biersloot en de Hoogstraat.[60]

In het hofje woonden alleen de mensen die daartoe uitgenodigd werden. Wilden Vlaardingers het heft meer in eigen hand houden, dan konden zij zich vanaf datzelfde jaar verzekeren in een beurs of een fonds. Vergelijkbare fondsen verrezen in die periode in het hele land. Meestal honderd – mannelijke – leden legden jaarlijks een bepaald bedrag in. Kwamen zij te overlijden, dan ontving hun weduwe hieruit een jaarlijkse tegemoetkoming. Het idee was goed, maar de uitvoering liet meestal te wensen over. De Vlaardingse beurs was bestemd voor weduwnaars, weduwen, vrijers en vrijsters. Terwijl in 1757 de eerste leden ingeschreven werden, ging de beurs in 1773 alweer failliet. Het aantal ontvangers was te hoog in vergelijking tot het aantal betalende leden. Het lag niet direct aan Vlaardings wanbeheer dat het fonds zo snel weer verdween; dit was het lot van de meeste beurzen en fondsen die in de achttiende eeuw in het land ontstonden.[61]

Bittere armoede

Hoewel armoede nooit ver weg was geweest, liep het aan het eind van de achttiende eeuw volledig uit de hand. De welvaart van Vlaardingen nam zienderogen af. Met de haringvisserij viel niet veel winst meer te behalen, terwijl nu ook andere takken van bedrijvigheid inzinkingen vertoonden. De bijna continue zeeoorlog met Engeland zorgde voor veel overlast. Oorlogsschepen maakten de internationale wateren onveilig, waardoor haringvissers niet konden of mochten uitvaren. De vierde zeeoorlog met Engeland brak in 1780 uit. Dit kwam in Vlaardingen extra hard aan, aangezien op dat moment de gehele vissersvloot, ruim 80 schepen groot, op zee was. Onder leiding van schipper Jacob van der Windt toog een aantal Vlaardingers eind december naar zee om hun collega's te waarschuwen. Nog geen twee weken later wisten zij met het merendeel van de vissersboten terug te keren. Slechts vier schepen waren in handen van de Engelsen gevallen. In deze periode had de diaconie het zwaar te verduren. Het stadsbestuur kon de belofte om tekorten aan te vullen niet meer waarmaken, zodat er op alle mogelijke manieren naar extra inkomsten moest worden gezocht. Een extra collecte bood wel enige soelaas, maar kon ook niet telkens herhaald worden. Belastingen op verse vis waren al verhoogd en in 1782 kreeg de diaconie daarom toestemming obligaties te verkopen. Interen op het vermogen was echter onvoldoende om alle openstaande rekeningen te voldoen. Bakkers en turfboeren weigerden in 1783 zelfs om nog aan de diaconie te leveren zolang de achterstallige schulden niet ingelost waren. Diakenen en stadsbestuurders zochten wel naar nieuwe middelen, maar kwamen er niet echt uit.[62]

Interieurfoto van een woning aan het Van Leydenshofje, compleet met kachel, linnenkast, stoel en bedstee, circa 1935.
(Coll. Stadsarchief).

De nieuwe stadsregering – de municipaliteit – die in 1795 het oude bewind terzijde schoof, kon het tij evenmin keren. De visserij bracht te weinig op om Vlaardingen uit het slop te halen en er bleef volop armoede in de stad. Dit had wederom te maken met vijandigheden op zee, waardoor lang niet alle haringvissers konden uitvaren. In de jaren nadien werd het er niet beter op. Ook in 1798 verbood de regering het uitvaren

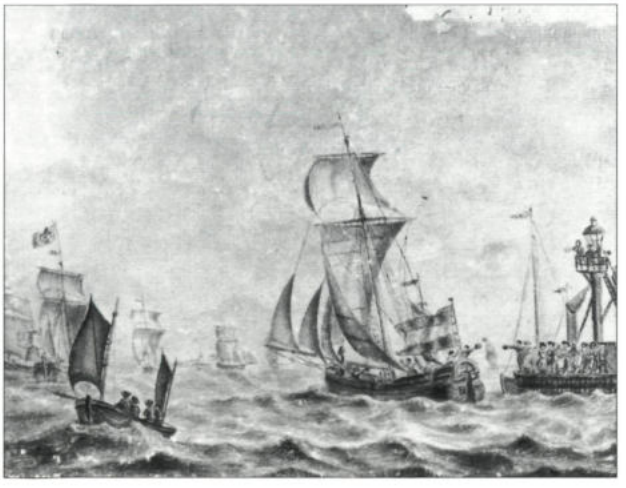
van de vissersvloot. De directe afhankelijkheid van de visserij leidde ertoe, dat op een bevolking van nog geen zesduizend inwoners gemiddeld drie- tot vierduizend bewoners ondersteuning ontvingen. De verhouding was zodanig scheef, dat de overige Vlaardingers de kosten voor deze bedeling niet meer konden compenseren. Het uitdelen van voedsel aan de armen stond hierdoor zwaar onder druk. Dit leidde er ondermeer toe, dat arme stadsgenoten zich moesten behelpen met alles wat zij aan eetbare goederen konden vinden, vaak ook slecht en ongezond voedsel. Het aantal sterfgevallen nam daardoor fors toe. Het bleek voor velen niet langer mogelijk om zonder hulp rond te komen. Vlaardingse armen die zich tot dat moment niet tot de bedeling hadden willen wenden, konden nu weinig anders meer. Zij moesten hun schaamte opzij zetten. Een tijdgenoot zag daar een bijkomstig probleem in. Vele armen die voorheen 'te edelmoedig en te schaamachtig' waren om bedeling te vragen, deden dit nu toch. Dit zorgde ervoor dat de drempel voor veel anderen omlaag ging omdat 'het minder schande werd, brood der mildadigheid te eten'.[63]

Ook het Fonds voor Visserijarmen beleefde zware tijden. Aangezien er nu honderden Vlaardingse huishoudens in de registers van het Fonds stonden, moesten de uitkeringen omlaag. De gecommitteerden van het Fonds sloegen alarm bij het stadsbestuur. Zij vreesden 'de bedeelingen binnen weinig jaaren geheel te moeten ophouden'. Er waren zoveel aanvragen van armen die 'bij de Visscherijcasse om hulp en bijstand smeeken' dat het Fonds financieel niet meer uit de voeten kon. Het liep zodanig uit de hand dat de Vlaardingse reders in 1799 toestemming vroegen – en kregen – om een landelijke collecte te houden.[64]

Dat de armoede alle lagen van de bevolking trof, werd datzelfde jaar nog duidelijk. Diverse kinderen uit het Weeshuis gingen zelf op zoek naar eten: op vuilnishopen wel te verstaan. Het voorheen welvarende tehuis had op dat moment onvoldoende middelen om de kinderen volwaardige maaltijden te verschaffen. Het aantal inwonende kinderen was de laatste jaren flink toegenomen, tot bijna vijftig in 1795 en nog eens twintig daarbij in 1798. Tezelfdertijd kampte het tehuis met grote financiële tekorten en moesten de regenten regelmatig geld lenen en teerden ook zij dus in op hun vermogen. Ze probeerden met enkele maatregelen de problemen binnen de perken te houden. De kinderen kregen voortaan brood van zowel rogge als tarwe, dat voordeliger was dan louter tarwebrood. Ook de kosten van de uitzetten voor jongeren die het Weeshuis verlieten, moesten omlaag; voortaan was hier nog maar 60 gulden per kind voor gereserveerd. Een oproep aan welgestelde medeburgers in 1799 leverde wel extra geld op, maar was onvoldoende om de slechte financiële staat op te lossen. Kinderen uit het tehuis kregen in deze periode soms iets toegestopt: een tonnetje haring door een reder bijvoorbeeld. Het moet voor de Weeshuisregenten een vreemde gewaarwording zijn geweest, dat zij als vertegenwoordigers van een bedélende instelling zelf blij moesten zijn met alle hulp die van buiten kwam. De regenten van het Weeshuis klopten in deze jaren regelmatig bij de municipaliteit aan om gewag te doen van de 'droevige, allerakeligste en hartbrekende omstandigheid' van het tehuis.[65]

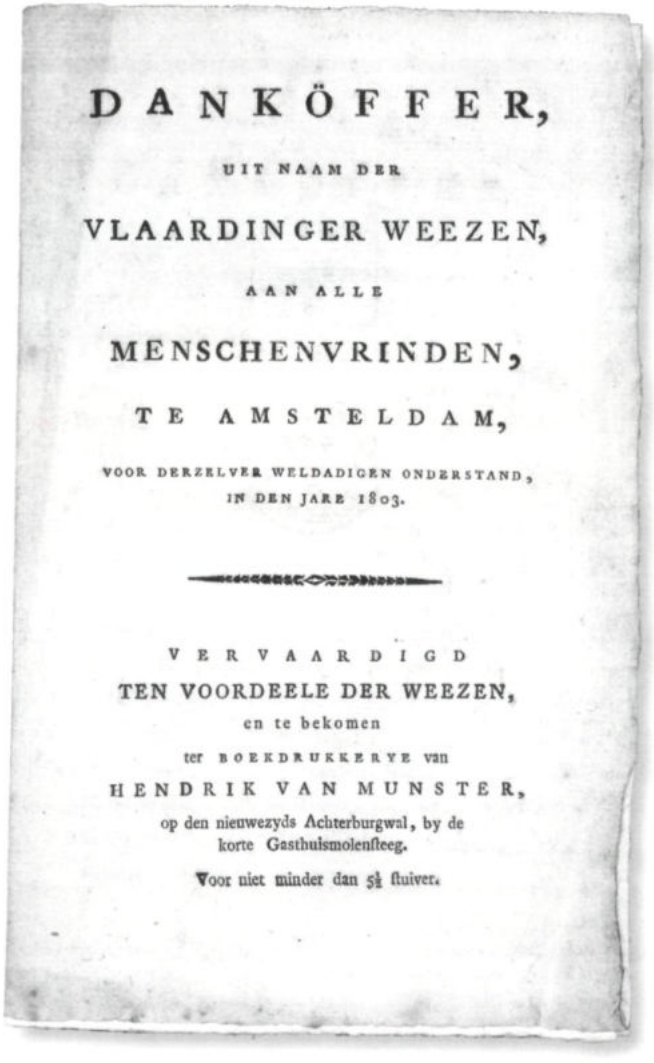
De cijfers van de diaconie bleven eveneens zorgen baren. De diakenen beschikten in het eerste halfjaar van 1800 over een bedrag van ruim 5.451 gulden, afkomstig uit algemene middelen en uit de collectes. De vraag was echter vele malen groter. De diaconie bleek in diezelfde periode maar liefst 12.383 gulden uitgegeven te hebben, meer dan het dubbele van de inkomsten.[66] Er moest iets gebeuren, wilde de Vlaardingse armenzorg niet binnen zeer korte tijd failliet gaan.

Het uitzeilen van de Vlaardingse buizen was aan het eind van de achttiende eeuw feestelijker dan ooit. Door oorlogen en andere vijandigheden was het lang niet ieder jaar toegestaan. (Coll. Stadsarchief).

Oplossingen

Het bleek onmogelijk om binnen de stadsgrenzen uit deze impasse te geraken. Stadssecretaris Pieter Verkade gooide het daarom in 1801 over een andere boeg. Hij stelde een stuk op over de situatie in het Vlaardingse tehuis: Berigt wegens Vlaardingen, bijzonder omtrent het Weeshuis. Verkade riep op tot een geldinzameling, omdat de weeskinderen al drie dagen lang geen brood hadden gegeten en in geen twee weken een stukje vlees hadden geproefd. De oproep was niet alleen voor Vlaardingse burgers bestemd. Zij vormden maar een kleine groep en konden de grote aantallen bedeelden in de stad niet onderhouden. Er was hulp van buiten nodig om de grootste ellende de baas te worden. Een andere oproep in de kranten liet weten dat de Vlaardingse weeskinderen al enige tijd niets anders te eten kregen dan 'aardappelen met azijn'. Diverse lieden toonden hierna hun behulpzaamheid door gedichten te schrijven over de toestand van de wezen in de stad, waarbij uiteraard om hulp gevraagd werd. Zo dichtte de Rotterdamse dichter J. Scharp onder andere: 'Vlaardingen, weleer gezegend, nu ver-

DANKÖFFER,

UIT NAAM DER

VLAARDINGER WEEZEN,

AAN ALLE

MENSCHENVRINDEN,

TE AMSTELDAM,

VOOR DERZELVER WELDADIGEN ONDERSTAND,
IN DEN JARE 1803.

VERVAARDIGD
TEN VOORDEELE DER WEEZEN,
en te bekomen
ter BOEKDRUKKERYE van
HENDRIK VAN MUNSTER,
op den nieuwezyds Achterburgwal, by de
korte Gasthuismolensteeg.
Voor niet minder dan 5½ ſtuiver.

De smeekbede voor het Weeshuis uit 1801 sorteerde effect, ook in Amsterdam. Het *Danköffer* in dichtvorm kon vervolgens gekocht worden, wat weer wat extra geld voor het Vlaardingse Weeshuis opleverde. (Coll. Stadsarchief).

armd, verzinkt in nood, en heeft voor zijn arme weesjes zelfs geen schamel stukje brood.' Onder andere als reactie hierop kreeg het Weeshuis de beschikking over enkele extra giften en gaf de nationale overheid toestemming obligaties te verkopen. De grootste schulden konden nu betaald worden, waardoor het tehuis kredietwaardig werd geacht en inkopen kon doen. De vrede een jaar later was van nog veel groter belang: de Vlaardingse vissersvloot kon weer uitvaren. Deze opleving was echter van korte duur. In 1803 raakten Frankrijk en Engeland immers opnieuw in oorlog. Vlaardingse vissers waren terug bij af, net als de financiën van de diaconie en het Weeshuis. Desalniettemin kwam het Weeshuis uit de diepste crisis, wederom met behulp van Pieter Verkade. Hij was één van de oprichters van het Weeshuisfonds. Hiertoe werden 1.500 aandelen uitgegeven ter waarde van 50 gulden. De winst uit dit fonds kwam ten goede aan het tehuis.[67]

In de tussentijd stond de municipaliteit onder grote druk en werd deze in 1803 vervangen door een nieuw gemeentebestuur. Een jaar later besloot dit bestuur de instroom van kinderen in het Weeshuis te beperken. Voortaan mochten onwettige kinderen – bastaarden – niet meer opgenomen worden. Het regentencollege en het stadsbestuur waren unaniem van mening 'dat voortaan gene kinderen in onechte geteeld' door het Weeshuis verzorgd mochten worden. Het was slechts een druppel op de gloeiende plaat. Deze kinderen moesten hoe dan ook wel hulp in Vlaardingen krijgen. Men kon hen niet zomaar op straat zetten. In datzelfde jaar trok een aantal notabelen naar Amsterdam om daar te collecteren voor de Vlaardingse armen. Zij kregen daartoe toestemming vanwege de 'hooge nood' waarin meer dan vierduizend Vlaardingers zich zouden bevinden.[68]

Uiteraard had niet alleen het Weeshuis problemen met de slechte financiële toestand. Om de hoogste nood van de overige armen te lenigen, vond in 1804 de oprichting van de 'soupcokerij' plaats. Deze instelling was in de Achterstraat gevestigd en zorgde ervoor dat armen bij tijd en wijle een eenvoudige maaltijd kregen. De soepkokerij was zeker geen overbodige luxe. De verschillende zorginstellingen betaalden eraan mee om hun bedeelden in de wintermaanden van wat extra voedsel te voorzien. Bedeelden van de diaconie of het Fonds voor Visserijarmen bijvoorbeeld konden hier met een speciale 'soepbrief' driemaal in de week een pan soep ophalen. Het recept wisselde weleens, maar de soep bestond meestal uit een vleesbouillon met daarin ingrediënten als gort, groene erwten, aardappelen en selderij. Het betrof grote hoeveelheden soep. Per uitdeling deelde men maar liefst 600 porties uit. Het loonde de moeite om daarna te blijven wachten tot de eventuele restanten uit de ketels verdeeld werden. Bijkomend voordeel van de instelling was dat de soepkokerij in de winter extra werk en dus inkomen verschafte aan diverse Vlaardingers. Aardappelschilsters, waterhalers, soepscheppers en roerders konden hier aan de slag. Dit was hoe dan ook steeds meer het uitgangspunt van de Vlaardingse – en de nationale – overheid. Armenzorg moest zich vooral op diegenen richten die echt niet konden werken. Werkloze armen moesten zoveel mogelijk aan het werk gebracht worden.[69] Dat hun loon dan vaak nog steeds te laag was om een gezin van te onderhouden, werd hierbij niet altijd erkend.

Ten tijde van het Koninkrijk Holland, onder leiding van Lodewijk Napoleon, leefde de lokale economie een klein beetje op. Lodewijk Napoleon was de vissersgemeente redelijk gunstig gezind, maar kon het tij ook niet keren. De gevangen vis kon niet vrij vervoerd en verhandeld worden, terwijl ook de oorlogsspanning niet afnam. Daar stond tegenover dat de lokale overheid een speciale belasting invoerde om het Weeshuis van extra inkomsten te voorzien. In 1808 en 1809 betaalde iedere

De soepkokerij uit 1804 bleef lange tijd in een behoefte voorzien. Tot in de Tweede Wereldoorlog vonden er uitdelingen plaats en stonden er – hier in de Paterstraat – regelmatig lange rijen wachtenden. (Coll. Stadsarchief).

De in 1846 opgerichte katholieke Sint Vincentiusvereniging herdacht haar 60-jarig bestaan onder andere met een rijk versierd gedicht. Uit dit vers: 'Als vroeger is nu nog voor velen Vincentius een heerlijk woord.' (Stadsarchief, Archief RK Parochie Joannes de Dooper, inv.nr. 332).

ingezetene die meer dan 250 gulden aan inkomen had een bijdrage aan het tehuis. De tekorten konden hiermee enigszins binnen de perken worden gehouden, voor het Weeshuis althans. De vijandigheden op zee waren nog niet achter de rug. De eerstvolgende grote confrontatie met Engeland stond op naam van Napoleon, die Holland vanaf 1810 bij zijn keizerrijk had ingelijfd. Een blokkade zou de Engelse overmacht in de wereldhandel moeten breken, maar kostte veel Vlaardingers hun inkomsten. Niemand mocht de Noordzee bevaren, waardoor de haringvisserij in de stad volkomen stil kwam te liggen. De vissersvloot was toen al vele malen kleiner dan honderd jaar eerder. Reders waren steeds voorzichtiger geworden met hun investeringen en hadden diverse schepen uit de vaart genomen, met grote werkloosheid en armoede tot gevolg.[70]

Stadsarmbestuur

In de Bataafs-Franse periode stond de scheiding tussen kerk en staat volop ter discussie. De gereformeerde kerk verloor haar geprivilegieerde positie. De nationale overheid nam nadien diverse algemene taken op zich, zo ook de armenzorg. Er moest onder andere in alle steden een instelling komen voor armen die niet direct hulp van een kerkgemeente ontvingen. Dit was in Vlaardingen zeer zeker nodig. Vanaf 1812 was daarom een Stadsarmbestuur actief, een belangrijke verandering. Arme Vlaardingers waren voorheen op de diaconie aangewezen; deze instelling zou zich nu uitsluitend op de eigen lidmaten richten. Het Stadsarmbestuur verzorgde aanvankelijk alleen uitdelingen aan armen, maar al snel na de oprichting werd ook medische zorg verleend. Medeburgers hoefden daar trouwens nauwelijks iets aan bij te dragen. Slechts in extreme omstandigheden klopte de Vlaardingse overheid bij hen aan. Bedeelden van het Stadsarmbestuur konden rekenen op brooduitdelingen en een financiële bijdrage, maar werden dan wel geacht zoveel mogelijk te werken. Dit gold ook nog steeds voor de kinderen uit de bedeelde gezinnen. Zij konden vanaf 1815 terecht op de werk- en leerschool van de Armeninrichting. Hier genoten zij 's avonds enig onderwijs en moesten zij overdag tegen een bescheiden loon netten breien voor de haringvisserij.[71]

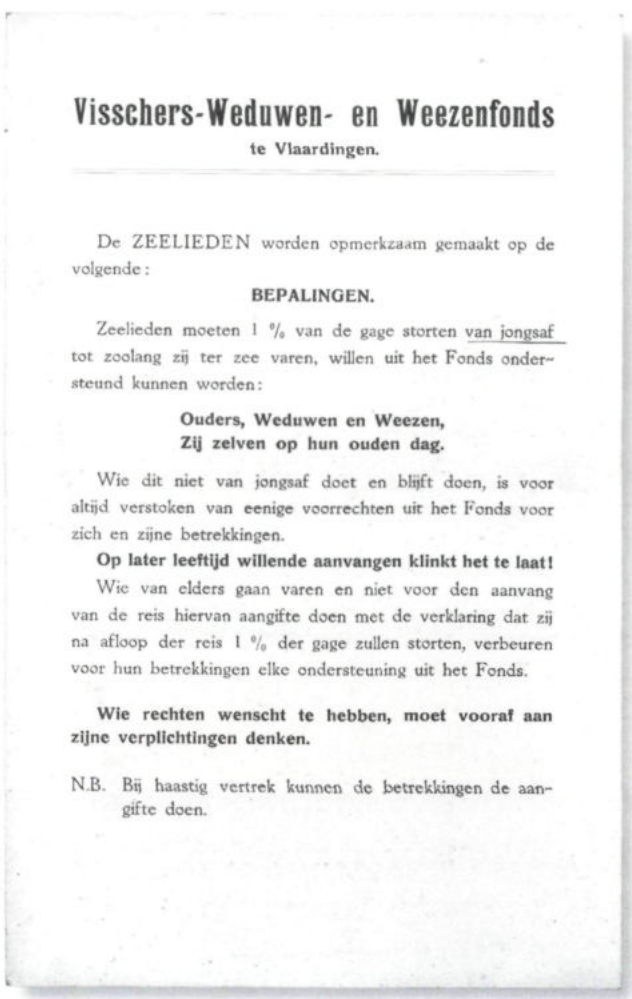

Op onderwijsgebied gebeurde er meer in deze periode. Regenten van het Weeshuis en leden van het gemeentebestuur hadden al in 1806 een onderwijzer aangesteld, speciaal voor de 'weezen en de diaconie- en stadsarmenkinderen'. Het Weeshuis beschikte over enkele huisjes die verbouwd werden om als schoollokaal dienst te doen. Personele problemen leidden echter tot een snelle ondergang van dit initiatief. Al in 1807 moest de eerste schoolmeester ontslagen worden, omdat hij een ongeoorloofde relatie met een weesmeisje had. Zijn opvolger vertrok alweer na een half jaar, en ook diens opvolger hield het niet lang uit. De inmiddels vierde schoolmeester voldeed niet aan de verwachtingen en moest in 1810 ontslagen worden; het experiment werd als mislukt beschouwd en stopgezet. Het gebouwtje werd nadien nog opgeknapt en ook wel verhuurd, maar de weeskinderen volgden weer gewoon onderwijs buiten de instelling. Ondanks dit debâcle bleef het onderwijs een belangrijk speerpunt, juist ook voor de armen. Vlaardingen telde daardoor in 1816 maar liefst zeven scholen, waarop ongeveer een derde van de Vlaardingse jeugd onderwijs volgde.[72]

Algemene bijstand

Het aantal sociale voorzieningen nam in de loop van de negentiende eeuw fors toe, vooral door het langzamerhand toestaan van allerhande hulpverleners. Sinds de komst van het Stadsarmbestuur boette de diaconie aan belang in. De diakenen richtten zich op de eigen geloofsgenoten, nog steeds een aanzienlijk deel van de armen. Zij kregen echter gezelschap van andere diaconieën van afgescheiden organisaties van de hervormde kerk. Ook katholieke Vlaardingers kregen hun eigen instellingen. Zij konden sinds 1846 terecht bij de Sint Vincentiusvereniging, later bij het Rooms-Katholiek Armbestuur. Het Stadsarmbestuur bleef zich bekommeren om iedereen die elders buiten de boot viel. Na het ingaan van de Armenwet van 1854 stond deze instelling bekend als het Burgerlijk Armbestuur. Deze landelijke wet veranderde vrij weinig aan de situatie. Armen klopten nog steeds in eerste instantie aan bij hun eigen kerkgenootschap. Kregen zij daar geen gehoor of onvoldoende steun, dan mochten zij zich pas tot het Burgerlijk Armbestuur wenden. Zij hadden echter geen recht op bijstand – het bleef liefdadigheid. De armen stonden daarbij ook aan grootscheepse controles bloot, meer nog dan voorheen. Vooral de kerkelijke instellingen deelden hun goederen niet zomaar meer uit. Bedeelden kwamen vanaf ongeveer 1900 niet meer zelf langs voor hun bedeling, maar werden thuis opgezocht. De diakenen van de hervormde kerk deden dit zelfs driemaal per jaar. Zij informeerden dan naar de schoolgang van de kinderen, de inkomsten die iedereen had en – uiteraard – naar de kerkgang van het hele gezin.[73]

Tegenover deze toegenomen bemoeienis stond de keuzevrijheid van de armen, die zeker in de tweede helft van de negentiende eeuw exponentioneel toenam. Er ontstonden diverse instellingen waar arme Vlaardingers verzorgd konden worden. Een groot deel hiervan hield zich bezig met medische zorg. Dit was niet ten onrechte, aangezien de stad diverse malen leed onder uitbraken van de cholera. Zowel het Burgerlijk Armbestuur als de diaconie gingen zich bezighouden met ziekenverzorging. De laatste richtte onder andere het Diaconiehuis in de Emmastraat op, waar oudere lidmaten hun laatste dagen konden slijten. Naast de instellingen ontstonden ook vele fondsen en verenigingen. Voor diverse fondsen was een lidmaatschap en dus een contributie vereist. Het is dan ook niet gezegd dat iedereen op alle fondsen een beroep kon doen, maar het was in ieder geval de moeite van het proberen waard. Een arme kon zich in de loop van de negentiende eeuw onder andere vervoegen bij het Zakkendragersfonds, het Ida Maria de Raath-fonds, de Sint-Elisabethsvereeniging, het Zeemansfonds, ondersteu-

Visschers-Weduwen- en Weezenfonds

te Vlaardingen.

De ZEELIEDEN worden opmerkzaam gemaakt op de volgende:

BEPALINGEN.

Zeelieden moeten 1 % van de gage storten van jongsaf tot zoolang zij ter zee varen, willen uit het Fonds ondersteund kunnen worden:

Ouders, Weduwen en Weezen,
Zij zelven op hun ouden dag.

Wie dit niet van jongsaf doet en blijft doen, is voor altijd verstoken van eenige voorrechten uit het Fonds voor zich en zijne betrekkingen.

Op later leeftijd willende aanvangen klinkt het te laat!

Wie van elders gaan varen en niet voor den aanvang van de reis hiervan aangifte doen met de verklaring dat zij na afloop der reis 1 % der gage zullen storten, verbeuren voor hun betrekkingen elke ondersteuning uit het Fonds.

Wie rechten wenscht te hebben, moet vooraf aan zijne verplichtingen denken.

N.B. Bij haastig vertrek kunnen de betrekkingen de aangifte doen.

Het Vissers Weduwen- en Wezenfonds uit 1878 legde sterk de nadruk op zelfredzaamheid. Zeelieden moesten zelf bijdragen en daardoor 'leren' voor zichzelf en hun nabestaanden te zorgen.
(Stadsarchief, Archief Vissers Weduwen- en Wezenfonds, inv.nr. 7).

De diaconie richtte in 1898 een tehuis voor oude lieden op in de Emmastraat, waardoor deze ouderen uit het Weeshuis vertrokken. Het pand doet tegenwoordig dienst als moskee. Foto, ook als ansichtkaart gebruikt, circa 1920.
(Coll. Stadsarchief).

ningsfonds Het Algemeen Belang, de Vereeniging van Liefdedragers of Sociëteit Tot Hulp En Troost. De fondsen boden hulp bij allerhande zaken, variërend van een uitkering bij ziekte tot het dragen van de lijkbaar bij een begrafenis. Er waren zeer veel verschillende loketten waar een arme om hulp kon vragen. Het bleef echter grotendeels een kwestie van liefdadigheid. Een arme had nog niet daadwerkelijk recht op ondersteuning.[74]

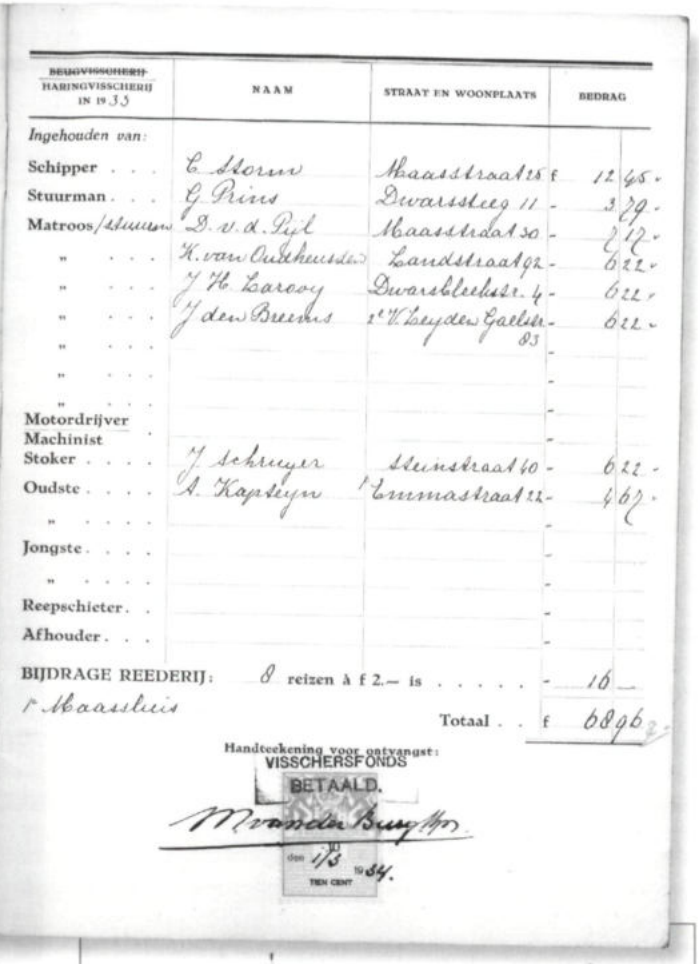
Het merendeel van deze verenigingen en fondsen met kleurrijke namen verdween in de twintigste eeuw van het toneel. De lokale en – vooral – de landelijke overheid nam de zorg steeds vaker in eigen hand. De Vlaardingse situatie verschilde sindsdien dus nauwelijks meer met die van andere steden in het land. Dit was voor Vlaardingen niet ongunstig. De arme vissersgemeente hoefde nu niet meer zelf voor een sociaal vangnet te zorgen. Daar kwam bij dat de visserij in deze periode aan belang inboette. De stad richtte zich langzamerhand ook op andere takken van nijverheid en verkreeg daarmee een evenwichtiger economie.

De Tweede Wereldoorlog fungeerde als breekpunt in de sociale voorzieningen. De macht en invloed van de diverse armenzorginstellingen nam af. Tot die tijd was het nog relatief omstreden als de overheid zich met sociale kwesties bemoeide op individueel of op stedelijk niveau. Na de oorlog werd dit juist een belangrijke taak van diezelfde overheid. De Algemene Ouderdoms Wet (1957) en de Algemene Weduwen- en Wezenwet (1959) maakten de weg vrij voor het sluitstuk van deze wetgeving: de Algemene Bijstandswet van 1965. Liefdadigheid was nadien in principe niet meer nodig. Voor iedere arme in Nederland was er nu iets geregeld. Dat nam niet weg, dat de soms al eeuwenoude lokale instellingen toch bleven bestaan. De besturen beraadden zich op andere taken en wendden hun kapitaal vaak voor vergelijkbare doelen aan. In Vlaardingen was dat niet anders. Het Weeshuis bijvoorbeeld functioneerde nog een aantal jaren als Tehuis voor Werkende Jongens, maar sloot rond 1960 de deuren. Het ging sindsdien voort als geldschietend fonds. Ook de diaconie bleef een rol van betekenis spelen.

Aan het eind van de twintigste eeuw beleefde de traditionele liefdadigheid zelfs weer een opleving. Door bezuinigingen op het sociaal stelsel was het immers noodzakelijk om voor steeds meer zaken externe hulp te zoeken. Particulieren met financiële problemen, maar ook instellingen als ziekenhuizen en bejaardentehuizen deden en doen heden ten dage weer een beroep op dergelijke fondsen. De charitas verdween dus niet helemaal, maar werd wel een minder belangrijke factor dan voorheen. Ook nu nog blijkt dat het aanpassingsvermogen van de instellingen groot is. Een hele stadsbevolking kunnen zij niet meer onderhouden, maar ze kunnen wel het ergste leed verzachten en proberen de eventuele 'soberen staat' van Vlaardingen te doen keren.

Vanwege schaarste aan levensmiddelen richtte Vlaardingen in 1917 een centrale keuken op. Door inlevering van bonnen konden Vlaardingers hier een goedkope – gekookte – maaltijd ophalen.
(Coll. M.P. Zuydgeest).

HARINGVISSCHERIJ IN 1933	NAAM	STRAAT EN WOONPLAATS	BEDRAG
Ingehouden van:			
Schipper	C. Storm	Maasstraat 25	f 12.45
Stuurman	G. Prins	Dwarsweg 11	- 3.79
Matroos/Stuurman	D. v. d. Pijl	Maasstraat 30	- 2.12
"	K. van Oudheusden	Landstraat 92	- 6.22
"	J. H. Laroy	Dwarsbleekstr. 4	- 6.22
"	J. den Breems	2e V. Leyden Gaelen 83	- 6.22
"			-
"			-
"			-
Motordrijver			-
Machinist			-
Stoker	J. Schreuder	Steinstraat 40	- 6.22
Oudste	A. Kapteyn	Emmastraat 22	- 4.67
"			-
Jongste			-
"			-
Reepschieter			-
Afhouder			-
BIJDRAGE REEDERIJ:	8 reizen à f 2.— is		- 16.—
Maasluis		Totaal	f 68.96

Handteekening voor ontvangst:
VISSCHERSFONDS
BETAALD.
Maasluis
dm 1/5 1934.
TIEN CENT

De bijdragen voor het Vissers Weduwen- en Wezenfonds werden afgehouden van het loon van de opvarenden, hier aangetekend voor de VL 97 Prinses Juliana in 1934. Een zegel, stempel en handtekening verzekerden dat de betaling daadwerkelijk had plaatsgevonden. (Stadsarchief, Archief Vissers Weduwen- en Wezenfonds, inv.nr.35).

De VL 97 Prinses Juliana, afgemeerd in de Vlaardingse haven, circa 1949.
(Foto A. Verboon Jzn., coll. M.P. Zuydgeest).

Noten

1. *Ach lieve tijd. Duizend jaar Vlaardingen* (Zwolle 2001/2002) 202-202. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten aen de stede Vlaardingen zoo by de graaven, als biy de staaten van Holland en Westvriesland vergunt of bevestigt [etc]* (Den Haag 1772) 1467, LII. J.H. van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis te Vlaardingen* (Vlaardingen 1955) 37
2. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, 22-4-1563, 127-130 en LVIII
3. Zie voor een uitwerking van deze glijdende schaal: Ingrid van der Vlis, *Leven in armoede. Delftse bedeelden in de zeventiende eeuw* (Amsterdam 2001) 261-265
4. A. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg in Vlaardingen 1795-1945.* Zuid-Hollandse Studiën X (Voorburg 1962) 30
5. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, circa 1400-1541, 366 en LXXX
6. *Ach lieve tijd*, 133
7. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, circa 1400-1541, 351-367. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 15-17
8. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, 20-6-1497, 286-288. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 12-14
9. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, 1-1-1576, 321 en LX-LXI. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 35-37
10. M.C. Sigal jr., *Uit Vlaardings verleden. Het Fonds der Visscherij-Armen*, 1. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 13-14
11. Stadsarchief Vlaardingen (hierna SAV), Oud Archief (hierna OA), inv. nr. 52, 1580, folio 23. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 21
12. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 22 en 24-26. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 8
13. SAV, OA, Keurboek, inv.nr. 52, folio 51v en 53v, 9-3-1596. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 22-23
14. SAV, OA, Keurboek, inv.nr. 52, folio 52-52v, 9-3-1596. *Ach lieve tijd*, 203. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 22-23
15. SAV, Oud Rechterlijk Archief (hierna ORA), inv.nr. 6, 23-4-1605, folio 29v-30
16. *Ach lieve tijd*, 202
17. SAV, ORA, inv.nr. 7, 8-4-1617, folio 31v
18. Idem, 29-1-1620, folio 45v
19. SAV, OA, inv.nr. 52, 9-3-1596 en 9-3-1597, folio 51v en folio 53-54. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 19-20 en 23
20. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 26-28 en 37
21. *Handvesten, octroyen, privilegien en rechten*, 23-3-1612, 8-8-1612 en 12-10-1619, 188-191 en 195. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 8-9
22. Zie voor een beschrijving van de gang van zaken bij de wekelijkse bedeling in het naburige Delft: Van der Vlis, *Leven in armoede*, 107-111
23. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 27 en 177-182

24. Ibidem
25. SAV, Hervormde Gemeente (hierna HG), inv.nr. 93, 1666
26. Sigal, *Uit Vlaardings verleden. Het Fonds der Visscherij-Armen*, 2-7. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 21
27. SAV, Fonds van de Kleine Visscherij Armen (hierna FKVA), inv.nr. 5, 1669-1670
28. SAV, FKVA, inv.nr. 5, 1669-1670, 1675-1676 en 1681-1682
29. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, 6-7-1627, 202-202
30. SAV, OA, inv.nr. 310, uitgaven 1662. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 38
31. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 38-39
32. Idem, 29
33. SAV, OA, inv.nr. 310, uitgaven 1662. *Ach lieve tijd*, 204. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 40-41 en 51-52
34. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 20. Ingrid van der Vlis, *Weeshuizen in Nederland. De wisselende gestalten van een weldadig instituut* (Zutphen 2002) 25-26
35. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 89 en 92
36. Idem, 47-48
37. Idem, 41-43 en 52-53
38. *Ach lieve tijd*, 83 en 89. Hans Mathijssen, "Want iets wat een heel volk gelooft, moet wel waar zijn". De geschiedenis van de Vlaardingse Rooms-Katholieken', *Historisch Jaarboek Vlaardingen 2003* (Vlaardingen 2003) 8-41, hier 11-12
39. SAV, ORA, inv.nr. 8, 21-4-1653, folio 88v. W. Brouwer, *De geschiedenis van Schiedam* (Schiedam 1897; reprint Schiedam 1982) 28-29
40. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 52 en 54-55
41. SAV, ORA, inv.nr. 9, 3-12-1718, folio 209 en 19-2-1719, folio 210v-213. In het naburige Schiedam worstelde het Weeshuis der Hervormden in de achttiende en negentiende eeuw ook lange tijd met het probleem om goede binnenouders te vinden (Ingrid van der Vlis, *Van wezen tot zijn. Vier eeuwen zorg voor jongeren* (Zutphen 2005) 164-171)
42. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 55-56
43. *Ach lieve tijd*, 201-202. *Handvesten, octroyen, privliegien en regten*, 1467, LII, LXVI en LXIX. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 37
44. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, 24-6-1674, 426-427. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 31-33. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 14
45. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 49
46. Ibidem
47. SAV, HG, inv.nr. 1, 12-5-1730. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 50-51
48. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 49-50 en 78-79
49. Idem, 80-83
50. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 9-10
51. SAV, HG, inv.nr. 1, 12-5-1730 met verwijzing naar afspraak van 29-7-1720
52. SAV, HG, inv.nr. 1, 24-3-1728, 20-7-1728 en 21-10-1729. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 79-80
53. SAV, HG, inv.nr. 1, 12-5-1730 en 13-11-1731. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 9-10
54. SAV, OA, inv.nr. 310, inkomsten 1662 en 1668
55. Idem, inkomsten 1662
56. *Ach lieve tijd*, 86. Sigal, *Uit Vlaardings verleden. Het Fonds der Visscherij-Armen*, 8-12. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 22-23
57. *Handvesten, octroyen, privilegien en regten*, XCIV. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 27, 37 en 91
58. *Ach lieve tijd*, 132-133. Marjan de Kruik, 'Kinderarbeid in de Vlaardingse haringvisserij', *Holland* nr. 4 jrg. 34 (2002) 226-241, hier 233-235
59. *Ach lieve tijd*, 227
60. *Ach lieve tijd*, 214-215. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 32-33
61. Sandra Bos en Ida H. Stamhuis, 'Begrafenis- en weduwenfondsen, en prebende sociëteiten' in Jacques van Gerwen en Marco H.D. van Leeuwen, *Studies over zekerheidsarrangementen. Risico's, risicobestrijding en verzekeringen in Nederland vanaf de Middeleeuwen* (Amsterdam/Den Haag 1998) 175-182, hier 181-182. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 35-37
62. *Ach lieve tijd*, 17-18. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 10-12 en 22
63. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 96-98 en 106. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 16 en 44-45. P.G.Q. Sprenger van Eijck, *Geschiedenis en merkwaardigheden der stad Vlaardingen* (Schiedam 1832; reprint Vlaardingen 1972) 153-154
64. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 23-24
65. *Ach lieve tijd*, 204-206. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 93 en 97-103. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 16
66. SAV, HG, inv.nr. 94, 1800
67. *Berigt wegens Vlaardingen, bijzonder omtrent het Weeshuis* in SAV, bibliotheek VII-G-203. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 104-105. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 16-17. Sprenger van Eijck, *Geschiedenis en merkwaardigheden*, 232 en 234-236
68. SAV, OA, inv.nr. 396, 23-2-1804, folio 39v-41 en 8-3-1804, folio 52-52v. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 108
69. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 45-46
70. *Ach lieve tijd*, 18-19 en 50-51. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 109-110
71. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg in Vlaardingen*, 52-53. Erika Verloop, 'Een impressie van Vlaardingen in de 19e eeuw, door stadsgeneesheer Anthony Wilhelm van Meegen (1810-1896)', *Historisch Jaarboek Vlaardingen 1999* (Vlaardingen 1999) 32-61, hier 34-35
72. Van Linden van den Heuvell, *Uit de geschiedenis van het Weeshuis*, 73 en 108-109. *Ach lieve tijd*, 135
73. *Ach lieve tijd*, 210-211
74. *Ach lieve tijd*, 206-210. Soeteman, *150 Jaar sociale zorg*, 160-207

Cobi Bot

Kroniek van Vlaardingen 1955

3
3
3
3

Januari

1 Aantal inwoners 56.970.

A.Ch. Welters benoemd tot hoofd van de Don Boscoschool in de Curaçaolaan.

De levensmiddelenzaak van J. Storm, Eendrachtstraat 54, overgenomen door levensmiddelenbedrijf NIDO.

3 In de Stadsgehoorzaal nieuwjaarsfestival voor de leden van het Vlaardings Kunstcentrum.

H. van Munster, chef van de afdeling propaganda van de N.V. De Arbeiderspers, 25 jaar in dienst van dit bedrijf.

De Pyramid Rubber Company te Texas, USA, besluit in Vlaardingen een dochteronderneming te vestigen onder de naam Evenflo-International N.V. Het bedrijf wordt gevestigd in de Grote Vettenoordsepolder.

B. Maat 45 jaar in dienst bij de gemeentelijke Plantsoenendienst.

6 In de gemeenteraadsvergadering spreekt burgemeester Heusdens zijn traditionele nieuwjaarsrede uit.

De gemeenteraad hecht zijn goedkeuring aan het voorstel tot deelname van de gemeente aan de tentoonstelling E-55 te Rotterdam, op voorwaarde dat deelname niet meer kost dan *f* 36.000,-.

In het Zeemanshuis wint biljartvereniging Excelsior het biljarttoernooi om de Zeemanshuisbeker.

8 Officiële opening van het Kolpabad door mevrouw E. Bloemgarten-Elias, echtgenote van ir. H. Bloemgarten, algemeen directeur van de N.V. Bataafse Petroleum Maatschappij. Een ploeg van de Rotterdamse dameszwemclub slaagt erin een Nederlands record te vestigen op de 4x100 m wisselslag estafette.

In de Harmonie uitvoering van het blijspel 'Als spinrag' door arbeiderstoneelvereniging De Fakkel.

9 Commandant en mevrouw E. Thykjaer-Larssen, de hoogstgeplaatste functionarissen van het Leger des Heils in Nederland, brengen een bezoek aan het Vlaardingse korps. Zij leiden drie bijeenkomsten.

10 De Vlaardingse bevolking wordt in de gelegenheid gesteld het nieuwe Kolpabad te bezichtigen.

11 Bij het passagieren van vier Engelse zeelieden heeft één van hen op de Westhavenkade een ton met haring in de haven laten rollen. Een schadepost van *f* 49,-. De man is aangehouden door de politie.

12 In het Luxortheater veiligheidsforum, georganiseerd door de plaatselijke afdeling van de Algemene Nederlandse Metaalbedrijfsbond. Het is de eerste door de vakorganisatie belegde veiligheidsavond in Nederland.

14 Advertentie:
"Opsporing verzocht:
De brugwachter van de Julianabrug te Vlaardingen verzoekt bekend gemaakt te worden met de verblijfplaats van de eigenaar van een prachtige bruine originele Staalmeester-hoed, welke op 23 december uit de Haven werd opgehaald. Nadere gegevens: "Handwerk", opgeslagen rand, hard, initialen R.C.-K."

J.W. Luciëer, erevoorzitter van de postduivenvereniging De Adelaar, opent de derde nationale postduivententoonstelling in het clubgebouw aan de Stationsstraat.

Officiële opening van het Kolpabad (8 januari).
(Coll. Stadsarchief).

Op de propagandafeestavond van de Algemene Nederlandse Agrarische bedrijfsbond in Excelsior wordt G. Harmsen gehuldigd wegens zijn 40-jarig lidmaatschap van het NVV.

15 De firma I. Bouman, beton- en vlechtwerken, opent zijn nieuwe bedrijfshal aan de Nijverheidsstraat. Het is het eerste betonvlechtwerkbedrijf in Nederland.

In de Rotterdamse Rivièrahal worden dertig Vlaardingse jubilarissen van de Shell-installaties en fabrieken Pernis gehuldigd, die in 1954 hun ambtsjubileum vierden.

Het terrazzo- en kunststeenbedrijf van de firma Tomaello verplaatst van Oranjestraat 1 naar 3e Industriestraat 6-8.

De eerste steen gelegd voor het nieuwe kerkgebouw van de Ned. Hervormde gemeente aan de Rotterdamseweg door ds. J. van Noort.

17 De ledenwerfactie van het Nederlandse Rode Kruis, afdeling Vlaardingen, heeft ongeveer 1.500 nieuwe leden opgeleverd.

18 Na 24 jaar werkzaam te zijn geweest in de Vlaardingse wijkverpleging neemt zuster Annie Kust afscheid in verband met haar pensionering.

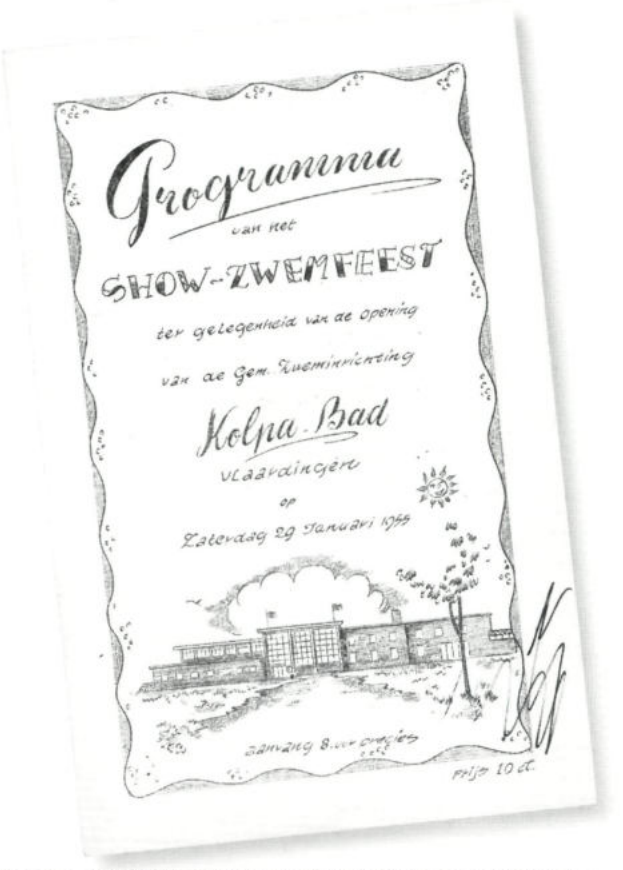
20 J.D. Hulsmann 25 jaar in dienst van Machinefabriek W. Houdijk.

Ds. J. van Noort legt de eerste steen voor de Ned. Hervormde Immanuelkerk aan de Rotterdamseweg (15 januari).
(Coll. Stadsarchief).

Majoor P.C. Silver, commandant van het district Vlaardingen van de Rijkspolitie te Water, door de koning van Thailand benoemd in de Orde van de Kroon van Thailand.

21-23 In het bedrijf van de N.V. EVAG, Boslaan 6-12, Fordshow ter gelegenheid van de aanstelling als Official Ford Dealer.

Programma van het zwemfeest ter gelegenheid van de opening van het Kolpabad (29 januari).
(Coll. Stadsarchief, Archief Kolpabad inv.nr. 43).

28 Forum, belegd door de havenvereniging Rotterdam, waaraan zeven burgemeesters uit de regio deelnemen. Tal van problemen passeren de revue. Het forum dringt aan op meer samenwerking van de betrokken gemeenten. Als de kwalijke luchtjes van de industrieën in Pernis ter sprake komen, merkt burgemeester Heusdens op dat deze bedrijven veel werkgelegenheid bieden en dat men de luchtjes maar op de koop toe moet nemen.

De havendienst, politie, politie te water en brandweer worden gealarmeerd dat grote hoeveelheden stookolie in de haven drijven, waardoor het gevaar van een oliebrand niet denkbeeldig is. Er wordt zoveel mogelijk olie van het water geschept en er wordt gespuid op de Vlaardingse Vaart.

Aan de Van Hogendorplaan opening van een inrichting voor heilgymnastiek en massage van P.J. de Ronde en een pedicure/manicuresalon van E.J. de Ronde-den Ouden.

29 Groot zwemfeest in het Kolpabad met zwemwedstrijden en demonstraties, waarvoor veel belangstelling bestaat, niet alleen van de toeschouwers binnen, maar ook van een aantal 'clandestiene' kijkers aan de buitenkant van de glazen wand.

30 In de Harmonie eerste instuifavond voor leden van de katholieke jeugdorganisaties, georganiseerd door de Katholieke Instuifbeweging.

31 Op de werf I.S. Figee wordt de kiel gelegd voor een trawllogger, bestemd voor Visserijmij. De Nieuwe Mercurius.

Februari

1 Oprichtingsvergadering van damesvoetbalvereniging Union. De naam is ontleend aan de eerste herenvoetbalvereniging van Vlaardingen.

Kunsthandel 't Toepad van kunstschilder J. van der Pijl aan de Schiedamseweg 7 bestaat 25 jaar.

2 Zang- en muziekgroep Berg Vrij viert haar eerste lustrum in Liefde en Vrede.

4 Biljartvereniging 't Oosten bestaat 25 jaar.

In het Noletziekenhuis in Schiedam heeft mevrouw Van den Boogaart uit de Valeriusstraat het leven geschonken aan een drieling, Matthias, Antoon en Gijsbertus. Het gezin telt nu zes zonen.

5 Opgericht Judoclub Vlaardingen. Reeds 40 leden hebben zich aangemeld. Als oefenzaal wordt gebruik gemaakt van sportschool Van Gorsel in de Azaleastraat.

Postduivenvereniging Keer Weer viert in het R.K. verenigingsgebouw haar 20-jarig bestaan.

6 Twee Engelse zeelieden, afkomstig van de kusttanker Asperity, liggend bij de Nieuwe Matex, die aan het passagieren zijn geweest, zijn in benevelde toestand te water geraakt en verdronken.

8 In de Stadsgehoorzaal treedt De Haagse Comedie op voor de leden van Varia met de voorstelling 'De Derde' van Andrew Rosenthal.

In Concordia viert het Streekverband De Waterweg, een combinatie van St. Maartensrecht uit Schipluiden, De Maasruiters uit Maasland en Die Flardinga Ruiters, het eerste lustrum met een optreden van het gezelschap van Harry Kloege.

Op het in Leiden gehouden kapconcours behaalt H. Roodenburg in de afdeling dameskappen de eerste prijs met het voorjaarskapsel 1955 'De Vlam'.

9 De Algemene Emigratie Centrale organiseert voor a.s. emigranten een cursus Engels.

Met een ingezonden brief reageert de heer G. van der Molen op een uitspraak van burgemeester Heusdens dat men ter wille van de werkgelegenheid de kwalijke luchtjes maar op de koop toe moet nemen. De fabricage van bestrijdingsmiddelen aan de overkant neemt hand over hand toe, met alle gevaren vandien. Hij verwijst naar een waarschuwing van het ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening aan de boeren om bij het gebruik van ontsmettingsmiddelen een stofmasker voor neus en mond te dragen.

11 Advertentie:
"1955 Groot toeristenbezoek. Hebt U plaats voor één of meerdere personen? Alleen voor NACHT-logies. Brieven met gegevens aan Hotel Boer, de zaak met telkens weer een gezellige sfeer, Smalle Havenstraat 7."

Het gemeentebestuur verklaart zich akkoord met het voorstel van de gemeentesecretaris om de molen aan de Kortedijk, die gerestaureerd wordt, de naam te geven van de God van de Wind, Aeolus.

12 Restaurant-bar White House, Parallelweg 6, heropend na restauratie en uitbreiding.

Mevrouw J.G. Backer-Gratama legt de eerste steen voor het nieuwe bijkantoor van de Spaarbank aan de Van Hogendorplaan.

14 Op de internationale duivenolympiade te Barcelona behaalt Ad. Pronk met één van zijn duiven de hoogste Nederlandse plaats en de tweede prijs Internationaal.

15 In Liefde en Vrede spreekt H.H. Mooy voor de leden van de Vlaardingse Chr. Middenstandsvereniging over het onderwerp 'Is de tijd van de middenstand voorbij?'. Tot slot van de bijeenkomst vertoont de heer O. Niestadt een kleurenfilm, getiteld 'Olie bracht Curaçao welvaart' en 'Shell filmkroniek', beide handelend over olie en de BPM.

16 P. Kuijper, bedrijfsdirecteur van de N.V. Nieuwe Matex, slaat de eerste paal voor een nieuwe zeesteiger.

17 A.C. Gog, voorman-straatmaker, 25 jaar in dienst bij Gemeentewerken.

18 Op 60-jarige leeftijd overleden P.J. Paauw, oud-adjudant van de Rijkspolitie te Water en voorzitter van zangvereniging Orpheus.

In de Stadsgehoorzaal feestavond voor de leden van de Chr. Metaalbewerkersbond. Drie jubilarissen, J. van der Linden, C. Simons en L. Bot, krijgen het gouden CNV-insigne opgespeld.

19 Door geringe bouwactiviteiten stijgt de woningnood.

De 70%-regeling, waarbij huiseigenaren voor 70% van de vrijkomende woningen in Vlaardingen zelf een gegadigde mochten aanwijzen, kan niet langer gehandhaafd worden en is met ingang van heden vervallen.

21 Voor de NVV-bestuurdersbond treedt het gezelschap Adrie van Oorschot op met de cabaretrevue 'We nemen 'n snipperdag'.

Het college van burgemeester en wethouders en de waarnemend gemeentesecretaris brengen een bezoek aan het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch. Er wordt gesproken over industrialisatievraagstukken.

22 Voor de Vlaardingse gemeenschap van het Humanistisch Verbond spreekt de schrijfster Anna Blaman over haar roman 'Op leven en dood'.

23 De negenjarige Coeni Jans is de 50.000ste bezoekster van het Kolpabad. Zij krijgt een seizoenabonnement aangeboden.

De oudste boetster van Vlaardingen, de weduwe E. van der Lugt-van der Pijl, gaat op 73-jarige leeftijd met pensioen.

J.H. de Kluyver wint het persoonlijk kampioenschap van de Rotterdamse Dambond.

'Pomona' in het Oranjepark (3 maart).
(Coll. Stadsarchief).

23-24 In de Harmonie modeshow van Modehuis Scheffer.

26 In de kantine van de nieuwe ambachtsschool reikt de voorzitter, S. van Riet, aan 71 leerlingen, die de driejarige cursus met succes hebben doorlopen, het diploma uit. Drie leerlingen, Manfred Jürs, Jacob Oprel en Cor van der Sar, ontvangen bovendien een ereprijs.

Ten kantore van notaris H.P. Dolk wordt de stichtingsakte van de Stichting Internationale Haringrit gepasseerd.

H. Groeneweg, constructiewerker, 25 jaar in dienst van Havenbedrijf Vlaardingen-Oost.

Op 83-jarige leeftijd overleden Francina van der End, die ruim 50 jaar haar krachten wijdde aan de zondagsschool Laat de kinderkens tot mij komen.

In de Harmonie feestavond van de afdeling Vlaardingen van de Arbeiders Jeugdcentrale (AJC) ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan.

In de Emmaüskerk eerste optreden van het Vlaardings Jeugd Kamerorkest onder leiding van H. de Ligt.

28 L.W. van Doorn heeft café-restaurant Mes, Schiedamseweg 17, overgenomen van J. Mes.

Maart

1 In de Stadsgehoorzaal feestavond van de afdeling Vlaardingen van de Vereniging Volksonderwijs ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan.

N. Akkerman 40 jaar in dienst van de N.V. Hollandia.

2 Sigarenmagazijn W. van Selm, Smalle Havenstraat 13, opent een tweede zaak aan de Brede Havenstraat 3 (voorheen sigarenmagazijn Koetsveld).

Door honger gedreven heeft een aantal kemphaantjes een tijdelijke verblijfplaats gevonden in de opengehouden bijt in de grote vijver van het Oranjepark.

De firma A. Vermeer Azn., glas- en verfhandel, opent een filiaal aan de Rozenlaan, hoek Leliestraat.

3 De gemeente koopt het beeld Pomona van de Amsterdamse beeldhouwer W. van Hoorn.

De gemeenteraad benoemt dr. C.J. Storm tot directeur van de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst, mej. C.W. Eernstman tot tweede schoolarts, J. van Keulen tot ambtenaar van de Burgerlijke Stand en J. Schol tot onderwijzer aan de Meidoornschool.

Als één van de eerste bedrijven in de metaalindustrie heeft Havenbedrijf Vlaardingen-Oost een ondernemingsraad geïnstalleerd.

De afdeling Vlaardingen van de Ned. Ver. van Ex-Politieke gevangenen bestaat tien jaar.

De afdeling Vlaardingen van de Bond van kleinhandelaren in aardappelen, groente en fruit Ons Belang viert het 20-jarig bestaan in Excelsior.

In de Stadsgehoorzaal jubileumuitvoering van gymnastiekvereniging Hollandia ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de damesgymnastiekvereniging.

8 De Vlaardingse inzending voor de tentoonstelling E-55 te Rotterdam zal worden verzorgd door C. Nieuwland te Rotterdam.

9 In de Stadsgehoorzaal optreden van de koren Jong Leven en Het Jongenskoor met de operette 'De Toverring', ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van Jong Leven.

10 L.R. van Kralingen draagt het voorzitterschap van de Alg. Ned. Metaalbedrijfsbond over aan C. de Vries.

J. Borsboom 25 jaar in dienst van Havenbedrijf Vlaardingen-Oost. Hij is de 147ste zilveren jubilaris van het nog maar 35 jaar bestaande bedrijf.

11 In de Stadsgehoorzaal opvoering van het stuk 'Anastasia' door toneelgroep Theater, waarmee toneelspeelster Rika Hopper haar afscheidstournee maakt.

In de kantine van de brandweerkazerne uitreiking van het diploma 'geoefend man' aan veertien reservisten van de gemeentepolitie, waarna ze door de commissaris van politie, K. van der Ham, worden beëdigd als onbezoldigd veldwachter van de gemeente Vlaardingen.

14 Burgemeester Heusdens neemt zitting in het comité van aanbeveling tot het oprichten van een gedenkteken voor Willem Beukelszoon, de uitvinder van het haringkaken, in Biervliet. Prins Bernhard heeft het voorzitterschap aanvaard.

De Bond voor badhuizen, openluchtzweminrichtingen en zeebadbedrijven houdt een congres in de Harmonie.

17 Mevrouw Th.A. Heusdens-Mansholt opent de bazar van de brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig.

M. Verhoeff herdenkt het feit dat hij 50 jaar geleden, op elfjarige leeftijd, lid werd van Sursum Corda.

Bij de werf I.S. Figee afscheidsfeest van 'baas Willem' (W.J. Geudeke) van de bankwerkerij in verband met emigratie.

18 Advertentie:
"Verloren: Woensdag omtrek Plein '40 3 melkmaten, 1 lekbak en sleutel. Teg. bel. terug te bezorgen W. Broek, Bankastraat 15, telef. 4615."

20 Mevrouw C.M. Bracco Gartner-Bleeker herdenkt de dag waarop zij 50 jaar geleden haar manufacturenhandel aan de Hoogstraat opende.

21 In Pulchri Studio in Den Haag ontvangt schipper M. van der Snoek van de VL 89 Jan en Ineke van rederij G. Kornaat's Handelmaatschappij de bedrijfschapsprijs voor de best verzorgde haring van 1954.

22 In het Handelsgebouw openbare aanbesteding van de aanleg van toegangswegen voor de spoorwegtunnel bij het station Vlaardingen-Oost.

Op 65-jarige leeftijd overleden M. Wapenaar, directeur van de firma Lieve & Co., mede-directeur van de olie- en rubberkledingfabriek Nowa en oprichter en ere-voorzitter van de Zakenstudiekring.

23 Op boerderij Holy van boer Roodenburg werpt een schaap vijf lammeren.

Advertentie voor MIPA-2 (Nieuwe Vlaardingsche Courant, 25 maart).

Een aantal jongeren van 8 tot 14 jaar wordt naar het politiebureau gebracht wegens vernieling van 40 ruitjes van het gebouw van Visserijmaatschappij Vlaardingen aan de Koningin Wilhelminahaven.

De grote uitvoering van gymnastiekvereniging LVT in de Stadsgehoorzaal is, evenals de jeugduitvoering van 19 maart jl., een succes geworden.

24 In de Stadsgehoorzaal officiële opening van de boekenweek door burgemeester Heusdens. Het programma wordt verzorgd door de auteurs Annie M.G. Schmidt, Simon Carmiggelt en chansonnière Georgette Hagendoorn.

J.C. Spruijt, ambtenaar in algemene dienst ter gemeentesecretarie, benoemd tot voorlichtingsambtenaar.

In Liefde en Vrede viert de Chr. Geitenfokvereniging Ons Genoegen het derde lustrum.

25 In de Stadsgehoorzaal filmvoorstelling van de Chr. Filmactie met de film 'Merijntje Gijzens Jeugd'.

In de Harmonie feestavond van personeelsvereniging De Jong met de revue 'Holderdebolder', waaraan o.a. meewerken Berry Kievits en Gerard Walden.

De banketbakkerij van J. Korpershoek aan de Van Hogendorplaan overgenomen door J.L. Kuil, Waalstraat 63.

Opening van de uitleenpost van de Openbare- en Chr. Openbare Leeszaal en Bibliotheek in de Dr. A. Plesmanschool aan de Billitonlaan.

26 In de Grote Kerk uitvoering van de Johannes Passion van J.S. Bach door de koren van Chr. Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en Toonkunst onder leiding van dirigent Piet van den Kerkhof.

Leden van de Zaandamse Gemeenschap zijn te gast bij de leden van de Vlaardingse Gemeenschap.

28 In café-restaurant Mes zitting van de middenstandscommissie voor sanering, uitbreiding en vestiging winkelbedrijven.

Het nieuwe Deltahotel aan de Maasboulevard, met op de achtergrond het wagenveer Vlaardingen-Pernis v.v. (31 maart).
(Coll. Stadsarchief).

W. Oostveen viert zijn 25-jarig jubileum als directeur van herengymnastiekvereniging Hollandia.

29 In de Stadsgehoorzaal voorstelling van het blijspel 'Hooikoorts' van Noel Coward door toneelvereniging Varia.

30 In Liefde en Vrede viert de afdeling Vlaardingen van de Ned. Chr. Vrouwenbond het 25-jarig bestaan.

31 Officiële opening van het Deltahotel door de staatssecretaris van Economische Zaken, dr. G. Veldkamp.

Het eerste in Vlaardingen gevonden kievitsei wordt door veehouder P. Dijkshoorn aangeboden aan ir. W.A. den Bakker, president-commissaris van de N.V. Hotelexploitatie Maatschappij Vlaardingen.

A.J. Meijer, calculator en chef tekenkamer, 25 jaar in dienst van Havenbedrijf Vlaardingen-Oost.

Bij Koninklijk Besluit met ingang van 1 januari 1956 eervol ontslag verleend aan notaris H.P. Dolk.

Tassenhuis Lengkeek opent een filiaal in de Peperstraat.

April

1 Handelsdrukkerij C. Verboom N.V. herdenkt het feit dat

50 jaar geleden het bedrijf in de Paterstraat werd gevestigd. Tevens wordt het 50-jarig jubileum van M. den Admirant en het 40-jarig jubileum van D. Kramer gevierd.

Zuster M. van der Marel benoemd tot adjunct-directrice van het Flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel.

A. Kranenburg, chef afdeling Algemene Zaken van de gemeentesecretarie, benoemd tot referendaris in algemene dienst. L.C. Moerman, souschef van de afdeling stadsuitbreiding, benoemd tot zijn opvolger.

De zaak in rook- en aanverwante artikelen van K. den Draak, Groen van Prinstererstraat 188, overgenomen door Joh. Bijl.

1-17 In de Visbank expositie van de Haagse schilder Chiem van Houweninge en de Voorburgse beeldhouwster Marian Gobius.

2 Opening van het nieuwe Flatziekenhuis aan de Soendalaan door burgemeester Heusdens.

Op 45-jarige leeftijd overleden A. Jonckheer, directeur van Visscherijmaatschappij Irene.

Jopie de Ruyter ontvangt als 100.000ste bezoeker van het Kolpabad een jaarabonnement.

4 Gevestigd te Vlaardingen G.L. Ellis, internist. Spreekuren in het Algemeen Ziekenhuis.

In de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel uitvoering van de Mattheüs Passion door het Chr. gemengd koor Excelsior, het R.K. gemengd koor St. Caecilia en het arbeiderszangkoor De Stem des Volks, onder leiding van dirigent Laurens van Wingerden.

5 In de Harmonie modeshow door modehuis Van Bever, in samenwerking met de firma's Bracco (badcostumes), Dijkshoorn (bloemen), Groeneveld (meubelen), Kruiniger (schoenen), Roodenburg (kapwerk), Verboon (tassen en byoux) en Weerheim (hoeden).

6 Opening van 't Kaashuis, Kuiperstraat 45, hoek Peperstraat.

7 De gemeenteraad keurt het voorstel goed om een schetsplan te laten maken voor een gemeentemuseum.

8 Eerste zwaluwen gesignaleerd in Vlaardingen.

De zaak in aardappelen, groenten en fruit van de Gebr. Korpershoek aan de Voorstraat overgenomen door J. Veen.

Op uitnodiging van de Vlaardingse Jeugdgemeenschap brengt een groep scholieren van de Ivanhoe Secondary Modern School en Community College uit het Engelse Ashby-de-la-Zouch tijdens de paasvakantie een bezoek aan Vlaardingen.

9 Bazuinblazers uit Hagen (Westfalen) brengen een bezoek aan Vlaardingen en bieden de CJMV een aantal muziekinstrumenten aan.

In de Harmonie wordt de nieuwe mode gepresenteerd (5 april).

13 J. en F. Zuidgeest slagen voor het vakbekwaamheidsdiploma als patroon in het automobiel- en garagebedrijf.

13-15 In de turnzaal aan de Huijgensstraat basketball-toernooi, georganiseerd door de Willem de Zwijgerschool, onder leiding van L. van Zoest.

14 In Excelsior bazar, georganiseerd door zeeverkennersgroep De Geuzen. De opbrengst is bestemd voor de inrichting van een clubhuis.

15 In het Researchlaboratorium van Unilever N.V. aan de Deltaweg onthulling van een door het personeel aangeboden mozaïek, vervaardigd door Leen Verhoeven.

15-23 In de Oude Haven bij de Visbank ligt museumschip Klein Artis van W.J.M. Deutz met een expositie van planten en dieren.

16 J. Hoogerwerf 25 jaar firmant van de firma Hoogerwerf & Van Leeuwen, haringhandel.

18 De eerste bewoners betrekken het Flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel.

Eerste paal geslagen voor het winkelcomplex aan de Korte Hoogstraat door wethouder T. de Bruijn.

In de Harmonie verkeersforum, georganiseerd door de afd. Vlaardingen van de Vereniging voor Veilig Verkeer.

Op 64-jarige leeftijd overleden J. Steenhoek, chef machinezetter bij Dorsman & Odé en afdelingssecretaris van de Alg. Ned. Grafische Bond.

19 Visconservenfabriek Flamingo van N.V. Handelmij. Van der Windt aan de Koningin Wilhelminahaven door brand verwoest.

20 In de kantine van de brandweerkazerne afscheid van inspecteur van politie J.H. van Geldere in verband met zijn vertrek naar Katwijk, waar hij in gelijke functie is benoemd.

21 Dr. W. Steigenga publiceert zijn rapport over de kernvorming in Vlaardingen, samengesteld in opdracht van het gemeentebestuur.

In de Harmonie propaganda-avond van de afdeling Vlaardingen van de Ned. Ver. tot steun aan het Koningin Wilhelminafonds met toespraken van J.Th. Bernard, internist, en H. van Wijk, vertegenwoordiger van het Centraal Bureau van de vereniging.

22 In de Dr. H. Colijnschool forumavond van de A.R.-kiesvereniging 'Nederland en Oranje'.

23 In de Stadsgehoorzaal operaconcert door de Shell dames- en herenkoren, met medewerking van Sophie Both-Haas, sopraan, Evert Lutz, bas, en Ad Nijs, tenor.

In het Handelsgebouw receptie van de Coöperatieve Bakkerij en Verbruiksvereniging De Voorloper in verband met het 50-jarig bestaan. Ter gelegenheid van dit jubileum krijgen de leden een krentenbrood, een zak koekjes en een fles limonade.

25 Ter gelegenheid van de tiende herdenking van de Bevrijding ontvangen de cliënten van de Dienst voor Sociale Zaken een feestgave: echtparen *f* 10,-, alleenstaanden *f* 5,- en elk niet verdienend gezinslid *f* 1,-.

26 Met het werpen van munten in de wensfontein Fontana di Trevi opent burgemeester Heusdens, na een vlucht per helikopter van Rotterdam naar Vlaardingen, de middenstandstentoonstelling MIPA-2 (Middenstand Paraat) op het gemeentelijke terrein aan de Hoflaan.

Burgemeester Heusdens arriveert per helikopter op het Fortunaterrein (26 april).
(Coll. Stadsarchief).

Om de laatste grote inzameling van de Stichting 1940-1945 tot een succes te maken, gaan burgemeester Heusdens, alle wethouders en een aantal raadsleden er met de collectebus op uit.

27 Bij de firma Dorsman & Odé is een korte beschrijving verschenen van het wapen en de vlag van de gemeente Vlaardingen met een afbeelding van het wapen. Kosten 25 cent.

In Muzanda contactavond van Pakhuismeesteren, speciaal voor de Vlaardingse personeelsleden, met optredens van 'Pakhuismeesterens Notenprikkers' en 'The Happy Cowboys'.

28 In verband met het vlootbezoek tijdens de viering van de Bevrijdingsfeesten arriveert als eerste in de Koningin Wilhelminahaven Hr.Ms. onderzeebootjager Zeeland.

In het Volksgebouw spreekt A. Gagestein voor de leden van de jongerenorganisatie van de PvdA Nieuwe Koers over onderwijsproblemen.

Bevrijdingsfeest in de Jacob van Dijkstraat (29 april).
(Coll. Stadsarchief).

29 Buurtvereniging Beatrix viert de Bevrijding met een feest in de Diepenbrockstraat en op het Messchaertplein en buurtvereniging Jacob van Dijk met een feest in de Jacob van Dijkstraat.

Ter gelegenheid van de verjaardag van koningin Juliana reikt burgemeester Heusdens aan vijf burgers onderscheidingen uit. Benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau J.L. Jonker, directeur van Havenbedrijf Vlaardingen-Oost en Gerfa gereedschappenfabriek en tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau W. Brouwer Azn., voorzitter van de Bond van Chr. Openbare Leeszalen en Bibliotheken. Mevrouw E. van der Lugt-van der Pijl, voorheen hoofdboetster bij de Maatschappij Flevo III, en M. Verhoef, musicus, ontvangen de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Mevrouw A.M.J. van Minnen-Meijer, gepensioneerd werkster van de gemeentepolitie, ontvangt de eremedaille in brons, verbonden aan de orde van Oranje-Nassau. Mej. C. Aalders, die als hoofdverpleegkundige werkzaam is op Nieuw Guinea, onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Op Koninginnedag en tijdens de Bevrijdingsfeesten rijden er MIPA-bussen door de stad om het publiek te laten genieten van de feestelijk versierde straten.

In de Stadsgehoorzaal opening van de Bevrijdingsweek met een concert van de Koninklijke Militaire Kapel.

30 Koninginnedag wordt gevierd met veel muziek en een lampionoptocht.

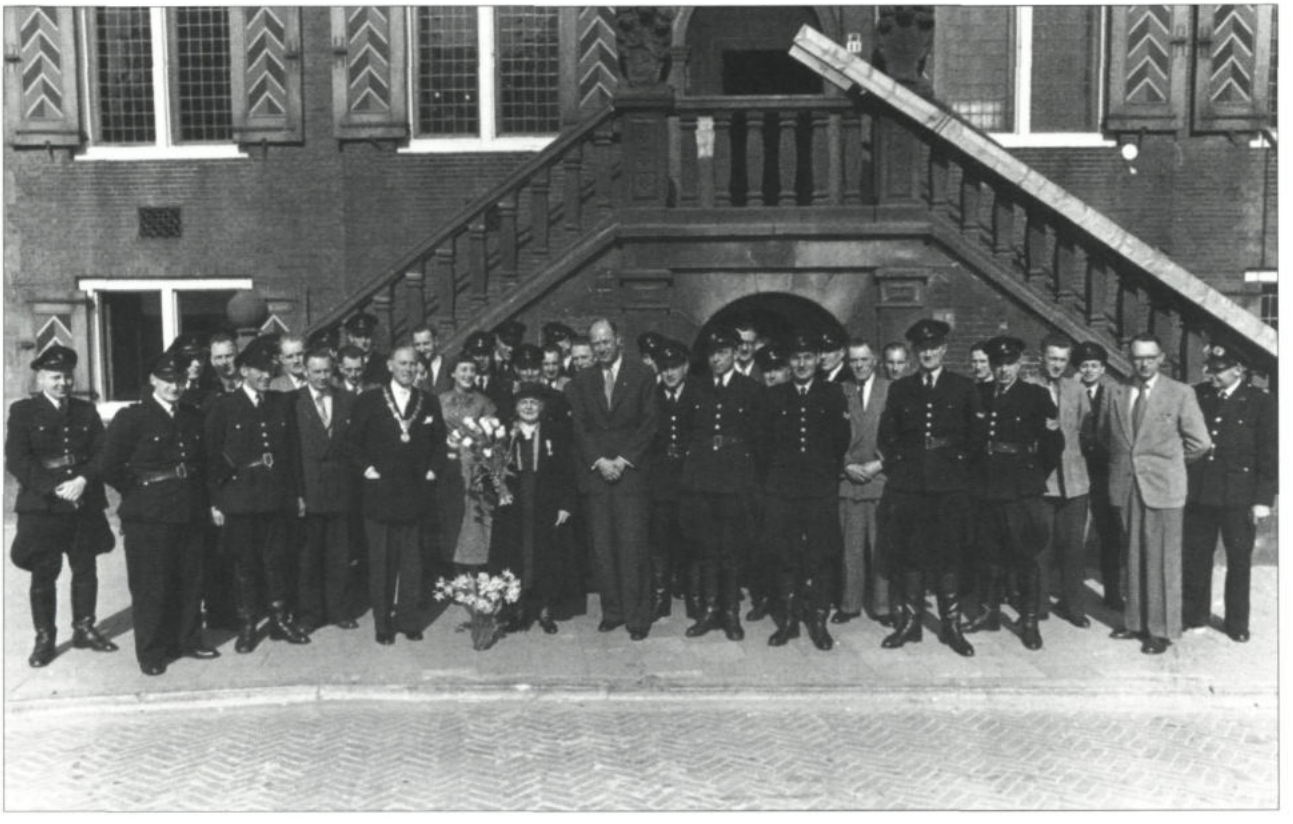
Mei

1 In Liefde en Vrede wordt een gedenkplaat onthuld ter nagedachtenis aan acht leden van de CJMV, die door oorlogsgeweld in concentratiekampen of voor een vuurpeloton om het leven kwamen.

1 Meiviering met evenementen in Excelsior, in de Stadsgehoorzaal en op het Veerplein.

2 Opgericht de Vlaardingse roeivereniging Delta onder voorzitterschap van H.A. Imhoff, arts.

3 De collecte voor de Stichting 1940-1945 heeft ongeveer 10.000 gulden opgeleverd.

De gedecoreerde mevrouw A.M.J. van Minnen-Meijer temidden van het politiepersoneel (29 april).
(Coll. Stadsarchief).

In het Handelsgebouw aanbesteding van de bouw van een politiebureau met garages en turnzaal aan de Delftseveerweg.

De kinderen uit de hoogste drie klassen van de lagere school herdenken de gevallenen voor het Bevrijdingsmonument op het Verploegh Chasséplein.

4 Aan de schooljeugd wordt een gedenkboekje uitgereikt.

Stille Omgang en Dodenherdenking aan de vooravond van Bevrijdingsdag.

De Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers, afdeling Vlaardingen, bestaat tien jaar.

Hr.Ms. fregat Wolf, onder commando van luitenant ter zee 1e klasse E.H. van Rees, arriveert in de Koningin Wilhelminahaven.

Op de Algemene Begraafplaats aan het Emaus wordt het grafmonument op de graven van zes Vlaardingse verzetsstrijders onthuld.

5 De zeegod Neptunus opent het seizoen van watersportvereniging De Bommeer door met een forse zwaai van zijn drietand het lint te verbreken, dat over de Vlaardingse Vaart is gespannen.

Een grote optocht met fraai versierde wagens van Vlaardingse bedrijven en verenigingen trekt door de stad.

In de Stadsgehoorzaal voorstelling van Het Nederlands Ballet.

Op 66-jarige leeftijd overleden K.A. van der Weijden Azn., bedrijfsleider van de Coöperatieve Bakkerij en Verbruiksvereniging De Voorloper.

Voetbalvereniging Fortuna is toegelaten tot de afdeling betaald voetbal van de KNVB.

6 Een detachement mariniers defileert met de Marinierskapel van de Koninklijke Marine op de Schiedamseweg voor de Stadsgehoorzaal voor de chef-staf van het korps en marcheert

door de stad. Op het Feestterrein taptoe door de kapel. De bemanningen van de marinevaartuigen in de Koningin Wilhelminahaven bezoeken een vlootavond in de Stadsgehoorzaal, met bal na in de Harmonie.

7 Ter afsluiting van de Bevrijdingsweek sportwedstrijden op het BPM-sportpark De Vijf Sluizen, een herdenkingsavond in de Stadsgehoorzaal met optreden van Vlaardings Mannenkoor Orpheus en vuurwerk op de Burgemeester Luijerinksingel.

Ongeveer 16.000 personen hebben de middenstandstentoonstelling MIPA-2 bezocht (zie 26 april).

10 W.C. Tabeling benoemd tot onderwijzer aan de Dr. A. Plesmanschool.

Schipper K. Poot van de VL 172 Clara herdenkt de dag dat hij 40 jaar geleden voor het eerst als schipper uitvoer. Tijdens de jubileumbijeenkomst speldt burgemeester Heusdens de jubilaris de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, op.

Onder leiding van hoofdinspecteur van politie J.W.F. Dorleijn neemt een groep politiepersoneel deel aan de 25 km-wandelmarsen, georganiseerd door de politiesportvereniging te Wassenaar.

De gemeenteraad neemt het Investeringsprogramma 1955-1959, groot *f* 95.000.000,- in behandeling, besluit de hertenkamp in het Hof te slopen, nadat deskundigen geconstateerd hebben dat het terrein niet geschikt is voor herten, en *f* 570,- bij te dragen in de kosten van oprichting van een gedenkteken voor Willem Beukelszoon van Biervliet, de uitvinder van het haringkaken.

11-12 In de Stadsgehoorzaal negende tweedaagse jaarvergadering van de Federatie van Hervormde Vrouwengroepen.

13 W.M.W. Don, voorzitter van de Vereniging tot verbetering van de volkshuisvesting Patrimoniums Woningen, slaat de eerste paal voor een blok woningen aan de Burgemeester Pruissingel.

14 In Obadja spreekt H.W. Tilanus, voorzitter van de Christelijk Historische Unie, voor de C.H.-jongerengroep over 'De CHU en haar vragen van deze tijd'.

Omslag van het gedenkboekje, geschreven door A. Gagestein (4 mei). (Coll. Stadsarchief).

Het Geuzengraf op de Algemene Begraafplaats aan het Emaus (4 mei). (Coll. Stadsarchief).

Zal moeder een paar nylonkousen krijgen? (Advertentie voor Moederdag in de Nieuwe Vlaardingsche Courant, 6 mei).

In de Volksbond receptie van Arbeidersmuziekvereniging Voorwaarts ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan. Tijdens de receptie ontvangt voorzitter N. van der Wal de zilveren medaille, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

16 In de Harmonie spreekt vliegenier A. Viruly voor Kerk en Vrede over zijn boek 'De zee en de overkant'.

Door een loonconflict tussen vissers en reders wordt het werk in de vissershavens Vlaardingen, Scheveningen en Katwijk neergelegd.

18 Koningin Juliana brengt na de officiële opening van de tentoonstelling E-55 (Nederlands Energie 1955) te Rotterdam onder meer een bezoek aan de Vlaardingse stand, waar burgemeester Heusdens enige toelichting geeft.

Viering van het gouden jubileum van Arbeidersmuziekvereniging Voorwaarts met een wedstrijd op het Feestterrein, waaraan elf gezelschappen deelnemen.

Op een bijeenkomst van de plaatselijke afdeling van de Oecumenische Jongerenkring spreekt ds. J.P. Mackaaij, Ned. Herv. predikant te Rotterdam, over zijn reis langs de vluchtelingenkampen in Oost-Europa.

18-5 In de Visbank tentoonstelling met werken van Haagse aquarellisten, ingericht door de Commissie voor Beeldende Kunsten.

20 Aan de Schepenstraat metselt G.M. Verhulst jr. de eerste steen voor de bouw van de nieuwe carrosseriefabriek van W.C. Verhulst.

Wethouder T. de Bruijn slaat de eerste paal voor de bouw van een complex woningen aan de Van Hogendorplaan door de firma Gebrs. B. & P. Both.

21 Vlaggetjesdag. Burgemeester Heusdens hijst de bedrijfschapswimpel op de VL 89 Jan en Ineke, schipper G. van der Snoek, van G. Kornaat's Handelmaatschappij. Hoewel een vrolijk zonnetje schijnt over de gepavoiseerde schepen aan de Koningin Wilhelminahaven, werpt het conflict tussen vissers en reders een schaduw over de dag. De vloot zal als gevolg van de staking a.s. maandag niet uitvaren.

Tot bedrijfsleider van de Stadsgehoorzaal benoemd A.G. van Zuijlen uit Voorburg.

J.G. Nientied ontvangt de kerkelijke onderscheiding De Orde van St. Sylvester voor zijn werk voor de Zuid-Hollandse bond van het Wit-Gele Kruis gedurende 25 jaar.

Bij het tafeltenniskampioenschap in het Handelsgebouw wordt J. Plooij kampioen.

De N.V. G. Kornaat's Handelmaatschappij heeft de firma D. & J. Boot te Alphen a/d Rijn opdracht gegeven tot de bouw van een motorlogger, waarmee zowel de haringdrijfnetvisserij als de trawlvisserij kan worden uitgeoefend.

23 Door het openen van de kraan van de fontein en het ontsteken van de feestverlichting stelt burgemeester Heusdens het buitenbad van het Kolpabad in gebruik.

In de hal van het Algemeen Ziekenhuis aan de Hofsingel geeft het pas opgerichte Vlaardingse Politiemannenkoor een uitvoering voor de patiënten.

24 Eerste paal geslagen voor de uitbreiding van Van Berkels Patent Constructiemaatschappij aan de Industrieweg.

25 De vissersstaking is opgeheven. Als eerste schip vertrekt de VL 97 Prinses Juliana, schipper A. van Roon, van de N.V. Doggermaatschappij.

25-26 In de Chr. Huishoud- en Industrieschool aan de Van Hogendorplaan tentoonstelling van werkstukken van de leerlingen.

26 In Excelsior houdt wethouder T. de Bruijn een inleiding over 'De vrouw en haar woning' voor leden van de Ned. Ver. van Huisvrouwen, afd. Vlaardingen.

Op de afscheidsreceptie van H. de Graaf, die bijna 45 jaar in dienst is geweest van de firma A. Hoogendijk Jzn., reikt burgemeester Heusdens de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, uit.

Het benzinestation van de firma P. van der Vlies, op de hoek Van Beethovensingel/Industrieweg, in gebruik genomen.

27 Namens het Carnegie Heldenfonds reikt burgemeester Heusdens onderscheidingen uit aan M. de Goede voor het redden van een driejarig kind uit de Vlaardingse Vaart, aan D. Maat voor het tot staan brengen van een op hol geslagen paard en aan N. Oomen voor het aan wal brengen van een (reeds overleden) Engelse soldaat in Hoek van Holland.

29 De VL 71 Marie, schipper Arie van der Toorn, van rederij C. van Toor Hzn. vaart als eerste logger met Hollandse Nieuwe Haring de Koningin Wilhelminahaven binnen. Enkele uren later volgt de VL 132 Flevo I van de firma Van Abshoven.

Juni

1 Feestavond ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van biljartvereniging Excelsior.

G.D. Birnie legt zijn huisartspraktijk neer wegens gezondheidsproblemen. De praktijk wordt voortgezet door J.G. van Andel.

2 Café-restaurant Mes aan de Schiedamseweg, sinds kort eigendom van de heer Van Doorn, bestaat 50 jaar. Kelner K. Korte viert zijn 30-jarig jubileum.

Volgens traditie biedt de Vereniging tot bevordering van de Visserij, Handel en Nijverheid de raadsleden Hollandse Nieuwe Haring aan.

De gemeenteraad gaat in principe akkoord met de verplaatsing van kantoor en werkplaatsen van het Gemeentelijk Woningbedrijf naar het Emaus.

Bij de padvindersboerderij aan de Broekweg opent F.J.W. Boogaard, voorzitter van de plaatselijke afdeling van de N.P.V., de 'Pajupa', het Padvinders Jubileum Park, ingericht door de Marnix van St. Aldegondegroep van de Ned. Padvindersvereniging ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

In het Volksgebouw spreekt mej. M.E. ter Heege voor de leden van de Coöperatieve Vrouwenbond over het onderwerp 'Wetsontwerp tot opheffing van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw'. Geringe opkomst!

2-4 Lustrumtoernooi van de sportafdelingen van de personeelsverenigingen Sunlight en Caltex met een gekostumeerde voetbalwedstrijd en demonstratie van de damesgymnastiekafdeling.

3 Met de operettefilm 'Rose Marie' in de Stadsgehoorzaal maakt Vlaardingen voor het eerst kennis met de cinemascope.

Op 63-jarige leeftijd overleden J. Verboon Azn. sr., directeur van de N.V. Zeevisserijmaatschappij en Haringhandel v.h. A. Verboon.

Brigadier J.C. Way van de gemeentepolitie 25 jaar in politiedienst.

4 De Febe, de evangelisatieboot van het Nederlandse Leger des Heils, kiest ligplaats in de Oude Haven.

Collecte ten bate van het Ned. Rode Kruis. Opbrengst *f* 1.951,69.

De Electra II, het Marconi-demonstratiejacht, uitgerust met een aantal elektronische apparaten voor gebruik op kustvaarders en vissersschepen, bezoekt Vlaardingen.

6 Koninginneharing, gevangen door de VL 200 Nelly, schipper B. van Dorp, van rederij C. van Toor Hzn., aangeboden aan koningin Juliana, prins Bernhard en prinses Wilhelmina door een delegatie van burgemeester, reder, schipper en hoofdcontroleur W.J. van der Windt.

6-11 Brandweerfeestweek ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig, met jeugdbrandweerwedstrijden, bezichtiging van het brandweermaterieel in de brandweerkazerne, demonstratie op de Maasboulevard, optocht van oud en nieuw brandweermaterieel door de stad en tot slot een nationaal brandweerconcours op het Mendelssohnplein. Tijdens een receptie overhandigt burgemeester Heusdens aan het bestuur van DOV een cheque voor de aankoop van 99 uitgaansuniformen.

9 De eerste van twee nieuwe loopbruggen met een lengte van 117 m en een gewicht van 490 ton, bestemd voor Havenbedrijf Vlaardingen-Oost, aangekomen in de Vulcaanhaven.

10 In jeugdhuis De Stee, Hoogstraat 202, tentoonstelling van werkstukken, vervaardigd door jongens en meisjes van de afdeling Jeugd en Rooms Leven.

Mr. W.M. Fockema Andreae, voorzitter van de Raad van beheer van de Kon. Ned. Jaarbeurs, spreekt voor de leden van het departement Vlaardingen en Maassluis van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel over 'Wat u op de E-55 niet ziet'.

10-11 Ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de firma De Lange maakt het personeel een tweedaags uitstapje naar België en Luxemburg.

11 In het Volksgebouw receptie van klaverjasvereniging Door Oefening Machtig ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

J.F. Bolderheij gekozen tot voorzitter van de C.H.-jongerengroep.

12 VFC definitief afdelingskampioen in de 3e klasse KNVB door een 3-2 overwinning op voetbalclub Neptunus.

13 Autoverhuurinrichting en garagebedrijf Eigenraam, Callenburgstraat 61-63a, opent een autorijschool.

Opgericht een plaatselijke afdeling van de Prot. Chr. Bond van Melk- en Zuivelhandelaren.

Het echtpaar H. van der Linden-Van der Zwart 55 jaar getrouwd.

15 In de Harmonie expositie van elektrische apparaten door de Technische Unie Amsterdam.

Tijdens een bijeenkomst in het Handelsgebouw ontvangt H. van Os de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, in verband met zijn 40-jarig dienstverband bij de N.V. Machinefabriek Griffijn.

Banketbakker J. Boer heropent ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan zijn gemoderniseerde winkel aan de Westhavenplaats.

De jeugdgemeenteraad vergadert onder voorzitterschap van J. Schriel. Op de publieke tribune zitten enkele leden van de 'echte' raad.

16 Op 62-jarige leeftijd overleden J.P. Barendregt, oud-raadslid. De heer Barendregt was raadslid van 1930 tot 1949.

In Excelsior huldiging van mej. A. Ranshuijsen, hoofd van de kleuterschool van Volksonderwijs in het Westnieuwland, ter gelegenheid van haar 25-jarig jubileum.

17 Opening herenkapsalon/sigarenkiosk van P.J. Kipping in het Flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel.

Het dameskoor Vivezza onder leiding van mevrouw K. Verhoeff-Torn behaalt op het nationale concours te Scheveningen de eerste prijs in de ereafdeling.

Het nieuwe kerkgebouw van de Gereformeerde gemeente op de hoek van de Jacob van der Wintstraat/Dijklaan in gebruik genomen.

18 Internationale Haringrit met 1.166 deelnemers uit binnen- en buitenland.

21 J. Bergwerf, oud-expert van de scheepvaartinspectie, viert zijn 90ste verjaardag.

W. Prins, behanger-stoffeerder, 25 jaar in dienst van de firma A. Groeneveld Azn.

23 D. van der Ende, voorzitter van de plaatselijke afdeling van de Volksbond tegen Drankmisbruik, benoemd tot lid van het hoofdbestuur.

24 Eerste zomeravond-beiaardconcert door de Belgische beiaardier Jef Rottiers.

In Excelsior feestavond, georganiseerd door leerlingen van de openbare Willem de Zwijger-uloschool. Het hoofd van de school, L.M. Bouman, spreekt een openingswoord.

25 Heropening van de gemoderniseerde zaak in breimachines van mej. M. van Leeuwen in de Smalle Havenstraat.

In de Stadsgehoorzaal uitvoering door de Quartett-Verein Glocke uit Hohenlimburg in Duitsland en het Vlaardings Dubbelmannenkwartet, met medewerking van het tamboers- en pijperskorps De Pijpers.

26 G.D. Birnie, oud-huisarts, op 64-jarige leeftijd overleden.

Ter gelegenheid van de jaarlijkse Kerkenbouwzondag draagt de bisschop van Haarlem, mgr. Huybers, 's morgens de Pontificale Hoogmis op in de Willebrorduskerk en 's middags celebreert hij het Lof in de noodkerk van de H. Geestparochie.

29 Met een receptie in het Ned. Hervormd kerkenraadskantoor viert ds. P. van der Vloed zijn zilveren ambtsjubileum.

Het Flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel officieel geopend door de minister van Sociale Zaken, J.G. Suurhoff.

Het Flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel, met op de voorgrond het eerder geopende Flatziekenhuis (29 juni).
(Coll. Stadsarchief).

Hofconcert door muziekvereniging Sursum Corda en zangvereniging Beatrix.

Geïnstalleerd de Commissie Zeemanswelvaren, die op verzoek van de staatssecretaris van Sociale Zaken, mr.dr. Van Rijn, zal bestuderen wat er in Vlaardingen kan worden gedaan om opvarenden van vreemde zeeschepen vermaak en ontspanning te bieden.

Zeshonderd leerlingen uit de hoogste klassen van de lagere scholen slagen voor het verkeersexamen. De Dr. Abraham Kuyperschool wint de verkeerswimpel 1955 voor de beste prestaties.

30 Ds. H.J. Heida, emeritus-predikant van de Gereformeerde kerk, viert zijn 80ste verjaardag.

Juli

1 Aardappelen-, groenten- en fruithandel W. Dekker, De Ruijterstraat 40, overgenomen door N. van der Have.

Beiaardconcert door stadsbeiaardier Cor Don.

2 In de Stadsgehoorzaal feestavond ter gelegenheid van het eerste lustrum van de Stichting De Zonnebloem.

Officiële opening van de nieuwe machinefabriek van de firma Fontijne aan de Industrieweg.

W. Noordhoek 40 jaar in dienst bij de N.V. Verenigde Glasfabrieken.

Het nieuwe hospitaalkerkschip De Hoop legt tijdens een proefreis aan in de Vlaardingse haven.

3 Grote sportmanifestatie van R.K. WIK op haar terreinen in park 't Nieuwelant.

Machinefabriek Fontijne aan de Industrieweg (2 juli).
(Coll. Stadsarchief).

5 Op het BPM-sportpark De Vijf Sluizen driekamp tussen de gemeentelijke politiekorpsen van Schiedam en Vlaardingen en de Rijkspolitie te Water, district Vlaardingen.

6 Op 80-jarige leeftijd overleden A. van Rijn, oud-wethouder en AR-raadslid.

7 Een half jaar na de opening van het Kolpabad passeert de 250.000ste bezoeker, de vierjarige Rita Hoogerwerf, de kassa.

Benoemd tot hoofd van de Willem de Zwijger-uloschool C.J. Theunissen, als opvolger van L.M. Bouman, die per 1 februari 1956 met pensioen zal gaan.
Benoemd tot hoofd van een nieuw op te richten openbare uloschool N. van Vliet, thans onderwijzer aan de Willem de Zwijgerschool.

9 In het zwembad van het BPM-sportpark De Vijf Sluizen vijfkamp tussen de personeelsverenigingen van Wilton Fijenoord, RET, Unilever, Rotterdamse Droogdokmaatschappij en Shell. De zwemmers van Shell winnen de wisselbeker.

Bij het hengelconcours, georganiseerd door de Vlaardingse Hengelaarsbond, wordt G. de Zwart van De Zwervende Visser hengelkampioen van Vlaardingen.

12 In het Volksgebouw feestavond van de afdeling Vlaardingen van de Alg. Bedrijfsbond Textiel en Kleding De Eendracht ter gelegenheid van de inschrijving van het 100ste lid. Tevens huldiging van C. Verburg, J. van der Ster, C. van Roon en P. Brouwer in verband met hun respectievelijk 40-, 25-, 25- en 25-jarig lidmaatschap.

14 In het Oranjepark openluchtsamenkomst van de Ned. Hervormde kerk, de Gereformeerde kerk en het Leger des Heils.

Op feestelijke wijze wordt het 25-jarig dienstverband van M. Sprij bij B. Sprij's Hout- en Meubelindustrie N.V. herdacht.

15 De in Vlaardingen geboren oud-voorzitter van de Partij van de Arbeid, J.J. Vorrink, op 64-jarige leeftijd overleden.

16 Drie groepen van de Vlaardingse padvinders, de Marnix van St. Aldegonde-, de Prins Maurits- en de Willem de Zwijgergroep betrekken de padvindersboerderij Huis te Merwe aan de Broekweg. Bij deze gelegenheid wordt bij besluit van het padvindershoofdkwartier aan F.J.W. Boogaard de gouden Jacobsstaf verleend.

De Jonge Pijpers en het pijperskorps Bernhard uit Amersfoort geven een concert in het Oranjepark.

Tewaterlating van de motortrawllogger VL 27 Burgemeester Heusdens (22 juli).
(Foto Klaver, coll. Stadsarchief).

W.M. de Vroome, onderwijzer aan de Erasmusschool, neemt afscheid in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Extra Hofconcert door de Vlaardingse Zangvogeltjes en Viva Melodia, onder leiding van mej. Jo Mulder.

17 Door het warme zomerweer bereikt het bezoek aan het Kolpabad een dagrecord met 5.695 zwemlustigen.

19 De volksdansgroepen van de federatie CJMV en CJVV Liefde en Vrede besluiten het seizoen met een zomeravondfeest.

20 Eerste officiële wedstrijd van damesvoetbalclub Union tegen VVV Rotterdam.

Burgemeester Heusdens slaat de eerste paal voor het nieuwe politiebureau aan de Delftseveerweg en opent de eerste politiepost in de Sneeuwbalstraat.

21 Wethouder H.K. van Minnen reikt aan 36 lagereschoolleerlingen de prijzen uit van de kleurwedstrijd 'Spaart plant en groen in park en plantsoen'.

22 Op de werf I.S. Figee doopt mevrouw Heusdens bij de tewaterlating de nieuwe trawllogger van Visserijmij. De Nieuwe Mercurius met de naam Burgemeester Heusdens, VL 27.

23 De Vlaardingse luchtvaartclub geeft haar eerste demonstratie modelvliegen in park 't Nieuwelant.

26 Een elfjarige jongen verdrinkt in het zwembad van het BPM-sportpark De Vijf Sluizen.

Het Vacantiebureau opent zijn deuren.

27 Tijdens een concertreis door Nederland arriveert het Deens Jeugdsymphonieorkest in Vlaardingen en wordt door het gemeentebestuur op het stadhuis ontvangen. 's Avonds geeft het orkest een concert in de Stadsgehoorzaal.

Het meisjeskoor Jong Leven wint op een zangconcours te 's-Gravenzande een eerste prijs.

29 Adr. van Schaick, voorman-timmerman bij Gemeentewerken, verlaat na 40 jaar de gemeentelijke dienst wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Mej. E.B.J. Voorbrood, verloskundige, legt na 46 jaar haar werk neer.

30 Mevrouw M.E. van Minnen-de Bruijn opent de vakantieweken met het hijsen van een vlag van het stadhuisbordes naar de torentrans van de Grote Kerk. Na de opening jeugdmaskerade.

Loco-burgemeester H.K. van Minnen opent aan de Billitonlaan een Oud-Hollandse markt.

30-13 In de Visbank tentoonstelling van door de leden van de Vlaardingse Kunstkring vervaardigde werken.

31 Annie Groenewegen van atletiekvereniging Fortuna wint in Den Haag het atletiekkampioenschap van Zuid-Holland.

Augustus

1 In het Oranjepark stelt de voorzitter van het Vacantiecomité, H.K. van Minnen, het waterorgel 'Dancing Waters' in werking.

Hoogtepunt van de vakantieweken: het waterorgel 'Dancing Waters' (1 augustus).
(Coll. Stadsarchief).

In samenwerking met de Stichting Bejaardenzorg organiseert het Vacantiecomité voor ruim 300 invalide en bejaarde stadgenoten een boottocht naar Hoek van Holland.

2 Ruim 700 kinderen nemen deel aan de jeugdwandelmars.

4 Op 58-jarige leeftijd overleden J. Kamphorst, hoofd van de Ned. Hervormde Groen van Prinsterer-uloschool.

Het Engelse militaire harmonieorkest The King's Own Hussars geeft een concert op het Feestterrein.

5 Rolschaatsdemonstratie op de rolschaatsbaan aan de Insulindesingel.

6 Olympische middag in het VFC-sportpark.

7 Op de nationale atletiekkampioenschappen in Rotterdam wint Puck van Duijne-Brouwer het kampioenschap op de 100 en 200 m.

8 Een aantal leden van voetbalvereniging TUS uit Heessen in Westfalen, te gast bij voetbalvereniging Fortuna, wordt op het stadhuis ontvangen door het gemeentebestuur.

9 Voorafgaand aan haar huwelijksplechtigheid hijst Bea Ouwenbroek, dochter van de directeur, de vlag op het hoogste punt van het nieuwe gebouw van Ouwenbroeks Meubelfabriek aan de Industrieweg.

OPGERICHT JAN 1937
TELEFOON 3876
SEPTEMBER
NIEUWE CURSUSSEN
Secretaresse
STENO
TYPEN
Nederl. Taal
Ned. Handelscorresp.
Engels v. beginners
Engels, Duits, Frans
Handelscor. en Conv.
Boekhouden
Middenst. opl.
Dag- en avondcursussen

Advertentie van Het Handelsinstituut (Nieuwe Vlaardingsche Courant, 26 augustus).

Het waterorgel in het Oranjepark was een groot succes met 44.466 betalende bezoekers.

Bij het Haagse bloemencorso wordt de wagen van N.V. De Oude Lijnbaan, vervaardigd door bloemist J. Vogel, bekroond met de eerste prijs.

Op het Feestterrein slotfeest van de vakantieweken met een Tiroler show.

Tijdens een zware onweersbui slaat de bliksem in een olietank op het BPM-terrein. De hierna volgende brand zorgt voor een enorme rookkolom, die ook in Vlaardingen de aandacht trekt.

17 In het Kolpabad wint Coby Heinsius als snelste Vlaardingse zwemster definitief de Meerman-beker.

19 De dames C. en P. Spijkers slagen met lof op de te Aalsmeer gehouden examens voor het Rijksdiploma bloemschikken en -binden. Mej. A. Wissink slaagt voor het examen Moderne bloemsierkunst.

21 Op de Vlieten zeilwedstrijden tussen de damesleden van watersportvereniging De Bommeer en DWSV uit Delft.

22 In café-restaurant Mes afscheidsavond voor de cursisten voor het middenstandsdiploma van de Chr. Middenstandsvereniging.

24 Opheffing van dameshoedenmagazijn Maison Hofman aan de Hofsingel.

Burgemeester Heusdens hijst de vlag op het hoogste punt van de derde vleugel van het nieuwe stadhuis.

25 De afdeling Algemene Zaken van de gemeentesecretarie verhuisd van Brede Havenstraat 4a naar de tweede stadhuisvleugel, ingang Waalstraat.

26 B. van Noort draagt het filiaal van zijn handel in aardappels, groenten en fruit aan de Binnensingel 153 over aan A. Voogt.

Huisarts L.T. de Vries verhuisd van Goudsbloemstraat 32a naar Petuniastraat 52a.

Ondanks het regenachtige weer nemen 112 jongeren deel aan de door de politie georganiseerde opdrachtentocht per fiets.

Op het VFC-sportpark veteranentoernooi, waaraan deelnemen Universum, de gemeenteraad, de pers en de politie. De raad wordt winnaar.

11 Lampionoptocht onder begeleiding van de muziekkorpsen Sursum Corda en Voorwaarts, waaraan ongeveer 1.800 kinderen deelnemen.

13 Op het Feestterrein voorstelling van Circus Harlekijn, die helaas voortijdig afgebroken moet worden vanwege een onweersbui.

27 Op de seriewedstrijden korfbal tijdens de Bondsdistrictsdag te Rotterdam behalen de Oranje-Nassau-junioren de eerste prijs door alle wedstrijden te winnen.

Laatste Hofconcert door accordeonorkest Concertino.

31 Kapelaan J. Koomen, sinds augustus 1948 werkzaam in de parochie van St. Joannes de Dooper, is door de bisschop van Haarlem benoemd tot kapelaan in Amsterdam. Als zijn opvolger is benoemd kapelaan S.C.Th. de Vette uit Spierdijk (N.H.).

September

1 De nieuwe Algemene Politieverordening wordt van kracht. In de Nieuwe Vlaardingsche Courant wordt een aantal artikelen, waarvan de meeste beginnen met 'Het is verboden...', onder de loep genomen.

De gemeenteraad vergadert voor het laatst in de oude raadszaal.

De Gemeentelijke Geneeskundige Dienst door wethouder Weststrate geïnstalleerd in een eigen gebouw, het Irenepaviljoen op het ziekenhuiscomplex aan de Hofsingel. Bij deze gelegenheid neemt dokter Linzel afscheid als gemeentearts en wordt de gemeentelijke ambulancedienst overgedragen aan de G.G.D.

Opgericht tafeltennisvereniging Intiem '55. De thuiswedstrijden zullen worden gespeeld in zaal 't Centrum in de Joubertstraat.

2 Advertentie:
"Modehuis Scheffer heeft al zijn prijzen verlaagd wegens het vervallen van de omzetbelasting. Schiedamseweg 57-5."

6 In café De Gouden Leeuw aan het Emaus houdt oudstadgenoot A. Moerman, thans tabaksplanter in Rhodesië, een lezing over Rhodesië en de verbouw van tabak.

In café-restaurant Mes opgericht een Vlaardingse afdeling van het Ned. Verbond van Middenstandsverenigingen.

8 De zevenjarige Jan Kortleven redt een tweejarig meisje uit de Vlaardingse Vaart.

25 Zweedse studenten, die in Nederland studie maken van het bejaardenprobleem, brengen een bezoek aan het flatgebouw aan de Burgemeester Pruissingel.

9 Het Aalsmeers bloemencorso is een groot succes geworden voor J. Vogel en zijn zoon F. Vogel. De vijf door hen versierde wagens worden bekroond met een ereprijs, twee eerste prijzen en twee tweede prijzen.

Ds. H.A. Heijer, emeritus predikant van de Ned. Hervormde kerk te Vlaardingen, op 87-jarige leeftijd te Utrecht overleden.

Voetbalvereniging De Hollandiaan heeft aan damesvoetbalvereniging Union toestemming verleend om de thuiswedstrijden op haar terrein te spelen.

Het gemeentebestuur heeft de film over Vlaardingen van de cineast Jan Schaper 'Vlaardingen koerst op morgen' goedgekeurd. Het ligt in de bedoeling ook een Engelse versie te maken.

10 Het departement Vlaardingen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen bestaat 150 jaar.

In de Stadsgehoorzaal feestavond van voetbalvereniging De Hollandiaan ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan.

12 De Vlaardingse dirigent Ton Stolk behaalt met de gemengde zangvereniging Nut en Genoegen uit Rozenburg een eerste prijs in de eerste afdeling op het Groot Nationaal Zangconcours te Oisterwijk.

13 Aan de Van der Duyn van Maasdamlaan slaat mevrouw H. Sprij-Hoogerwerf de eerste paal voor een complex van 265 woningen, dat gebouwd wordt door de firma Gebrs. B. & P. Both.

14 Advertentie:
"Te koop aangeboden: Onze leesbibliotheek met plm. 4.500 delen, geheel compleet met stellingen enz., tegen nader overeen te komen prijs. Betaling contant. Dagelijks te bezichtigen. A. den Draak, boek- en kantoorboekhandel, Hoogstraat 186, tel. 3760."

Het echtpaar J. Spanjersberg 50 jaar getrouwd.

De chocolateriewinkel van mej. C. Post, Cronjéstraat 3, overgenomen door H. Korengevel.

15 Burgemeester Heusdens reikt de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, uit aan P. Bot in verband met zijn 40-jarig dienstverband bij de firma Joost Pot, respectievelijk N.V. Betz en Van Heijst's Handelmij.

Op het stadhuis ontvangt schippersknecht Jaap Oosterwijk uit Rotterdam namens het Carnegie Heldenfonds een fototoestel met inscriptie voor het redden van een zesjarige jongen uit de Oude Haven op 21 juni 1954.

D. Schaper 25 jaar in dienst als conciërge van de middelbare handelsavondschool Kennis is Macht.

16 Gevestigd G.A. Verstege, huidarts, Petuniastraat 46a.

16-24 In de Visbank tentoonstelling van de Vereniging van aquariumliefhebbers Ons Natuurgenot ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan.

17-24 Jubileumsportprogramma ter viering van het tienjarig bestaan van de Vlaardingse bond voor lichamelijke opvoeding (VBLO).

18 Hengelvereniging De Zwervende Visser wint op het hengelconcours in de Vlaardingse Vaart definitief de H. Boomert-beker.

19 G.J. Bos, huisarts, verhuisd van Van Hogendorplaan 175a naar Lyceumlaan 28.

21 Slijterij De Wijnoogst opent een filiaal aan de Rozenlaan.

Een groep van acht Amerikanen, begeleid door J. Hoogerwerf, hoofdbestuurslid van de Algemene Bond van Ambtenaren, bezoekt de bejaardenflat en het Kolpabad. Zij onderzoeken hoe de Amerikaanse hulp aan Europa heeft gewerkt.

Leendert den Hoedt redt een tweejarig kind uit een vijver in het Oranjepark.

22 Ir. A. Backer, voorzitter van het Spaarbankbestuur, opent het bijkantoor van de Spaarbank aan de Van Hogendorplaan.

24 Hopman J.W.F. Dorleijn opent het nieuwe clubhuis van padvindersgroep Prinses Irene aan de 1e Van Leyden Gaelstraat.

Als afsluiting van de VBLO-sportweek maken de leden van de plaatselijke gymnastiekverenigingen een mars door de stad en treden gezamenlijk op in de Stadsgehoorzaal.

26 Modemagazijn De Gunst, Hoogstraat 150, bestaat 100 jaar.

27 In de Stadsgehoorzaal wint J. Vink het judokampioenschap van Vlaardingen en wordt daarmee de eerste bruine banddrager van Vlaardingen.

P.J. Zonruiter te Gouda spreekt voor de leden van de Zakenstudiekring over 'Volksgewoonten in vroeger eeuwen'.

28 In de Stadsgehoorzaal feestavond ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van voetbalvereniging Zwaluwen.

29 De weduwe P. van Heusden-van Zanten slaat de eerste paal voor het nieuwe pand van de firma D. van Heusden, woninginrichting en meubelfabriek, aan de Gedempte Biersloot, hoek Korte Hoogstraat.

Het bijkantoor van de Spaarbank aan de Van Hogendorplaan (22 september).
(Coll. Stadsarchief).

Stichting De Zonnebloem neemt een nieuwe clubkamer in gebruik aan de Westhavenkade 73.

Een contactgroep luchtverontreiniging ingesteld door de gemeente.

30 Op een congres van het Ned. Instituut voor volkshuisvesting en stedenbouw in de Harmonie spreekt wethouder T. de Bruijn over 'De ontwikkeling van Vlaardingen'.

Verschenen 'Glans en Gloed uit donkere diepten' door oudstadgenoten J.J. Midderigh en B. Midderigh-Bokhorst, een boek voor de jeugd over edelstenen.

De oudste inwoonster van Vlaardingen, M.A. Eijck-Früdiger, viert haar 97ste verjaardag.

Oktober

1 In de Stadsgehoorzaal optreden van het Ballet der Lage Landen voor de leden van het Vlaardings Kunstcentrum.

2 Proeftraining in het buitenbad van het Kolpabad met zwemmers en zwemsters die ons land zullen vertegenwoordigen op de Olympiade 1956 in Melbourne. Het Kolpa-buitenbad is het enige 50 meter bad in Nederland, dat verwarmd kan worden.

3 In de Stadsgehoorzaal feestavond ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig.

4 In het gezin Versluis-Hollaar is een drieling geboren.

Voor de leden van de afdeling Vlaardingen van de Ned. Chr. Geheelonthoudersvereniging spreekt zuster C. Aalders over haar werk in Nieuw-Guinea.

5 J.L. Jonker en mr. A. Hooites Meursing gekozen tot respectievelijk voorzitter en tweede voorzitter van de Vereniging voor Ziekenverpleging.

Opgericht de eerste Vlaardingse rolschaatsclub Insulinde.

6 Voor het departement Vlaardingen en Maassluis van de Ned. Mij. voor Nijverheid en Handel houdt wethouder T. de Bruijn een lezing over 'Woningnood 1955 - een dieptepunt in hoogconjunctuur'.

De bouwcommissie voor het nieuwe ziekenhuis bestaat uit de heren J.L. Jonker, voorzitter, J.M. Bakker, penningmeester, en geneesheer-directeur dr. J. Ris, medisch adviseur.

D. van der Windt 25 jaar in dienst bij N.V. Gereedschappenfabriek Gerfa.

7 De American Cleaning Service opent een filiaal in de Johan de Wittstraat.

Mevrouw R. ten Kate-de Vries slaat de eerste paal voor de nieuwe beschuitfabriek Het Beschuitje aan de Van Beethovensingel.

8 De Rotterdamse organist Dirk Jansz. Zwart geeft een concert op het orgel van de Grote Kerk.

T. Boutkan wint het kampioenschap HVO-tafeltennissen.

Snackbar Vano geopend aan de Hoogstraat.

Geopend aan de Oosthavenkade 53 de meubelshowroom van de firma Smit.

9 In café De Griffioen receptie van biljartvereniging 't Oosten ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan.

10 Wethouder H.K. van Minnen opent in de Visbank een paddenstoelententoonstelling, georganiseerd door de plaatselijke afdelingen van de Kon. Ned. Natuurhistorische Vereniging en het Instituut voor Arbeidersontwikkeling.

Opgericht een Humanistische Werkgemeenschap in de plaatselijke afdeling van de PvdA.

11 Tijdens graafwerkzaamheden op de plaats van het nieuwe stadhuis worden twee waterputten blootgelegd, waarschijnlijk overblijfselen van de woningen aan de voormalige Nauwe Steeg, die liep vanuit de Paterstraat tot op de Markt.

12 In de Stadsgehoorzaal feestavond van buurtvereniging Beatrix ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

13 In het Volksgebouw jubileumavond ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de afdeling Vlaardingen van de Alg. Bond Textiel en Kleding De Eendracht.

14 V.F. Geier, president-directeur van Cincinnati-Ohio, onthult de door de directie van Cincinnati-Nederland N.V. geschonken gebrandschilderde ramen in het stadhuis.

Opgericht een plaatselijke afdeling van de Alg. Ver. van Ned. Reserveofficieren.

De gebrandschilderde ramen in het stadhuis, geschonken door Cincinnati-Nederland (14 oktober).
(Coll. Stadsarchief).

Geopend Hanegraaf's kledingreparatiebedrijf in de Johan de Wittstraat.

De kring van Christian Scientisten Vlaardingen erkend als tak van de moederkerk onder de naam Christian Science Society Vlaardingen.

15 In de Stadsgehoorzaal filmprogramma voor kinderen, georganiseerd door de plaatselijke NVV-bestuurdersbond ter gelegenheid van het Gouden Jaar van het NVV.

Bij Havenbedrijf Vlaardingen-Oost neemt C.J.L. van der Walle, magazijnchef, afscheid in verband met pensionering.

17 De eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, uitgereikt aan J.J. Sierat in verband met zijn 40-jarig dienstverband bij distilleerderij H. van Toor Jzn.

Op het solistenconcours in Waddinxveen behaalt fluitist M. Verhoeff de eerste prijs in de superieure afdeling.

Bij Havenbedrijf Vlaardingen-Oost wordt de nieuwe laadbrug door mevrouw M. gravin Batthyany-Thijssen in gebruik gesteld.

18 Ter gelegenheid van het bezoek van de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch aan Vlaardingen wordt in de Stadsgehoorzaal de première gegeven van de film 'Vlaardingen koerst op morgen' van Jan Schaper.

19 J. van der Plas geïnstalleerd als hoofd Bescherming Bevolking Vlaardingen.

21 Opening van de vergrote winkel van de firma Gebrs. Van der Caaij aan de Kortedijk. In de etalage is het Vlaardingse stadhuis in suiker te bewonderen.

22 In de Stadsgehoorzaal optreden van het Vlaardingse amateurgezelschap De Etona's ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

Het nieuwe dok van de werf I.S. Figee arriveert op zijn ligplaats in de Koningin Wilhelminahaven.

25 Bij de viering van het eerste lustrum van personeelsvereniging Hollandia eerste optreden van de nieuwe Vlaardingse acrobatengroep De Vier Wega's.

27 Opening van de verbouwde winkel van de firma Hakbijl aan de Brede Havenstraat door wethouder T. de Bruijn.

Het Rijk koopt het Gereformeerde kerkgebouw aan de Landstraat voor uitbreiding van het Post- en Telegraafkantoor.

28 Eerste paal geslagen voor de Van Heutszflat aan de Riouwlaan, hoek Floreslaan.

D.J. van der Weijden, hoofd Plantsoenendienst, begeleidt de dertien herten van de Vlaardingse hertenkamp naar Nijmegen.

29 Het plaatselijke comité Vluchtelingenhulp houdt een collecte onder het motto 'De vluchteling wacht op uw sleutel'.

31 Gevestigd G. Bordewijk, huisarts, Floreslaan 148.

November

1 K. van der Krans, kuiper in dienst van de firma J.C. van Dorp & Zonen, onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, in verband met zijn 50-jarig dienstverband.

Burgemeester Heusdens installeert de door de gemeenteraad ingestelde huurcommissie.

K.C. van Waalwijk benoemd tot architect bij Gemeentewerken.

De zaak van de firma W.C. Verhulst, rijwielhandel, wagen- en carrosseriebouw, verplaatst van Westnieuwland 1 naar Van Schravendijkplein 16/Schepenstraat.

G. Don 40 jaar in dienst bij Lever's Zeep Mij.

2 Ir. W.E.A. van Oosterom benoemd tot directeur Gemeentewerken, stadsuitbreiding en gemeentelijke reinigings- en ontsmettingsdienst.

3 B. & W. bieden de gemeenteraad een sluitende begroting voor 1956 aan.

De gemeenteraad besluit tot de stichting van een gemeentelyceum.

5 Reünie van de Federatie van zangverenigingen van Nederlandse bedrijven in de sporthal van het BPM-sportpark De Vijf Sluizen.

Vanwege dichte mist gaan de meeste schepen op de Nieuwe Maas voor anker.

In de Stadsgehoorzaal jubileumconcert door het Bevrijdingskoor onder leiding van Jan de Peinder ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

6 Het echtpaar C. Dijkshoorn-Van Dorp 60 jaar getrouwd.

Het gemeentebestuur besluit het Handelsgebouw wegens verzakking te ontruimen.

7 C. de Bruin, oud-directeur van de Chr. H.B.S., op 66-jarige leeftijd te Hilversum overleden.

8 In de Stadsgehoorzaal concert door het Rotterdams Philharmonisch Orkest voor de leden van het Vlaardings Kunstcentrum.

Voor de leden van de plaatselijke vereniging van de Nederlandse Reis Vereniging spreekt journalist G. Monnink over 'Met fiets en tent naar d'Oriënt'.

De laatste Vlaardingse trekhond Bobby van groentenhandelaar J. van Swieten aan de Callenburgstraat is met groot verlof. Zijn trekhondenvergunning is ingetrokken.

9 H.J. Stahlie benoemd tot adjunct-directeur van Gemeentewerken.

N. Verkade onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, in verband met zijn 40-jarig dienstverband bij de N.V. Hollandia.

In de Stadsgehoorzaal optreden van voordrachtskunstenares Charlotte Köhler.

In de Oosterkerk herdenkt ds. H. Zandbergen, gereformeerd predikant, zijn 25-jarig ambtsjubileum.

10 De afdeling Vlaardingen van de Alg. Ned. Invaliden Bond viert haar tienjarig bestaan.

In het kader van de Blauwe Maand spreekt mej. Adri Pomper op de propaganda-avond van de Ned. Ver. tot afschaffing van alcoholische dranken over 'Verantwoordelijkheid'.

11 Leden van de Provinciale Drentse Schoonheidscommissie brengen een bezoek aan Vlaardingen.

In de Stadsgehoorzaal Hervormde gemeenteavond met forum onder leiding van ds. P. van der Vloed en lekenspel door een Leidse studentengroep.

12 Autorijschool Succes, directeur M.A. van Leeuwen jr., opent een theorielokaal aan de Oosterstraat.

In de Harmonie contactavond voor gerepatrieerden.

Op de te 's-Gravenzande gehouden schietwedstrijden winnen drie korpsen van schietvereniging Wilhelmina een eerste prijs en Chr. van Roon legt als hoogste korpsschutter beslag op de beker.

Burgemeester Heusdens reikt de eremedaille in zilver uit aan mej. R.N.J. de Zeeuw (14 november).
(Coll. Stadsarchief).

13 Mej. H. Hopman, presidente van de CJVV, reikt aan mej. Jannie van 't Hof het insigne van verdienste uit wegens langdurige en trouwe dienst in de CJVV Liefde en Vrede.

14 De eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau, uitgereikt aan mej. R.N.J. de Zeeuw, gepensioneerd apothekersassistente bij apotheek Backer aan de Hoogstraat, na een 37-jarig dienstverband.

15 Wethouder H.K. van Minnen opent de declamatiecursus van de Stichting Vlaardingse Gemeenschap, die wordt gegeven door mevrouw Lili van Haghe.

Toneelgezelschap Varia voert in de Stadsgehoorzaal het blijspel 'Blijf zitten waar je zit' op.

16 Het nieuwe wegencomplex met tunnel bij station Vlaardingen-Oost nadert zijn voltooiïng, zodat de lange wachttijden tot het verleden zullen behoren. De verkeersintensiteit is in een jaar tijd met 30% toegenomen. De verkeerspolitie concludeert dat uit de lengte van de files voor de gesloten spoorbomen bij Vlaardingen-Oost. Op spitsdagen staan er files tot de brug in de Westlandseweg.

17 H. van Teijlingen 25 jaar in dienst bij Banketfabriek Jan Smelik.

Het gemeentebestuur besluit de nieuwe toegangsweg bij station Vlaardingen-Oost Mr. L.A. Kesperweg te noemen.

18 Bij het Deltahotel lost burgemeester Heusdens het startschot voor de deelnemers aan de 18de herfsttocht, georganiseerd door de Kon. Ned. Automobiel Club.

Het schoenreparatiebedrijf van G. Struijs, Landstraat 118, bestaat 25 jaar.

N. van der Wal benoemd tot ere-voorzitter en J. Verburg gekozen tot voorzitter van de arbeidersmuziekvereniging Voorwaarts.

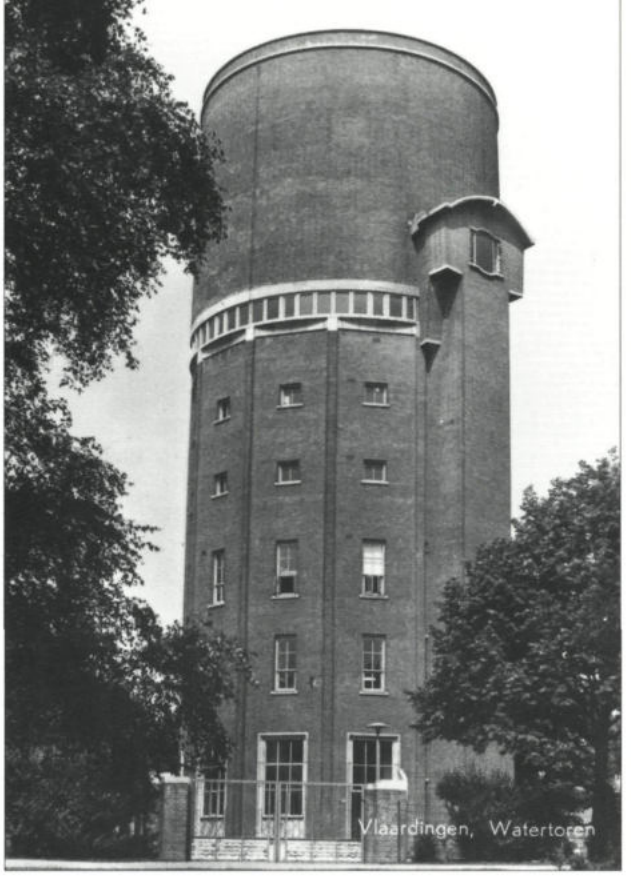
19 Buurtvereniging De Ruijter viert het tienjarig bestaan.

Burgemeester Heusdens geïnstalleerd als voorzitter van het gewest Zuid-Holland van de Kon. Ned. Schaatsenrijders Bond.

22 In Muzanda geeft de Ocrietfabriek te Baarn een demonstratie met een lavet-wasmachine voor gemeentelijke autoriteiten, raadsleden en vrouwenorganisaties.

Expositie van werkstukken van de werknemers van de weefkamer en werkinrichting van de Herman Frantsenstichting.

In de Stadsgehoorzaal concert door het Vlaardings Symphonie Orkest, met medewerking van pianist Theo van der Pas, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan.

De nieuwe watertoren aan de Van Linden van den Heuvellweg (24 november).
(Coll. Stadsarchief).

23 Na aankomst op de Maasboulevard maakt Sint Nicolaas een rijtoer door de stad.

Voor de Ned. Chr. Vrouwenbond spreekt ds. G. van Duinen uit Wassenaar over het onderwerp 'Mens durf te leven'.

24 In de Harmonie eerste contactavond van de plaatselijke afdeling van de Alg. Ned. Ver. van Nederlandse Reserve-officieren.

Het nieuwe dienstgebouw van het Gemeentelijk Energie- en Waterleidingbedrijf aan de Hoflaan en de nieuwe watertoren in bedrijf gesteld door A.C.A. Deerenberg, lid Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

25 Op de in Excelsior gehouden Zonneglorenavond spreekt de directrice van het sanatorium te Soestduinen, zr. Kley, over het ontstaan en het werk van Zonnegloren. Het zusterkoor zingt enkele liederen.

Wethouder T. de Bruijn opent het tweede winkelcomplex aan de Fransenstraat. Hier zijn gevestigd Firma Elings, radio, tv, huish. apparaten, Van Dam, naaimachinehandel, Nic. Hartog, slaapkamerinrichting, Hoogenberg, brandstoffenhandel, H. Kruis, kantoormachinehandel, en Palthe, chem. reinigen.

J. Dorsman, directeur van Dorsman & Odé's boekhandel en drukkerij N.V., viert zijn 70ste verjaardag.

25 en 30 In de Stadsgehoorzaal contactavond voor het gemeentepersoneel over de ontwikkeling van Vlaardingen; sprekers de wethouders T. de Bruijn en M.H.L. Weststrate.

26 Madern's graveerindustrie-stempelfabriek opent een nieuwe showroom aan de Callenburgstraat 12.

Tijdens het afzwemfeest in het Kolpabad reikt Sint Nicolaas het 1.000ste diploma uit.

M. Kalkman en J. Vis 25 jaar in dienst bij N.V. De Hollandse Pelmolen.

Tijdens een feestavond van Drukkerij Van Dooren N.V. worden zeven zilveren jubilarissen gehuldigd.

De Jonge Pijpers maken in hun nieuwe uniformen een mars door de stad.

De zangverenigingen Zanglust en Crescendo winnen op een concours in Rotterdam een eerste prijs.

27 De bijzondere visserijdienst in de Grote Kerk, voorganger ds. W. Glashouwer, wordt uitgezonden door het IKOR.

29 Voor de leden van de plaatselijke afdeling van de Alg. Bond van Ambtenaren spreekt bondsbestuurder A. van Aalst over 'Het vraagstuk ouderdomsvoorziening en de positie van het overheidspersoneel'.

Met enkele forse hamertikken legt mevrouw M.C. van Meurs-Vink de eerste steen voor de nieuwe barak van de Vlaardingse vereniging voor gezondheidszorg Het Groene Kruis aan de Goudsesingel.

30 N. van der Hoek geïnstalleerd als hoofd van de Groen van Prinsterer-uloschool.

December

1 Geopend Behangselmagazijn Ponjé, Hoogstraat 46.

R. Husen, fitter, 25 jaar in dienst bij het Gemeentelijke Energie- en Waterleidingbedrijf.

A. Kievit benoemd tot hoofd van de Prins Hendrikschool, B.A. de Vree tot hoofd van de Juliana van Stolbergschool en mej. J Sebes tot onderwijzeres aan de Hugo de Grootschool.

S. Vuijk 25 jaar directeur van de werkinrichting en weefkamer van de Herman Frantsenstichting.

2 De Vlaardingse stoomlogger VL 200 Nelly, schipper B. van Dorp, van rederij C. van Toor Hzn. in dichte mist te Audresselles bij Boulogne op de rotsen gelopen.

3 In Muzanda Sint Nicolaasbal.

4 G. van der Schee 65 jaar in dienst van rederij C. van Toor Hzn.

6 In het Kolpabad afzwemfeest van de Zeerobben, onderafdeling van B. Sprij's personeelsvereniging Ons Aller Doel.

7 J. van Toor Hzn. opent de nieuwe kantine van Van Toor's Oliegoedfabriek aan de Parallelweg.

8 G.H. Hindriks, kandidaat-notaris te Den Haag, benoemd tot opvolger van notaris H.P. Dolk.

9 De gemeenteraden van Vlaardingen, Maassluis en Maasland besluiten tot het opstellen van een gezamenlijk structuurplan.

10 In de Stadsgehoorzaal optreden van het Haags Volkstoneel met 'De Witte Non'.

In de Vlaardingse muziekschool clavecimbeluitvoering door Lida Claus.

11 F. Stam, organist en koordirigent, op 39-jarige leeftijd overleden.

12 W. Noordhoek, procuratiehouder bij de N.V. Ver. Glasfabrieken te Schiedam, onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

M. Moerkerken heft zijn herenkledingmagazijn, Hoogstraat 115, op.

14 Tot ongenoegen van de melkslijters wordt de Vlaardingse Melkcentrale geliquideerd en worden de belangen overgenomen door vijf grote bedrijven.

De VL 200 Nelly, die op 2 december jl. bij Audresselles op de rotsen liep, is vlotgetrokken en naar Boulogne gesleept.

De firma C. Jamin opent een filiaal aan de Van Hogendorplaan.

16 De plaatselijke afdeling van het Ned. Rode Kruis houdt in Excelsior een verkoopdag van door Vlaardingse patiënten gemaakte werkstukken.

17 Woninginrichting J. Paalvast geopend aan de Eendrachtstraat 9.

Het gouden Jan van Hoof-kruis uitgereikt aan padvinder Leendert den Hoedt voor het redden van een tweejarig kind uit een vijver in het Oranjepark op 21 september jl.

Op de vergadering van de C.H.-jongeren in Obadja spreekt dr.ir. G. Kluitenberg over 'Het socialisme'.

Geopend aan de Van Hogendorplaan garagebedrijf Plantinga.

19 In de Visbank opent C.H. Buschmann de kersttentoonstelling met werken van Isaäc Israëls, georganiseerd door de Commissie voor Beeldende Kunsten.

Ir. D.A. Bodegom en architect L. Poldervaart 25 jaar in dienst van de N.V. Hollandia.

19-20 Kerstwijdingsdienst onder leiding van ds. P. van der Vloed in het Flatgebouw voor bejaarden.

20 In de Grote Kerk uitvoering door de koren Gloria in Excelsis Deo en Toonkunst, onder leiding van Piet van den Kerkhoff.

De gemeenteraad besluit tot aankoop en demping van de Spoorhaven en het ophogen van de Parallelweg.

21 Chr. Harmonievereniging Sursum Corda geeft in samenwerking met het dameskoor Vivezza en het Vlaardings Jongenskoor een gratis concert in de Grote Kerk.

Ten kantore van notaris H.P. Dolk wordt de stichtingsakte verleden van de Stichting Vrienden van de Visbank.

De Nieuwe Matex N.V. neemt een nieuw kantoorgebouw en een tweede zeesteiger in gebruik.

Geopend Bondsautorijschool Zeedijk, 1e Van Leyden Gaelstraat 46. Openingsaanbieding: 10 lesuren à 60 minuten *f* 50,-.

In Excelsior kerstwijdingsavond van de afdeling Vlaardingen van de Ned. Chr. Geheelonthoudersvereniging. Vlaardingse heilsoldaten voeren het kersttoneelstuk 'In donkere dagen' op.

22 De Ned. Hervormde Immanuelkerk aan de Rotterdamseweg in gebruik genomen.

23 Advertentie:
"Weeshuis der Hervormden alhier vraagt per 2 januari een hulpkookster z.m. intern. Gunstige werktijden, goed loon. Soll. aan de directeur, Weeshuisplein 18."

In Muzanda voert de toneelgroep van personeelsvereniging A. de Jong het toneelstuk 'De kribbenbijter' op.

In de trouwzaal van het stadhuis afscheid van H.N. Everaers, sinds 1931 hoofd van de Prins Hendrikschool.

Advertentie:
"Kerstbal op 1ste Kerstdag in gebouw Muzanda te Vlaardingen. Versterkt orkest. Aanvang 8 uur n.m."

25 In de Stadsgehoorzaal 's morgens van 6-8 uur kerstwijding van het Leger des Heils met de opvoering van het toneelstuk 'De gebondene'.

Mej. E. van Embden 40 jaar werkzaam aan de zondagsschool Laat de kinderkens tot mij komen.

29 Bij rederij C. van Toor Hzn. afscheidsreceptie van hoofdboetster mej. P. Bot in verband met haar pensionering.

30 Afscheidsreceptie notaris H.P. Dolk.

In de Harmonie, in aanwezigheid van het gehele Vlaardingse brandweerkorps, afscheid van T. Maat, ondercommandant van de Vrijwillige Brandweer. Hij wordt onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Notaris H.P. Dolk (30 december, zie ook 31 maart).
(Coll. Stadsarchief).

Marianne van Papeveld-Hörst

Kroniek van Vlaardingen 2005

92

Januari

1 Vlaardingen telt 73.395 inwoners, 669 minder dan per 1 januari 2004.

Persfotograaf Roel Dijkstra heeft vannacht twee uur in een politiecel in Nieuwerkerk aan de IJssel doorgebracht. De fotojournalist wilde een foto van een brand in een winkelcentrum maken toen hij door een agent werd gesommeerd weg te gaan. Na wat duw- en trekwerk werd Dijkstra opgepakt. In een brief aan de korpsleiding zegt de fotograaf zich ernstig belemmerd te voelen in zijn werkzaamheden.

Bram den Hamer, onder meer erevoorzitter van voetbalvereniging VFC, is benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau vanwege zijn vele maatschappelijke activiteiten.

4 De gemeente stelt 75.000 euro ter beschikking voor de slachtoffers van de tsunami in Azië op Tweede Kerstdag 2004. Daarnaast reserveert de gemeente 25.000 euro om door burgers ingezamelde gelden te verdubbelen.

5 Na enkele vergeefse maatregelen gaat de gemeente over tot een rigoureuzere aanpak om de criminaliteit op industrieterrein Het Scheur een halt toe te roepen. Op het gebied van ruim 7.500 vierkante meter worden bomen gekapt en ander groen verwijderd, zodat het bosplantsoen door criminelen niet langer gebruikt kan worden als schuilplaats.

Jeugdstad is met circa 700 bezoekers per dag nog nooit zo succesvol geweest als dit seizoen. Meer dan 120.000 kinderen brachten in de loop der jaren een bezoek aan het vakantie-evenement. De 120.000ste bezoekster Laura wordt feestelijk in de bloemetjes gezet.

6 Het Vlietland Ziekenhuis in Schiedam kan niet op de huidige fundering worden gebouwd. Uit onderzoek is gebleken dat de 950 heipalen van onvoldoende kwaliteit zijn. Door deze tegenvaller loopt de bouw van het nieuwe regioziekenhuis zeker een jaar vertraging op.

8 Onder het motto 'Veelkleurig Vlaardingen' start vandaag een fotowedstrijd van de gemeente. Inwoners worden opgeroepen om bijzondere foto's op te sturen naar de gemeentelijke website. De mooiste foto's worden verwerkt tot zogenaamde digikaarten, die vanaf de website verstuurd kunnen worden.

De Delftse kunstenaar C. de Jong is benoemd tot nieuwe HoogstraatMaker. Het project bevindt zich in de laatste fase, die 'Doen' heet.

Nieuwjaarsreceptie in het stadhuis. In zijn nieuwjaarstoespraak verwijst burgemeester T. Bruinsma naar de ramp in Azië en de spanningen na de moord op Theo van Gogh. Het duo Tejo Buischwater sr. en Kees van de Gooswilligen blikt op cabareteske wijze terug op het functioneren van de gemeentepolitiek in 2004.

10 De provincie Zuid-Holland en het ministerie van Economische Zaken geven 3,8 miljoen euro subsidie voor projecten in de Rivierzone. Het betreft het bedrijventerrein De Vergulde Hand II en het project NAM-haven/OBR-terrein. Het geld is bedoeld voor het opzetten van de infrastructuur.

11 De Vlaardingse familie Van Campenhout herdenkt op perron 1 van het Londense metrostation Euston hun dochter Marquérite, die daar drie jaar geleden door haar ex-vriend werd vermoord. Vorige maand is in het metrostation een herdenkingsplaquette aangebracht.

De veerdienst Norfolk Line verhuist definitief vanuit Scheveningen naar Vlaardingen. De rederij vestigt zich op het terrein van de voormalige scheepsreparatiewerf Vlaardingen-Oost aan de Vulcaanhaven. Daar bouwt het bedrijf een nieuwe ferryterminal met werkgelegenheid voor 250 mensen.

12 Kemal Kuruoglu, gemeenteraadslid voor GroenLinks, verlaat dit jaar de raad. Kuruoglu wil met zijn gezin terugkeren naar Turkije vanwege het veranderde klimaat in Nederland na 11 september 2001. Hij neemt de tweede helft van dit jaar afscheid. Het is nog niet bekend wie hem zal opvolgen.

Cafés in de regio Waterweg staan hoog op de lijst van horecabedrijven met veel lawaaioverlast. Dit blijkt uit de jaarlijkse klachtenrapportage van de DCMR Milieudienst Rijnmond. De Vlaardingse cafés Van der Valk en De Highlander staan genoteerd als nummer vier en vijf.

13 De haringlogger VL 92 Balder is definitief terug in Vlaardingen. Het Nederlands Scheepvaartmuseum in Amsterdam heeft het schip in langdurige bruikleen afgestaan aan het Visserijmuseum/Vlaardings Museum. De Balder ligt voortaan permanent in de Oude Haven. Het museum probeert nu, samen met de Stichting Stadslogger Vlaardingen, genoeg geld bijeen te krijgen om het schip in eigendom over te nemen.

Bokspromotor Louis van Sinderen ontvangt uit handen van wethouder B. van der Velde de Vlaardingse Stadsspeld. Samen met het Sportservicebureau van de gemeente organiseert de nu 85-jarige oud-bokser wekelijks boksinstuiven voor jongeren.

De Omroep Vlaardingen-sportprijs is dit jaar gegaan naar het waterpoloteam van ZV Vlaardingen. Het team slaagde er in om het hoogste competitieniveau te bereiken.

16 Op het Fortunapad is een 17-jarige jongen zwaar mis-

handeld door een onbekend gebleven dader. Het slachtoffer is door de GGD overgebracht naar het Vlietland Ziekenhuis.

20 Makelaardij De Witte is onlangs verhuisd van de Schiedamseweg naar het complex De Vlijt aan de Korte Hoogstraat. Naast alle informatie over het Buizengatproject is hier ook een vitrine vol prachtige archeologische vondsten te bezichtigen.

De gemeenteraad zegt steun toe aan het project van VVD-fractievoorzitter Yvonne Batenburg voor de sponsoring van vissersboten in Sri Lanka.

Uitslaande brand in een flatgebouw aan de Dirk de Derdelaan. Bewoners van de zesde tot de twaalfde verdieping moeten worden geëvacueerd. Vier woningen branden totaal uit, terwijl een aantal andere woningen rook- en waterschade oploopt. Oorzaak is een brandende sigaret van een in slaap gevallen bewoner.

21 In de Oude Hal van het stadhuis wordt judoka Edith Bosch uitgeroepen tot Sportvrouw van 2004, mede vanwege het behalen van een zilveren medaille tijdens de Olympische Spelen. De waterpoloërs van ZV Vlaardingen worden Sportploeg van het Jaar. Tennister Nicolette van Uitert wordt uitgeroepen tot Sporttalent van 2004.

24 Huurders die wegens financiële problemen uit hun woning dreigen te worden gezet, krijgen eerder hulp. Dat hebben woningcorporaties, maatschappelijke instellingen en de gemeente afgesproken. Woningstichting Waterweg Wonen - met ruim 14.000 huurders - heeft vorig jaar 87 huurders uitgezet wegens een te grote huurschuld.

Louis van Sinderen krijgt de Vlaardingse Stadsspeld opgespeld door loco-burgemeester en wethouder van sport Ben van der Velde (13 januari, zie ook 7 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

25 Op de Marathonweg wordt duizend vierkante meter luchtreinigende bestrating aangelegd. De met titaniumdioxide bewerkte stenen zetten schadelijke uitlaatgassen om in minder schadelijke producten. Vlaardingen is de eerste Nederlandse gemeente die meedoet aan de proef met milieuklinkers. Wetenschappers uit Leuven en Delft gaan de komende maanden de effectiviteit en duurzaamheid ervan onderzoeken.

26 Burgemeester Bruinsma reikt de geboorte-CD van Unicef uit aan de ouders van Mandy Hoogeveen, de eerste nieuwe Vlaardingse burger van 2005. Iedereen die geboorteaangifte komt doen, krijgt deze CD, die is uitgegeven door Unicef vanwege het 50-jarig bestaan, cadeau. De gemeente steunt Unicef door per uitgereikte CD 40 eurocent te doneren.

Het dagelijkse bestuur van de Stadsregio Rotterdam en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland willen in de Broekpolder honderden luxe woningen bouwen. Dit blijkt uit het bestuurlijke concept van het ruimtelijk plan Regio Rotterdam 2020. Het Vlaardingse college is buitengewoon ontstemd dat de Stadsregio en de provincie eerdere bezwaren van de gemeente naast zich hebben neergelegd.

27 Staatssecretaris Medy van der Laan opent op het Veerplein de Landelijke Gedichtendag met het schrijven van de eerste twee regels van een 'aanbreigedicht'. Basisschoolleerlingen proberen vervolgens haar gedicht zo ver mogelijk aan te vullen.

In restaurant HARD Times aan de Rijkestraat bekendmaking van de winnaar van de Landelijke Gedichtenwedstrijd 2005. Winnaar wordt Aat Rolaff uit Vlaardingen met het gedicht 'Bloedbandbrug'. Eervolle vermeldingen zijn er voor Piet Broekharst uit Maassluis, Barbara Harpe uit Vlissingen en de oudste deelneemster, de 84-jarige Vlaardingse Lenie Meertens.

Op de ranglijst van gemeentelijke websites is de site van de gemeente Vlaardingen verder gestegen. De site, www.vlaardingen.nl, staat inmiddels op de 41ste plaats. In 2002 was dat nog de 227ste. Daarmee worden steden als Utrecht en Den Bosch voorbijgestreefd.

'Het Lokaal Compliment 2004', een prijs van de Rabobank voor opvallende en inspirerende vrijwilligersprojecten is door burgemeester R. Scheeres in Schiedam uitgereikt aan het Schiedamse Ouderenfestival en het Vlaardingse Maatjesproject. Beide organisaties hebben een geldprijs van 1.250 euro gewonnen. Het Vlaardingse project heeft als doel mensen met psychische problemen uit hun sociaal isolement te halen.

Overleden op 65-jarige leeftijd Jelle Wijnstok, oud-wethouder voor de PCG van 1978-1984.

28 De gemeenteraad staat pal achter het collegebeleid om drie historische panden aan de Kortedijk te slopen. Evenals het college vindt de raad het behoud van de panden financieel onhaalbaar.

De treinwagon, die dertig jaar lang dienst heeft gedaan als clubgebouw op de Bouwspeelplaats aan de Amsterdamlaan, gaat Vlaardingen verlaten. De 'Plan D', gebouwd in de jaren '50, is het enige overgebleven derdeklas-exemplaar in Nederland. Het rijtuig wordt naar Beekbergen gebracht, waar het wordt opgeknapt door de Veluwsche Stoomtrein Maatschappij.

De oude treinwagon, die decennia heeft gediend als clubgebouw op de Bouwspeelplaats aan de Amsterdamlaan, gaat Vlaardingen verlaten (28 januari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

29 VluchtelingenWerk Vlaardingen viert het 25-jarig bestaan in het Accent College aan de Rotterdamseweg met o.a. een modeshow van kinderen in traditionele kleding en de presentatie van het nieuwste boek van de Vlaardingse schrijver Reza Asadi. De vrijwilligers Gudrun Schreuder en Leen den Boer ontvangen uit handen van wethouder A. Attema een koninklijke onderscheiding.

Opening van het Sportcentrum Vlaardingen aan de Zwanensingel door Leontien Zijlaard-van Moorsel. Ook geeft de meervoudig Olympisch- en wereldkampioene een tweetal spinning-clinics. Met 2.000 leden is het centrum één van de grootste in de regio.

Februari

1 De politie kan zich in het kader van veiligheid nog meer concentreren op toezicht, handhaving en opsporing. De gemeente heeft met ingang van vandaag de administratie van gevonden voorwerpen overgenomen van de politie.

3 IJsclub DVIJC keek onlangs terug op het 125-jarig bestaan. Het jubileumfeest wordt in juni gehouden op het terrein van tennisclub VLTC, de voormalige locatie van de ijsbaan.

Vlaardingers die tussen 1000 en 1050 leefden, aten veel en kampten daardoor zelfs met overgewicht. Dit blijkt uit onderzoek naar de resten van 41 skeletten uit die tijd. De botten werden in 2002 opgegraven in het centrum. Uit de verschillende vormen van de schedels kan worden opgemaakt dat hier verschillende nationaliteiten leefden.

4 Rijkswaterstaat voorspelt een verkeerschaos op de rijkswegen als de A4 tussen Delft en Schiedam wordt aangelegd. Bovendien is het effect op de A20 zo desastreus dat serieus een variant wordt overwogen, waarbij de A4 geen aansluiting krijgt op de A20.

Als er nu verkiezingen zouden worden gehouden, zouden de Vlaardingers Tjerk Bruinsma opnieuw uitroepen tot burgemeester. Daarmee behoort Vlaardingen met Amsterdam, Rotterdam en Almere tot de steden waar de zittende burgemeesters zouden worden herkozen. Dit blijkt uit een rapport van Blauw Research onder inwoners van de 50 grootste steden van Nederland.

5 Een verwarde man, die het verkeer staat te regelen op het kruispunt Marathonweg/Marnixlaan, bekent eerder op de avond zijn 76-jarige moeder in haar woning aan de Vossiusstraat om het leven te hebben gebracht.

7 In de Stadskelder uitreiking van de Vlaardingse Horecaprijs 2004 aan Ben Vuyk, eigenaar van De Salon aan de Oosthavenkade. De bijbehorende wisseltrofee 'De UITblinker'

Leontien Zijlaard-van Moorsel geeft een spinning-clinic in Sportcentrum Vlaardingen aan de Zwanensingel (29 januari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

Het gemaal op de hoek van de Anthony Knottenbeltsingel en de Irisstraat verdwijnt na 75 jaar uit het straatbeeld (9 februari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

is een fraai ontwerp van kunstenares Marjon Hoogendijk. Een gezamenlijke tweede plaats is voor de restaurants El Loco Babbe aan de Brede Havenstraat en HARD Times aan de Rijkestraat.

8 Nog voor het einde van de zaalcompetitie is het mannenelftal van hockeyclub Pollux onder leiding van trainer Wouter Schutte kampioen geworden. Het verschil met andere teams is zo groot dat de vereniging de KNHB heeft verzocht volgend seizoen een klasse te mogen overslaan. De Vlaardingers willen uitkomen in de eerste klasse.

9 Het gemaal op de hoek van de Anthony Knottenbeltsingel en de Irisstraat zal worden gesloopt. Het uit 1930 daterende gemaal is nog gebouwd in opdracht van de toenmalige gemeente Vlaardinger-Ambacht. In 1965 werd het buiten bedrijf gesteld en heeft sindsdien geen functie meer.

Het bestuur van voetbalvereniging Deltasport stelt na een hoogoplopend conflict trainer Ton Pattinama met directe ingang op non-actief.

10 In het Visserijmuseum/Vlaardings Museum opening van een tentoonstelling van oude vaandels. Deze geven een goed beeld van de verzuiling die de Vlaardingse samenleving in de vorige eeuw kenmerkte. De expositie is vormgegeven door kunstenaar Leen Droppert.

Overleden op 78-jarige leeftijd Joop Houdijk, oud-directeur van Houdijk Holland.

11 Wethouder Attema heropent het volledig gerenoveerde en heringerichte schoolgebouw van de VOS aan de Claudius Civilislaan. Het schoolgebouw uit 1962 bezit nu een zogenaamde Technohal met de modernste voorzieningen.

De Stichting Ouderenwerk Nieuwe Waterweg Noord start in de dienstencentra Babberspolder en West een spreekuur voor allochtone ouderen.

12 In het Streekmuseum Jan Anderson opening van de expositie 'Rivierzone' door wethouder P. Scheffer.

Overleden te Schiedam op 81-jarige leeftijd de Vlaardingse kinderboekenschrijfster Tonny Vos-Dahmen von Buchholz. Zij debuteerde in 1964 met 'Divico', een jeugdboek over de Vlaardingen-cultuur.

De Vlaardingse Voorleeswedstrijd, georganiseerd door de Stadsbibliotheek, is gewonnen door Ellyne Wieringa en Lisa de Schepper. Zij gaan door naar de provinciale wedstrijd die op 19 maart a.s. in Nieuwerkerk aan de IJssel wordt gehouden.

13 De stichting Vrienden van Drieën-Huysen viert haar 10-jarig bestaan met o.a. een jubileumconcert met medewerking van het Shantykoor Rotterdam.

15 De editie Waterweg van het Rotterdams Dagblad verschijnt met ingang van vandaag in tabloidformaat.

16 De D66 Vlaardingen Participatieprijs gaat dit jaar naar Jan van Duin, oprichter van www.mijnvlaardingen.nl. De prijs wordt jaarlijks toegekend aan een persoon of organisatie die zich inzet voor democratie, inspraak, medezeggenschap of participatie.

Het college van burgemeester en wethouders ontbijt in Zaal De Deel met leden en betrokkenen van wijkvereniging Hoevenbuurt.

17 Vlaardingers maken steeds meer gebruik van de Buitenlijn, de klachtenlijn over vervuiling en onderhoud van de buitenruimte. Het aantal meldingen steeg van 6.674 in 2003 naar 9.623 in 2004, een stijging van maar liefst 45 procent.

Agnes Newton-Immerzeel neemt afscheid van de jongste leerlingen van openbare basisschool De Klimop. De 'juf' verlaat na 42 jaar het kleuteronderwijs.

De Ringlever-bokaal van AV Fortuna is dit jaar in handen gekomen van de jeugdige atleten van de 4 x 100 meter en 4 x 400 meter estafetteploeg, bestaande uit Julio Castro Mata, Kevin de Haan, Jasper Vervoort en Rogier Hoogerwerf. De Dini van der Pas-trofee gaat naar de Fortuna runners en het Fortunaschild naar de leden van de jeugdcommissie.

Het in november 2003 gestarte project Buurtbemiddeling krijgt het steeds drukker. Het eerste jaar werden 31 dossiers behandeld. In de afgelopen drieënhalve maand zijn vijftien zaken binnengekomen. Buurtbemiddeling behandelt vooral lawaaioverlast en overlast door spelende kinderen.

Een Amerikaanse Senaatscommissie heeft bewijs dat een medewerker van het Vlaardingse bedrijf Saybolt betrokken is bij corruptie rond het voormalige olie-voor-voedselprogramma in Irak. Saybolt moest toezien of het land zich hield aan de afspraken, maar zou hebben toegestaan dat meer olie werd geëxporteerd.

18 In het Theater van Vlaardingen Salon de Harmonie onder het motto 'Het verdriet van Vlaardingen'. Onder leiding van Liesbeth van der Kruit en Dick van der Lugt praten Merel van Houwelingen, Merel Zaat, Nel Kester en Bert van Bommel over droefenis en ergernis aan het Buizengat en jong zijn in een grijze stad.

22 De politie heeft een Vlaardinger aangehouden die ervan wordt verdacht zijn zus te hebben vermoord. Het levenloze lichaam werd vanochtend gevonden in hun gemeenschappelijke woning aan de Duifstraat. Broer en zus leidden een compleet teruggetrokken bestaan. Het is de tweede keer deze maand dat Vlaardingen wordt opgeschrikt door een moord.

24 Vlaardingen neemt deel aan de landelijke wedstrijd 'Schoonste Gemeente van Nederland'. Alle Vlaardingers worden opgeroepen om digitaal of schriftelijk een stemformulier in te vullen over de situatie in hun buurt.

25 Onlangs verschenen het fotoboek 'TijdsBEELD' met ruim 800 foto's van Vlaardingse jongeren, door Angelique van Woerkom. Met dit boek wil de fotografe een beeld geven van de Vlaardingse jeugd aan het begin van de 21ste eeuw.

26 In het Streekmuseum Jan Anderson presentatie van de DVD en CD met foto's en filmpjes van de Willem Beukelszoonstraat. Initiatiefnemer is musicus en oud-bewoner Ben van der Linden.

Oekraïnedag in het stadhuis, georganiseerd door de Stichting Platform Samenwerking Nederland Oekraïne. Waarnemers van de verkiezingen aldaar vertellen over hun ervaringen. Vrijwilligster Beja Kluiters ontvangt de Vlaardingse Stadsspeld.

28 Bijna de helft van de Vlaardingse organisaties heeft niets geregeld om hun vrijwilligers te verzekeren. Beleid om vrijwilligers te werven, op te leiden en vast te houden is er nauwelijks, zo blijkt uit een gemeentelijke nota over vrijwilligersbeleid. Verder daalt het aantal jonge vrijwilligers. Eenderde van de organisaties geeft aan dat er te weinig vrijwilligers zijn om activiteiten te kunnen uitvoeren.

Op de gemeentegrens van Schiedam en Vlaardingen startsein voor de aanleg van TramPlus naar Vlaardingen. De lijn wordt een belangrijke openbaarvervoerverbinding van Vlaardingen via Schiedam naar het centrum van Rotterdam.

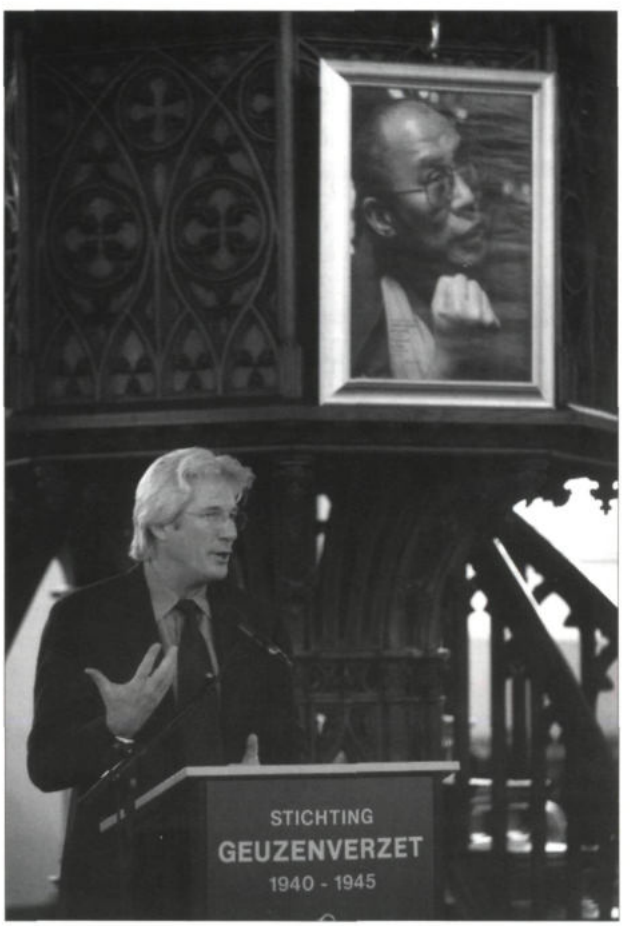
Maart

2 Het komt er dan eindelijk toch nog van. Hevige sneeuwval bedelft Vlaardingen onder een witte deken. Er wordt vorst verwacht tot min 10 graden.

3 Regelmatige bezoekers van café Tjeers en coffeeshop The Bull worden door de GGD verzocht zich te laten controleren op tbc. Bij een klant is de besmettelijke variant van open tbc vastgesteld.

De gemeente deelt strooizout uit. Per adres is ongeveer zeven kilo met emmer gratis mee te nemen. Bij de Stadswerf zijn tot nu toe al 300 emmertjes opgehaald.

Richard Gere spreekt een dankwoord na uitreiking van de Geuzenpenning aan International Campaign for Tibet (12 maart). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

Henk de Haan, oprichter van Kritisch Vlaardingen, houdt de Vlaardingse politiek nauwlettend in de gaten. Volgens hem hebben CDA, AOV en CU/SGP nauwelijks gereageerd op zijn vele e-mails. SP, GroenLinks, PvdA, D66, VVD en burgemeester Bruinsma krijgen een dikke pluim. Zij reageren bijna altijd.

5 Carl Voorbach en Krista Groen beleven een primeur. Zij zijn de eerste Vlaardingers die elkaar in het Delta Hotel het jawoord geven. Burgemeester Bruinsma geeft voor de speciale gelegenheid acte de présence. Het hotel verwacht dit jaar nog meer trouwlustigen.

De PvdA is een handtekeningenactie begonnen om de Broekpolder groen te houden. Tijdens de zaterdagmarkt zetten ruim 100 mensen hun handtekening.

7 Fortuna-atleet Michel de Maat is winnaar geworden van de tweede halve marathon door Midden-Delfland. De 42-jarige atleet liep de afstand in 1.13.46.

8 In wijkcentrum 't Nieuwlant viering van de Internationale Vrouwendag onder het motto 'Ontmoeting', georganiseerd door het Internationaal Vrouwennetwerk Vlaardingen (IVNV) in samenwerking met de NBvP Vrouwen van Nu.

9 In de Stadsbibliotheek aan de Waalstraat reikt wethouder Scheffer namens de Stichting Stadshart Vlaardingen 'Het Gouden Stadshart' uit aan Jildou Huisman.

9-19 70ste Nationale Boekenweek. Onder de titel 'Vlaardingen schrijft geschiedenis' organiseert de Stichting Stadshart o.a. een expositie, een jongerenforum en een aantal voordrachten.

10 Tijdens de Zuid-Hollandse kampioenschappen zwemmen behaalde Jurriën Hartman goud op de 100 meter schoolslag en brons op de 50 meter vrije slag. Zoe Strohmayer won zilver op de 100 meter vlinderslag en Nadya Putter brons op de 100 meter vrije slag.

11 Overleden op 74-jarige leeftijd Arie Verburgh, vooral bekend als voormalig betaald voetballer bij Fortuna en later trainer van HSC.

Het pas 19-jarige racetalent Carlo van Dam presenteert bij Renault-dealer Dorzo zijn nieuwe bolide Formule Renault 2005 waarmee hij het komende seizoen als lid van het Franse SG Formula-team gaat deelnemen aan de races om de Europacup.

12 In de Grote Kerk uitreiking van de Geuzenpenning 2005 aan Lodi Gyari, speciaal afgezant van de Dalai Lama namens International Campaign for Tibet. ICT-voorzitter Richard Gere spreekt een dankwoord. De Geuzenpenning is toegekend aan de ICT vanwege de voortdurende steun aan de vreedzame strijd van de Tibetanen. Sinds 1949 is Tibet bezet door China.

In de Grote Kerk 25ste uitvoering van de Matthäus Passion door het Gemengd Rijnmondkoor en het Randstedelijk Begeleidings Orkest onder leiding van Toon de Graaf.

14 Met de ingebruikname van de zogenaamde 'insectenhotels' opent wethouder Attema het seizoen in de Heemtuin in het Marnixplantsoen. De uit o.a. boomstronken vervaardigde hotels zijn gemaakt door de tuinbeheerders Ben van As en Ton Tobé.

Sandra Roelofs, echtgenote van de president van Georgië, geeft een lezing in het schoolgebouw van de VOS aan de Koninginnelaan (14 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

In de VOS-vestiging aan de Koninginnelaan houdt de uit Nederland afkomstige vrouw van de president van Georgië, Sandra Roelofs-Saakasjvili, op uitnodiging van de Soroptimisten Beneden Maas Vlaardingen een lezing over haar ervaringen als first lady van dat land.

15 Bertus Stigter (64), trainer van de loopgroep Thof in Maasland, overlijdt tijdens de training aan een hartstilstand.

Unilever Research & Development aan de Olivier van Noortlaan neemt een nieuw Consumenten Centrum voor onderzoek in gebruik. Per jaar testen 1.000 à 2.000 personen Unileverproducten.

De gemeente is begonnen met het inzetten van interven-

tieteams tegen illegale woningverhuur en wietplantages. Medewerkers van Sociale Zaken, sociale recherche, politie en woningcorporaties bezoeken in de Indische Buurt zo'n twintig adressen. De acties worden uitgebreid naar andere delen van de stad.

16 Nationale Boomfeestdag. Ruim 200 schoolkinderen planten meer dan 1.800 bomen en struiken rond de sportvelden in de Broekpolder.

Officiële opening van een polikliniek voor de hele regio voor alcohol- en drugsverslaafden aan de Van Hogendorplaan. DeltaBouman verwacht dat hiermee het opsporen, diagnosticeren, behandelen en begeleiden van verslaafde patiënten in de regio een nieuwe impuls krijgt.

17 Vijftien boerderijen in het buitengebied van Vlaardingen worden aangesloten op de gemeentelijke riolering. Het gaat om woningen in de Holiërhoeksepolder, de Broekpolder, de Zuidbuurt en de Aalkeet-Binnen- en Aalkeet-Buitenpolder. Bij de woningen wordt een pompput geplaatst die via een persleiding wordt verbonden met het rioleringsstelsel.

19 Het Gemengd Seniorenkoor Andantino onder leiding van Dick Borst viert het 20-jarig bestaan met o.a. een concert in de Remonstrantse kerk aan de Hoflaan.

19-20 Slotmanifestatie van de vorige HoogstraatMaker Wim Nijenhuis met o.a. presentatie van zijn boek 'De schaduw van het ongedachte' en vertoning van de film 'Uit de schaduw van het ongedachte (een denker in de Hoogstraat van Vlaardingen)'.

21 Negen Vlaardingers zijn tijdens cafébezoek besmet geraakt met tbc. Dat is de uitkomst van de Mantoux-test en van longfoto's die vorige week door de GGD zijn gemaakt.

De ontmanteling van scheepsreparatiewerf Vlaardingen-Oost is een feit. Dok2 wordt vanuit de Vulcaanhaven versleept naar de Oranjewerf in Amsterdam.

Uit handen van wethouder Van der Velde ontvangt H. van Elsäcker de Vlaardingse Stadsspeld. Hij krijgt de onderscheiding omdat hij zich op vrijwillige basis verdienstelijk heeft gemaakt voor o.a. de Stichting Vlaardings Overleg Revalidatie, het kerkelijk werk en de verstandelijk gehandicapten- en ouderenzorg.

22 Het Volksgebouw aan de Valeriusstraat sluit per 1 juli a.s. zijn deuren. De kosten wegen niet meer op tegen de baten. Alleen tijdens de belastingspreekuren van de FNV wordt het pand, een voormalige ijzerwinkel, goed gebruikt. De stichting Volksgebouw gaat slapend verder.

23 Rob van Zanten wint in zijn leeftijdscategorie de NK Veldloop voor ambtenaren in Emmen. In totaal nemen 4.100 ambtenaren aan het evenement deel.

24 Ook GroenLinks gaat actie voeren tegen woningbouw in de Broekpolder. De Vlaardingse bevolking moet met argumenten komen waarom de Broekpolder groen moet blijven.

Het recept van Annie van der Land wordt door bakker Wim Scholtes en wethouder Van der Velde uitgeroepen tot Meest Originele (koekjes)Recept (MORE) van de Oostwijk. De competitie is een onderdeel van het kunstproject MOM (Mobiel Oostwijks Museum).

25 Vier apotheken hebben tevergeefs een rechtszaak aangespannen tegen de vestiging van een apotheek in de HOED (Huisartsen Onder Een Dak) aan de Kopenhagenlaan. Zij zijn van mening dat de HOED zorgt voor oneerlijke concurrentie.

Het college stelt 40.000 euro beschikbaar voor de voorbereidende werkzaamheden voor een tweede fietsbrug over de Vaart. De brug is nodig voor de gebruikers van sportcomplex Polderpoort.

Dankzij het snelle ingrijpen van drie vrienden worden vogels uit de brandende volières van kinderboerderij Holywood gered.

26 Corrie Kortleven keert binnenkort terug in de gemeenteraad. Zij neemt voor GroenLinks de plaats in van Kemal Kuruoglu. In oktober 2003 heeft zij wegens ziekte haar raadszetel opgegeven.

26-27 Het Delta Hotel viert het 50-jarig bestaan met een open huis en vuurwerk aan het water.

29 In het stadhuis overhandiging van het eerste exemplaar van het boek 'De donkere dagen van Vlaardingen, van mobilisatie tot bevrijding' van Jan Anderson en Hjalmar Teunissen aan Harmen Siezen, kleinzoon van oud-burgemeester M.C. Siezen. Speciale gasten zijn Peter Scotese en Hans van Swaaij. Beiden waren betrokken bij de bevrijding van verzetsman Piet Doelman uit het Scheveningse Oranjehotel.

30 Naar aanleiding van een te hoge concentratie dioxine in het gras van het Lickebaertgebied onderzoekt de Voedsel- en Waren Autoriteit (VWA) gras- en melkmonsters. De DCMR onderzoekt tegelijkertijd verschillende mogelijke bronnen van besmetting.

31 'De Dag van het Land' in het Albeda College aan de Buys Ballotlaan, georganiseerd door het Al Awda Netwerk Palestina. De dag staat voor het verzet tegen onteigening en verdrijving van de Palestijnen van hun grondgebied. Burge-

meester Bruinsma houdt een toespraak over de Palestijnse gemeenschap in Vlaardingen en wethouder Van der Velde over het project 'Cultureel erfgoed van Palestijnen aan de Waterweg'.

In de sloopwijk Babberspolder-Oost vallen prijzen van de Postcodeloterij. Drie bewoners uit de Johan de Wittstraat winnen elk een prijs van 12.500 euro.

April

1 Vlaardingen is afgevallen in de race om de 'Schoonste Gemeente van Nederland'. Er zijn 41 gemeenten die wel de halve finale hebben bereikt.

Wethouder Bot en L. de Jong, directeur van Waterweg Wonen, geven het startsein voor de bouw van 146 sociale huurwoningen van het eerste deelplan Babberspolder-Oost.

2 De wethouders Attema, Bot en Van der Velde zaaien in het kader van de actie 'Bloeiende Kernen' zaden van bijzondere bloemen en planten aan de Burgemeester Heusdenslaan. Deze landelijke actie is bedoeld om de biodiversiteit een positieve impuls te geven. Ook langs de Zwanensingel en op de hoek van de Floris de Vijfdelaan/Marathonweg wordt gezaaid.

Kinderdagverblijf De Krentenmik viert het 30-jarig bestaan op de plek waar het allemaal begon: het voormalige ziekenhuisterrein aan de Hofsingel.

Ondanks verzet van de nachtzaken gaat de proef met verruiming van de openingstijden van de cafés rond de Westhavenplaats door. Vanaf vandaag mogen de cafés zaterdags tot vier uur open blijven. Als compensatie mogen de nachtcafés eerder open gaan. De proef loopt tot mei, waarna een evaluatie volgt. In het najaar valt de beslissing of de verruiming doorgaat.

2-3 Het 25ste Judotoernooi Groot Vlaardingen met het EK voor visueel beperkte judoka's. De winnaars ontvangen ook dit jaar een speciaal ontworpen beeldje van kunstenares Dike Hof. Ruim 1.150 judoka's nemen deel aan het toernooi.

4 Vlaardingen vergrijst. In 2010 zal 59% van de bevolking boven de 55 jaar zijn. Op initiatief van wethouder Scheffer tekenen achttien partijen het convenant 'Samenwerking Wonen-Zorg-Welzijn', dat er voor moet zorgen dat ouderen en gehandicapten ook in de toekomst op een aangename manier in de stad kunnen blijven wonen.

5 Het Theater van Vlaardingen is er in geslaagd om tijdens de renovatie locaties te vinden voor eigen producties. Het gaat om de Grote Kerk voor concerten, het Delta Hotel voor cabaret en de Koningshof te Maassluis voor nog eens acht voorstellingen. Het theater sluit in juli voor twee jaar.

6 Met een foto van het Vlaardings Loggerfestival wint Carla Osephius-de Man de digitale fotowedstrijd 'Veelkleurig Vlaardingen'. De tweede prijs is gewonnen door Sander Schenkel, de derde prijs gaat naar Arie Gog.

7 De havens bij Hydro Agri en NAM zijn niet langer naamloos. De haven bij Hydro Agri krijgt de naam Zevenmanshaven, vernoemd naar de Zevenmanspolder. De andere haven in industriegebied het Scheur wordt de Koggehaven genoemd, naar het koggeschip dat op een oud stadszegel staat afgebeeld.

Het dioxine in het Lickebaertgebied is niet alleen afkomstig van de afvalverbranding AVR. Volgens de provincie moeten er meer vervuilende bronnen zijn. Inclusief de afvalverwerking worden nu acht bedrijven in de Botlek onderzocht.

De schoorsteen van distilleerderij Van Toor voor de restauratie (14 april). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

9 Gemengd Koor Holy viert het 35-jarig bestaan met een jubileumconcert in de Pax Christi kerk aan de Reigerlaan. Tegelijkertijd wordt er afscheid genomen van dirigent Anton van Tilborg, die ruim 30 jaar het koor heeft geleid. Hij wordt opgevolgd door Jannie van der Sande.

10 De finale van het Vlaardings Songfestival in het Theater van Vlaardingen is een grote overwinning voor de Vlaardingse deelnemers. Winnares wordt Caroline Hunt. De Omroep Vlaardingen Bokaal is voor Sandy Struijs. De miniplaybackshow wordt gewonnen door Liselotte van den Berg en de Aanmoedigingsprijs van de gemeente Vlaardingen gaat naar Sarah Verweij. Anne Nobel uit Maassluis ontvangt De Groot Vlaardingen Persprijs.

11 De politie heeft zich gewend tot het tv-programma 'Opsporing Verzocht' in de hoop tips te krijgen die kunnen leiden tot het oplossen van de moord op Yvonne Schneider. Het levenloze lichaam van de vrouw werd op 25 september 2004 in haar woning aan de Dr. Wiardi Beckmansingel aangetroffen.

14 De schoorsteen van distilleerderij Van Toor aan de Maassluissedijk is gered. Een gespecialiseerd bedrijf heeft de schoorsteen o.a. voorzien van nieuwe spanbanden en een bliksemafleider. Vorig jaar werd nog een sloopvergunning wegens bouwvalligheid en instortingsgevaar aangevraagd.

16 De gemeente krijgt 862.000 euro van het ministerie van OCW voor het opgraven van archeologische vondsten op het industrieterrein De Vergulde Hand-West. In dit gebied zijn goed bewaarde resten gevonden uit de IJzertijd, de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen. Echt uniek en van internationaal belang is de vondst van een 2.800 jaar oude boomstamkano van tien meter lang. Niet eerder gaf het rijk zo'n groot bedrag om het werk van archeologen mogelijk te maken.

17 De zondagsselectie van voetbalvereniging Victoria '04 wordt kampioen in de derde klasse B door een overwinning op RSKVM uit Monster.

18 De gemeente sluit het financiële boekjaar af met een positief saldo van 5,1 miljoen euro. Dit is voor een groot deel te danken aan de integratie van de boekhouding van het Grondbedrijf in de financiële administratie van de gemeente. Zonder dit financiële voordeel komt de gemeente op een positief saldo van negen ton.

20 Ter voorbereiding op een nieuwe wandelpromenade wordt momenteel de Westhavenkade onder handen genomen. De promenade is een belangrijk onderdeel van de wandelroute 'Van 't Oft naar 't Oofd'.

Officiële opening van de Vlaardingse Kindertuinen door wethouder Attema en initiatiefnemer Jack Tsang. In totaal 160 basisschoolleerlingen gaan van april tot oktober, onder begeleiding van enthousiaste vrijwilligers, groenten en bloemen kweken in de tuintjes aan de Marnixlaan en de Zuidbuurtseweg.

21 De inbreng van gemeenteraadsleden kan voortaan op internet worden beluisterd. De fragmenten zijn per spreker en agendapunt beschikbaar, zodat er sprake is van 'sprekende notulen'. De gemeenteraad hoopt hiermee meer mensen te interesseren voor de debatten.

In de Grote Kerk inspraakbijeenkomst over het streekplan RR2020. Vertegenwoordigers van de stadsregio krijgen ca. 10.000 handtekeningen overhandigd tegen de bouw van villa's in de Broekpolder.

22 De Historische Vereniging Vlaardingen heeft een extra nummer uitgebracht van Tijd-Schrift. In dit nummer legt de vereniging uit waarom zij de sloop van de historische panden aan de Kortedijk heeft afgekeurd. Ook bevat het nummer de pleitnota die de HVV bij de rechtbank had willen indienen. De Historische Vereniging besloot uiteindelijk niet naar de rechter te gaan.

23 In sportcomplex Polderpoort presentatie van het boek 'Duizend redenen om de Broekpolder groen te houden'. In dit boek, een initiatief van GroenLinks, zijn de reacties van Vlaardingers verwerkt die vinden dat de Broekpolder niet bebouwd mag worden.

Overleden Jan Johannes Hooijmeijer (92), medeoprichter en oud-directeur van het gelijknamige bedrijf.

24 Een uitslaande brand verwoest het restaurant en de winkel van golfclub Freegolf aan de Zuidbuurtseweg. Het rieten dak is deels ingestort. De schade loopt in de honderdduizenden euro's. De brand is in de keuken ontstaan.

25 Mevrouw Mostert-Rocourt 100 jaar.

26 In het Theater van Vlaardingen lezing, georganiseerd door de Historische Vereniging Vlaardingen. Luitenant-kolonel buiten dienst A.P. de Jong spreekt over de oorlogswinter 1944-'45, gevolgd door vertoning van de film 'Honger'.

Pelger de Jong van zwemclub ZV Vlaardingen heeft tijdens het NK in Amsterdam een zilveren medaille behaald op de 1500 meter vrije slag en een bronzen op de 800 meter vrije slag.

27 Het drinken van alcohol op straat is voortaan verboden in het uitgaansgebied van de Koningin Wilhelminahaven. Het verbod geldt ook voor de VOP-Oost en de West- en Oosthavenkade. Volgens het college komt overlast, veroorzaakt door overmatig drankgebruik, in deze gebieden de laatste tijd veel voor.

Ook het vervoer van aangebroken flesjes alcohol is verboden.

Schoolkinderen genieten van de voorstelling 'Petrouchka', uitgevoerd door het poppentheater van Jos Werkman en Jacqueline van Es. Het tweetal gaat binnenkort naar Oostenrijk voor deelname aan het Festival Narren en Visionäre in Bad Aussee.

De Beneluxtunnel verkeert volgens de Duitse automobielclub ADAC in goede staat. De organisatie testte 49 tunnels in veertien Europese landen. Als minpunten gelden de dagelijkse file, nooduitgangen aan slechts één zijde, geen verlichting bij de vluchtwegen en geen automatisch brandmeldsysteem.

28 Vlaardingers hebben vorig jaar meer geklaagd over het dumpen van grofvuil. Bij de reinigingsinspectie van Irado kwamen 650 klachten binnen, tegen 608 in 2003. De stijging is voor Irado reden om dit jaar strenger op te treden. De inspectie gaat de overtreders actief opsporen.

29 Drie Vlaardingse bouwprojecten kunnen in gevaar komen door de strenge Europese regelgeving voor schone lucht. De gemeente moet zich zorgen maken om De Vergulde Hand-West, de herstructurering in de Babberspolder en Holy-Zuidoost. Wethouder Bot is niet van plan bouwprojecten te laten stilleggen in afwachting van jurisprudentie van de Raad van State.

Lintjesregen in Vlaardingen. Benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau de dames I. de Beer-Nieuwstraten, N. Boender-van der Luit, S.M. de Graaf-Hoffenaar, L.H. Vink-Assenberg van Eijsden, D.J. Ponte-de Korte, M.M. Post en de heren J.M. van Dorp, H. van der Lee, G. van der Schalk en C.P. Snijders.

30 Koninginnedag. Vlaardingen viert - in aanwezigheid van ruim 40 oorlogsveteranen - op spectaculaire wijze 60 jaar bevrijding. Op de Markt onthulling van de Operatie Manna-plaquette door burgemeester Bruinsma en de jongste veteraan. Daarna wachten duizenden mensen tevergeefs aan het begin van de Maassluissedijk op de allerlaatste voedseldropping. Ver verwijderd van de menigte vallen de bevrijdingsbroodjes in een weiland. De Koninklijke Marine is present met de mijnenjager Hr.Ms. Vlaardingen. Vanaf de Maasboulevard zijn demonstraties te zien van een Lynx helikopter. De 59ste Havenloop wordt gewonnen door Michel de Maat.

Mei

4 Dodenherdenking. Stille tocht naar het monument op het Verploegh Chasséplein. De herdenkingstoespraak wordt gehouden door drs. E.J. Hengeveld. Daarna presentatie van het project 04/05 door leerlingen van het Accent College/Groen van Prinsterer in de Oosterkerk.

5 Bevrijdingsdag met o.a. ontsteking van het bevrijdingsvuur op de Markt, helikoptervluchten boven de Krabbeplas, taptoe op het Veerplein en kermis aan de Broekweg.

De 45ste Bevrijdingsronde van Vlaardingen op het circuit Hoflaan–Hofsingel wordt gewonnen door Odwin Bink uit Amsterdam.

6 In Matara (Sri Lanka) is gemeenteraadslid én initiatiefneemster Yvonne Batenburg aanwezig tijdens de overdracht van de eerste tien boten in het kader van de actie 'Hulp voor de vissers van Sri Lanka'. In totaal kunnen 25 boten aan de tsunamislachtoffers worden geschonken.

8 Voetbalvereniging FC Mozaïek viert feest. De pas twee jaar oude club wordt opnieuw kampioen in de vierde klasse en promoveert nu naar de derde klasse.

9 Tijdens de jaarlijkse ledenvergadering van de Organisatie Vlaardingse Ondernemers (OVO) wordt slager Arie Wapenaar onderscheiden met de Vlaardingse Stadsspeld.

12 Met het ontwerp van twee eilanden met daarop 68 woningen hebben Roos Vastgoed uit Ridderkerk en het Vlaardingse bedrijf Van Zanten Bouw de prijsvraag gewonnen voor woningbouw op het WIK-terrein in de Westwijk. Naar verwachting kan volgend jaar een begin worden gemaakt met het bouwrijp maken van de grond en de verkoop.

Burgemeester Bruinsma en een oorlogsveteraan onthullen de plaquette ter herinnering aan Operatie Manna (30 april). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

'Dag van de verpleging'. Ruim 800 verpleegkundigen van de locaties Vlaardingen en Schiedam van het Vlietland Ziekenhuis aanschouwen tijdens lunchbijeenkomsten de 'ziekenhuismoeders' Alida van der Stadt, Gretha Hofstra en zuster Gabriëlle. Het toneelstuk is gebaseerd op het boek 'Ziekenhuis stroomopwaarts' van Anne Jongstra en Ellen Boonstra-de Jong.

13 Sporters uit de Tsjechische partnerstad Moravská Trebová brengen een bezoek aan Vlaardingen. Zij nemen deel aan een tennistoernooi bij VLTC en een internationaal jeugdvoetbaltoernooi bij VFC.

14 De jaarlijkse opening van het vaarseizoen wordt bij watersportvereniging De Bommeer dubbel gevierd. Met trots worden de nieuwe aanlegsteigers en een nieuwe kraan voor het in- en uithalen van de boten officieel in gebruik genomen. De jachthaven in de Broekpolder telt nu 160 ligplaatsen. De nieuwe steigers zijn voorzien van stromend water en elektriciteit.

De aankomst van de Hollandse Nieuwe wordt opgeluisterd met een historische ceremonie (31 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

19 Na de bouwvakvakantie wordt opnieuw begonnen met de bouw van het Vlietland Ziekenhuis in Schiedam. Inmiddels ligt de bouw al anderhalf jaar achter op de planning. De extra kosten lopen hierdoor in de miljoenen euro's.

Laatste 'Salon de Harmonie' in het Theater van Vlaardingen. De presentatoren Dick van der Lugt en Liesbeth van der Kruit praten met o.a. Bas Goudriaan, Charlotte Dumas en Hans Molenkamp.

Verschenen het 'Verslag van werkzaamheden 2004' van ombudsman M. van Kinderen. Ondanks dat de Vlaardingers meer klagen dan inwoners in vergelijkbare steden is het aantal klachten afgenomen met bijna 40 procent van 295 in 2003 naar 172 in het verslagjaar.

21 Bewoners van de regio Rijnmond ademen de meest vervuilde lucht van Nederland in. Om dat nog eens extra onder de aandacht te brengen, is Milieudefensie een actie gestart. Vlaardingers kunnen met eigen ogen aanschouwen hoe vervuilend een auto werkelijk is door een filter bij een ronkende uitlaat te houden.

23 Judoka Edith Bosch heeft tijdens het EK in Rotterdam een gouden medaille behaald. Oud-Vlaardinger Mark Huizinga behaalde brons. Edith Bosch gaat binnenkort verhuizen naar Lopik. De judoka heeft zes jaar in Vlaardingen gewoond.

26 165 Paardenkastanjes verspreid over de hele stad zijn besmet met de destructieve bloederziekte. Slechts één van de bomen moet worden gekapt, de andere worden in de gaten gehouden.

In het Visserijmuseum/Vlaardings Museum officiële onthulling van de Vlaardingse haringsjees door burgemeester Bruinsma. Het rijtuig, dat vroeger werd gebruikt om de eerste haring van het nieuwe seizoen aan te bieden aan leden van het Koninklijk Huis, stond lange tijd in het Rijtuigmuseum in Leek.

Het treinverkeer tussen Vlaardingen en Rotterdam ligt bijna een uur stil door het uitzetten van de spoorbrug door de hitte. Hierdoor kan de brug niet meer dicht. De brandweer is ingezet om te koelen.

27 In het Harmonie 'Poëzie in de nacht'. Tussen twaalf en drie uur 's nachts dragen o.a. Sander Groen, stadsdichter Kees Alderliesten en Benne van der Velde voor uit eigen werk.

28 Open Dag bij waterzuiveringsinstallatie De Groote Lucht.

Landelijke fietsdag onder het motto 'Water'. Deelnemers starten bij molen Aeolus aan de Kortedijk.

29 De Ichthuskerk aan de Van Maerlantlaan viert het 40-jarig bestaan. De dag staat in het teken van vis, de betekenis van het ichthussymbool.

In het Theater van Vlaardingen uitvoering van de musical 'Oliver' door leerlingen van de Jeugd Theater School Vlaardingen.

31 De haringlogger VL 92 Balder brengt de eerste echte Hollandse Nieuwe de haven binnen. Voor de kade van het Visserijmuseum/Vlaardings Museum wordt het eerste vaatje haring gelost en gekeurd.

Het Toeleveringsbedrijf Vlaardingen ontvangt samen met nog zes andere bedrijven in de Beurs van Berlage te Amsterdam de Numico Supplier Award 2005 vanwege de bijzondere service bij het verpakken van babymelk voor de tsunamislachtoffers in Indonesië.

Juni

1 Referendum voor invoering van de EU-grondwet. Opkomst in Vlaardingen 61,8%, waarvan 30% voor en 70% tegen. Nederland stemt in zijn geheel ook tegen de invoering.

2 De helft van de milieuklinkers die begin dit jaar bij de Marathonweg zijn gelegd, moet nu al weer worden vervangen. De stenen slijten sneller dan verwacht.

4 Vlaardings Voetbal Kampioenschap op het complex van Zwaluwen. Winnaar wordt het elftal van Victoria '04.

Met nog zo'n drie jaar te gaan, is de reconstructiecommissie Midden-Delfland momenteel druk bezig met de aanleg van het deelplan Holiërhoekse Polder. Het gebied wordt ingericht voor de avontuurlijke wandelaar, met voet- en vlonderpaden die voeren langs waterpartijen, moerassen, rietkragen, bebossing en grasvlakten.

4-5 Open Dag bij muziekcentrum OpMaat aan de Meidoornstraat. Daaropvolgend in het Theater van Vlaardingen uitvoering van de musical 'Grimmsalabim! Wil toveren' door het musicalkoor OpMaat onder leiding van Anja Brands ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het muziekcentrum.

5 Van der Knaap Horeca Toernooi op het complex van Delta Sport in de Broekpolder. Winnaar wordt het elftal van De Salon door een overwinning op De Stulp.

6 FNV Bondgenoten eert de 96-jarige W. van Vliet met het 75-jarige lidmaatschap van de bond.

Burgemeestersharing in café De Waal. De opbrengst van de veiling en het eerste vaatje Hollandse Nieuwe (3.861 euro) gaat naar aanloophuis De Groene Luiken aan de Oosthavenkade.

8-10 In het Theater van Vlaardingen uitvoering van 'Het Theater voorbij' door het Vlaardings Musical Gezelschap. In de nieuwe productie van het VMG staat de sloop/renovatie van de voormalige Stadsgehoorzaal van architect Sybold van Ravesteyn centraal. Ontroerend is de hommage aan de overleden directeuren Walter van Ginniken en Marten Putman.
Na afloop wordt een borstbeeld van Bassie en Adriaan door burgemeester Bruinsma en wethouder Van der Velde aangeboden aan Bas en Adriaan van Toor. Het beeld, gemaakt door de Haarlemse kunstenaar Cees Vriesekoop, krijgt na de renovatie een plaats in het theater.

Bassie en Adriaan zijn vereeuwigd voor het nageslacht (10 juni). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

11 Zeilregatta op de Foppenplas. Zeekadetten uit Rotterdam, Schiedam, Maassluis en Vlaardingen strijden om de felbegeerde Foppencup. Winnaar wordt het Vlaardingse team.

13-16 Avondvierdaagse met ruim 1.500 deelnemers, georganiseerd door de Vlaardingse Politie en Ontspannings Vereniging, die al vanaf de jaren '50 zorgdraagt voor dit evenement.

14 De Vlaardingse havens hebben vorig jaar 5.773.000 ton goederen overgeslagen tegen 5.329.000 ton in 2003. Vooral de groei in droge bulk is de laatste jaren fors toegenomen. In 1999 werd 1.044.000 ton aan droge bulk overgeslagen tegen 2.983.000 ton vorig jaar.

De Hoflaan is weer opengesteld voor alle verkeer. De straat was ruim een half jaar afgesloten wegens bodemsanering.

15 In de showroom van P.A. van der Kooij aan de Kethel-

weg opent de Deense ambassadeur J. Bernhard de tentoonstelling '200 jaar Hans Christian Andersen' van het Streekmuseum Jan Anderson.

Het Theater van Vlaardingen heeft in het afgelopen seizoen meer bezoekers getrokken dan ooit: 60.000 tegen 44.901 in het seizoen 2003/2004. Afgelopen zaterdag beleefde het theater zijn laatste voorstelling vóór de renovatie.

16 In opdracht van ING Real Estate, eigenaar van het voormalige V&D-pand aan het Veerplein, is een begin gemaakt met het strippen van de begane grond en de eerste verdieping. De werkzaamheden duren tot november. Momenteel onderzoekt de gemeente of het mogelijk is op de tweede verdieping een bioscoop, een casino en een restaurant te vestigen.

Omwonenden van het Hof tekenen bezwaar aan tegen de komst van zeven portocabins van Waterweg Wonen als opvang voor zwervers en daklozen. Volgens hen zijn er genoeg vervangende locaties in de stad.

17 In het stadhuis discussiëren bestuurders en burgers uit Vlaardingen met inwoners van de Tsjechische partnerstad Moravská Trebová over de Europese Unie en de gevolgen van het lidmaatschap hiervan voor Tsjechië en Nederland.

Zorgcentrum Drieën-Huysen viert het 30-jarig bestaan met o.a. een reünie van (oud-)medewerkers, bewoners en vrijwilligers. De etages van het zorgcentrum zullen voortaan worden aangeduid met verdwenen Vlaardingse straatnamen.

In het hele plangebied Stationslocatie wordt het 24-uursgemiddelde van fijn stof overschreden. Om diezelfde reden heeft de Raad van State onlangs een voorlopige streep getrokken door de bouwplannen voor de Koningin Wilhelminahaven. De gemeente hoopt op betere luchtkwaliteit door verhuizing van o.a. bedrijven als Zethameta, Argos en de laad- en losplek van het rangeerterrein.

17-18 Het Vlaardings Loggerfestival wordt ingeluid met de binnenkomst van de haringlogger VL 92 Balder en een concert van twee klassieke koren uit Moravská Trebová. Het feest vindt plaats op de West- en Oosthavenkade, het Grote Visserijplein, de Dayer, de Buitenhaven en de Schiedamseweg. De Groot Vlaardingen Sloepenrace wordt gewonnen door de zeekadetten van de Assam II. De sloep van burgemeester en wethouders eindigt op de dertiende plaats.

18 De Vlaardingsche IJsclub (DVIJC) viert het 125-jarig bestaan onder tropische omstandigheden. De club bestaat anno 2005 voornamelijk uit leden uit het Westland.

20 Tijdens een tocht met de fluisterboot Andante overhandigt burgemeester Bruinsma het Burgerjaarverslag 2004 aan het burgerpanel. Nieuw in het verslag is een overzicht van de inspraaktrajecten in 2004.

De gemeente krijgt van minister Verdonk 220.000 euro voor extra hulp aan Antillianen. Onder de Antilliaanse jeugd heerst o.a. grote werkloosheid, schuldproblematiek, taalachterstand en overmatig gebruik van alcohol en drugs.

De gemeente heeft in de afgelopen vijf jaar rond de dertig 'kleine werken' uitgevoerd zonder de vereiste vergunning. Dat ambtenaren het zelf niet zo nauw nemen met de geldende vergunningsprocedure kwam aan het licht toen onlangs in het verlengde van de Buys Ballotlaan een brug werd gebouwd zonder vergunning.

23 Aan de Kopenhagenlaan hebben wethouder Scheffer en huisarts P. Stigter gezamenlijk de eerste paal geslagen voor de bouw van een HOED. Het gezondheidscentrum gaat huisvesting bieden aan zes huisartsen van Holystaete, Thuiszorg NWN, tandarts A. Scholten en een apotheek. De komende vier jaar komen in totaal vier HOED-en in verschillende delen van de stad.

Vijftien parkeerautomaten in het centrum zijn voorzien van de mogelijkheid om met de chipknip te betalen. Het blijft overigens ook mogelijk om met kleingeld te betalen.

30 De gemeente zegt de huurovereenkomst met voetbalvereniging CION per 1 juli 2006 op. Als het aan wethouder Van der Velde ligt, is de samenwerking tussen de voetbalverenigingen CION en DVO'32 een gepasseerd station. De wethouder had 530.000 euro voor een gepast onderkomen voor de clubs, maar dit bedrag was voor CION niet voldoende.

Archeologen hebben in het industriegebied De Vergulde Hand resten blootgelegd van drie verschillende nederzettingen van circa 2.000 jaar oud. De conservering is zo goed dat van één van de boerderijen zelfs de houten vloer nog deels bewaard is gebleven.

Juli

1 Er heerst grote onrust onder bewoners van de Vettenoordsepolder en de industriewijk aan de Van Beethovensingel nu bekend is geworden dat het oude GAK-gebouw aan de Nijverheidsstraat als favoriete locatie voor de opvang van dak- en thuislozen is aangewezen.

2 De wijk Holy krijgt een nieuw postkantoor in winkelcentrum De Loper. In de Brunawinkel aan de Loper 47 komt een kantoor dat naast alle producten van TPG Post ook andere diensten aanbiedt, zoals het te naam stellen van kenteken- en openbaarvervoerbewijzen.

3 In het zonovergoten Kralingse Bos wint het team van het Theater van Vlaardingen het Theater Voetbal Toernooi 2005.

Uitslaande brand bij restaurant Boris Beer aan de Westhavenkade. Een bewoner van een bovenwoning moet met ademhalingsproblemen naar het ziekenhuis.

6 Stadsregio en provincie zijn gezwicht voor de forse kritiek van Vlaardingen. De Broekpolder blijft tot 2010 een groen gebied. Daarna zal opnieuw worden gekeken of woningbouw wenselijk is.

8 Heiko Kuipers, directeur van het Theater van Vlaardingen, heeft zijn ontslag ingediend. Voor het zoeken naar een geschikte opvolger neemt de gemeente even de tijd. Voorlopig wordt het theater gerenoveerd en is het 'Theater op Reis'.

9 In het Volksbos tussen de Maassluissedijk en de spoorlijn Rotterdam-Hoek van Holland worden binnenkort 460 bomen gekapt om plaats te maken voor de aanleg van een fietspad, ruiterpad, wandelpaden en ecologische poelen. Het bos ontstond in 1992 toen de Stichting Groeiend Verzet opriep tot illegale aanplant uit protest tegen de aanleg van een puinstortplaats in het Lickebaertgebied.

Open dag bij de opgravingen in De Vergulde Hand. Onder begeleiding mogen de bezoekers de opgravingen met eigen ogen bekijken.

12 De Rotterdamse rechtbank veroordeelt een 45-jarige Vlaardinger tot acht jaar cel. De man mishandelde vorig jaar zijn ouders zodanig dat zij aan de gevolgen zijn overleden. Volgens de rechter is gedwongen behandeling niet nodig omdat de kans op herhaling vrijwel nihil is.

14 De Vlaardingse afdeling van het Vlietland Ziekenhuis mocht vorige week een drieling verwelkomen. De trotse ouders van Joost, Koen en Fleur zijn Harm en Esther Viveen uit Maassluis. In Vlaardingen is in de afgelopen jaren slechts eenmaal eerder een drielinggeboorte voorgekomen.

Het Toeleveringsbedrijf Vlaardingen mag zich met recht een gezond bedrijf noemen. Het TBV heeft het laagste ziekteverzuimpercentage van alle sociale werkvoorzieningen in Nederland. Vorig jaar lag het verzuimpercentage op 5,7%, landelijk was dit 13,6%.

Door een grote stroomstoring moet Shell het gehele productieproces stilleggen met als gevolg dikke, zwarte rookpluimen over het Rijnmondgebied. Bij de DCMR komen bijna 500 klachten binnen.

15 De herinrichting van en nieuwbouw op het voormalige tennispark Soenda heeft een nieuwe straat opgeleverd. Aan de Graaf Arnulfstraat moeten in het eerste kwartaal van 2006 72 woningen worden opgeleverd.

16 Het hekwerk voor de oprijlaan van golfterrein Freegolf in de Zuidbuurt is benoemd tot rijksmonument. De gemeente krijgt nu subsidie om het ijzeren hek op te knappen.

Een onlangs gehouden controle door woningcorporaties, politie, Sociale Zaken en het ministerie van VROM in 175 woningen heeft veertien adressen aan het licht gebracht waar onterecht huursubsidie werd ontvangen, achttien Vlaardingers met een onterechte uitkering, zes twijfelgevallen, een aantal woningen dat illegaal werd onderverhuurd en een hennepkwekerij. De politie hield ook een persoon aan wegens openstaande boetes.

21 Het inwoneraantal van Vlaardingen daalt gestaag. Tegelijkertijd is er sprake van een toenemende vergrijzing. Dit blijkt uit de sociale structuurschets 'Mensen maken de stad'. Als de bevolkingsafname zich op dezelfde wijze doorzet, verwacht de gemeente dat het aantal inwoners in 2030 gedaald zal zijn naar 69.935 personen.

Start van het Zomerterras: vier weekeinden lang theater, muziek, film en vermaak voor jong en oud in het Oranjepark en 't Hof.

Het 14-jarige tennistalent Nicolette van Uitert is op de wereldranglijst (t/m 18 jaar) gestegen van plaats 1.189 naar 287. Zij heeft de stijging te danken aan haar uitstekende prestaties van de afgelopen weken.

22 Aan de zuidzijde van de Koningin Wilhelminahaven opent Theatercafé Anvers zijn deuren. Met het theatercafé wil de Rotterdamse ondernemer Nico Lagerweij zich richten op het uitgaanspubliek vanaf 23 jaar. Anvers heeft als eerste horecagelegenheid in Vlaardingen een vergunning gekregen om dag én nacht open te zijn.

25 Het college heeft negen miljoen euro beschikbaar gesteld voor nieuwbouw voor voortgezet onderwijs aan de Korhoenlaan. De toekomstige school omvat 20 leslokalen, een sporthal en twee kunstgrasvelden. De school met de meeste leerlingen mag in 2008 in het nieuwe gebouw trekken. Momenteel lijkt de VOS de meest geschikte kandidaat.

28 Archeologen hebben op het terrein van De Vergulde Hand graanschuren ontdekt uit de vierde eeuw voor Christus. Het zijn de oudste graanschuren die in het West-Nederlandse veengebied zijn aangetroffen.

Augustus

1 Rond de Julianabrug zijn in het weekeinde twee vernielzuchtige jongeren en een dertiger met vandalistische neigingen aangehouden. In de afgelopen tijd was de brug vaker doelwit van vandalen. De totale schade bedraagt inmiddels rond de 36.000 euro.

4 Met het roedel edelherten in de Broekpolder gaat het goed. Er zijn vier kalveren geboren, waardoor de groep nu uit twaalf dieren bestaat. De verhuizing van de herten naar een nieuwe locatie loopt vertraging op vanwege het uitblijven van de benodigde bouwvergunning. Waarschijnlijk verhuizen de dieren in oktober.

6 Het Varend Corso Westland start vanaf het nieuwe sportcomplex Polderpoort de tweede dag van het evenement. Onder het motto 'Kleurrijk Koninkrijk' staan ruim 50 boten in het teken van het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Beatrix. Langs de route grote belangstelling.

8-13 In de Grote Kerk start van de Internationale Orgelweek met het concert 'Hymnes' door organist Michel Chapuis uit Frankrijk. De orgelweek eindigt met een wandelconcert door de deelnemers van een cursus van Chapuis en Andres Gea Galan.

11 Nooit eerder stonden in de regio Waterweg zoveel huizen te koop. Schiedam is koploper met 465 woningen, gevolgd door Vlaardingen met 348 en Maassluis met 138. Vlaardingen heeft een huizenbestand van 34.455 woningen. Het bestand aan koopwoningen is rond de 15.000. Bij elkaar opgeteld vertegenwoordigen de huizen een waarde van 199.331.900 euro.

14 Het echtpaar Van Everdingen-van Halewijn 65 jaar getrouwd.

17 De directeur-generaal van het ministerie van OCW neemt een kijkje bij de in 2003 door archeologen ontdekte boomstamkano op het industrieterrein De Vergulde Hand.

Wethouder Van der Velde feliciteert Fortuna-atleet Teo Maat met zijn onlangs in Canada behaalde wereldkampioenschap vijfkamp in de categorie 55-plus. Bij een sterk bezette World Masters, met niet minder dan 22.000 deelnemers, bleef hij zijn twee Canadese opponenten 250 punten voor.

18 Bij kinderboerderij Holywood komen vier bewakingscamera's. Met de plaatsing hiervan hoopt beheerder Arie Poot dat roofpartijen en vernielingen voortaan tot het verleden gaan behoren.

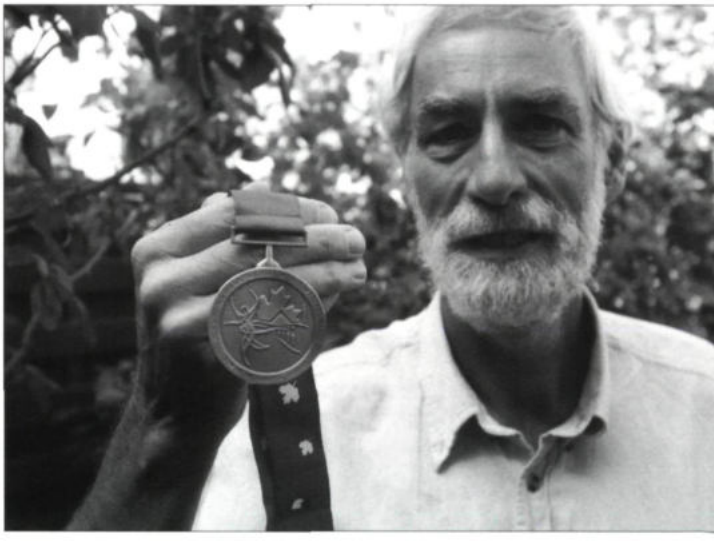
23 Op het opgravingsterrein De Vergulde Hand wordt de boomstamkano gereedgemaakt voor het transport ter conservering.

24 Twee scholen voor speciaal basisonderwijs, de Prof. Kohnstammschool en de Dr. Albert Schweitzerschool gaan samen verder als SBO Kameleon. Op beide locaties feestelijke onthulling van het nieuwe naambord.

Het Varend Corso staat dit jaar in het teken van het 25-jarig regeringsjubileum van Koningin Beatrix (6 augustus).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

Fortuna-atleet Teo Maat is wereldkampioen geworden bij de vijfkamp voor senioren in Canada (17 augustus).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

25 Sandra Bruinsma benoemd tot projectleider voor het Theater van Vlaardingen. De opvolgster van Heiko Kuipers moet zorgdragen voor de verbouwing en de verzelfstandiging van het theater. Tevens is zij verantwoordelijk voor het algemeen management. Sandra Bruinsma was werkzaam bij de afdeling P&O van de gemeente.

VZC-zwemster Conny Boer-Buijs behaalde onlangs in Stockholm tijdens de tiende Europese Masterkampioenschappen in de categorie 55-plus vier gouden medailles op de afstanden 200, 100 en 50 meter vrije slag en 50 meter vlinderslag en een zilveren medaille op de 50 meter rugslag.

Elke donderdagavond is voortaan raadsavond. De ene week vergaderen de raadsleden in het stadhuis, de andere week gaan zij de stad in voor bijvoorbeeld een werkbezoek of hoorzitting. Er komen twee nieuwe commissies in plaats van de huidige vier. Burgers kunnen ook het woord voeren tijdens commissievergaderingen.

29 Het bezwaar van omwonenden tegen de opvang van dak- en thuislozen in 't Hof is door de Algemene Kamer van de commissie voor Bezwaarschriften ongegrond verklaard. Dit betekent dat vier daklozen binnenkort een portocabin in het park kunnen betrekken. De omwonenden zijn bang voor overlast. Ook vrezen zij dat de zwervers agressief worden en bezoekers van het park lastigvallen.

30 Om de onderlinge relatie te verbeteren, onderneemt vrijwel het gehele gemeentebestuur samen met bestuursleden van de Historische Vereniging Vlaardingen een fietstocht door de stad.

31 Ben van As is te zien in het televisieprogramma 'Wroeten' van Arjan Ederveen. Hij werd vanwege zijn grote kennis van nachtvlinders door de Vlinderstichting benaderd om mee te werken aan dit programma.

September

2 Tijdens de viering van zijn 25-jarig jubileum als voorzitter van de Vereniging van Scheidsrechters Vlaardingen e.o. ontvangt M. van de Most de Vlaardingse Stadsspeld uit handen van loco-burgemeester Van der Velde.

2-4 De haringlogger VL 92 Balder promoot Vlaardingen tijdens de Wereldhavendagen in Rotterdam. Het schip, dat sinds begin van dit jaar een vaste plek heeft voor het Visserijmuseum/Vlaardings Museum, neemt een delegatie van het museum mee aan boord.

3 Brandweer Vlaardingen gaat verhuizen. Eind 2006 kunnen de brandweerlieden hun intrek nemen in het bedrijfspand Hoogstad 501. Volgens planning zal in mei 2006 gestart worden met de verbouwing. De kosten van de verhuisoperatie bedragen circa vijf miljoen euro.

5 Aan de Binnensingel wordt een bordeel volledig door brand verwoest. Buurtbewoners en leerlingen van een nabijgelegen school moeten worden geëvacueerd. Twee brandweerlieden raken gewond. Het lijk van de eigenaar wordt in het pand aangetroffen. Men vermoedt dat de brand door hem zelf is aangestoken.

Volgens het televisieprogramma 'Netwerk' heeft Kees Borsboom jaren onschuldig in de cel gezeten voor de Schiedammer Parkmoord. Zijn advocaat onderzoekt of het mogelijk is om aangifte te doen tegen vertegenwoordigers van het Nederlands Forensisch Instituut en het Openbaar Ministerie.

De Ashton Brothers, bestaande uit o.a. oud-Vlaardinger Pepijn Gunneweg, ontvangen binnenkort de Johan Kaartprijs voor hun voorstelling 'Ballyhoo', een mix van variété, muziek, mime, dans en acrobatiek.

6 De onlangs gelichte boomstamkano uit 800 voor Christus blijkt langer dan de archeologen aanvankelijk dachten. Met 10,6 meter is de kano daarmee het langste prehistorische vaartuig van Nederland.

7 Koningin Beatrix heeft onlangs het kunstwerk 'Cradle of life' van beeldend kunstenaar Winnie Teschmacher genomineerd als geschenk voor haar jubileum. De Haagse buurtschap Noordeinde biedt het cadeau aan het eind van dit jaar aan de

De boomstamkano wordt voorzichtig gelicht (23 augustus).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

koningin aan. Op 17 oktober a.s. maakt de koningin haar keuze bekend.

De bekende bokstrainer Louis van Sinderen (85) heeft om gezondheidsredenen besloten om te stoppen met de boksinstuif. De Vlaardinger heeft zijn sporen in de bokssport verdiend als promotor, trainer en begeleider van diverse boksteams op EK, WK en Olympisch niveau. Hij wordt opgevolgd door Bas van Huijgen.

9 De fusie tussen muziekcentrum OpMaat en de Vrije Academie is een stap dichterbij gekomen. Het college stelt een projectleider aan die alle mogelijkheden tot samenwerking gaat onderzoeken.

De gerestaureerde molen Aeolus wordt officieel geopend door minister *Van Ardenne, geflankeerd door Wim Groen en burgemeester Bruinsma* (10 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

Judoka Edith Bosch behaalt tijdens het WK in Caïro een gouden medaille. Oud-Vlaardinger Mark Huizinga wint een bronzen medaille.

Met de onthulling van het kunstwerk 'De Polderlogger' van Kees Lesuis openen de wethouders Van der Velde en Bot de nieuwe sportaccommodatie Polderpoort.

10 Open Monumentendag met als thema 'religie'. Naast kerkgebouwen is ook de Cuyperstoren aan de Hoogstraat opengesteld. In het Visserijmuseum/Vlaardings Museum vertoning van een film over de afbraak van de R.K. kerk aan de Hoogstraat. In Vlaardinger-Ambacht rondleiding over de oude begraafplaats en opening van de tentoonstelling 'De kerk in het midden' in Streekmuseum Jan Anderson.
In het Stadsarchief aan het Plein Emaus twee verschillende tentoonstellingen: over de Vlaardingse kerkgebouwen én over *het archiefgebouw zelf. Dit voormalige raadhuis van de voor*malige gemeente Vlaardinger-Ambacht viert zijn 100-jarig bestaan.

Officiële opening van de gerestaureerde molen Aeolus door de in Vlaardingen woonachtige minister van Ontwikkelingssamenwerking A. van Ardenne-van der Hoeven. De renovatie heeft 350.000 euro gekost en is mogelijk gemaakt dankzij subsidies van het rijk, de provincie, de gemeente en het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.

11 In het Delta Hotel 'Uitzicht op Kunst', een expositie van maritieme kunst, georganiseerd door het hotel in samenwerking met Netwerkplus.nl. Bekende regionale kunstenaars exposeren hun beste werken. Voor het eerst is ook een replica van het grootste schilderij ter wereld, 'Panorama Rotterdam', te bewonderen.

Met de uitvoering 'Hedda Gabler' van Henrik Ibsen opent theatergroep Roth het nieuwe seizoen in het theater aan het Kuipershof.

13 Kringloopcentrum Het Goed heeft een nieuw onderkomen. In een pand aan de Heliniumweg heeft de winkel de beschikking over ruim 1.900 vierkante meter.

14 Het Vlaardingse vrijwilligersbeleid is genomineerd voor 'Het GemeentenCompliment 2005'. De Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk en het ministerie van VWS reiken de onderscheiding uit aan de gemeente die het beste vrijwilligersbeleid heeft ontwikkeld en daarmee het vrijwilligerswerk structureel stimuleert.

In het stadhuis huldiging van de kersverse wereldkampioene judo Edith Bosch. Voor deze prestatie mag burgemeester Bruinsma haar een koninklijke onderscheiding uitreiken. Zij wordt benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Wereldkampioene judo Edith Bosch is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau (14 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

15 In het Vlietland Ziekenhuis, met vestigingen in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis, is met teleurstelling gereageerd op de 93ste plaats in de test van het Algemeen Dagblad. Toch kiest het ziekenhuis zijn eigen koers in de kwaliteitsverbetering.

In Vlaardingen wonen de meeste 90- en 100-plussers van Nederland. Het levende bewijs is Vlaardingens oudste inwoonster Dirkje van den Berg-Bos. Zij wordt door burgemeester Bruinsma gefeliciteerd met haar 105de verjaardag. Ook de oudste inwoonster van Nederland, de 110-jarige Alexandrine van Donkelaar-Vink, kwam hier (in de voormalige gemeente Vlaardinger-Ambacht) ter wereld.

De Rotterdamse rechtbank legt de bouw van de HOED in Holy stil. De vier apothekers in Holy hebben een kort geding aangespannen wegens oneerlijke concurrentie. In de HOED komt een apotheek van zorgverzekeraar DSW en daarvoor is volgens de apothekers in Holy geen plaats.

Vlaardingen heeft een tastbare herinnering aan de fietsenfabriek Bakker en Zonen. Op de hoek Zomerstraat/Willem Pijperstraat schilderden Peter de Jong en Leo Man in 't Veld van het Vlaardings Taalgenotschap een muurreclame van zeven bij vier meter. 'Benzo' begon in 1918 in Vlaardinger-Ambacht en verhuisde in 1930 naar de Hoogstraat om in 1964 te verkassen naar de Gedempte Biersloot.

17 De inventaris van het Theater van Vlaardingen gaat onder de hamer. Vooral de theaterstoelen zijn favoriet bij het publiek.

De Scouting Wesselgroep viert het 55-jarig bestaan met een kanotocht rondom de Westwijk.

De Wereldwinkel viert het 35-jarig bestaan met tal van activiteiten.

De Vereniging Zieken & Bejaarden Omroep Vlaardingen (VZBOV) viert het 40-jarig bestaan. De vrijwilligers A.A. Hanemaaijer en S. Plomp ontvangen een koninklijke onderscheiding.

CKC Oranje Nassau viert het 70-jarig bestaan op het complex aan de Claudius Civilislaan. De korfbalclub werd opgericht als onderdeel van CJV Liefde en Vrede.

17-25 Winkelcentrum Het Liesveld werd tien jaar geleden drastisch vernieuwd. Het winkelcentrum viert dit feit met allerlei festiviteiten en een optreden van zanger Gerard Joling.

20 In haar beleidsplan kondigt Woningstichting Samenwerking Vlaardingen aan het aantal huurwoningen de komende tien jaar met 700 uit te breiden. Daarnaast krijgen alle bestaande woningen, die veelal in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw zijn gebouwd, een fikse opknapbeurt.

Vlakbij NS-station Vlaardingen-West wordt een 58-jarige invalide man voor de ogen van zijn 7-jarige zoontje aangereden door een bestelwagen. Het slachtoffer overlijdt ter plekke. Het zoontje wordt gewond overgebracht naar het Erasmus MC in Rotterdam.

De muurreclame van Benzo op de hoek Zomerstraat/Willem Pijperstraat onthuld in bijzijn van vele Benzofietsbezitters (15 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

21 Oud-Tweedekamerlid Remi Poppe treedt op als raadsman voor de veehouders in Midden-Delfland die te maken hebben met dioxinevervuiling op hun land en in de geproduceerde melk. De SP-er wil met de rijksoverheid een schadevergoeding voor de getroffen boeren treffen.

Het college is akkoord met het ontwerp van het Rotterdamse bureau West8 voor de nieuwe fietsbrug 'De Twist' over de Vaart. De rode brug moet de toegang tot sportcomplex Polderpoort gemakkelijker maken. De bouw start eind dit jaar/begin volgend jaar.

22 De reconstructie van Midden-Delfland bedreigt één van de mooiste weggetjes tussen Vlaardingen en Schiedam. De Woudweg en omgeving dreigen plaats te moeten maken voor percelen bos, rietmoeras en kronkelende beekjes. Het Actiecomité Behoud Woudweg e.o. zet zich in voor behoud van dit eeuwenoude poldergebied.

22-25 Een twintigtal raadsleden brengt een bezoek aan de Tsjechische zusterstad Moravská Trebová.

24 De nieuwe atletiekbaan van Atletiekvereniging Fortuna officieel in gebruik genomen door wethouder Van der Velde. De baan maakt deel uit van sportcomplex Polderpoort. Met de opening is de verhuizing van de sportaccommodatie Vijfsluizen naar de Broekpolder voltooid.

27 De Vlaardingse stichting Annabel is genomineerd voor de aanmoedigingsprijs Rotterdam 2005, in de categorie Hulp en Zorg. Annabel houdt zich bezig met het bevorderen van de mobiliteit van alle chronisch zieke en gehandicapte kinderen in Nederland.

De Marathonweg en de Holysingel behoren tot de tweehonderd 'vieste' straten van Nederland. Dit blijkt uit een zwarte lijst van Milieudefensie.

De beeldengroep 'Kinderfiguren' - beter bekend als 'Ot en Sien' - van kunstenaar H.J. Etienne is na restauratie terug in Vlaardingen. De beelden keren terug op hun oude plek in het plantsoen aan de Van Duyn van Maasdamlaan en de Van Limburg Stirumstraat. 'Pomona', het beeld van kunstenaar Wim van Hoorn, gaat nu voor restauratie naar Anton Geerlings, die het beeld al drie keer eerder heeft hersteld.

29 Dag tegen Geweld. Bijeenkomst bij het Monument van Bezinning bij station Vlaardingen-Oost. Leerlingen van het Accent College zingen nummers van U2, Black Eyed Peas en Toon Hermans.

In afwachting van de realisatie van het nieuwbouwproject Corso Ardea (Latijn voor Reigerlaan) is men begonnen met de sloop van het voormalige Holybad. Op deze plek komt een nieuw dagactiviteitencentrum van de stichting IPSE, gecombineerd met kantoorruimte en 22 appartementen.

30 In De Salon aan de Oosthavenkade eerste nieuwe Vlaardingse talkshow onder de naam 'Sexposure'. In de interviews komen loverboys, aids en de worsteling van homomoslims aan bod. De organisatie is in handen van de jongerenstichting Trends 'n Tragedies, bestaande uit Salomé Aussen, Rutger van Houwelingen en Valida Muratovic.

Het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. heeft besloten voortaan op verzoek kunst uit de regio aan te kopen en deze vervolgens in bruikleen te geven aan musea. Op deze wijze is het Visserijmuseum/Vlaardings Museum in het bezit gekomen van het olieverfschilderij 'Noodvischhal aan de Koningin Wilhelminahaven' van C.A. Bartels.

Nog voordat Kees Borsboom is vrijgesproken van de Schiedammer Parkmoord is de staat al aan het onderhandelen met zijn advocaten over een schadevergoeding. De onderhandelingen moeten voorkomen dat een schadevergoedingsproces tegen de staat wordt aangespannen. Borsboom heeft ruim vier jaar onschuldig vastgezeten.

Oktober

1 Het voltallige college opent de heringerichte Westhavenkade officieel met de historische wandeling 'Van 't Oft naar 't Oofd'. Tijdens de wandeling onthulling van een 'bloemenbankje' van Wilma Kuil. De jubilerende Rotary heeft in totaal vier van deze bankjes geschonken.

Open Nederlands kampioenschap schaken in sportcentrum Polderpoort. Toeschouwers kunnen kennismaken met bekende schakers als Lev Gutmann uit Israël en Alexander Berelovich uit de Oekraïne.

5 In het theater De Zwarte Doos aan de Havenstraat zijn vanaf 16 oktober elke drie weken de muzikale sprookjes 'De Notenkrakersuite' van Tchaikovsky en 'Petrouchka' van Strawinsky te zien. Uitvoerenden zijn 'Die Werkelmänner', bestaande uit Jacqueline van Es en Jos Werkman, met hun marionetten en stokmaskers.

7 Overleden A.A.J.M. van Lier, burgemeester van Vlaardingen van april 1982 tot september 1992. Hij was een toegankelijke burgemeester die veel voor Vlaardingen heeft betekend. De familie neemt in besloten kring afscheid van Van Lier.

Jaap Jongejan, sinds 1980 jeugdvoorzitter van de Vlaardingse voetbalvereniging VFC, benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

8-9 Open Ateliers. Dertig Vlaardingse kunstenaars stellen dit weekeinde hun werkplaats open voor het publiek. Overzichtstentoonstelling in Galerie Pervelle aan de Fransenstraat. In het Hollandiagebouw laten enkele kunstenaars hun visie op hun woon- en werkomgeving zien.

9 Het echtpaar Stigter-Schouten 70 jaar getrouwd.

10 De Waalstraat krijgt eindelijk een opknapbeurt. De riolering wordt vervangen, waarna de herbestrating begint. De karakteristieke bomen blijven ongemoeid.

Presentatie meerjarenbegroting 2006-2009. Het college ziet definitief af van harde bezuinigingen op de subsidies voor instellingen. Hierdoor zijn maatregelen zoals duurdere bezorgmaaltijden voor ouderen van de baan. Dit is te danken aan een grotere bijdrage uit het Gemeentefonds.

12 Het aantal bijstandsgerechtigden is sinds januari dit jaar gedaald van 2.575 naar 2.271. De daling is mede tot stand gekomen door het inzetten van interventieteams.

De gemeenten Vlaardingen, Schiedam en Maassluis hebben een nieuwe culturele prijs ingesteld. De Waterweg Cultuurprijs bestaat uit een geldbedrag van € 25.000 en wordt uitgereikt aan een persoon, stichting of instelling. Het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. tekent voor een groot deel van het bedrag.

Verschenen het boek 'Borstbeelden' van Ingeborg Mares-Engelberts, chirurg van het Vlietlandziekenhuis.

13 In navolging van Schiedam krijgt ook Vlaardingen een 'lichtblauwe brigade'. Stadswachten, reinigingsinspecteurs en parkeercontroleurs zullen samen met controleurs van buitenreclames deze brigade vormen. Het is de bedoeling dat de politie hierdoor meer ondersteuning krijgt en zich meer kan gaan richten op traditionele taken.

14 De in Vlaardingen geboren kunstenaar Frits Vogel exposeert in Design Dock Rotterdam. In 1973 vestigde hij zich in Frankrijk en opende een galerie in Chabadie. Vogel maakt schilderijen en beeldhouwwerken.

15 Drs. Lucas Elting, voorzitter van de Raad van Bestuur van het Vlietland Ziekenhuis, heeft om persoonlijke redenen per direct zijn functie neergelegd. Zijn taken worden voorlopig overgenomen door Janneke van Vliet, die samen met Elting de directie voerde over het ziekenhuis met vestigingen in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis.

Onder leiding van dominee Neely Kok vertrekt een delegatie Vlaardingers naar het Keniaanse Mpeketoni waar a.s. zondag een nieuwe kerk met 1.500 plaatsen in gebruik zal worden genomen. De Emmaus/Immanuël Kerk, die in 2002 vijftig jaar bestond, heeft geld ingezameld voor het dak van de kerk.

20 Hein Geers, productontwikkelaar bij Damco Bakkerijgrondstoffen, gaat naar de finale van de World Chocolate Masters in Parijs. In 2003 werd Geers 'Beste Chocolatier van Nederland' en vorig jaar won hij de Dutch Chocolate Masters.

26 De gemeente is begonnen met voorzorgsmaatregelen tegen de vogelgriep. Op kinderboerderij Holywood zijn de kippen in tijdelijke onderkomens geplaatst. In de Westwijk worden kippen weggevangen. Hobbypluimveehouders worden verzocht maatregelen te treffen.

29 Landelijke Archievendag, met als thema 'Buren'. Het Stadsarchief houdt Open Dag met o.a. vertoning van films,

Oud-burgemeester Van Lier overleden (7 oktober).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

In winkelcentrum De Loper wordt de nieuwe TramPluslijn officieel in gebruik genomen (31 oktober).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

openstelling van de Topografisch-Historische Atlas, verkoop van overtollige boeken en een tentoonstelling over de voormalige gemeente Vlaardinger-Ambacht en haar 100-jarige raadhuis.

De volgens de Koninklijke Horeca Nederland jongste chef-kok Ben de Ruyter (20) is sinds september tevens eigenaar van restaurant The Paddock aan de Westhavenkade. Voor hem een terugkeer naar zijn roots, want hier leerde hij - toen het restaurant nog De Wijnmeesters heette - de eerste beginselen van het koken.

Overleden mr. G.D. Wicart (76), voormalig raadslid en bestuurslid van de PvdA.

31 De officiële opening van TramPluslijn 23 tussen Vlaardingen-Holy en de Beverwaard loopt flinke vertraging op doordat serpentines uit het kanon van clown Bassie op de bovenleidingen blijven hangen, waardoor de tram niet verder kan rijden.

November

1 Wethouder Bot maakt bekend na de verkiezingen van volgend jaar niet meer beschikbaar te zijn voor een nieuw college.

2 Officiële start van het Watch Out!-team in de Babberspolder en Holy-Zuidoost. Voor het team zijn twaalf jongeren geselecteerd om toezichthouder te worden. Er is specifiek voor jongeren gekozen omdat zij gemakkelijker overlastgevende jeugd kunnen aanspreken. De opleiding duurt een jaar, waarna de deelnemers zullen doorstromen naar de beveiligingsbranche.

3 De start van TramPlus loopt allesbehalve op rolletjes. In de ochtendspits ontspoort een tramstel bij het keerpunt aan de Holysingel. Het wagenstel is door een takelwagen weer op de rails gezet. Tot overmaat van ramp blijft deze vastzitten in de drassige bodem. Dat zorgt voor een verkeersoponthoud van drieënhalf uur.

5 Jeugdbrandweerwedstrijden op het terrein van de Groote Lucht aan de Maassluissedijk.

7 Officieel fuseren de politiedistricten Waterweg vandaag, maar officieus is dat een jaar geleden al gebeurd. Het nieuwe korps heet voortaan Waterweg Noord. Het samenvoegen van afdelingen als financiën en communicatie heeft veertien volledige banen opgeleverd, die konden worden omgezet in meer blauw op straat.

8 Bewoners van de Floreslaan voelen zich overvallen door het voornemen van woningcorporatie Waterweg Wonen om op korte termijn ruim 50 huizen te slopen. Volgens de corporatie verkeren de huizen uit 1951 in zeer slechte staat en zijn zij niet meer te renoveren.

9 De boomstamkano blijkt minder oud dan archeologen aanvankelijk dachten. Nader onderzoek wijst uit dat de kano dateert van 683 voor Chr. in plaats van 800 voor Chr. Daarmee is voor de archeologen wel een mysterie opgelost, want in 800 voor Chr. was de vindplaats nog een verlaten veengebied. In de zevende eeuw voor Christus arriveerden de eerste veenkolonisten, mogelijk dus met de boomstamkano.

Wethouder Bot sluit de woning Maassluissedijk 188 officieel aan op de drukriolering. Hiermee komt een einde aan het lozen van ongezuiverd afvalwater in het buitengebied van Vlaardingen.

10 In een gemeenschappelijke verklaring spreekt de gemeenteraad zich afkeurend uit over de uitlatingen van Leo ten Have, fractievoorzitter van VV2000/Leefbaar Vlaardingen. Ten Have deed tijdens de algemene beschouwingen een aantal uitspraken over de burgemeester en de gemeentesecretaris.

De gemeenteraad wil dat er voorlopig geen UMTS-masten in de buurt van woningen worden geplaatst. Eerst moet duidelijk

worden of deze masten schadelijk zijn voor de volksgezondheid. Wanneer het niet lukt om via de APV de plaatsing te verhinderen, moet het college een andere manier bedenken.

11 Opening van het carnavalsseizoen. Door de restauratie van de Harmonie moeten de Leutloggers voor de jaarlijkse verkiezing van de nieuwe prins en de jeugdprins uitwijken naar De Kathedraal aan de Koningin Wilhelminahaven. Herkozen worden Prins Reinald I en Prins Robbert I.

Wethouder Van der Velde feliciteert de handbikers Willemina Raaijmakers en John Vink met hun prestatie bij de marathon van New York. John Vink behaalde met 1 uur 29 minuten en 13 seconden een derde plaats. Willemina Raaijmakers reed haar eerste marathon in 2 uur 36 minuten en 9 seconden.

12 Cor de Jonge, fractievoorzitter van de CU/SGP, verlaat na de gemeenteraadsverkiezingen de raad. De Jonge heeft 22 jaar in de gemeenteraad gewerkt. Hij blijft werkzaam voor de fractie als adviseur.

13 Het echtpaar Van Wijk-Karsel 65 jaar getrouwd.

16 De tijdelijke opvang voor vier Vlaardingse dak- en thuislozen naast de watertoren in het Hof gaat deze week van start. De zwervers hebben ieder een eigen portocabin om te wonen. Daarnaast is er een portocabin met vier noodbedden en een met kantoorruimte voor het Leger des Heils, dat de daklozen begeleidt. Verder is er nog een ruimte om te kunnen wassen en koken. De voorziening is bedoeld voor maximaal één jaar.

17 Voor het stadhuis wordt een wake gehouden voor de elf slachtoffers van de Schipholbrand. De wake wordt geopend door Rob van Herwaarden van de Stichting Uitvlucht. De stichting begeleidt uitgeprocedeerde asielzoekers.

Overleden Nel van der Linden-van Dorp, oud-gemeenteraadslid voor de PCG en het CDA van 1974-1986.

19 Kampeercentrum De Hoogkamer beheert naast de gewone camping ook een eigen natuurkampeerterrein. Dit zal echter worden opgeheven per 1 januari a.s., waarmee Vlaardingen verdwijnt uit het 'Groene Boekje', dé natuurkampeergids van Nederland.

'Kunst voor het volk'. Onder die noemer heeft de gemeente drie kunstvitrines laten ontwerpen door kunstenares Dike Hof. De vitrines zijn bedoeld voor publieke ruimtes en tonen kunst en cultuur uit Vlaardingen.

21 Vandaag gaat bij de drinkwaterzuivering Berenplaat de knop om. Het Maaswater wordt dan niet meer gedesinfecteerd met chloorbleekloog, maar met behulp van UV-licht. Deze overschakeling moet volgens waterbedrijf Evides leiden tot smaakverbetering van het drinkwater.

23 Judoka Natascha van Gurp veroverde afgelopen weekeinde in de Oekraïne een bronzen medaille op de EK voor vrouwen onder de 23 jaar.

De kiesvereniging van de CU heeft vorige week Cor de Jonge en Maarten Rietveld in het zonnetje gezet. De Jonge is al 30 jaar bestuurslid van de kiesvereniging en Rietveld 25 jaar. Zij hebben de zilveren speld van verdienste gekregen.

Met de aankoop van het schilderij 'Aankomst van de Nieuwe Haring' van Adriaen de Lelij en Willem van Leen heeft het Visserijmuseum/Vlaardings Museum een nieuwe ontdekking gedaan. Op het schilderij uit 1815 is een haringkroon afgebeeld. De oudst bekende afbeelding tot nu toe dateerde echter uit 1840.

25 Op het terrein van het voormalige Holybad aan de Reigerlaan wordt de eerste paal geslagen voor het nieuwbouwproject Corso Ardea. Naar verwachting wordt het complex rond de jaarwisseling 2006/2007 opgeleverd.

Dioxinevervuiling blijft de veehouders in Midden-Delfland achtervolgen. Bij een boer in het Lickebaertgebied tussen Vlaardingen en Maassluis is onlangs opnieuw een verhoogde concentratie dioxine in de melk aangetroffen. De norm is niet zodanig overschreden dat de melk moet worden vernietigd. Dezelfde boer werd afgelopen voorjaar ook al gedupeerd.

Het Actiecomité Behoud Woudweg e.o. krijgt steeds meer steun in de strijd tegen de reconstructie van het Midden-Delflandgebied. Het verzet groeit niet alleen in het poldergebied, maar ook in de aangrenzende wijken in Vlaardingen en Schiedam. Met name bewoners uit de Feministenbuurt zijn in opstand gekomen tegen de plannen met betrekking tot de zuidrand van de groene long.

26 In het Albeda College discussieavond ter gelegenheid van de Internationale Solidariteitsdag van het Palestijnse volk, een initiatief van het Vlaardingse Al Awda Netwerk Palestina en de interkerkelijke organisaties voor ontwikkelingssamenwerking ICCO en Badil.

27 In De Salon krijgt Mary Brown een feestje aangeboden van klanten van Nachtbar Intiem. Inmiddels is het tien jaar geleden dat de bar aan de Kornelis Speelmanstraat de deuren sloot.

28 Tijdens de ledenvergadering van Victoria '04 wordt Koos de Ruijter onderscheiden met de gouden KNVB-speld voor zijn grote verdienste voor de voetbalsport. Wim Maurits en Jan Bouman worden benoemd tot leden van verdienste.

Victoria '04 zelf krijgt het normen- en waardencertificaat van de KNVB.

Op het woonwagenkamp aan de Holyweg overlijdt een 47-jarige bewoner aan zijn verwondingen. Zijn vrouw en twee dochters worden aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij de gewelddadige schietpartij.

29 Teen Challenge Vlaardingen gaat fuseren met Timon in Zeist. De twee organisaties willen hiermee de christelijke zorgverlening aan jongeren in de Rijnmond verder ontwikkelen. In het onderkomen aan het Verploegh Chasséplein wonen momenteel tien jongeren, die hier worden voorbereid om op eigen benen te staan.

30 De horecaondernemers restaurant HARD Times, tearoom De Zeeman en restaurant The Happy Farmer zijn genomineerd voor de UITblinker, de vorig jaar ingestelde jaarlijkse horecaprijs. De jury onderwerpt de genomineerde bedrijven de komende maanden nog aan een nadere beoordeling.

December

1 Met de symbolische sloop van de eerste steen komt cabaretier Youp van 't Hek de start van de renovatie van het Theater van Vlaardingen, de voormalige Stadsgehoorzaal, luister bijzetten.

Forensisch onderzoek heeft aangetoond dat het DNA in één van de duizend jaar oude Vlaardingse schedels nog van zeer goede kwaliteit is. Het is het oudste menselijke DNA dat tot dusver in Nederland is ontdekt. Naar verwachting zullen nadere analyses meer inzicht verschaffen over de migratie van onze voorouders en recente evolutionaire selectieprocessen van de moderne mens.

2 Hoog oplaaiende emoties bij bezorgde bewoners van de VOP tijdens een informatieavond over de mogelijke opvang van dak- en thuislozen in het voormalige GAK-gebouw aan de Nijverheidsstraat. Het college heeft deze locatie onlangs aangewezen, maar de wijkbewoners zijn faliekant tegen.

3 Tijdens de restauratie van de Grote Kerk in 1938/1939 hebben drie timmerlieden op een plankje hun namen en de volgende tekst geschreven: "De internationale toestand is zorgwekkend. Hitler, de Führer van Duitschland, is de duivel in eigen persoon, of hij is krankzinnig." Het torenplankje, dat al in 1993 werd ontdekt, is nu uit de koepel verwijderd en ondergebracht in het museum.

Tijdens een feestelijke bijeenkomst in Utrecht wordt het Vlaardingse vrijwilligersbeleid beloond met de tweede prijs. Het 'GemeentenCompliment' wordt dit jaar voor de vijfde keer uitgereikt.

6 Petto Koop, lid van theatergroep Facetten, heeft bij het Eenakterfestival in Rotterdam de prijs gewonnen voor beste acteur.

De 24-jarige dochter van de vorige week doodgeschoten woonwagenbewoner heeft de moord op haar vader bekend.

De ophoging van het Marnixplantsoen zorgt voor grote wateroverlast. Het plantsoen wordt sinds september heringericht. De gemeente wil er een groen hart voor de Westwijk van maken, met wandelroutes, fietspaden en speeltoestellen. Ook als het niet regent, is het park een onbegaanbare modderpoel.

7 Freelance persfotograaf Roel Dijkstra gaat in hoger beroep, nadat hij schuldig is bevonden aan het negeren van een politiebevel. Hij fotografeerde tijdens de jaarwisseling een brand in een winkelcentrum in Nieuwerkerk aan de IJssel, waarbij hij door een agent werd aangehouden. De rechter legde geen straf op, maar volgens de fotograaf is het een principekwestie.

Cabaretier Youp van 't Hek geeft het startsein voor de renovatie van het Theater van Vlaardingen, de voormalige Stadsgehoorzaal (1 december). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

8 Na maandenlange leegstand is er in het V&D-pand aan het Veerplein weer activiteit te bespeuren. Opende eerder al het Kruidvat zijn deuren, sinds afgelopen week is er ook de Hema te vinden.

Uit handen van wethouder Van der Velde ontvangt Theo de Vree, voorzitter van voetbalvereniging Victoria '04, de eerste oorkonde behorende bij de titel 'Pluim van de maand'. De pluim is een particulier initiatief van Cees Maree, eigenaar van het Scheele Hoekje. Elke maand zal de winnaar van de pluim ook een etentje aangeboden krijgen als blijk van waardering.

Onder grote belangstelling van honderden verontruste wijkbewoners uit de VOP geeft een meerderheid van de gemeenteraad goedkeuring aan de aankoop van het GAK-gebouw als opvang voor dak- en thuislozen.

Volgens wethouder Bot is er geen behoefte meer aan het Platform Buizengat. Na elf jaar van participatie en directe inspraak wil de gemeente bij de komende ontwikkeling van de tweede bouwfase bij het Hof alleen nog maar informatieoverleg met het Platform Oostwijk.

De gemeenteraad stemt in met een wijziging van het sloopbesluit. Voortaan mag het college geen sloopbesluit meer nemen of een sloopvergunning afgeven zonder de gemeenteraad te raadplegen.

In de Grote Kerk presentatie van het boek 'De Grote Kerk, geschiedenis van een monument'. In 1995 werd hiermee reeds een begin gemaakt. Nadat het werk jaren had stilgelegen, werd in 2005 aan historicus Klaas Kornaat gevraagd het boek samen te stellen. Aan het boek werkten mee: J.P. ter Brugge, de inmiddels overleden Matthijs A. Struijs, Piet Heinsbroek, Joop van Dorp en Johan ter Molen. De redactie was in handen van Klaas Kornaat en stadsarchivaris Harm Jan Luth.

9 Werf van Pronk, Werf Dammes Erve, Werf De Hoop en Buizengat. Zo luiden de straatnamen in het woningbouwproject Buizengat. De straatnamencommissie put daarmee uit het scheepsbouwverleden van het Buizengat.

11 Inwijding van de nieuwe Lucaskerk door bisschop A. van Luyn van Rotterdam. De nieuwe kerk vervangt de Joannes de Dooperkerk, die vorig jaar plaats moest maken voor woningbouw.

13 De Tweede Kamer is het getreuzel rond de aanleg van de A4 tussen Delft en Schiedam/Vlaardingen zat. Een meerderheid eist dat het kabinet vóór april 2007 de knoop doorhakt. VVD, CDA en LPF hopen dat de aanleg nog voor 2009 kan beginnen. Als het aan de VVD ligt, komt er zelfs een noodwet om dit mogelijk te maken.

TV-kok Ad Janssen geeft kookdemonstraties tijdens de vijfde kerstmarkt van het Accent College.

15 De drie Waterweggemeenten bieden minima en bijstandsgerechtigden gratis een collectieve aanvullende verzekering aan bij zorgverzekeraar DSW. Voorwaarde is wel dat zij een basisverzekering bij dezelfde zorgverzekeraar nemen. Zowel voor de minima als ook voor Sociale Zaken betekent dit een enorme vereenvoudiging van het papierwerk.

De bronzen voetafdruk van oud-burgemeester J. Heusdens is na ruim tien jaar teruggevonden. De afdruk werd tijdens de opening van het Liesveld in 1963 ingemetseld in het wegdek, maar in het kader van de renovatie van het winkelcentrum verwijderd en vervolgens opgeslagen bij Stadswerk. De voetafdruk krijgt binnenkort weer een plaatsje op het Liesveld.

16-17 Kerstmarkt rond de Grote Kerk met o.a. Westlandse Midwinterhoorn Blazers, bespeling van het carillon door Bas de Vroome, levende kerststal en ontsteking van de kerstboomverlichting door burgemeester Bruinsma.

17 Het Actiecomité Behoud Woudweg e.o. krijgt steun van de Vlaardingse politiek. De fracties van PvdA, GroenLinks, CDA en CU/SGP zijn bezorgd dat door de plannen van de reconstructiecommissie Midden-Delfland het historische agrarische polderlandschap verdwijnt.

18 In de Grote Kerk Volkskerstzang met medewerking van het musicalkoor van muziekcentrum OpMaat onder leiding van Anja Brands en het Brass Ensemble De Bazuin onder leiding van Bram Sebel. Pastoor Guus Ruijl verzorgt de meditatie.

Directeur Piet van Woerden neemt na 27 jaar afscheid van Vaartland (21 december).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie)

19 In het Delta Hotel overhandigt de echtgenote van burgemeester Bruinsma symbolisch een cheque voor 12.000 kilo meel aan de voorzitter van het Rode Kruis NWN. Het geld is bijeengebracht met een actie door Wim Groen, huurder van molen Aeolus, en is bedoeld voor hulp aan het noodlijdende Afrikaanse Niger.

20 In de Grote Kerk kerstconcert door het Vlaarding's Mannenkoor Orpheus onder leiding van Bernhard Touwen. Medewerking verlenen het Brass Ensemble De Bazuin en het jeugdkoor Young Voices uit Berkel en Rodenrijs.

21 Zorgcentrum Vaartland neemt afscheid van Piet van Woerden. De directeur, die gebruikmaakt van de VUT-regeling, was 27 jaar verbonden aan Vaartland.

22 De provincie heeft 1,3 miljoen euro toegezegd voor het deelproject Rivierzone. Het geld uit de zogenoemde BIKL (Bestemmingsreserve Impulsen in Kwaliteit en Leefbaarheid) zal in de eerste plaats worden ingezet voor het slopen, saneren en bouw- en woonrijp maken van de bouwlocaties in het stationsgebied. Daar moeten kantoren en woningen verrijzen.

28 The Amazing Stroopwafels staan met hun hit 'Oude Maasweg' opnieuw in de Top 2000 van Radio 2. Het nummer is van plaats 69 gestegen naar plaats 26.

Met een feestje in De Salon bedankt de gemeente jonge vrijwilligers tussen 16 en 26 jaar voor hun inzet.

Vlaardingen heeft de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) goed op orde. Dit is gebleken uit een onderzoek dat het ministerie van Binnenlandse Zaken eens in de drie jaar laat uitvoeren.

30 Vanuit heel Europa en zelfs Canada en de VS komen honderden Eritreërs naar Vlaardingen om de laatste eer te bewijzen aan Mikail Sium, één van de oprichters van het Eritrean Liberation Front, dat strijdt voor een onafhankelijk Eritrea. De vrijheidsstrijder overleed onlangs in Addis Abeba. Zijn vrouw en kinderen wonen al veertien jaar in Vlaardingen.

31 In het Delta Hotel geeft het bruidspaar Eringaard-de Jonge als allereerste stel in de regio elkaar op oudejaarsavond het jawoord.

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Afdeling 8 van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland

Heliniumleden tonen belangstelling als beroepsarcheologen met sterke middelen een kano bergen op de locatie 'De Vergulde Hand'.

VOORWOORD

In het jaar 2005 werden weer diverse activiteiten georganiseerd, zoals veldwerk, vondstverwerking op werkavonden, excursies en lezingen. Er werd intensief gebruik gemaakt van de werkruimte en de werkavonden werden druk bezocht.

VELDWERK

Maassluis, Aalkeet binnenpolder, 26 februari:
Veldwaarnemingen ter weerszijden van de spoorlijn Vlaardingen – Maassluis en het opnemen van een grondprofiel in een bouwput.

Maasland, 's-Herenstraat, 2 april:
Vervolg boringen met 5 mensen aan de 's-Herenstraat 40, waar we wederom een aantal gaten hebben mogen prikken in de tuin van de familie Bohtlinck om meer duidelijkheid te krijgen over de mogelijke aanwezigheid in de ondergrond van een motte, gracht of andere vroeg-middeleeuwse activiteiten waar in de volksmond reeds lang sprake van is.

Vlaardingen, Havenstraat, 16 april:
Boren aan de Havenstraat met 4 mensen. Deze boringen passen in het "mega"project van Piet Heinsbroek om de ondergrond van deze straat en aan de overkant van het water langs de Hoflaan in kaart te brengen. Dit project is gepubliceerd en officieel aan het VLAK, het Gemeente Archief, Helinium en enkele behulpzame personen aangeboden op 12 december in theater De Zwarte Doos aan de Havenstraat 46.

Vlaardingen, Vergulde Hand, 25 juni:
Graven onder leiding van Yuri en Menno van het VLAK en met 7 personen van Helinium. Heerlijk om weer eens op en rond een inheems Romeinse boerderij in de weer te zijn.
De opgravingsresultaten zijn vanzelfsprekend te vernemen uit de verslagen van het VLAK.

9 juli:
Wederom De Vergulde Hand, tijdens een van de open dagen, graven wij met 9 man in put 9.

3 september:
Onder leiding van Piet Heinsbroek begonnen aan een uitgestrekte raai van boringen.
Het idee was om Heliniumleden meer boorervaring te laten verkrijgen, helaas door allerlei omstandigheden een geringe (3 personen) opkomst.

INDIVIDUEEL VELDWERK:

Hiermee wordt bedoeld de nog niet vermelde booractiviteiten van Piet Heinsbroek en de verkenningen en waarnemingen van Rinus van Grevenhof rond Maassluis en Maasland.

WERKAVONDEN:
De werkavonden zijn het sociale en informatieve middelpunt van onze afdeling. Zoals bekend worden deze gehouden in onze werkruimte op elke woensdagavond van 20.00 tot ca 23.00 uur. Er vonden weer vele activiteiten plaats, in het kort en in het algemeen:
-Het voortgaan met het Askuil-project; uitwerken van code 1095 spoor 263 (VLAK), onder begeleiding van Martijn Defilet die, helaas voor ons, eind 2005 het VLAK heeft verlaten.
-Het zeven van de 1 kubieke meter grond uit Barendrecht (BOOR) (een steentijd/bronstijd vindplaats) is een ander doorlopend project, dat bijna is voltooid en waarna we met het uitvlooien van de zeefresten kunnen gaan beginnen onder leiding van Jurrien Moree.
-Andere activiteiten op de werkavonden waren: fotoverwerking, vondstverwerking en verslaglegging, administratieve zaken, bibliotheekwerk, knipselarchief (ook zo'n niet te stoppen lid, die Joop Snel), vele discussies en niet alleen over archeologie.

EXPERIMENTELE ARCHEOLOGIE:
Van de voorgenomen plannen om te gaan bronsgieten en om een curag (huidenbootje) te maken, is nog niet veel gekomen. Er wordt wel regelmatig nieuwe informatie aangevoerd, dus als het zover is zijn we al aardig voorbereid.
De boomtakkano heeft een "major overhaul" gehad, ofwel hij is dun geschild om hem weer een fris uiterlijk te geven, maar belangrijker, hij is weer recht en symmetrisch gemaakt, nadat hij in de afgelopen jaren getordeerd en kromgetrokken was.

OVERIGE ACTIVITEITEN:
-Helinium zaterdag:
Het is de bedoeling om elke 1e zaterdag van de maand iets met elkaar te doen, bijvoorbeeld boren, veldverkenningen, klusjes, opruimen of schoonmaken in de werkruimte of een uitje naar een museum. Een grootse gebeurtenis en vooral erg gezellig en lekker was het "oud eten" op 5 en 6 november. Met ca 16 mensen hebben we gedurende deze dagen allerlei Romeinse, middeleeuwse en op archeologische vondsten gebaseerde recepten bereid en genuttigd.
-Samenwerking met VLAK:
Helinium heeft zich met een aantal leden ingezet op nog een drietal open dagen van het VLAK op de locatie De Vergulde Hand op 20 en 21 augustus en 17 september. Op deze dagen stonden wij bezoekers te woord en verrichtten wij hand en spandiensten (de boomtakkano werd tentoongesteld en ter plekke bewerkt).

BIBLIOTHEEK:
Vanwege problemen met de computer zijn er dit jaar weinig boeken ingeschreven. Helinium heeft wel nieuwe boeken aangeschaft. Er zijn ook schenkingen ontvangen, o.a. jaargangen Spiegel Historiael en een uitgebreide beschrijving van boringen. We zijn bijna klaar met het maken van een nieuwe catalogus.

TERRA NIGRA:
Met de nummers 161 t/m 163 heeft de redactie van T.N. bijna het gestelde doel van vier nummers per jaar gehaald. Er traden in de redactie en in het tot stand komen van de T.N. nogal wat veranderingen op. De lay-out wordt nu geheel door Heliniumleden uitgevoerd; dit is na enige aanloop op voortreffelijke wijze uitgevoerd door Rinus van Grevenhof.
De redactie bestaat nu uit: Ronald Frank, Ellen Groen, Tim de Ridder, Suzanne Kluver en Rein de Graaf.
In 2005 verschenen totaal meer dan 20 artikelen plus mijmeringen, knipsels en diverse mededelingen.

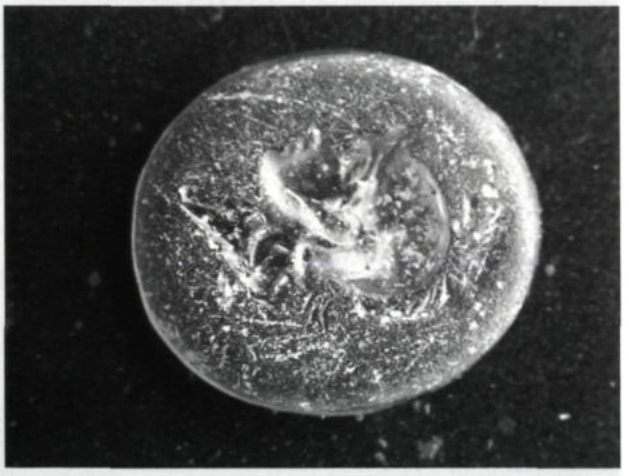
EXCURSIES:
Op 8 januari is Helinium naar Delft geweest om een bezoek te brengen aan het Lambert van Meertenmuseum met een tentoonstelling over beerputmateriaal.
Van 4 juni tot 11 juni ging de buitenland-excursie naar Ierland (zie voor het verslag T.N. 163 van december 2005).

LEZINGEN:

9 februari:	Na de jaarvergadering Piet Heinsbroek over boringen in het algemeen
9 maart:	Epko Bult over pottenbakkerijen te Delft
13 april:	Mike Groen over het grafveld van klooster Koningsveld te Delft
18 mei:	Videoavond door Guus van de Poel en Ellen Groen
25 juni:	Barbecue ter gelegenheid van het Midzomerfeest
14 sept.:	John Sla over opgraving Zweeds hunnebed K 105
5 oktober:	Jurrien Moree over "dijk van een wijk" Barendrecht

Jaarverslag

Gemeentelijk Archeoloog

Organisatie VLAK
In 2005 bedroeg het aantal medewerkers tien: één gemeentelijke archeoloog, vier archeologen, vier archeologische medewerkers en één WIW'er. Het aantal tijdelijk aangestelde archeologen varieerde van één tot drieëntwintig. Deze grote hoeveelheid tijdelijke krachten staat in verband met het project De Vergulde Hand, waarover verderop meer. Er is het nodige gedaan aan voorlichting: er zijn vele artikelen verschenen, enkele persberichten en VLAK-verslagen, daarnaast werden er diverse lezingen gegeven. Veel informatie is terug te vinden op de archeologische website. Het VLAK heeft enkele exposities georganiseerd in de vitrine in de publieksruimte in het Westnieuwland 6. Deze gingen over het menselijke materiaal dat opgegraven is op de locatie Gat in de Markt en de archeologische route langs archeologische vindplaatsen in Vlaardingen. Verder is een expositie gemaakt "boodschappen uit het verleden", die in het kader van de boekenweek werd georganiseerd in samenwerking met de Stichting Stadshart Vlaardingen.

Oudste menselijk DNA uit Nederland
Forensisch onderzoek heeft aangetoond dat het DNA in duizend jaar oude schedels die opgegraven zijn op de locatie Gat in Markt, nog van zeer goede kwaliteit is. Het is het oudste menselijke DNA dat in Nederland tot dusver is ontdekt. Met deze hoopgevende resultaten krijgt het onderzoek naar oud DNA een belangrijke impuls. Naar verwachting zullen nadere forensische analyses van het oude DNA ons meer inzicht verschaffen over de migraties van onze voorouders en recente evolutionaire selectieprocessen van de moderne mens. In 2006 zal het DNA-onderzoek verder vorm krijgen.

Archeologisch onderzoek: De Vergulde Hand 7.077
Op diverse locaties is archeologische onderzoek verricht. Hier zal worden ingegaan op het belangrijkste project, De Vergulde Hand. In april heeft de gemeente Vlaardingen bericht gekregen dat het Ministerie van OCW een subsidie van € 862.060,- beschikbaar heeft gesteld voor het archeologisch onderzoek in het plangebied De Vergulde Hand. De subsidie is toegekend vanwege het nationale belang van de archeologische vindplaatsen. In de periode van 6 juni t/m 21 oktober heeft het VLAK in De Vergulde Hand tien vindplaatsen archeologisch onderzocht die binnen het plangebied liggen.

Het onderzoek heeft een opeenstapeling van cultuurlandschappen uit de Late Prehistorie tot en met de Middeleeuwen aan het licht gebracht. Uit de Romeinse Tijd en de Middeleeuwen zijn complete verkavelingstructuren opgegraven. De Vlaardingse

Foto links: Romeinse gem met gehelmde godheid. Met een datering rond het jaar nul, is het één van de vroegste Romeinse vondsten in de omgeving. (Foto: Hazenberg Archeologie Leiden)

Foto rechts: Dit takkenpad sluit aan op één van de boerderijen uit de 4e eeuw voor Chr. (Foto: VLAK, gemeente Vlaardingen)

archeologen hebben op deze locatie het langste prehistorische vaartuig van Nederland opgegraven en verder nog een klein onderkomen uit de Vroege IJzertijd, vier goed bewaarde huizen uit de Midden-IJzertijd, één uit de Late IJzertijd, twee schuren, circa veertien bijgebouwen, waaronder vermoedelijk spiekers voor de opslag van graan, resten van negen takkenpaden en een nederzetting uit de Romeinse tijd. Niet eerder is er op een dergelijke schaal een compleet prehistorisch cultuurlandschap in het veen blootgelegd.

Kano veenpioniers

Aanvankelijk werd gedacht dat het langste prehistorische vaartuig rond 800 voor Chr. zou dateren. Daarmee was de vraag opgeworpen wat de bemanning van deze kano te zoeken had in het toen nog geheel onbewoonde veengebied. De datering komt na nader onderzoek echter uit op rond 683 voor Chr., waardoor deze in de Vroege IJzertijd valt. Daarmee valt de ouderdom van de kano samen met de komst van de eerste veenkolonisten. In dat licht gezien, is de vondst van een klein gebouwtje op enkele honderden meters afstand van de kano bijzonder interessant. Het betreft een hutje van circa 3 bij 8 meter, dat mogelijk uit dezelfde tijd stamt als de kano. De geringe omvang doet vermoeden dat het hier gaat om een tijdelijk onderkomen van de eerste veenkolonisten. Deze ontdekkingen geven de archeologen meer inzicht in het verloop van het kolonisatieproces van het Nederlandse veengebied.

Ruimtelijke ordening ijzertijdboeren

Het aantal goed bewaarde boerderijplattegronden uit de IJzertijd mag uitzonderlijk hoog genoemd worden. Niet eerder zijn er bij archeologisch onderzoek in het Maasmondgebied zoveel boerderijen tegelijk opgegraven. Opvallend is dat de boerderijen in omvang nogal verschillen. De breedtes lopen bijvoorbeeld uiteen van circa vier tot circa vijfeneenhalve meter. Onduidelijk is nog waar deze variatie op wijst. Dit moet nader specialistisch onderzoek duidelijk gaan maken. Er zijn namelijk veel grondmonsters genomen van de vloerresten die nog mijten kunnen bevatten. Deze mijten kunnen een indicatie geven voor het antwoord op de vraag welke dieren er gestald werden. De eerste waarderingsresultaten van de grondmonsters zijn veelbelovend en wijzen erop dat deze parasietresten goed zijn geconserveerd. Bijzonder zijn ook de heiningen die zijn aangetroffen in het veenlandschap. Niet eerder zijn er ook zoveel resten van paden uit de IJzertijd blootgelegd. Het zijn er niet minder dan negen. Eén kon zelfs over een lengte van zestig meter worden gevolgd. Het grootschalige onderzoek heeft aangetoond, dat er in het Vlaardingse veengebied een compleet begraven prehistorisch cultuurlandschap schuil gaat. Hierdoor is het mogelijk om te onderzoeken op welke wijze de ijzertijdboeren de ruimtelijke ordening van het landschap ter hand namen.

Akkeren op het veen

Intrigerend zijn de talloze spitsporen in het veen. Onduidelijk is nog of dit samenhangt met veenwinning, zoutwinning of het aanleggen van akkers. Tot voor kort namen archeologen aan dat het veen zich niet leende voor akkerbouw. In dat licht is de vondst van opslaggebouwen, zogeheten spiekers, belangrijk. Deze kunnen zijn gebruikt voor opslag van de oogst. Rondom de funderingspalen van deze opslaggebouwen zijn inderdaad resten van prehistorische cultuurgewassen ontdekt. Het gaat om emmertarwe, lijnzaad en gerst. Het pollenonderzoek van de monsters die in en nabij de nederzetting zijn genomen, kan mogelijk nader inzicht geven met betrekking tot de aanwezigheid van akkeronkruiden, waardoor ook meer bekend wordt over de akkers zelf.

Verder onderzoek

Het veldwerk is afgerond, maar een groot deel van het feitelijke onderzoekswerk moet nog gaan beginnen. Specialisten moeten de komende tijd antwoorden gaan geven op vragen als: Hoe zag het landschap eruit? Welke dieren hielden de boeren en welke gewassen verbouwden ze? Hoe hebben de mensen het landschap beïnvloed? De eerste wetenschappelijke resultaten zullen in 2007 gepubliceerd worden in basisverslagen. Begin 2008 zal de zogeheten synthese gereed zijn. De archeologen hebben er voorlopig nog hun handen vol aan. Op de website www.archeologie.vlaardingen.nl is het hele onderzoek te volgen aan de hand van Archeologie Actueels en korte films.

Jaarverslag

Stadsarchief

Algemeen

Het jaar 2005 was voor het Stadsarchief met name succesvol door de lancering op 29 oktober van de enorme genealogische database op het Internet. Dit bestand, waarin inmiddels zo'n 45.000 personen zijn opgenomen, is voor publieke instellingen in Nederland uniek omdat alle personen aan elkaar gekoppeld zijn. Dit biedt raadplegers de mogelijkheid om door de generaties heen te 'klikken' en uit de vele reacties blijkt dat dit zeer gewaardeerd wordt. In de laatste twee maanden van 2005 werden wereldwijd al 83.000 pagina's bekeken. De overbrenging van de Maassluise archieven naar Vlaardingen in 2004 leverde en levert behalve extra werk ook heel wat nieuwe bezoekers op. De openstelling van de studiezaal op donderdagavond werd aan het eind van het jaar, na meer dan 40 jaar afgeschaft. Door het enorm teruglopende avondbezoek was het niet langer de moeite waard om 's avonds open te zijn.

Personeel en vrijwilligers

In het personeels- en vrijwilligersbestand veranderde nogal wat. Het personeel bestond uit: D.F. van Geenen (restauratie), H.C. Geuze (archiefinspectie, inventarisatie en applicatiebeheer), J. van Leeuwen-Zuidgeest (educatie en tijdschriftenbeheer), H.J. Luth (stadsarchivaris), M.K. van Papeveld-Hörst (krantendocumentatie), H.C. Verloop (studiezaal en bibliotheek), A.G. Visser-van der Meer (administratie) en E.M. van der Zwaal (Topografisch-Historische Atlas en studiezaal). Van de heer G.W.G. van der Heijden moest node afscheid worden genomen. Na vijf jaar werkzaam te zijn geweest als archiefinventarisator en depotbeheerder, maakte hij gebruik van de 57+-vertrekregeling. Met het oog op bezuinigingen op de loonsom van de Gemeente Vlaardingen kan deze vacature niet worden opgevuld.

Als steeds worden de vrijwilligers hier met dankbaarheid vermeld: J. Borsboom (fotograaf), mw. J.K. Bot (kroniek), H. Brobbel (Atlas), mw. P. van Gelderen-Bakker (indicering Burgerlijke Stand- en Bevolkingsregisters Maassluis), G.A.J. den Hertog (indicering Bevolkingsregister Vlaardingen) en M.P. Zuydgeest (Atlas). Zonder hun inzet zou het Archief met de handen in het haar zitten. Mevrouw S. van Heijzen-Troost, die in 2004 begonnen was met de digitalisering van archiefinventarissen voor de nieuwe internetsite, vond een werkkring, waardoor zij haar vrijwilligerswerk moest opgeven.
Op 5 mei 2005 overleed onze trouwe nestor-vrijwilliger C.B. (Cees) de Jong in de leeftijd van 90 jaar. Maar liefst 21 jaar lang heeft hij tot enkele dagen voor zijn dood het Stadsarchief gediend met het indiceren van vele 16e-18e-eeuwse archivalia. Zijn nagedachtenis wordt in hoge ere gehouden.

Archieven en toegangen
Er is veel belangwekkends dat het verdient om bewaard te worden voor latere generaties, waardoor de depots ieder jaar voller worden. De Handschriften- en Documentatieverzameling wordt doorlopend aangevuld met monsterboekjes, persoonsbewijzen, genealogieën en andere 'losse stukken'. Van de opgenomen archieven, archieffragmenten en collecties noem ik de Bouwvergunningen van de Gemeente Vlaardingen (1970-1992), de ROMI-fabriek (1941-1990), De Ronde Tafel 56 Vlaardingen (1955-2005), de Scheepswerf I.S. Figee (1947-1955), de Vereniging Vrienden van het Lickebaert-Bos (1948-1990), de toonkunstenares Jo Mulder (1938-1980), de dirigente Katharina Verhoeff-Torn (1907-2004) en het historisch zeer waardevolle archief van de Govert van Wijnstichting te Maassluis (1626-1990). Door het vertrek van de inventarisator kwamen voornamelijk plaatsingslijsten tot stand. Wel kon verder worden gewerkt aan de digitale overbrenging van de bestaande archiefinventarissen in het ook via het Internet te raadplegen beheerssysteem RUURD. Het fotokopiëren van de Maassluise doop-, trouw- en begraafboeken (1610-1811) en Burgerlijke Standregisters (1811-1955) kon worden afgerond. Indices op de Burgerlijke Stand van Maassluis (1811-1955) kwamen gereed, terwijl een begin werd gemaakt met die van de Maassluise Bevolkingsregisters (1823-1839). Ook werd een index vervaardigd op de geboorten van de Maassluise Joodse Gemeente (1777-1811).

Bibliotheek
Aan de bibliotheek werden 67 werken toegevoegd. Een kleine selectie daaruit: Voor 3 cent een haringkop: de oorsprong en het leven van de familie Baaima (R. Noordam), Burgemeester na oorlogstijd: de bouw van industriewoningen door de gemeente Vlaardingen in de periode 1945-1950 en de vorming van de 'geheime' fondsen (B. Keizerwaard), Geluk & Treurniet Architecten: 50 jaar betrokken 1954-2004 (H. van der Sloot), 50 jaar Ronde Tafel 56 Vlaardingen (J.P. ter Brugge en R. Bot), De Grote Kerk te Vlaardingen (red. K. Kornaat en H.J. Luth).

Topografisch-Historische Atlas
De 'Atlas' verheugt zich in een steeds maar toenemende belangstelling. De collectie prenten, tekeningen en foto's werd ook in het verslagjaar weer fors uitgebreid, waarvoor twee grote nieuwe kasten werden aangeschaft. Peter Zuydgeest en Henk Brobbel verzetten veel werk bij het determineren en beschrijven van de nieuwe aanwas, maar niet minder van de afbeeldingen die in de loop der jaren een waar stuwmeer hebben gevormd. Jan Borsboom hield het veranderende stadsbeeld in de gaten en legde oude en nieuwe situaties vast. Naast honderden foto's moeten als meest bijzondere aanwinsten worden genoemd: een kleurenhoutsnede 'Aeolus in de steigers' door André Pelgrim en een sepiatekening van de Visbank door Maarten Kemper. Het pronkstuk van 2005 is een fraaie aquarel van de toren van de Grote kerk, gezien vanaf de Zomerstraat, door Herman Paradies.

Restauratie
De restaurator bond in leer en perkament 19 delen met Maassluise DTB en BS-indices in en maakte 42 delen in kunstleer van de Burgerlijke Standregisters van Maassluis. Verder konden 2.000 prenten en foto's worden schoongemaakt, opgezet en voorzien van Melinex hoezen.

Internetsite, dienstverlening, educatie, rondleidingen, exposities, demonstraties, cursussen, lezingen en publicaties
De site www.vlaardingen.nl/stadsarchief werd druk bezocht. Zo'n 15.000 bezoekers maakten gebruik van de mogelijkheid om thuis achter de PC te zien welke boeken, collecties en archieven bij het Stadsarchief te vinden zijn of om historische informatie te vergaren. Hierbij zijn de speurders op de onder 'algemeen' vermelde genealogische database niet meegeteld. In de rubriek 'In de vitrine' wordt met regelmaat beeldmateriaal getoond, waarmee veel virtuele bezoekers geplezierd worden.
Het aantal bezoekers van de studiezalen bedroeg 2.314 en velen vroegen en kregen schriftelijk informatie. Met name het aantal huizenonderzoeken en de aanvragen voor bouwtekeningen namen een hoge vlucht. Daarnaast deden meer dan 1.100 volwassenen en kinderen mee aan rondleidingen, cursussen (paleografie), exposities (over het 100-jarig bestaan van het Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht waarin het Stadsarchief is gevestigd en over Vlaardingse kerkgebouwen), lezingen (Badon en Hoogvliet) en lesprogramma's (het succesvolle 'Rondje Cultuur'). Aan tientallen publicaties werd meegewerkt, onder andere aan het standaardwerk over de Grote Kerk, het Historisch Jaarboek 2005 en aan de landelijk verspreide Historische Scheurkalender van het Erfgoedhuis.

De op 22 november aangekochte aquarel van Herman C.A. Paradies (1883-1966).

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

De HVV in de gemeenschap

2005 was een jaar waarin we hard hebben moeten werken voor het behoud van ons Vlaardings cultuurhistorisch erfgoed. In 2004 waren de sloopactiviteiten aan de Kortedijk al begonnen, en die werden in 2005 voortgezet. Voor een aantal historisch belangwekkende panden was toegezegd dat ze in de nieuwbouwplannen zouden worden ingepast. Dat bleek echter toch duurder uit te vallen dan aanvankelijk was begroot, dus werd besloten ze toch maar neer te halen. Hierdoor werd de verhouding tussen HVV en het gemeentebestuur er niet beter op. Integendeel zelfs: we stonden lijnrecht tegen over elkaar. In april gaf de HVV een Tijd-Schrift 'Extra' uit waarin stevige kritiek werd geuit op het gemeentelijk sloopbeleid en het niet nakomen van afspraken. Dat deed, net als het slopen zelf, veel stof opwaaien.

Maar de HVV bleef bereid tot overleg en dat gold ook voor het college. Waar een wil is, is een weg en dat gaf openingen. Op uitnodiging van het College van Burgemeester en Wethouders werd op 13 april een gezamenlijk ontbijt georganiseerd, waar niet alleen de magen werden gevuld, maar waar vooral ook de hele gang van zaken nog eens werd besproken. Dat heeft ertoe geleid dat de standpunten over en weer verduidelijkt werden en dat de scherpe kantjes eraf werden gehaald. De HVV heeft daarbij wederom aangegeven, dat zij graag vooraf wil worden geïnformeerd, in plaats van achteraf, als de besluiten al zijn genomen. Wij moeten de mogelijkheid hebben bij de besluitvorming betrokken te zijn. Kortom: de communicatie moet beter en tijdiger. Besloten werd dat dit overleg een vervolg zou krijgen en dat de HVV met het college op pad zou gaan. Dat gebeurde in augustus. Het voltallige college stapte met HVV-bestuurders en leden van de commissie Stad en Monument op de fiets voor een tocht langs een reeks belangwekkende punten in de stad. Ook daarbij kwamen heldere en constructieve discussies op gang.

In 2005 werd de Nota Monumenten door de gemeenteraad besproken. Daarbij had de HVV een constructieve inbreng en dat mag als positieve stap gezien worden. Toch hadden we graag gezien dat er in de nota inspanningsverplichtingen en haalbaarheidsonderzoeken voor herbestemming van historische bebouwing waren opgenomen. Wel zijn mondelinge toezeggingen daarvoor gedaan met betrekking tot het sportpark Vijfsluizen, de brandweerkazerne, het Oude en Nieuwe Thuis aan de Oosthavenkade en de Technische School aan de Deltaweg. Of dit tot positieve resultaten zal leiden moet worden afgewacht.

Het is verheugend dat het voormalig rederspakhuis van de firma Van Abshoven aan de Oosthavenkade, hoek Bleekstraat, verantwoord verbouwd zal gaan worden. De HVV heeft hierbij inbreng kunnen leveren en dat is een goede zaak.

Tijdens de fietstocht met het College werd ook de brandweerkazerne aangedaan.

Met bewondering kijken we naar de restauratie van het woonhuis aan de Schiedamseweg, hoek Boslaan. Dit is een project waarmee de HVV geen bemoeienis heeft gehad, maar waarbij particulieren laten zien dat zij op een verantwoorde wijze hun woning een fraai aanzicht geven. Een uitstekend voorbeeld van stadsverfraaiing.

Verenigingsactiviteiten
Met grote inzet zijn er in 2005 weer veel ledenactiviteiten georganiseerd. Boeiende lezingen zijn gehouden in januari over 'Het vervoer over Vaarten en Vlieten in Midden-Delfland' en in februari over de opgravingen aan de Markt. Na een goed bezochte ledenvergadering in maart volgde in april een indrukwekkende voordracht van Luitenant Kolonel b.d. Arie de Jong in de Stadsgehoorzaal over zijn belevenissen tijdens de oorlogsjaren in Vlaardingen.
In september trok het onderwerp 'Straatnamen en hun achtergrond' grote belangstelling. Het lezingenseizoen 2005 werd afgesloten met een voordracht over en in de Grote Kerk aan de Markt, vooruitlopend op de publicatie van het standaardwerk over de Grote Kerk.

De voorjaarsexcursie ging naar Amersfoort, terwijl in september het Fort aan den Hoek van Holland werd bezocht. Zo'n 73 leden deden mee aan deze excursies en zagen met eigen ogen, dat ook de geschiedenis van andere steden de moeite waard is.

Historische publicaties
De uitgaven van Tijd-Schrift en het Historisch Jaarboek boden ook dit jaar weer veel bijzondere en lezenswaardige informatie.
In het Jaarboek geeft ir J.G. Gerritze in het artikel 'In dienst van de stad werken voor de gemeente' een beeld van wat er tot stand gekomen is in Vlaardingen gedurende de periode dat hij in dienst was van Gemeentewerken. Jaap van Krimpen neemt de lezer mee in de padvinderij van 1945-1973. Zoals gebruikelijk waren ook deze keer de kronieken in het Jaarboek weer zeer lezenswaardig.
Een scala aan leuke en bijzondere artikelen vullen de vier Tijd-Schriften, die ook door niet-leden graag gelezen uitgaven zijn. Het zijn publicaties die mede de kracht van de HVV bepalen.

Kortom:
2005 was een jaar van hard werken voor het bestuur en voor de commissies, maar het was de moeite waard!

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

"Schatkamer" op niveau.

Activiteiten.

In het 30ste jaar van ons bestaan willen we speciaal de aandacht vestigen op:

a) het gebruik van onze collecties buiten de museumlocatie aan de Kethelweg, en

b) contacten die we de afgelopen jaren hadden met vakspecialisten uit de museum-, archief-, bibliotheek- en onderwijswereld.

Sub a): Dit jaar werden er ruim 700 voorwerpen uitgeleend aan: het Legermuseum (Delft), De Timmerwerf (De Lier), het Noordbrabants Museum (Den Bosch), het Streekmuseum (Krimpen a/d IJssel), het Loosduins Museum, het Gemeentemuseum en de Stichting De Kuiperij (Maassluis), het Maritiem Museum, het Belastingmuseum, het Oorlogs- en Verzetsmuseum en het Mariniersmuseum (Rotterdam), het Gemeentearchief (Schiedam), het Visserijmuseum en Bakkerij Jan Boer (Vlaardingen). Daarnaast werd illustratiemateriaal verstrekt ten behoeve van een boek over Rotterdam WO II, het boekje met persoonlijke belevenissen in oorlogstijd van de heer Dobbelstein te Vlaardingen, de publicatie over de Grote Kerk te Vlaardingen en voor Teleac/NOT, voor schoolTV en een publicatie over Palestijnen in Vlaardingen. Daarmee functioneert het museum in de wijde omgeving en bouwt zó, door soepele en snelle uitleenfaciliteiten, naamsbekendheid op.

Sub.b): De afgelopen jaren hadden we contacten met directeuren/conservatoren (Historisch Museum Rotterdam, Legermuseum Delft), bibliothecarissen (Koninklijke Bibliotheek Den Haag – kinderboeken), oud-archivaris (Archief Koninklijk Huis) en hoogleraar (Bijzondere leerstoel t.b.v. de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen aan de Universiteit te Utrecht). Veel waardering was er daarbij voor de breedte van de collecties, de feeling voor de keuze van de voorwerpen en archivalia en het hoge niveau van de inhoud van de gehele collectie. Allemaal zaken waarmee stads- en omgevingsgebonden onderwerpen een bedding, een "biotoop", een context gegeven worden en waar we het Vlaardings Museum te zijner tijd mee kunnen en willen verblijden en uiteindelijk, want daar is het toch allemaal om begonnen, de (met name Vlaardingse) museumbezoeker.

Tentoonstellingen werden door ons gepresenteerd over: *WO I* (doorlopend vanuit 2004), *De Rivierzone, De donkere jaren van Vlaardingen (WO II), De sprookjes van Andersen* en *De Kerk in het midden* en werden door 2933 bezoekers bezocht. Tentoonstellingen werden door ons georganiseerd in De Wetering, De Meerpaal en de hal van het oude Stadhuis (Vlaardingen), en de DrieMaasHave (Maassluis).

Het Streekmuseum geeft op 29 maart 2005 het boek 'De donkere jaren van Vlaardingen, van mobilisatie tot bevrijding' uit. Het is geschreven samen met Hjalmar Teunissen. Harmen Siezen, kleinzoon van de burgemeester in oorlogstijd, ontving het eerste exemplaar in het stadhuis van Vlaardingen.

Publiciteit.
We leverden 13 artikelen voor Groot Vlaardingen, 6 over Vlaardingse bedrijven voor het blad van de Industriële Kring Vlaardingen. Voor de gemeente Vlaardingen verscheen (met Ed Hengeveld) deeltje 2 *Van 't Oft naar 't Oofd* (wandelroute Oude Haven), en met Hjalmar Theunissen *De donkere jaren van Vlaardingen, van mobilisatie tot bevrijding*, waarvan op 29 maart in de hal van het oude Stadhuis door Harmen Siezen het eerste exemplaar in ontvangst werd genomen. In de bespreking in: Terugblik (vaktijdschrift voor historici WO II) werd geconstateerd dat het met kop en schouders boven veel andere plaatselijke oorlogsbeschrijving uitstak door tekst, foto's en documenten. TV Rijnmond wijdde 3 uitzendingen aan Vlaardingen en WO II, met opnames vanuit het museum en daarnaast heeft de BBC in een 1 uur durende uitzending aandacht besteed aan de voedseldroppings boven Nederland, waarbij interviews zijn afgenomen in het museum (later in septemberuitzending herhaald). Iedere maand wordt er via Omroep Vlaardingen en de Maaspost aandacht besteed aan een artikel uit het museum onder de titel "Het stuk van de maand".

Voorwerpen.
858 voorwerpen werden ingeboekt, waaronder een 10- en 20-liter melkbus van een Vlaardingse melkboer, een zuurstofmasker van een Amerikaanse piloot, neergekomen op de Holyweg, Delftsblauwe borden: opening Liesveld 13 maart 1959, Interkerkelijk Bureau (IKB) 1945 met daarop de school van Vlaardinger-Ambacht, Bijzondere vrijwillige landstorm 1940, telefoontoestel uit het voormalige stadhuis van Vlaardinger-Ambacht, de kruiwagen waterstoker Emmastraat, de bolhoed van ds. Bos, emaille borden, o.a. Timmer- en Metselbedrijf Post en Dr. Warmolts, metselgereedschap Glansdorp en het vaandel van het Vissersvrouwenkoor.

Tekeningen, prenten en papieren.
377 stuks zijn verworven, waaronder een kinderprent: Kampf um Rotterdam, het handschrift Terugblik van een dwangarbeider, diploma Vlaardingse Zwem- en badinrichting 1932, het receptiealbum van ds. Schouten uit 1964, tekeningen van Paul Westerdijk van de restauratie molen Kortedijk, ontwikkelingen Buizengat en afbraak van de Schuilhoek/ Sluishuis.

Foto's en postzegels.
1 fotoalbum en 104 losse ansichtkaarten en foto's zijn verworven. De jaarcollectie postzegels van 2005 werd aangeschaft.

Restauraties.
7 restauratoren hebben 8 voorwerpen weer in goede staat gebracht en 24 prenten/tekeningen werden ingelijst.

Bibliotheek.
Deze werd verrijkt met 303 titels, waaronder een 5de druk Arnold Hoogvliet uit 1756, prentenboek Theo Hoytema uit 1898, de Sprookjes van Andersen uit 1861, Nederlandse Arbeidsdienst en het boek Nederland in de oorlog, dl.III, gesigneerd door de Vlaardingse gijzelaars in Beekvliet, St. Michielsgestel.

Vrijwilligers van het serviceteam Elly Andriessen, Riet Boer, Jan Broeders, Janny Nederlof en Alfons Pietersen hebben iedere zaterdag en de eerste zondag van de maand dienst gedaan in het museum.

Het bestuur bestond per 31 december 2005 uit de heren E.J. Hengeveld (voorzitter), G.H.B. Anderson (penningmeester), F. Nipius (lid) en P.J. Westerdijk (secretaris).

Jaarverslag

Visserijmuseum/ Vlaardings Museum

Tentoonstellingen

Als opmaat voor het nieuwe Vlaardings Museum gold de tentoonstelling 'Vlaardingse Vaandels', die in 2004 zijn start kende. De gecombineerde collecties van het Vlaardings Museum/Visserijmuseum en het Streekmuseum Jan Anderson werden integraal getoond, waarbij de volgende thema's waren onderscheiden: religie, vakbonden, verenigingen (muziek, sport) en landsverdediging. Foto's van optochten, uitvoeringen en besturen, waarbij het vaandel getoond werd, completeerden de tentoonstelling. Bij deze tentoonstelling verscheen een geïllustreerde catalogus, wederom van de hand van Alex Poldervaart met bijdragen van Jeroen ter Brugge. Afdrukken op groot formaat uit de eigen collectie glasplaatnegatieven, geschonken door het Rijksinstituut voor Visserij Onderzoek (RIVO), werden onder de titel 'Verloren Verleden' gepresenteerd. Op thematische wijze werden de diverse soorten visserij, zoals die in Nederland tussen 1900 en 1930 werden beoefend, geïllustreerd en toegelicht.

De vaste opstelling onderging op de begane grond een wijziging. Het thema visverwerking maakte plaats voor een opstelling over de nieuwe haring. Het meest in het oog springende voorwerp daarbij is de Vlaardingse haringsjees, waarmee in de 19e eeuw de eerste haring naar de koning werd gebracht. In de videzaal werd een semi-permanente wand ingericht met het thema 'vishandel', bestaande uit grafiek (17^{e}-20^{e} eeuw) en tekeningen uit de eigen collectie. Ook de klederdrachtenzaal onderging veranderingen. De sectie klederdrachten werd nieuw ingericht, waarbij de verschillen tussen de diverse drachten uit verschillende visserijplaatsen is benadrukt.

De kleine tentoonstellingsruimte bood aandacht aan het project 'Werken in Vlaardingen', waarbij studenten van de Willem de Kooning Academie voor Beeldende Kunsten te Rotterdam onder begeleiding van Eric van Straaten een drietal Vlaardingse bedrijven hebben gefotografeerd. Te zien waren het werken in het Gemeentehuis, Vopak Tankterminal Vlaardingen en haringhandel Warmelo & Van der Drift. In de VL 2-zaal richtten de Vrienden van het Visserijmuseum een fototentoonstelling in over de visserij tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Het bezoekersaantal bleef in 2005 ten opzichte van het vorige jaar iets achter bij dat van vorig jaar.

Activiteiten

Het museum participeerde onder andere in het VL. Loggerfestival, de door de Vrienden georganiseerde reünie van oud vissers en walpersoneel, het Museumweekeinde, Open Monumentendag en de Wetenschapsweek. In het kader van Verhalen van Steden project dat in 2004 startte, hebben studenten van de Willem de Kooning Academie voor Beeldende Kunsten te Rotterdam wederom een drietal Vlaardingse bedrijven gefotografeerd. Een en ander vond wederom plaats onder begeleiding

'Voorbereiding voor de verkoop van de nieuwe haring' door Adriaen de Lelij en Willem van Leen, de meest opmerkelijke aanwinst van 2005.

van docent Eric van Straaten. De deelnemende bedrijven waren in 2005: Deltahotel, Maf-Lithos/NEM en Unilever Research. De foto's zullen in 2007 in de kleine tentoonstellingruimte worden geëxposeerd, waarbij getracht wordt een overzichtsboekje te laten maken. De Visserijmuseum Concertserie werd in 2005, vanwege gebleken succes, weer voortgezet, waarbij Léon Bak als vanouds als programmeur optrad.

Balder
In 2005 kwam het museum met het Scheepvaartmuseum te Amsterdam tot overeenstemming over de overdracht van het museumschip, de VL 92 Balder. De Balder is een naar oorspronkelijke staat teruggebrachte zeillogger, die in 1912 op de werf van De Jong te Vlaardingen is gebouwd en de afgelopen jaren gedurende een maand in het jaar al werd gehuurd ten behoeve van het educatieve aanbod. Indien het museum een noodzakelijk groot onderhoud voor zijn rekening neemt, zal in 2006 een definitieve overdracht plaatsvinden.

Educatie
Ten behoeve van het gemeentelijk educatief aanbod werd het speciale lespakket met de naam 'Prikkenbijterproject' aan de Vlaardingse basisscholen aangeboden. Het project is genoemd naar de Vlaardingse jongens die ten tijde van de beugvisserij verantwoordelijk waren voor het prepareren van het aas (prikken) voor de vishaken aan de beuglijnen. Het lespakket bestond uit een full-colour lesboekje met vragen, een rondleiding met praktische opdrachten, zoals het lezen van een vlaggenlijntekst, en aansluitend het bekijken van een oude visserijfilm. De meer dan 20 schoolklassen, die in de klas het bezoek voorbereidden, waren zeer enthousiast.
Tijdens de vakanties en enkele manifestaties zoals het VL Loggerfestival en het Museumweekeinde werden wederom kinderactiviteiten georganiseerd.

Collectie
De meest bijzondere aanwinst betrof in 2005 de aankoop op de veiling van Glerum te Amsterdam van het schilderij 'Voorbereidingen voor de verkoop van de nieuwe haring' door Adriaen de Lelij en Willem van Leen uit 1815. Het schilderij toont het interieur van een vishandelaar, die samen met de dienstmeid en zijn zoontje bezig is een zogenaamde 'haringkroon' te maken, die traditioneel werd uitgehangen als de eerste haring in de verkoop ging. Het kostbare stuk vormt een waardevolle aanvulling op het thema 'presentharing/koninginneharing', dat in 2005 vorm werd gegeven met de opname in de vaste opstelling van de haringsjees. Deze haringsjees is 25 jaar lang geëxposeerd geweest in het Nationaal Rijtuigmuseum te Leek en werd sinds het begin van de 19e eeuw gebruikt om de eerste nieuwe haring vanuit Vlaardingen naar de koning of koningin te brengen. Naast dit fraaie schilderij werden tientallen belangrijke objecten verworven voor de museale collectie, waarmee het steeds beter mogelijk wordt de stadsgeschiedenis in de toekomst te illustreren. Enige belangrijke aanwinsten waren: 18e eeuws Delftsblauw haringschaaltje, vaandels van de zangverenigingen van het havenbedrijf Vlaardingen Oost en het jeugdkoor 'Ons Clubje' (beide circa 1930-1935), diverse Vlaardingse klederdrachtsieraden (19e en 20e eeuws), een collectie voorwerpen, documenten, foto's en tekeningen uit de familie Schouten (18e-20e eeuws), een 18e eeuws Delftsblauw bord van een haringbuis aan de vleet, een Vlaardingse wantwagen (1e helft 20e eeuw), een collectie objecten, vooral verpakkingsmateriaal, en beeldmateriaal van de Vlaardingse boterfabriek ROMI (20e eeuw), olieverfschilderij van de Schoolstraat door M. Rosinga (circa 1945), een pasteltekening door Jacoba van Heemskerk van Beest van een vrouw in Scheveningse dracht (circa 1906) en betimmeringen en stucornamenten uit het pand Kortedijk 89 (1830).

Vlaardings Museum
Op verzoek van de Raad van Toezicht van het museum om voortgang in de planontwikkeling voor de nieuwe huisvesting te bereiken, heeft de Gemeente Vlaardingen voor dit doel een projectmedewerker aangesteld. In de planopdracht is de optionele huisvesting van Stadsarchief, Vlaardings Archeologisch Kantoor en VVV opgenomen. Op basis van een inventariserende notitie is vervolgens een overleg- en werkstructuur vastgesteld die zorg moet dragen voor de gewenste voortgang. Deze structuur bestaat uit een besluitmakende stuurgroep, waarin naast een tweetal wethouders en eindverantwoordelijke ambtenaren, de Raad van Toezicht van het museum vertegenwoordigd is. De voorbereiding van de besluitvorming wordt door een projectgroep verricht. In deze projectgroep hebben de gemeentelijke projectmedewerker als coördinator en ambtenaren vanuit de betrokken disciplines, alsmede het bestuur/directie van het museum zitting. In 2005 produceerde de projectgroep een ' quickscan', waarbij twee nieuwe huisvestingsmogelijkheden zijn onderzocht; nieuwbouw in het plangebied Buizengat en uitbreiding op de bestaande locatie (binnen de bestaande kadastrale beperking). Hierbij werden zowel de initiële kosten als de exploitatie becijferd. In opdracht van de stuurgroep werd de opdracht van de projectgroep uitgebreid met de vraag te onderzoeken welke effecten een functioneel nauwere samenwerking met het Stadsarchief zouden hebben en, op instigatie van Projectontwikkelaar Bokx Vastgoedontwikkeling en Rabobank, de mogelijkheden van een uitbreiding op de bestaande locatie buiten de bestaande kadastrale beperkingen. In juni 2006 wordt een eindconclusie van de projectgroep verwacht.
In het kader van de nauwe samenwerking met het Streekmuseum Jan Anderson heeft de laatste, conform de in 2004 tussen de musea gesloten overeenkomst, een bedrag beschikbaar gesteld om de collecties volgens de methodiek van en onder regie van het Visserijmuseum te registreren. Hiermee zal in januari 2006 begonnen worden.

De Archivaris der Gemeente:

Harm Jan Luth en Erika Verloop beschrijven in *M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen (1919-1953)* zijn levensloop en inventariseerden voor het eerst het complete familiearchief van *'Een hulpvaardig man, wiens hart voor Vlaardingen even warm klopt als dat van welken geboren Vlaardinger ook'*. Zijn spoorzoekers slagen er in een nagenoeg compleet beeld te schetsen van een voor de Vlaardingse geschiedschrijving belangrijk man.

M.C. Sigal jr. staat aan de wieg van de "Vlaardingsche Oudheidkamer en Visscherij-Museum" en het plaatselijk archeologisch onderzoek, was bestuurslid van de Vereeniging Openbare Leeszaal en Bibliotheek en was lid van de Commissie voor Abonnements Toneelvoorstellingen. Als stadsarchivaris heeft hij grote verdienste voor het verwerven, ontsluiten, beheren en ter beschikking stellen van archieven.

In *De 'soberen staat' van een vissersgemeente. Armoede en armenzorg in Vlaardingen* neemt *Ingrid van der Vlis* ons mee naar de tijd dat de scheiding van kerk en staat en De Straatkrant er nog niet waren, maar er wis en zeker armoede bestond.

Bedeling alleen aan "den geenen dije 't van noode heeft" en bij het dragen van kleding van luxe stoffen moest het brood weer worden ingeleverd. Vlaardinger-Ambacht wilde voor "haer eijge armen" gaan zorgen en "miserabele personen" ondersteunen. We lezen over het Heilige Geesthuis, het leprooshuis, het Fonds der Visscherij-armen, over het dolhuis van Delft en een binnenvader van het weeshuis die zich misdroeg. We lezen dat "gene kinderen in onechte geteeld" in het weeshuis verzorgd mogen worden. Dat de schrijfster zich eerder diepgaand en ook in brede zin met armoede en weeshuizen heeft bezig gehouden, blijkt uit de landelijke achtergrond waartegen de Vlaardingse situatie wordt getekend.

Cobi Bot schrijft de *Kroniek van Vlaardingen 1955*, een jaar van woningnood en een flatgebouw voor bejaarden aan de Burgemeester Pruissingel, het jaar waarin het Kolpabad opengaat en binnen een half jaar meer dan 250.000 bezoekers krijgt, dokter Birnie en meester Kamphorst overlijden, Anna Blaman spreekt en de Chr. Geitenfokvereniging Ons Genoegen jubileert, er een trawllogger te water wordt gelaten, de laatste trekhond met verlof gaat en "Vlaardingen koerst op morgen" in première gaat.

Marianne van Papeveld-Hörst schrijft de *Kroniek van Vlaardingen 2005*, het jaar waarin scheepsreparatiewerf Vlaardingen-Oost is ontmanteld, veerdienst Norfolk Line naar de stad komt, de laatste boerderijen in het buitengebied worden aangesloten op de gemeentelijke riolering, er een boomstamkano van 683 vóór Chr. wordt gevonden, een bordeel door brand wordt verwoest, er een tram gaat rijden en het voormalige Holybad wordt gesloopt.

Historische Vereniging Vlaardingen

